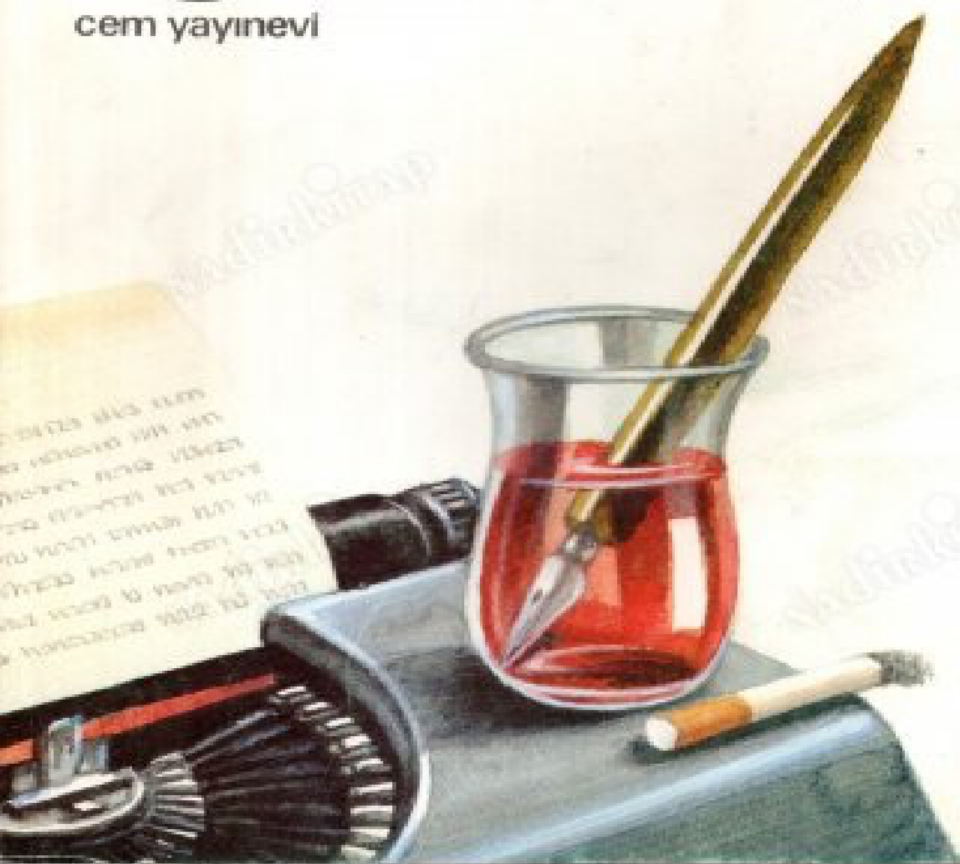

CELÂLETTİN ÇETİN **İŞTE BABİÂLİ**

(çuvaldızı kendimize)

cem yayınevi

~~~~~

İŞTE BABIALI

Celalettin Çetin

Cem Yayınevi - 1991

~~~~~

Celalettin Çetin

1928'de Kars/Kağızman'da doğdu. 1953'te İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesini bitirdi. Dünya, Vatan, Tercüman, Akşam, Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde çalıştı. 2006'da İstanbul'da vefat etti.

Yayınlanan eserleri:

Şiirler: Sarı Çam (1961)

Romanlar: Saat Altıda Gel (1965)

352. Sokak (1974)

Göçük (1977)

Röportajlar: Bir Gazetecinin Not Defteri (1980)

Hatıralar: İşte Babıâli (1991)

Önsöz

Bu kitabımı babama, dünya iyisi, dünya güzeli babama ithaf ediyorum...

Babıâli sen kanıma girdin... Sen 6 punto, 8 punto, 10 punto imzalarda aklımı başımdan aldın...

Sen coşku oldun, tutku oldun ve tam otuz beş yıl başımın tatlı belası oldun. Sen hiç aklımda yokken ittin beni. Sellere, afetlere ittin. Vuranın, vurulanın yanına ittin. Kaçanın, kaçırılanın yanına...

Sonra kokteyl salonlarına, sonra seçim meydanlarına, sonra kimsesizlere ve acı çekenlere ve sınır boylarına ve savaş alanlarına ittin.

Gene hiç aklımda yokken, ekmek kapım oldun birden. Beni insan içine çıkaran, beni adam sırasına koyan ve giderek bana saygınlık kazandıran bir uğraş alanı oldun.

Ve seninle başladı ukalalıklarım, seninle başladı aşklarım, acılarım, kavgalarım, bağırıp çağırmalarım ve mide ağrılarım ve bölünen uykularım seninle başladı...

Aslında seni çok büyüttüm gözümde biliyorum. Dünyayı seninle düzeltereğime, seninle bütün kötülöklere, bütün pisliklere karşı koyacağıma inanıyordum...

Ama çoğu kez yanıldım. Bu koşmaların, bu karşı koymaların, bu uğraşların fazla bir şey değıştirmediğini, seninle anladım.

* * * * *

Hazır otuz beş yıla gelmişken, hazır birtakım birikimler varken, seni

anlatacağım artık. Sende olan, sana koşan, sana sarılan ve elbet seni kullanan insanların anlatacağım...

Onların da kavgalarını, kaygılarını, coşkularını ve tutkularını anlatacağım.

Ve elbet bir de oyunlarını anlatacağım onların.

Sonra senin ne menem bir güç olduğunu, ne menem bir silah olduğunu, bu silahı kullananlarla anlatacağım...

Aslında başlarken söylediğim gibi, hiç aklımda yokken sana geldim, senin oldum. Seninle piştim, seninle yoğruldum. Ve seninle zaman zaman çekilmez adam oldum... Keyfi kaçan, bağınıp çağıran adam oldum...

Pişman mısın diyeceksin... Hemen söyleyeyim, hayır. Hem bin yıl daha birlikte olsak bile, daha kötü günler görsem, şu puntolarda, şu sütunlarda ve üçüncü hamurda ezilsem, büzülsem bile, gene hayır...

Çünkü acılarda, kaygılarda, sıkıntılarda sen daha güzel, daha anlamlısın. Daha doğurgan, daha namuslu, daha haysiyetlisin...

Bu yüzden seni ilk günlerdeki gibi, «çayla simitle» avunduğumuz günlerdeki gibi seviyorum. Çünkü o halinle sen, becerileri, yetenekleri daha bir körükledin, körüklüyorsun...

Sözü uzatmadan, seninle birlikte olduğum bu otuz beş yılı ve bu otuz beş yıl içinde oluşan bazı oyunları, bazı kavgaları ve hesaplaşmaları anlatmaya çalışacağım şimdi. Küsenler, gocunanlar olursa, ya da böyle bir anlatım içinde eksikler, yanlışlar olursa şimdiden hoşgörüle...

Celâlettin Çetin - Mart 1991

NASIL BULAŞTIM?..

«Babîâli!» seninle beraberliğimiz otuz beş yıl önce başlamıştı. İzin verirsen o yılları; o yıllarda Kore'ye nasıl gittiğime, Kore'den nasıl geldiğime değinerek anlatmaya başlayacağım. Yani benim karaya vurmuş balık misali, Tunceli dağlarından kopup, boğaz kıyılarına vurduğum, çırpındığım, zaman zaman sessiz, hareketsiz kaldığım.. Ve utandığım, kılığımdan, kıyafetimden ötürü utandığım. Bir İstanbullu gibi konuşmadığımdan, uzun bir süre Amerika'ya, «Amarika» dediğim için horlandığım, alaya alındığım günlere dönüyorum önce.

Babam, en iyisi, en merhametlisi, en güzeliydi babaların. Ve «Doğu» anlatılmaz ölçüde sahipsizdi. Yokluğun, yoksulluğun pençesine terkedilmişti. Bu yüzden mavzeri kapan dağa çıkmıştı. Bu yüzden birbiri ardına isyanlar olmuştu. İşte bu isyanlardan birinde babam vardı. Veteriner Binbaşı İbrahim Ethem vardı.

Bir akşam eve geldi, yorgun. Çizmelerini çıkardı. Elini yüzünü yıkadı. Hazırlanan sofraya oturdu sonra. Ve «49'lugu» açtı bir güzel. (Bugünkü küçük rakı. 49 kuruştu o dönemde.) İki yudum aldı 49'luktan ve arkasından bizleri okşadı, sonra anama döndü:

«Zehra, düşündüm olmayacak... Bu çocuklar buralarda, bu dağ, başlarında bir bok olmayacak... İyisi mi sen al onları, doğru İstanbul'a git. İstanbul'da Arnavutköy'e git. Benim askeri mektepten arkadaşım, benim canım ciğerim Celalettin'i bul. İyi kötü size kalacak bir yer temin eder o. En azından köşkün müstemilatından bir yer verir. Aldığım doksan lira maaşın (yıl 1941), seksenini size gönderirim. Geri kalan on lira ile ben burada, bu dağlarda idare ederim işte...»

Bu konuşmadan birkaç ay sonra babam, özverilerin en büyüğünü gösteren babam dediğini yaptı. Ben, anam ve üç kardeşim bir sabah vakti yola çıktık. Babamı, orada, o Tunceli dağlarında yalnız bıraktık. Ve dünyada az babanın göstereceği, az babanın katlanacağı bu özveri sonunda kendimizi İstanbul'da bulduk.

Bundan sonra boğaz sırtlarında, boğaz kıyılarında, koştum, düştüm,

sevindim, utandım, horlandım... Ve su sattım maçlarda, köprü üstünde karamela sattım (Abdulvahid Turan). Ama okudum bu arada. Delikanlı oldum. Akıntı Burnu'nda Eleniça'ya, Eftimiya'ya asılır oldum. Ve mahalledeki kızların koruyucusu oldum.

Giderek şiir yazma hastalığım «nüksetti»... Daha sonra Nâzım'ı göğsümde bir muska gibi saklayarak, Mehmet Ali Ermiş'e okudum. Sonra ilk Almanya gurbetçisi olarak yola çıktım (1952). Derken Kore... Yani küçük elli, küçük ayaklı kadınlar.. Oturup onları yazdım. Ve Amerikan barakasında yattım geceler boyu. Amerikan sigarasını, Amerikan viskisini ilk kez orada tanıdım.

Ve bir akşam, aynı barakada birlikte kaldığımız arkadaşım Nüvit Özdoğru'ya (şimdi Şehir Tiyatrolarında yönetmen) yazdıklarımı okudum.

Sevdi, tuttu Özdoğru yazdıklarımı, sonra:

«Ne yapacaksın bunları? Bir yerde yayınlamayla düşünmüyor musun?» dedi.

Elbet düşündüğümü söyledim. O yeniden sordu: «Bir gazete mi?»

«Yok yok, bir dergi,» dedim ve ekledim, «Daha önce de, yani Almanya dönüşü birtakım gezi notlarını Yenilik Dergisinde yayınlamıştım, gene ona göndereceğim.»

Çok şaşırdı Özdoğru ve böyle bir yazı dizisinin bir günlük gazetede rahatlıkla yayınlanabileceğini söyledi. O gece uyku tutmadı beni, hep bu olayı düşündüm. Sonra gene Özdoğru'nun adını verdiği bir gazeteye, Falih Rıfkı'nın Dünya gazetesine göndermeye karar verdim.

Derken bir mektup Kore'den, Dünya Gazetesi İstanbul adresine. Ve kısa bir süre sonra gelen, Hayri Alpar imzalı bir yanıt:

«İlgi çekici bulduk. İşlediğiniz konulan yurda dönüşte getirin, konuşalım.»

Ve yurda dönüşümde, tırmandım bir sabah, büyük bir coşkuyla Babiâli yokuşunu. Cemal Nadir Sokağını bulmam zor olmadı. Bu sokağın hemen üstünde Dünya. Yani Falih Rıfkı'nın, Bedîî Faik'in Dünya'sı. Çok değil üç beş dakika sonra, bana mektupla çağrıda bulunan kişinin, ama bir beyefendi kişinin, dahası Babiâli pislğini üstüne sıçratmayan kişinin karşısında buldum kendimi.

Hemen söyleyeyim, hâlâ sevdiğim ve de saygı duyduğum Hayri Alpar'ın karşısında, aman aman ezilip büzülmedim. Kabul eder mi bu yazıları, etmez mi yolunda bir çırpınış içinde olmadım. Çünkü oraya giderken içimde gazeteci olmak gibi bir istek yoktu.

Ayrıca yeniden Almanya'ya dönmeyi ve orada hem okuyup hem çalışmayı sürdürmek istiyordum. Sarışın Alman kadınlarının, Schwarzer Mann (esmer adam) diye çıldırdıkları erkeklerden biri (hoş şimdi kusuyorlar ya esmer adamlardan) olmak istiyordum. Bitmedi, onlardan, o sarışınlardan biri Darmstad'ta tanınmış bir ailenin, zengin bir ailenin kızıydı. Ona verdiğim sözü tutmak ve böylece gelecekte «Mark Milyoneri» olmak istiyordum...

Bu yüzden benden sadece yazı almaya, yani bu gezi notlarımı almaya istekli bir yetkiliyle konuşur gibi, kısaca anlattım Kore ve Japonya izlenimlerimi ve sonra yazdıklarımı bir dosya içinde uzattım ona. Dahası, amatör olarak, Kore, Japonya ve Singapur'da çektiğim fotoğrafları uzattım.

Bu arada ilk çayını içtim Babiâli'nin. Koridorlarda koşturan, koşuşturan insanların gördüm. Ve daktilo seslerini, dizgi makinelerinin seslerini duydum ilk kez.

Unutuyordum, o dönemde Dünya gazetesinin yazı işleri müdürü olan Muzaffer Aşkın'ı tanıdım. Getirdiğim yazı dizisi Aşkın'a verilmişti çünkü. Bundan sonra bu güleç yüzlü, bu sevecen insanla temas kuracaktım. Ayrıldık.

Böylece yanından, yöresinden de olsa bulaştık biraz Babîâli'ye. İkinci kez gidişimde Dünya gazetesine, o dönemde «46 ruhu»yla yola çıkmış, «46 Ruh»yla iktidar olmuş Demokrat Parti'ye muhalefet eden Dünya gazetesine ikinci gidişimde, bizim yazıların adı konulmuştu bile: «Uzak Doğu'dan Getirdiklerimiz...»

Ve derken radyolarda bangır bangır anonslar:

«Dünya'nın büyük yazı dizisi... Uzak Doğu'dan Getirdiklerimiz. Celâlettin Çetin'in kaleminden. Pazar günü gazetemizde» gibi.

İşte, başlangıçta bu anonslar, arkasından bu yazılarımla şimdiki gibi beş yazı, on yazı değil, tamamı tamamına otuz dört gün sürmesi, galiba kanıma giren ilk Babîâli olayı oldu...

Düşünebiliyor musunuz, o güne kadar, Varlık gibi, Yeditepe, Yeni Ufuklar ve Yenilik gibi beş yüz bilemediniz bin adet satan dergilerde şiir, hikâye ya da bazı gezi notları yazan adamın, birden kırk bin tirajlı bir büyük gazetede kendini bulması ve otuz dört günlük süre içinde gazetede adını görmesi kadar başdöndürücü bir olayı düşünebiliyor musunuz?...

İşte bu coşkulu günlerin, bu mutluluk tablolarının hüküm sürdüğü günlerin sonunda, gene aynı saygıdeğer kişi Hayri Alpar'la karşılıklı oturduk.

Toprağında rahat uyusun, yayınlanan yazılarımla ilgili övgü dolu sözlerinden sonra, «Bu yazılarınız için size yedi yüz lira ödenecek» dedi (Yıl 1956, Dünya'daki muhabir maaşları iki yüz bilemediniz iki yüz elli lira idi). Ve hemen arkasından sordu bana:

«Ne yapmayı düşünüyorsunuz bundan sonra Celâlettin Bey?»

«Efendim, daha önce söyledim, yükseköğrenimimi Almanya'da yarıda bıraktım, şu askerliği aradan çıkarayım diye. Gene oraya giderek hem

okuyup hem çalışmayı sürdüreceğim.»

Kendisine verdiğim bu yanıttan sonra bana söyledikleri, daha doğrusu getirdiği öneri, asıl belam, otuz beş yıllık tatlı belam oldu benim:

«Bana kalırsa Celâlettin Bey bu biraz macera. Çünkü döviziniz yok. Hem çalışıp, hem okumak orada biraz zor. Bakın ne güzel kaleminiz var. Burada bu meslekte kalmayı düşünmez misiniz?»

(Ona, sonraki yıllar hep sevgi, saygı duyduğum bu insana sadece, «Efendim» diye söze başladığımı ama sonunu getiremediğimi anımsıyorum.)

O kendine özgü anlatım düzeni içinde sürdürdü konuşmasını:

«Düşünün, iyi düşünün.. Ben tesir altında bırakmış olmayayım sizi. Eğer bizimle çalışmayı kabul ederseniz, hemen başlayabilirsiniz. Burada muhabir maaşları iki yüz lira civarındadır. Size ayda üç yüz elli lira verebiliriz.»

Bitti, evet orada bitti her şey o gün.. Kore'de aldığım o ilk yanıt mektubu, sonra aklımı başımdan alan o anonslar, o adımları, yazılarımı ve fotoğraflarımı otuz dört gün süreyle gazetede görmek, bir de bana bu işi yapabilen adam, işe yarar adam gözüyle bakmış olmaları, yaşamımda her şeyi, ama her şeyi değiştirdi birden...

Ve böylece, yapılan teklif karşısında, hiçbir şey düşünmeden, düşünmeden, büyülenmiş gibi, olur dedim, peki dedim. Hem Almanya'yı, Almanya'da beni bekleyen renkli yaşamı, paralı yaşamı bir kenara iterek peki dedim...

Böyle başladı Babîâli yolculuğum. Yıl 1956.. Aylardan Mayıs, Mayıs'ın da 25'i. Hani iki gün sonra olsa yok mu, doğduğum güne rastlayacak Babîâli'ye adım atışım... İkinci katta küçük bir istihbarat salonu. İstihbarat salonuna gelenleri, yani oradaki görevlileri tek tek tanıyorum. Önce hanım hanımcık bir genç kız, Asena Dora. Hukuk

Fakültesinde okuyor. Sonra biraz çelimsiz ama güleç yüzlü, aydınlık yüzlü biri. Saçları hep yeni yıkanmış, yeni taranmış gibi ve çabuk çabuk konuşan biri, Eyüplü Orhan Peksayar. Sonra bu işe benden üçbuçuk ay önce başlamış, yeni başlamış biri. Ve Doçent Adnan Benk ve Sami Karaören, elbet Muzaffer Aşkın, bunlar sevdiklerim. Kadronun tümünü saymaya olanak yok, gerek de yok burada. Ama aklımda kalan biri daha var, sonradan başıma dert olan, uzunca boylu, nobran, hazımsız biri. Adına daha sonra rastlayacağınız ve kendisini yaşadığım ilk Babıâli olayı içinde tanıyacağınız biri, Vural Vahit Suiçmez...

Sonra foto muhabirleri, sonra şefleri Zeki Bey (Zeki Büke). Hepimiz oraya, o küçük salona doluyoruz sabahları. Çaylarımız geliyor, içiyoruz. Ve ortada bir tek daktilo var, eski. Belki o günlerde benim yaşında bir daktilo. Ona gözümüz gibi bakıyoruz. Ve akşam saatlerine doğru kim daha erken dönmüşse gazeteye kapıyor onu, kapıyoruz yani.

İşte o adı uzunca olan, nobran, hazımsız genç adamla birlikte başıma gelen ilk olayın ikinci kahramanı da bu eski daktilo.

Almanca bildiğimizi söyledik ya, böylece görev alanımız o günlerde «Gelen Giden Muhabirliği». Öyle demiş bu işin eskileri, öyle yerleşmiş. Yani ülkeye gelen yabancı kişiler, diyelim Amerikalı bir işadamı, bir yabancı diplomat, bir resmi davetli, bir sanatçı, bir sinema yıldızı... Bunların gelişlerinden, gidişlerinden hep «Gelen Giden Muhabirleri» sorumlu. Babıâli'ye daha sonra gelen şefler, müdürler, tutmamış olacaktarki bu adı, değiştirip «Beyoğlu Muhabirliği» demişler adina.

Öyle ya, genelde bu tür kişilerin, ünlü kişilerin, önemli kişilerin uğrak yerleri Beyoğlu'dur o zaman. O çevredeki oteller, hele Hilton tek kaynağıydı bütün haberlerin.

Ama sonra bir üçüncü ad daha verildi bizim alana. Bunu bizzat bu alanda görev yapan kişiler istedi. Çünkü giderek küçümsediler o eski isimleri. Ne demek efendim Beyoğlu Muhabirliği, «yok» Gelen Giden Muhabirliği, ne kadar anlamsız diyenler oldu ve kendilerine yaraşır bir ad bulundu sonunda. «Diplomatik Muhabirlik» denildi...

Bir bakıma haksız da değillerdi. Öyle ya «1946 Ruhu»yla işbaşına gelen hükümet, giderek dışa açılma, NATO'yla, CENTO'yla ve daha birçok uluslararası kuruluşlarla sarmaş dolaş olma politikasını benimsemişti.

1950'lerde kendini gösteren bu değişiklik, yani hem politik, hem ekonomik alanda görülen bu kabuk değiştirme hareketleri ister istemez «Diplomatik Muhabirliği» de etkiliyor ve ona ayrı bir canlılık getiriyordu.

Karargâhımız Hilton demiştim ya, ilk kovalamaca ilk yarış ve birbirimize ilk kazık atma, birbirimizi atlatma olayını önce o büyük otelde görmüş, yaşamıştım. Diyelim Meryem (Meryem Abigadol. Daha sonra İlhan Turalı ile evlendi/ve genç yaşta da rahmetli oldu) asansöre binmişse ve asansör beşinci katta durmuşsa ben ve Metin (Doğanalp) hemen resepsiyona koşar, oradaki görevlilere sorardık:

«Beşinci katta kim var, işe yarar kim var?» diye. Sonra haber yanı olacak bir yabancıyı bulmuşsak eğer ve onunla daha önce buluşup konuşmak üzere dairesine girmişsek, bize rakip olan ekipten birinin konuşmasına ya da temas kurmasına engel olmaya çalışırdık. En azından o kişinin odasının çalan telefonuna çıkarak atlatmaya çalışırdık. Ve buna benzer oyunlar işte. Babîâli deyimiyse «atlatmak» ya da «atlamamak» için yapardık bunları.

Ama bütün bunlara, bütün bu girişimlere bizi iten o hiç eksilmeyen meslek heyecanıydı. Bugün Babîâli'de giderek azalan ya da az görülen meslek heyecanı...

Ayağıma şöyle hatırı sayılır bir ayakkabı alamazken ya da modaya uygun bir kravat takamazken birden kendimi Hilton'da bulmam üstelik oldukça fırlama, oldukça deneyimli gazeteciler, yani kendilerine «Diplomatik Muhabir» unvanının verilmesinden yana olan gazeteciler arasında bulunmam, önceleri zor günler, sıkıntılı günler, eziklik duyduğum günler yaşattı bana. Ama sonra sonra artık selam verenler, hatırımı soranlar, dahası, «gel şurada iki tek atalım» diyenler oldu. Çünkü Metin'le birlik atlatmaya başlamıştık onları...

«TÜYLERİ ÜTÜLENMİŞ BİR İT...»

İşte böyle günlerden birinde gene bir Amerikalı'nın haberiyle döndüm gazeteye. Allahtan o yaşlı daktilo, o ortak kullandığımız daktilo boştu. Oturup yazdım haberimi, sonra fırlayıp sokağa çıktım. Ve soluğu bir süreden beri alıştığım Aksaray pazarındaki meyhanede aldım. Burada gözleri kanlı canlı ozan Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya rastladım o akşam, karşılıklı hoşbeşden sonra bana şöyle çıkıştı Dağlarca:

«Bak dostum sana bir şey diyeyim mi? Sen şu gazeteciliğe başlıyalı şiiri boşladın iyice. Hem ben seni bir gün o büyük otelde gördüm. Gene mistır bilmem kimin peşinden koşuyordun. Darılma ama o halinle sen tüyleri ütülenmiş bir it gibiydin. Gitme dostum oraya, bırak o işi başkaları yapsın. Git adliye muhabirliği yap, göreceksin yazabileceğin daha ilginç konular çıkacak.»

O gece ve başka geceler düşündüm Dağlarca'nın söylediklerini. Hatta Hilton'da, halıların yumuşaklığında, o modası geçmiş elbisemle, eskimiş ayakkabılarımla yürürken, düşündüm. Daha bir utandım. Ve daha bir inandım bu sözün doğruluğuna. Ama bu benim elimde değildi ki, o günlerde daha çok yeniydim. Benden bu sahayı alın başka bir sahada çalışmak istiyorum, diyecek güçte değildim. İşte bu düzeyde sürerken günlerim, tutup köyden kente göç edenlerin öyküsünü yazdım bir ara. Gene tutup akıl hastanesinde, «Deliler Konuşuyor» dizisini yaptım. Ve Uzak Doğu'dan Getirdiklerim'i saymazsak ilk yerli dizimdi bu benim. Dahası oraya, dört bin akıl hastasının çok kötü koşullar içinde yaşadığı o hastaneye ilk giren ve ilk resimli röportajı yapan gazeteci oldum.. Yıl 1957..

Bunu yaparken yani o dönemde başarılı bir çalışma olarak nitelendirilen böyle bir olayı gerçekleştirirken kafamda önceden planladığım küçük bir oyun vardı. Daha sonraki yıllarda meslek uğruna, meslek aşkına oynanan başka oyunlar gibi. Bu ilki oldu elbet, kendimce planladığım ilk oyun oldu.

O günlerde sözünü ettiğim Bakırköy Akıl Hastanesinin Başhekimini Fahri Celâl Göktulga idi. Hekimliğinin dışında az çok edebiyata bulaşmış bir yanı vardı onun. Bizden önceki kuşağın öykü

yazarlarından biriydi. Ama doğrusu hiçbirini okumamıştım öykülerinin. Yani bir Sait Faik bir Orhan Kemal, bir Haldun Taner, daha başkaları dururken onu okuma gereğini duymamıştım. Ya da okutacak kadar bir etkinliği olmamıştı belki.

Bir de görev yaptığı yerde, yani Akıl Hastanesinde oldukça katı bir uygulama içinde olduğunu söylediler bana. İnsan ilişkileri oldukça kopuk biri. Hele gazetecilere yüz vermeyen, ilgi göstermeyen, başkalarının deyimiyle «yarı deli» biri...

İşte oraya, o dört bin akıl hastasının bulunduğu Bakırköy Akıl Hastanesine gitmeyi ve «General de Gaulle, Kıvırcık Nuri, Allah'la Konuşan Sultan» gibi bazı ünlü akıl hastalarıyla konuşmayı, ayrıca fırsatını bulup, kimseye göstermek istemedikleri zincire vurulanları, bodrumlarda çırılçıplak yaşayanları resimlemeyi düşündüğümde kuşkusuz en büyük engel bu «yarı deli» sayılan Başhekim Fahri Celâl'di. Çünkü o güne kadar, o alanlardaki tüm girişimleri engellemişti.

Bütün bunları bildiğim için, birgün gidip kitapçıları dolaştım ve sonunda onun 40'lı yıllarda çıkmış bir öykü kitabını buldum ve oturup o gece tümünü okudum. İçlerinden fazla kötü sayılmayacak birkaçını seçtim ve işaretledim. Sabah ilk işim telefon etmek oldu ona. Derken verilen saatte araladık başhekimlik binasının kapısını. Yarım saate yakın sekreterin odasında beklettikten sonra içeri aldı bizi.

Adamın huyunu, yani gazetecilerin bütün girişimleri karşısında takındığı tavrını bildiğimden foto muhabiri rahmetli Sayit Şenol'a «adamı birden huylandırmayalım hele sen biraz dışarıda bekle,» dedim.

İçeri girdim. İçeride bir süre gelen telefonlarla cevap verdi. Sekreter kızı çağırıp bazı talimatlar verdikten sonra da yüzünün yarısıyla konuştu benimle:

«Ee... Söyle bakalım delikanlı istediğin ne?»

«Efendim, sizin burada oldukça yararlı çalışmalar yaptığınızı hastanedeki sorunları giderek azalttığınızı duyuyorum (Bu hemen herkesin aklına gelecek bilinen bir yalan). Bu nedenle yapılan çalışmaları, hastaneye getirilen yenilikleri bizzat görüp, bir röportaj yapmayı düşündüm, eğer izin verirsiniz?»

«Nasıl? Yani hastane içinde mi?»

«Evet.»

«Olmaz delikanlı, işte o olmaz. Burada bana sorarsın neyi neleri öğrenmek istiyorsan, sorarsın, ben de sana cevaplarını veririm, hepsi o kadar.»

Bu arada gene çalan bir telefona uzandı. O telefonla konuşurken ben çantamdan, satın aldığım öykü kitabını çıkardım. Konuşması bitti. Gene yüzünün yarısıyla:

«Evet böyle delikanlı. Maalesef hiçbir gazeteciyi hastane bölümüne almıyoruz. Resim çekilmesi, hastalarla konuşulması bir çeşit teşhir oluyor çünkü,» dedi.

«Ama hocam. sizin uygun bulduklarınızla konuşurum. Sonra takdir ederseniz bu bir gazete. İnandırıcı olması, gerçekçi olması gerek. Bunun için de bir iki fotoğraf, hani uzak planda da olsa, genel görünüm gibi bir iki fotoğraf almamıza ve bazı koşulları görmemize izin verin lütfen.»

Bu kez hiç yüzüme bakmadı ve daha bir katı tavırla: «Olmaz efendim olmaz. Benden olmayacak şey istiyorsunuz.»

İşte bundan sonra çaresiz son kozumu oynamaya başladım: «Peki hocam, madem izin vermiyorsunuz, bari şu ricamı kabul edin (kitabını uzatıyorum), şu kitabınızı imzalayın lüt fen. Çoktan beri kütüphanemde durur, hazır size gelmişken, sizi görmüşken imzalatayım istedim.»

Hayret, ilk kez döner koltuğuyla birlikte bana döndü. Ve ilk kez yüzünün yarısıyla değil tümüyle konuştu benimle: «Sen okudun mu o kitabı?»

«Okudum hocam. Ve de çok beğendiğim öyküler var içinde. Zaten lisedeyken edebiyat hocamız da sık sık söz ederdi sizden.»

«Peki hangilerini okudun, hangilerini beğendin daha çok?»

Aralıyorum sayfalarını:

«Şunu. Bakın işaretlemişim. Şunu, şunu da. Hele şu çok etkiledi beni hocam.»

Bu arada çalan telefona ilk kez cevap vermedi ve:

«Oku bakalım şu son söylediğini bana.»

Oturup bir güzel okudum, oldukça etkileyici bir biçimde okudum sanıyorum, bitti. Biter bitmez o, «şunu da oku» dedi, «şu sondaki öyküyü de.»

Bu arada zile bastı, sekreteri çağırdı, «meşgulüm bir süre kimseyi alma içeri, telefon bağlama, sonra çay getirsinler bize» dedi.

Böylece ikinci, üçüncü öyküyü de okudum. İlgiyle, tutkuyla dinledi beni, hem bana biraz daha sokularak dinledi. Çaylar geldi bu arada. Kitabı da bir güzel imzaladı. Sonra bana döndü gene:

«Eveet. Şimdi söyle bakalım ne istiyorsun sen. Ama tebrik ederim öykülerimi bu kadar güzel okuyanını görmemiştim. Evet neydi senin isteğin?»

«Söylediğim gibi işte hocam, buradaki faaliyetlerle ilgili bir röportaj yapmak istiyordum. Bunu kamuoyuna yansıtmak herhalde yararlı olacak. Sonra sizin uygun gördüğünüz bir iki hasta ile konuşma... Hepsi bu...»

Kısa bir süre düşündü. Ve hayret ilk kez gülerek baktı yüzüme. Sonra zile bastı hemen ve gelen sekreter kıza: «Bana asistan Cihan'ı çağır.»

Az sonra geldi Cihan..

«Al bu beyi. Birlikte dolaştır.. Bir iki hastayla görüştür. Bir iki de resim alacaklarmış. Koğuştan olabilir.. Bahçede dolaşanlardan olabilir. Bak işte ne gerekiyorsa yardımcı ol bu gazeteci beye.»

Doktor Cihan'la birlikte çıktık. Baktım bizim Sait beklemekten usanmış ve de umutsuz belli. Merdivenleri inerken kolunu sıkışımdan, gülüşümden anladı Sait. Rahatladı birden, canlandı. Önce bahçede dolaştık bir süre.

Yedi dil bilen General de Gaulle, o günlerdeki hükümetin Ortadoğu politikasını eleştirdi bir güzel.

Güncel sorular soruyordum. Konuştuğum akıl hastalarına. Bu nedenle ikinci hasta olarak karşıma çıkan Kıvırcık Nuri'ye de Sputnik'i sordum:

«Şu Rusların fezaya fırlattığı Sputnik için ne diyorsun Nuri?» dedim.

Kendine özgü bir gülüşle, yani çarpık bir gülüşle ayaküstü şu yanıtı verdi:

«Sputnik'in lafımı olur be abi. Şu Allahın belası Nuri Yamut var ya (o dönemde Genelkurmay Başkanı olan Orgeneral Nuri Yamut'tan söz ediyor) bir gece evime baskın yaptı bütün formülleri aldı elimden.

Yoksa ben Ruslardan önce fırlatacaktım Sputnik'i...»

Onun ardından şu Allah'la konuşan Sultan'a sokuldum. O günlerde gene güncel konu haline gelen nc Dünya Savaşından söz ettim ve:

«Ne diyorsun Sultan Hazretleri nc Dünya Savaşı olacak mı acaba» dedim.

Elli, elli beş yaşlarında görünen sarı benizli, sakallı bu şizofrenik hasta kısa bir süre düşündükten sonra:

«Bekleyin bakalım, soralım, Allahltalaya soralım» dedi ve başını sağ omuzu üzerine çevirerek, dudakları arasında sessizce bir şeyler konuştu Allah'la. Bu konuşmadan sonra durdu dinledi, verilen yanıtı aldı ve bana döndü:

«Diyorlar ki Allah'ın işine karışmasınlar...» Gülüyoruz, susuyoruz, şaşınıyoruz...

Daha sonra bir yolunu bulup genç asistanla bodrumlara iniyoruz. Bodrumlar anlatılmaz bir perişanlık içinde ve anadan doğma çırılçıplak olan, betonların üstünde oturan akıl hastalarını görüyoruz. Hatta buraya bu bölüme indiğimizde ortalığa yayılmış kokudan başım dönüyor bir ara, hani tutmasam asistanı, dseceğim belki. Sonradan anlattılar, bu dayanılmaz koku, orada çırılçıplak bulunan hastaların ter kokusu, dışkı kokusu hatta kadınların adet kokusunun karışımıydı. Çünkü bulundukları bölümün ortasında akan bir kanalda tuvalet ihtiyaçlarını gideriyorlardı. İşte bu yüzden tuttum omzundan asistanın, yoksa dsecektim.

Bir de karyolaya bağlı olanları, elleriyle yemek yiyenleri gördük. Sonunda oturup yazdım bütün bunları. Böylece olay oldu ikinci Babıâli yılımda bu yazdıklarım.

Ve giderek kötü günlere, zor günlere gelmişti Türkiye. İstifa etmek

isteyen Menderes'e, Bayar: «Ben dereyi geçerken at değiştirmem» diyordu. «Tahkikat Komisyonları» oluşuyor, Babıâli'ye yönelik baskı yöntemleri artıyordu. Ekonomik yönden de «her sokakta bir milyoner» yaratılıyordu...

Bu düzene, bu iktidar yönetimine sert muhalefet yapan gazeteler arasında Cumhuriyet, Akşam, Vatan, bir de Dünya vardı. İşte o dönemde Bedî Faik «Tekelonya Cumhuriyeti»ni kaleme almıştı. Ama yayınlamamıştı. Ve gazetede beni adam yerine koyduğundan, ya da benim iyi bir okur olabileceğimi düşündüğünden, bir gün çağırdı odasına yazdıklarını okudu bana.

Romanda sözünü ettiği «Tekelonya» hayali bir ülkeydi. Ve bu hayali ülkede iktidar olanlar, ülkeyi yönetenler yapı olarak, politika olarak, yönetim olarak o günlerin Türkiye'sinde, yani 1950'lerde iktidar olanlara çok, ama çok benziyorlardı...

Böylece yazar DP hükümetinin giderek sertleştiği dönemlerde, açıktan açığa değilse bile bir benzetme ile onlarla alay eden, onları eleştiren bir roman çıkarmıştı ortaya. Çıkarmıştı ama, günlük fıkralar yazdığı ve ortak olduğu Dünya gazetesinde, yayınlamıyordu bu romanı. Yayımlandığı takdirde gazete en az on beş gün ya da süresiz kapatılabilirdi.

BESLEME BASIN VE BEDİİ FAİK...

Dünya'da çok yeni olduğumdan, dahası Babiâli'de yeni olduğumdan bazı şeylerin, yani kendine özgü Babiâli oyunlarının henüz farkında değildim. Ancak zaman zaman gördüklerim beni bir yerde düş kırıklığına itiyordu. İşin ekonomisiyle, parasal yanıyla fazla ilgilenmediğim ve bu alanda yıllardır bir beceri, bir hüner sahibi olmadığım, örneğin ilanların hele hele özel ilanların bir gazetenin yayın yaşamında çok önemli bir yeri olduğunu bilemezdim o günlerde. Dağarcığı aman aman dolu biri, sürekli okuyan araştıran biri değildi Bedii Faik. Buna karşılık müthiş bir zekâyı ve kıvrak, etkin bir kaleme sahipti. O küçük fıkralarını «cuk» diye oturtmada ne ölçüde beceri ve yeteneği varsa o ölçüde de geleceğe yönelik çıkar hesapları vardı.

Anlattıklarına bakılırsa Kurtuluş Savaşı yıllarının, Atatürk döneminin yazarı Falih Rıfkı Atay'ı çok kolay etkilemiş, giderek onun sözcüsü olmuş, onun adına anlaşmalar yapmış, imzalar atmış ve Dünya matbaa ve gazetesinin ortağı olmuştu. Sonraki yıllarda, yani benim Dünya'dan ayrıldığım yıllarda, bu alandaki beceri ve yeteneğini sürdürerek gazetenin tek sahibi olmuştu.

Gene anlatılanlara bakılırsa, Falih Rıfkı'nın elinden gazeteyi aldığı gibi Dragos'taki evinin de sahibi olmuştu... Dediğim gibi bu kıvrak zekâ sadece günlük fıkralarında değil, kişisel çıkarlara yönelik alanlarda da kendini gösteriyor ve böylece şaşmaz sonuçlara varıyordu.

Bir şeylerin farkında olmadığım, bir şeyleri yeni yeni algıladığım dönemlerde böyle anlatmışlardı onu bana. Bir de çok şık giyinirdi Bedîî Faik. Özellikle İngiliz'e, İngiltere'ye ve oradaki yaşama olan tutkusuyla biliniyordu.

Daha sonraları bu tutkuyu bir büyük gazete patronunda, Haldun Simavi'de görecektik.

Bedii Faik'le ilgili bu tür değerlendirmeleri yapanlara, nerede ise onun bir çeşit «İngiliz asilzadesi» olduğunu söyleyenlere günün birinde gazetede ki sütununda verdiği yanıt hâlâ usumdadır.

O yıllarda «Besleme Basın» olarak adlandırılan gazeteler vardı. Onlardan birinde, Yeni İstanbul'da, «45'lik küçük bey çamaşırlarını bile Londra'dan getirir, yerli çamaşır giymez» biçiminde bir sataşma yazısı ıktı.

İki gün sonra iktidara yakınlığı ile bilinen ve iktidarın sözcülüğünü yapan bu gazeteye şu yanıtı veriyordu Bedi Faik:

«Yeni İstanbul her işi bırakmış, her meseleyi bırakmış ve oturmuş benim amaşırlarımı yazıyor. Bazı okurlarım ve dostlarım merak ediyorlar. Peki Bedi Bey nereden biliyorlar senin giydiğin çamaşırlar?» diye soruyorlar. Benim onlara cevabım kısaca şu oluyor, nereden olacak, karılarının gevezeliğinden...»

Bütün bunlar sürürken ilk Babıâli yıllarımda küçük ama çok küçük oynayan gazeteciler görüyordum evremde. Bu küçük oyuncuların başında, kimi rahmetli olmuş kimi yaşayan ve deklanşr, diyaframı, estantaneyi öğrenmenin ötesinde, başkaca bir bilgi ve beceriye sahip olmayan foto muhabirleri geliyordu. Mesleği çıkar uğruna kullanma olayını ilk kez onlarda gördüm. Yani adları «Albmc» olarak bilinenleri gördüm. Elbet sonraları, sonraki yıllarda muhabir olarak, şef olarak, müdür olarak ve gazete sahibi olarak büyük oynayanları, büyük gtrenleri de gördüm...

Bizim «albmcler» ise ufaktan başlamışlardı işe. Diyelim önemli bir ticari kuruluşun açılışı yapılmışsa, bu açılışla ilgili bir kokteyl ya da bir yemek verilmişse ve önemli kişiler de davet edilmişse bu açılışa, görevli olarak giden o yapıdaki foto muhabiri, normal işini bitirdikten sonra, albüm için kolları sıvardı. Diyelim nl iş adamı Mehmet ztrk o gece nerede göründü, kimlerle göründü, kimlerle oturdu, kimlerle el sıkıştı ya da nutuk çekti ise belki yüze yakın karesi çekilirdi onun. Sonra da bu kareler basılıp, bir albme konularak kendisine takdim edilirdi. Ve bunun, bu unutulmaz gecenin görüntülerini içeren böyle bir albüm için de gönülden kopan verilirdi o foto muhabirine...

Kimbilir belki de o günlerde sonradan ortaya çıkan, yani 1960 ihtilaliyle gerçekleşen bir 212 sayılı yasa olsaydı ve gene o günlerde mesleği iyi kötü güvence altına alan bir sendikalaşma hareketi olsaydı, belki bu albümcülüğe gerek duymayacaktı bazı arkadaşlarımız.

Bir gün, gene büyük bir kuruluşun basına yemeği oldu. Daha doğrusu kendini tanıtmaya yemeği oldu. Belki otuz, kırk gazeteci vardı o yemekte. Bir deniz kıyısında kurulan sofralarda yenilmeyen, tadına bakılmayan kalmadı. Tatlısı tuzlusunu, etlisi ve hemen her çeşit içkisi, mevsime göre her çeşit meyvesi vardı. Konuşulanlar konuşuldu, yenilenler yenildi. Masalar sessizleşti, masalarda oturanlar şişti, ağırlaştı. Bu arada kuruluşun sözcülerinden biri:

«Beyler arzu edenler varsa, soğuk bira getirteyim» dedi. Soğuk biralar geldi. İşte bu sırada, başından beri her yiyeceğe acaip saldırışlar yapan bir muhabir arkadaşımız (şimdi Babıâli'de değil, ünlü bir organizatör) gelen soğuk biralardan da nasibini almak için telaşa kapıldı ve bütün çırpınına rağmen boş bardak bulamadığı için, buzlu bira servisi yapan garson da, geçip gideceği için önündeki ayranlı bardağı uzattı garsona, «koy buna, koy zararı yok» dedi... Ayranlı bardaktaki birayı bir güzel dikti, sonra kalın, yağlı gövdesiyle, bir güzel geçirdi...

İLK OLAY...

Bu arada ben ilk yılımı dolduruyorum Babîâli'de. İlk yılın içinde dostluk kurabildiğim kişiler arasında başta Adnan Benk, sonra Muzaffer Aşkın, Sami Karaören geliyor. Sağlam kişiliğine ve esprilerine ilgi duyduğum Doçent Adnan Benk o günlerde gazetesinin sanat sayfasını hazırlıyor, ayrıca dış haberlerle ilgileniyordu. Dost adam, ufak tefek adam ama sezebildiğimce o dönemde birtakım aile sorunları olan adam Muzaffer Aşkın yazışları müdürü. Sonraki yıllarda hep sevdiğim, hep saygıyla andığım Sami Karaören de yardımcısı onun. Bir de Yekta Ragıp Önen var. Yaşlı, telaşlı ama hesaplı ve korkak, çekingen biri. Sabahları ilk iş olarak Falih Rıfkı Bey'in yazısını telefonla alan biri. Eski bir İstanbul Efendisi görünümünde olan Yekta Bey için o günlerde ilginç öyküler anlatılırdı. Bunlardan biri, aceleci, telaşlı yapısından olacak, bir gün çalan telefona çıkarak «Buyrun burası Yekta, ben Dünya» demişti Yekta Bey...

Gene bir gün Falih Bey fıkrasını yazdırmak üzere onu aradığında önce uzun uzun öksürmüş telefonda, sonra telin öbür ucunda, evinde hizmet gören adamına seslenerek «Kuzum şu pencereyi kapa» demişti. Telin bu ucunda söylenenleri duyan Yekta Ragıp'ın «Peki Efendim» diyerek ahizeyi bırakıp pencereyi kapamaya gittiğini anlatırlardı. Yalnız bilinen, ama kesin olarak bilinen yanı onun, Falih Rıfkı Bey'i sinirsiz sevdiği ve saydığı idi.

Az önce Babîâli'deki ilk yılımı doldurdum dedim ya, işte o günlerden birinde oldukça iyi bir iş kapmış, gazeteye dönmüştüm. İstihbarat salonuna girer girmez ilk işim daktiloyu aramak olmuştı. Baktım boştu bizim emektar daktilo, hemen kaptım ve oturup haberimin girişini yazdım. Giriştensonra oturduğum yerden kalkarak koridorun öbür ucundaki yazışları odasına girdim. Amacım yazacağım haberin «satışını yapmak»tı.

Muzaffer Aşkın'a anlattım kısaca. «Hemen yaz getir dedi» fırladım aynı coşkuyula, İstihbarata döndüm yeniden. Ama o ne? Adamın teki çıkarmış o eski daktilodan benim kâğıdı, oturmuş kendi yazıyordu. Bunu görür görmez öfke ve şaşkınlık içinde ona sokuldum:

«Ne yapıyorsun Vural» dedim. «Ben yazıyordum senden önce, niye çıkardın benim kâğıdı?» dedim.

Ama başlangıçta da sözünü ettiğim gibi bu nobran, bu hazımsız ve de kabadayı tavrılı arkadaşımız yüzüme bile bakma gereğini duymadan, «N'apalım yani, senin keyfini mi bekliyeceğiz?» dedi.

Hani sinemada izlediğiniz, özellikle kovboy filmlerinde izlediğimiz tipler vardır. Bara giren, hır çıkaran, bela arayan tipler, işte onlara çok benziyordu bu Vural Vahit Suiçmez. Daha önceleri bu ve benzeri hareketleriyle başka arkadaşları da kırmıştı istihbaratta. Bu nedenle o akşam bana verdiği yanittan, o kabadayı, o küstah tavırdan sonra, orada bulunan arkadaşların hepsi bana baktılar ilgi ile. Ne diyeceğimi, ne yapacağımı beklediler merakla hepsi.

Ama ben giderek sevdiğim, giderek alıştığım Babıâli'de daha ilk yılımı düşünerek sustum. Hem yumruklarımı sıkarak sustum, bu arada foto muhabiri Sait Şenol patladı:

«Ayıp değil mi bu senin yaptığın» dedi, birileri bir şeyler daha söyledi. Ben de dayanamadım:

«İnşallah bu terbiyesizliği bir daha yapmazsın» dedim. O başını kaldırdı daktilodan:

«N'olacak yani?» dedi.

«Ne olacağını o zaman anlarsın!» diye bağırdım, sonra çıktım odadan.

Bir süre dolaştıktan sonra gelip haberimi yazdım ve içeri verdim. Muzaffer Aşkın «Geç kaldın» dedi, ses etmedim.

Gene Aksaray'daki meyhane, gene Fazıl Hüsnü Dağlarca. Derken bodrum kattaki yatak odam. Allah'tan alkol unutturdu öfkemi,

sıkıntımı dağıttı.

Sabah aynı saatlerde gene oradayız birlikte, o küçük istihbarat odasında günlük gazeteleri okuyoruz. Az sonra o hazımsız, o nobran adam girdi içeri, merhaba dedi ortaya, bir iki laf etti sonra, ama pek ilgi gösteren olmadı. Oturdu gazetelere baktı orta masada. Sonra kalktı dolaştı. Elleri cebinde ıslık çaldı. Çalımından gene bela arayan bir hali vardı, nitekim kısa bir süre sonra koydu bu tavrını ortaya. Birden karşımda durdu benim, pis pis baktı, arkasından:

«Hani n'oldu?» dedi

«Ne ne oldu?» dedim.

«N' olacak, dün akşam daktilo diye çırpındın, hani ne yazdın? Hani ne girdi gazeteye?»

«Hadi git işine aslanım belanı başkasından bul!» dedim.

O küstah tavrıyla sürdürdü konuşmasını:

«Hem kimse senin keyfini bekleyemez anladın mı? Yazan adam oturur daktilosunun başına yazar. Öyle ortalıkta dolaşmaz.»

Sait Şenol söze karıştı bu arada:

«Kes oğlum, kes sabah sabah. Haksızsın bir kere, konuşma.»

«Ben hak mak dinlemem azizim, bir daha bırakıp gitsin daktiloyu gene alırım.»

Gerçekten bela arıyordu bu adam. Bir gece önce de zor tutmuştum kendimi. Ama artık dayanamıyordum. Birden yerimden fırladığımı ve

ona oldukça okkalı bir yumruk oturttuğumu anımsıyorum.

O, tek yumrukla koridora boylu boyunca uzanmaz mı! Az sonra uzandığı yerden kalkar kalmaz bir elini sağ kulağına götürerek yüksek sesle ağlamaya başlamaz mı! Baktım hem ağlıyor, hem de aşağı kata yani Bedii Faik'in katına iniyordu. Ve az sonra onun kapısı önünde sesini daha da yükseltelerek:

«Ah ölüyorum.. Ah kulağım, kulağım gitti, sağır oldum» diyordu.

Tabi bu yaygaraya dışarı çıktı Bedii Faik. Ne olduğunu sordu ona. O gene zırlayarak başına geleni anlattı. Sonunda «hastaneye kaldırın, hastaneye götürün» sesleri duyuldu.

Duyulan bu sesler ve az sonra kapıya yanaşan bir taksi, onun gerçekten hastaneye götürülüşü dünyamı karartmıştı.

Bu kaçınıcı bilmiyorum. Oturup gene kendi kendime küfrettim. Çünkü her defasında başım derde girerdi böyle. Bu elimin, bu bok yumruğ immun yüzünden girerdi.

Bir kere anam, çocu luktaki kavgalarımı bilen anam ve başkaları «Çok ağır eli var, dul karı alacak» sözünü ederlerdi. Ama bütün bunlara rağmen yani bu yumrukların her defasında başıma dert açtığını bilmiş olmama rağmen, bu kez bir yere kadar sürdürürdüm sabrımı, ondan sonra kendimi tutamazdım, ne yaptığımı bilemezdim elbet.

Şimdi böyle bir olayı, bir gençlik olayını, bir yumruk, bir kavga olayını burada anlatmamın ne gereği var diyeceksiniz, bir bakıma doğru, doğru da Babiâli'de olanlar bu yanıımı, hiç değişmeyen, hiç eksik olmayan ve haksızlıklara, oyunlara baş kaldıran, karşı koyan yanıımı biliyorlar. Bilmeyenler için Babiâli dışında olanlar için anlatma gereğini duydum bu olayı.

Sonunda akşam oldu, gazetedeyim. Gece oldu, gazetedeyim. Bu arada sık sık telefonlar ediyorum hastaneye (Kasımpaşa Deniz Hastanesi).

Telefona çıkanlar, şişen kulak bölümüne buz koyduklarını söylüyorlar.

İşte bu kaygılı ve korkulu telefonlardan birinde, yani gene Vural Vahit Suiçmez denen adamın sağlık durumunu sorup telefonu kapattığım sırada, bizim emektar foto muhabiri Sait Şenol:

«Biliyor musun Celâlcığım» dedi ve arkasından dünyamı iyice karartan bir haberden söz etti:

«Bilmem okudun mu geçenlerde, gazetelerden birinde bir haber çıktı. Adamın biri arkadaşıyla kavga ediyor. Ve çok değil seninki gibi bir tek yumruk atıyor. Ondan sonra adam mort...»

Bu konuşmadan sonra içimi ateşler bastı. Ve gene bu konuşmadan sonra gece ikilere, üçlere kadar aradım hastaneyi. Sonunda rahatladım. «Tehlikeyi atlattı. İyiye gidiyor durumu...» biçiminde haberler almaya başladım.

Belki o tarihte, yani daha iki yıllık Babîâli adamı olduğum günlerde, hayatımda duyduğum en iyi, en güzel haberdi bu...

Ama iş bununla bitmedi. Ne mi oldu? Bu hazımsız, bu nereden geldiği, Babîâli'ye nasıl sokulduğu bilinmeyen adam, bir gün sonra yanında bir polis memuruyla bizim istihbarat salonundan içeri girdi. Gene çoğu arkadaşlar bir aradaydık.

Genç polis memuru içeridekilere şöyle bir göz gezdirdi, sonra:

«Celâlettin Çetin kim burada?» dedi.

Ben hemen ayağa kalktım, şaşkın ve kaygılıyım.

«Buyrun gidelim. Hakkınızda şikâyet var» dedi memur.

Bu arada olayı duymuş olacaklar, yazışları müdürü Muzaffer Aşkın ve Adnan Benk de içeri girdiler. Bir köşeye çektiler o hazımsız, o çiğ adamı, bir şeyler konuştular, ama boş. Direndikçe diremiyor, diklendikçe dikleniyordu. Sonunda yola koyulduk birlikte.

O güne kadar suçlu olarak ilk kez gittiğim, daha doğrusu götürüldüğüm bu yolculukta yalnız değildim. Adlarını her zaman sevgiyle, saygıyla anacağım o iki dost, yani Muzaffer Aşkın'la Adnan Benk birlikte geliyorlardı bizimle.

Severek, isteyerek sarıldığım, hem büyük bir tutkuyla sarıldığım meslekte daha çok yeni olduğum günlerde, üstüme üstüme gelen ve bana gerçekten korku veren böyle bir olayda beni yalnız bırakmamışlardı.

Uzatmayalım, gittiğimiz karakolda (Sirkeci Emniyet Amirliği) verilen ifade, daktilo, zabıt, imza derken, hemen o gün mahkemeye sevkedildik.

Nasıl olmuş, nasıl almışsa, o yaygaracı adamın elinde on günlük de rapor varmış, iyi mi?..

Ben önden, onlar arkadan yürüyoruz. O dönemde Sirkeci'deki büyük postanenin bulunduğu binadaydı adliye.

Çok değil yüz, yüz elli metre kaldı oraya varmamıza. Adımlarımı kaygılar, korkular içinde atıyorum ama bir yandan da umudumu yitirmiyorum. Çünkü o sevdiğim kişiler, o dost kişiler durmadan vazgeçirmeye çalışıyorlar bu Suiçmez denilen adamı:

«Olur mu Vural? Babıâli'de yüz yüze bakacaksınız, aynı meslekten aynı gazeteden iki arkadaşsınız... Gel vazgeç Vural, hoş gör Vural» diyorlardı.

Bütün tesellim bu konuşmalardı. Ama o ne? Birden duruyorlar, tam

Izmirli şerbetçinin önünde duruyorlar: «Peki» diyor bu Allahın belası adam ve arkasından ekliyor.

İşte bu eklediği, yani ekte söylediği beni ve onunla konuşanları, daha sonra bütün Babîâlî'de yaşayanları şaşırtmıştı:

«Beş yüz lira verirse vazgeçerim.»

Durduk, daha doğrusu mihlandık olduğumuz yerde. Çünkü hiç beklenmeyen bir teklif, beklenmeyen bir istek bu. Maaşım üç yüz elli lira o sıralar benim. Ama buna rağmen bu dertten, bu beladan kurtulmak için hemen «Peki» dedim. Ve çaresiz ekledim arkasından: «Ancak ay başında verebilirim.»

«Olmaaaz, olmaz. Şimdi isterim.» dedi. Adnan Benk, Muzaffer Aşkın gene girdiler devreye: «Ama ayıp ediyorsun Vural, yoksa ne yapısın?» O gene: «Olmaaaz. Şimdi isterim» dedi. Adnan Benk: «Biz kefil oluyoruz yetmez mi?»

«Yeter elbet, yeter de, yalnız...»

«Evet yalnız?»

«Bakın şurada noter var, 6. Noter oraya gidelim, bir borç senedi yapalım. Ancak öyle vazgeçerim.»

Çaresiz notere gidildi. Borç senedi yapıldı. Ve zamanı gelince benim yaklaşık bir buçuk maaşıma denk olan para ödendi ona. Ödendi ama Babîâlî'nin diline düştü bu hasta adam, şaka ile karışık:

«Fazla konuşma Vural, bak şimdi bir yumruk atar on kâğıt veririm sana» diyenler oldu. Ve hemen o günler içinde gazeteden uzaklaştırıldı. Çırpındı oraya buraya başvurdu ama tutunamadı Babîâlî'de bu küçük oyuncu...

Sonunda, yani yıllar sonra duydum ki kendine, kendi hünerine, becerisine yatkın bir işe girişmiş. Almanya'da şu bilinen Export'çulardan biri olmuş Vural Vahit Suiçmez...

* * * * *

Bekârım. Almanya'yı, Almanya'daki Metzgeri Hugo'yu, onun balerin karısını, her akşam bir şişe şarap kapıp kaldığım pansiyondaki odamın kapısını tıkırdatan Inge'yi, her hafta bisikletle ormana gittiğimiz orada seviştığımız Ursula'yı ve Cafeleri ve Gasthausları ve Fashingleri, daha neleri neleri unuttum.

Babîâli'ye verdim kendimi. Sanki Babîâli'yle güçlendim, Babîâli'yle doğdum yeniden. Sanki bir yerlere geldim, bir şeylere yaslandım. Bir de yeni yeni sevdalar.. Rotatifin döndüğü saatlerde başlayan, rotatifin döndüğü saatlerde büyüyen geceler...

Sonra gazeteye ilk koşan, istihbarat salonunun kapısını ilk aralayan, en önemlisi akşam olunca emektar daktiloyu, ilk kapan adam oluyorum...

O günlerde Falih Rıfkı Atay gazetesinin sahibi ve başyazarı. Ve hiç ödün vermeyen bir Babîâli yazarı. Buna karşılık Yekta Ragıp gibi, Falih Rıfkı karşısında hiç telaşa kapılmayan ve giderek kendini ona kabul ettirmiş olan kişi de Bedîî Faik. Küçük fıkralarıyla büyük ilgi toplayan ikinci patron, sonradan tek patron olan Bedîî Faik...

Benim Babîâli'ye bulaştığım yıllarda, bu zeki ve de cin yazar, kelimenin tam anlamıyla tabandan gelmiş, tırnaklarıyla gelmiş ve kendini kabul ettirmişti bu yokuşa.

1945 yılının sonlarında, yani 46 demokrasisinin yaklaştığı günlerde, Babîâli'ye atmıştı kapağı. Bir taraftan zayıf naif yapısıyla, tıbbiyeye gidiyor, bir taraftan da tütün ticareti yapan Nemlizade Mithat Bey'in müessesesinde çalışarak ailesine bakıyordu.

O cin tavrını, oportünist tavrını o dönemde ortaya koyarak ve giderek alıştığı, inceliklerini kavradığı, tütün işini kendi başına yapmayı denemişti. Ama araya giren talihsizlikler ve de yanlış hesaplar sonunda, istediği yere varamamıştı. Ama gene de denemişti.

Onu bu tür deneyimlere ve de girişimlere iten, tek adam olma tutkusunu, dahası iyi yaşama tutkusuydu. Bu tutku ve bu tutkuya eklenen hirs, inat, hüner, beceri ile sonraki yıllarda karşısına çıkan güçlü bir CHP'li grubuna rağmen, CHP'ye ait matbaayı ele geçirmiş, giderek Dünya gazetesinde Falih Rıfkı'dan önce, Falih Rıfkı'dan sonra söz sahibi olmuştu.

O dönemde üç satırlık beş satırlık küçük fıkralarıyla dikkati çeken bu akciğerlerinden rahatsız genç adam, ama yaşama elleriyle, tırnaklarıyla sarılan ve kuru gürültüye pabuç bırakmayan genç adam, çok sonraları tanıdığım ve röportajını yaptığım Kayserili Şemsettin Şemsettin'in deyişiyle, «Günün behrinde», yani günün birinde oturur tam on sekiz tane küçük fıkra yazar. Ve bu fıkraları Tasvir-i Efkâr'ın sahibi Ziyad Ebül Ziya'ya B.A. rumuzuyla gönderir. Birkaç gün sonra da Ziyad Ebül Ziya yazdığı baş makalenin altına şöyle bir not düşer: «B.A. rumuzuyla bana yazılar gönderen gencin, hemen yazışları müdürümüzle temas etmesini rica ederim.»

O notu okuyan genç Bedî Faik, kalkar giyinir ve yola çıkar. Daha o günlerde giyimine son derece özen gösteren tıbbiyeli Bedî Faik ve bu giyim olayını İngiliz zevkinde, İngiliz çizgisinde sürdüren Bedî Faik, Babî'li'ye ilk adımı atar.

Tahta merdivenlerden, gıcır gıcır öten merdivenlerden sonra kendisini Ziyad Ebül Ziya'nın karşısında bulur, yaş yirmi üçtür. Gönderdiği fıkraları çok beğendiğini söyler Ziyad Ebül Ziya ona ve hemen arkasından önemli bir girişimden söz eder:

«Yakında bir Akşam gazetesi çıkaracağım. O gazetenin birinci sayfasına bu tür fıkralar yazabilirsin.»

Son Saat, Tasviri Efkâr gazeteleri. Sonra Tan gazetesi. Sonra Ali Naci

ile kurulan büyük dostluk. Daha sonra Habib Edip Törehan tarafından Şişhane'de kurulan Yeni İstanbul gazetesi ve bu gazeteden kendisine gelen teklif...

Böylece daha ilk yıllarında Babıâli'de kapışılan adam olur Bedii Faik. Ele geçen fırsatları en iyi biçimde değerlendirmesini bilen bu eski Babıâli adamının, Mümtaz Faik'in tevkif edilmesi üzerine verdiği cevap kısa ve özdür: «Gelirim ama bin lira isterim.» Bu, o dönemde bir yazara verilen en büyük paradır.

Artık hem Yeni İstanbul'a yazar, hem Vatan'a. Ayrıca bir mizahi roman da yazınlar.

1952'ye gelindiğinde «Faliş Rıfkı gibi bir kalemin atıl kalmasına razı olmayan CHP, bir gazete çıkarma yolunda girişimde bulunur. Ve Atatürk'e ait olduğu söylenen bir baskı makinesini İstanbul'a gönderir. O günlerde İstanbul'da bu alanda girişimde bulunan CHP yanlısı önemli isimler vardır. Örneğin Terzi İzzet, Hacı Bekir, Ragıp Sarimahmutoğlu, Ali Sohtorik, Mehmet Kazancı ve Faliş Rıfkı gibi isimlerden oluşan kadro tarafından, 125 bin lira sermayeli bir şirket kurulur. Ve geçmiş yıllarda, özellikle 1950'li yıllarda büyük etkinliği olan Dünya böylece yayın yaşamına başlamış olur.

Şimdilerde yaşamını sessiz bir biçimde sürdüren kurt yazar Bedî Faik daha sonraları ele geçirdiği Dünya'dan ve Dragos'taki evinin ilk sahibi Faliş Rıfkı'dan şöyle söz eder:

«Faliş Rıfkı Bey ile Yeni İstanbul'da birlikte yazıyorduk. Yazılarımı beğenmiş. Sonradan öğrendim benimle birlikte çalışmak istemiş. Daha doğrusu bir akşamüstü Markiz'de biraraya geldik, büyük ilgi gösterdi bana. Ve Dünya gazetesi yayına hazırlanırken, onlara Bedit Faik'i alırsanız ben de varım dediğini söyledi. Ben onun ısrarıyla Dünya'da başladım.

Başladığım günlerde gördüğüm şuydu. Hacı Bekir hiç karışmazdı. Öbürleri esnaf kafalıydı, gazeteden büyük para beklerlerdi, ayrıca ticari çıkarları için gazeteyi kullanırlardı. Falan yerden kredi alınacaksa onun aleyhine yazılın istemezlerdi. Daha sonra kulağıma geldi kendi aralarında toplanmışlar, şu Bedi Faik olmazsa biz Faliş Rıfkı'yı yola getiririz

biçiminde konuşmuşlar ve sonunda da en iyisi onu çıkaralım demişler.»

Anlattıklarına bakılırsa daha bir dizi oyun hazırlamış karşı taraf. Tek hedefleri de cin bakışlı, kül yutmaz adam. O dönemde yanında olan Yekta Ragıp'ın, Ali İhsan Göğüş'ün, İzzet Sedes'in de tanık oldukları bir darbe hazırlanır. Ve İş Bankası'ndan alınan yirmi beş bin liralık krediden, Falih Rıfkı'nın da evini yetmiş beş bin liraya satmasından sonra şirket kendilerine, yani Falih Rıfkı Atay ile Bedî Faik'e «Teveccüh eder...»

Bu teveccühten sonra Bedî Faik oturur, Falih Rıfkı ile bir mukavele yapar. Yüzde elli kendisinin yüzde elli karşı tarafın olmak üzere ortaklık kurulur.

İşte ben bu ortaklık kurulduktan sonra aralamıştım Dünya gazetesinin kapısını. Menderes döneminin bir numaralı muhalif gazetesi Dünya daha sonraları başyazar Falih Rıfkı Bey'in yorgun düşmesinden, enfarktüs geçirmesinden olacak, Bedii Faik'e kalmıştı. O günlerde bu olayın yorumunu yapanlar «gazeteyi ele geçirdiği gibi adamcağızın Dragos'taki evinin de üstüne oturdu» diyorlardı...

Bu söylentilerle ilgili olarak bugün şunları söylüyor Bedii Faik:

"O zaman Falih Rıfkı Bey yoruldu. Bir yandan gazete dönemin iktidarına karşı büyük mücadele veriyor. Arada bir kapatılıyor. Büyük baskılar var. Elbet bütün bunlar bezdirdi onu. Bunun üzerine bana sen devam et, yoksa satalım, dedi. Ben satmaya karşı çıkınca, bana devretti. Kendisi başyazar olarak kaldı, sonra ne talep ettiyse ödedim kendisine.»

TEKELONYA CUMHURİYETİ...

Gene o dönemde bu mesleğe gönül verenler, bu mesleğin çilesini çekenler olduğu gibi bu mesleğin ticaretini yapanlar da vardı. Bunun en somut örneği de «Besleme Basın» adını verdiğimiz iktidar yanlısı, iktidar şakşakçısı gazeteler ve onların sahipleriydi.

Dünya bir numaralı muhalefet yapan gazete olduğu için, sözünü ettiğim o şakşakçılar bu gazeteye ve onun sahibine veryansın ediyorlardı. Örneğin bir gün günlük yazısını yazmıştır Bedii Faik ve odasında kendisine gelen mektupları okuyordur. Ve o günler DP'nin en hareketli en ateşli günleridir. Gelen mektuplardan birinde DP'lilerin imzaları vardır. Özetle şöyle deniliyordur mektupta: «Sizin gazeteyi biz artık tuvalette kullanıyoruz...»

Bunun üzerine hemen sermürettipi çağırır Bedî Faik: «Çıkar o yazımı sayfadan, başka yazı vereceğim» der. Ve oracıkta şu küçük fıkrayı döktürür:

«Dün DP'lilerden bir mektup aldım. Bizim gazeteyi tuvaletlerinde kullanıyorlarmış. Onlara vereceğim cevap şu olacak: 'Devam ediniz, devam ediniz. Bundan sonra kıçınız başınızdan daha iyi düşünür, daha akıllı olur...»

O dönemin cin ve etkin kalemi meslek yaşamında gösterdiği beceriyi gördüğünüz gibi ticari yaşamda da göstermiştir. Terzi İzzet gibi, Hacı Bekir, Ali Sohtorik gibi önemli işadamlarına bile pes dedirtecek bir zekânın ve becerinin sahibi olarak yaptığı bir darbe ile onları saf dışı etmiştir.

(Gerçi çok sonraki yıllarda oluşan bir olay, ama burada değinmeden edemeyeceğim. Ne hikmetse bu Dünya gazetesi hep kafayı kullananların, hep oportünist davrananların eline geçmiştir. Kendisinden daha sonraları söz edeceğim kişinin, bu tür olaylar içindeki oyunları bilen Nezih Demirkent'in de eline geçmiştir. Hem de patronların patronları olarak bilinen Erol Simavi'yi bir çıkmaza sokarak bu gazetenin yani Dünya'nın sahibi olmuştur. Üstelik

şimdilerde (1990'lar) Gazeteciler Cemiyeti Başkanı olan Demirkent'in gazetesinin, yani Dünya'nın bayilerde satıldığı pek görölmez. Ama Dünya'nın nerede ise, benim diyen gazeteler kadar sayfalarında ilan bulundurduğu da bir başka gerçektir...)

Sırayı bozmayalım. Babıâli'ye adım attığım günden başlayarak, dönem dönem sürdürmek istiyorum bu olayları. Biliyorum, fazla yer ayırdım Bedii Faik'e. Ama ilk gazetem ya da bu alanda bana ilk aralanan kapı ve Babıâli'de tanıdığım ilk patron. O kadar ayrıcalığı hoş görün işte.

Yıllar sonra onunla, yani o Babıâli'de kırk beş yıl, ben otuz beş yıl geçirdikten sonra bir araya geliyoruz. Ama bu kez, bu kitap için geliyoruz.

Önce geçmişteki coşku dolu günleri anıyoruz. Tekelonya Cumhuriyeti'nden söz ediyoruz gene. Sonra söz bu mesleğe gönöl verenlere, bu mesleğin ticaretini yapanlara geliyor.

Benim gibi gönöl verenler bugün az ve heyecan yok çoğuunda. Ama buna karşılık, mesleği kullananlar, mesleğin ticaretini yapanlar çok diyorum. Katılıyor bu söylediklerime, sonra şunları ekliyor:

«Bizim gençliğimizdeki Babıâli genelde gazete sahiplerinin başyazarlık yaptıkları bir dönemdi. Ve çoğu çekirdikten gazeteciydi. Böyle oldukları için de o dönemin, genç gazetecilerini iyi yetiştirmişlerdi.

Ayrıca bizim dönemimizde birtakım sıkıntılar genç gazeteciye kamçılanmıştır ve mesleğe daha bağlı kılmıştır.

Hem ne diyor Oscar Wilde, «stirap dehayı körükler» diyor. Bu bir yaşam gerçeğidir. Ayrıca o dönemde gazete sahiplerinde bugünkü gibi çok fazla ticari amaç olmazdı. Ama sonradan yani şu çok partili döneme geçildikten, çoğuocu demokrasiye geçildikten ve bir ihtilal yaşandıktan sonra, Babıâli'de bir «Besleme Basın» yaratılmıştır. Ve giderek gazete sahipleri kendi çıkar olayları içinde, gazeteyi bir kalkan olarak kullanmaya başlamışlardır.

Bir de sermayenin Babîâlî'ye girişi var. Örneğın 1923'ten 60'lı yıllara kadar Babîâlî dışındaki adam, diyelim bir sanayici gazete sahibi olmaya yönelmemiştir. Çünkü bu iş o güne kadar hep enayilik olarak görölmüştür.

Ama sonradan gazete sahipleri, başka çıkarlar da sağlamaya ve gazeteyi ticari amacı için bir basamak olarak kullanmaya başlamıştır. İşte sermaye Babîâlî'ye böyle girmiştir.»

Bedii Faik'i dinlerken o günleri, az parasına rağmen duyulan heyecanı, Cemal Nadir Sokak'ta öğle yemeği olarak, kafa etinden yapılan bol soğanlı köfteye rağmen, bindiğimiz otobüslere, tramvaylara rağmen, gece yirmi dörtte dönen rotatiflerle doruğa varan coşkuları bulamıyoruz bugün.

Biz gene o ilk patronum, cin patronum Bedii Faik'e gelelim. Gene bir konuşmamızda:

«Bana göre medeniyet iki şeyle ölçölür» diyor Bediî Faik ve şöyle ekliyordu.:

«Biri kâğıt sarfiyatı. Yani gazete okurunun azlığı çokluğu burada çıkar ortaya. İkincisi de su-elektrik sarfiyatı. Türkiye'de bunların ikisi de devletin elindedir. Bakınız İsrail'in, Yunanistan'ın kâğıt sarfiyatı bile bizden fazladır. Ve Anadolu aile geleneğine göre okumamakla insanlar bir şey kaybetmediğini görmüştür.

Oysa okuma nosyonunun fışkırması için toplumun hürriyet ortamı içinde pişmesi kaçınılmazdır. Ve artık yasaklarla bir yere gelinemeyeceğini herkesin bilmesi lazımdır.

Bildiğiniz gibi Türk köylüsü hayvanlarıyla birlikte yatar. Ama bakınız hayvan öyküleri hemen hemen yoktur. Çocuk öyküleri de öyle.

Bizden birden bire yazar ukalalığı, mesajlar verme ukalalığı, bitmedi sosyal içerik iddiası gibi tutkular görölünce, yani yazar daha işin başında yola böyle çıkınca, onun okuru da az oluyor elbet. Çünkü yapı belli.

Bence işin başında basit halk yazarlığı yapma, o büyük edebiyat tutkusundan sıyrılma, gazete okurunu artıracaktır.»

Dünya gazetesinde çalışmaya başladığım günlerde Babiâli'de daha çok yeni olmama rağmen, dahası olayların üstüne üstüne giden, gece birlere, ikilere kadar rotatifin dönmesini bekleyen, hem iki sütunluk haberimi görmek için bekleyen yanlarımı gördüğü için bana yakınlık gösteriyor ve sık sık meslekte olması gereken heyecandan söz ediyordu. Ve bu heyecana patronların da sahip olmaları gerektiğini vurgulayarak şöyle diyordu Bedîî Faik:

«Bir kere, önce gazetenin sahibi bu mesleğin heyecanı içinde olmalıdır. Patron heyecanlı olmayınca başyazarda da heyecan olmaz. Gene patronda heyecan olmayınca, kadrolarda da heyecan görülmez.»

GAZETE DEĞİL, «BİZANS» SANKİ...

Dünya'da ikinci yılımı doldurmuştum ki ilk transfer teklifimi aldım. Vatan'dan çağırıyorlardı. Ünlü gazeteci (o dönemin) ünlü başyazar ve gazete sahibi Ahmet Emin Yalman'ın Vatan'ından. Böylece Dünya'da dört yüz lira aylık alırken, sekiz yüz lira ile Vatan'a geçtik. Yıl 1958.

Ama yalnız Ahmet Emin değil, bir dizi patron vardı o günlerde Vatan'da. Ünlü şair Fazıl Hüsnü bile onların arasındaydı, otuz bin liralık hisseyle.

Benim şiir ve öykülerimin yayınlandığı dergilerden biri olan Yenilik'in sahibi Naim Tiralı'den tutun, Özcan Ergüder'lere, Nihat Karaveli'lere, Oktay Akbal'lara kadar çok sayıda patron vardı Vatan'da ve Vatan dönemin DP hükümetine kafa tutan ve etkinliği olan, ağırlığı olan bir gazete o günlerde.

Hilmi Yavuz'la orada, o gazetede bir araya geliyoruz, 27 Mayıs 1960 devrimine kadar süren sıkı bir beraberlik bu. Ve tam anlamıyla bir «Bizans» Vatan'ın iç yapısı. Dağılan hisseler. Bu hisselerin oluşturduğu cepheleler... Ahmet Emin Yalman'ın yanında olanlar, ona karşı olanlar. Ve bu alanda oynanan oyunlar...

Bu nedenle çalışanların çok sayıda patronu var Vatan'da. İsterseniz gelin önce şu patronlar kadrosuna bir göz atalım. Bunlardan biri mevcut hisselerin yüzde onuna sahip olan Naim Tiralı. Giresunlu Tiralı'lerin, yani «findukçuların» soyundan gelen Naim Tiralı. Vatan'dan, hatta Babıâli'den önceki yaşamında tanıdım onu. Çünkü yanından yöresinden edebiyat dünyasına sokulmuştum o günlerde. Edebiyat dergilerinde şiir, öykü yazıyordum. Naim Tiralı'nın de Yenilik adlı bir edebiyat dergisi vardı. O tarihte ne onun aklında bir gazete patronu olmak, ne de benim bulaştıktan sonra bir türlü kopmadığım, kopamadığım, onunla kalkıp onunla yattığım bu Allahın tatlı belası gazetecilik mesleği vardı.

Tirali'nin Babiâli'ye bulaşması eski arkadaşı Özcan Ergüder kanalıyla olmuştu. O tarihte Ergüder İngiltere'den yeni dönmüş bir kolej mezunuydu. Ve İngiltere'de kaldığı süre içinde BBC'de çalışmış arada bir de Tirali'nin Yenilik dergisine hikâyeler göndermişti. Çok iyi anımsıyorum yazdığı öyküleri. Hani hep orada kalsa, hep öyküler yazsaydı diyorum şimdi...

Çıkıp geliyor günün birinde «Veliaht». Çünkü yıllar sonra Naim Tirali böyle tanımladı onu bana:

«Bizim Özcan Ergüder, Ahmet Emin Yalman'ın veliahti gibi, Oktay Akbal da var, Vatan'da musahhih olarak çalışıyor. Sonra Fazıl Hüsni Dağlarca var. Bunlar da bir miktar hisse almışlar. Sonra Şakir Eczacıbaşı, Tunç Yalman. Bu genç kadro aynı zamanda Vatan'ın sanat sayfasını hazırlıyor. İşte bu sıralarda bana bir hisse alışverişi olduğunu duyurdular. Ve ben o günlerde Özcan Ergüder'in birtakım hisseleri aldığını öğreniyorum. O dönemde tümü bir milyon lira hisselerin.

Bu arada, üç yüz-dört yüz bin liralık hisselerin el değiştirmesi olayı var. Bu durumdan yararlanıp, genç bir kadroyu işbaşına getirme yolunda girişimler başlıyor.

Bana da hisse almam ve o kadro içinde olmam öneriliyor. Fazıl Hüsni bir miktar, Oktay Akbal bir miktar almışlar. Ben de yüz küsur bin liralık aldım. Yıl 1956.

Benim ve yakınlarım için ödenen bu miktar yüzde on hisseyi karşılıyor. Böylece yeni hissedarlar ve Ahmet Emin Yalman grubu güçleniyor ve bize de artık çalışma imkânı doğuyor. En büyük hisse benim, ben magazin sekreterliğini, Özcan genel yayın müdürlüğünü üstleniyoruz. Ahmet Emin de başyazar, aynı zamanda yönetim kurulu başkanı.

Öte yandan Ahmet Emin Yalman idari işleri, şu kadar yıllık basın yaşamına rağmen hiç bilmez. Puntolan bilmez. Çok sıkıştı mı «İşte en büyük harfi koyuverin» der.

Aklında ezbere bildiği bir tek telefon numarası yoktur. Sadece kendi işini

iyi yapar ve severek yapar. Hiç aksatmaz kendi işini Ahmet Emin.

Ben Vatan'a girdiğimde on iki bin bastıyordu gazete. Hürriyet yüz elli bin idi, Cumhuriyet elli-altmış bin.

Kampanyalar yaptık. Ahmet Emin'i bile Hollywood'a gönderdik. Oradan röportajlar yapsın diye. Bütün bunlara rağmen tiraj yirmi bini aşamadı. Ama biz yeni kadro olarak umutsuzluğa kapılmadık. Ve seçimleri bekleyelim dedik, 1957 seçimlerini

Nitekim seçim öncesi Vatan'ın tirajı elli bin'e ulaştı. Derken kırk bin'de oturdu. Vatan önce bağnaz, tutucu, Atatürk ilkelerine ters düşen DP'ye karşı çıktı. Böylece kendiliğinden muhalefet oluştu. Ve giderek en büyük muhalefet gazetesi oldu. Yurt çapında itibarı arttı gazetenin. Hükümet hep Vatan'la uğraştı. Kâğıdımızı kesti. Zaman zaman kapatma karan alındı. Kapatıldı gazetemiz. Bu yüzden tek yaprak bastığımız oldu.

Biz sanıyorduk ki böyle bir mücadelede okuyucu bizi yalnız bırakmayacak. Tam tersi oldu. Tek yaprak basmaya başladığımız günler içinde, gazetenin tirajı kırk binden on beş bine düştü. Ve bu alanda en büyük tepki yazarımız Profesör Hüseyin Nail Kubalı'dan geldi.

1959'da bir ay süreyle kapatıldık. İşte bu sırada boş durulmasın diye «Vatan Yıllığı» çıkarıldı.

Bana gelince ben, o günlerde Naim Tiralı'nın sözünü ettiği günlerde Vatan'dayım. Ünlü Amerikalı gazeteci «Puliams Davası» başlamış bulunuyordu. Bu Amerikalı gazetecinin Menderes'i ve iktidarı ağır biçimde eleştiren «On İki'ye Beş Var» başlıklı yazısı iktibas edildiği için Ahmet Emin Yalman ve sayfa sorumlusu Selami Akpınar cezaevinde bulunuyorlardı.

İşte onlar cezaevinde iken «gazetenin yönetimine Nihat Karaveli hakim oluyor.» Böyle diyor Naim Tiralı. Ve o günlerde Bulancak cezaevinden yazdığı bir mektupta başyazar Ahmet Emin Yalman şöyle bir uyarıda bulunuyor:

«Bana gelen bilgilere göre Nihat Karaveli Menderes'le anlaşmaya varmış. Gazetemizi kullanmak istiyor. Aman dikkatli olalım.»

Aslında bir süre birlikte çalıştığımız için biliyorum. Daha Galatasaray yıllarında kendisine «Siyasi» adı takılan Nihat Karaveli gerçekten hep o tür yaklaşımlar içinde olmuştur. Ve hissedarı olduğu Vatan'ı Menderes'e muhalefet eden bir gazete değil, tam tersi Menderes'in yanında olan, ona destek çıkan bir yayın organı haline getirmek istemiştir.

Hem yalnız Menderes'le değil öbür liderlerle de dirsek temasında olma ve laf kendisine düşerse, onlara yön, yöntem verme yolunda girişimlerde bulunmak isteyen bu insan, sürekli bu tür arayışlar içinde olmuştur. Kuşkusuz bu arayışlarda kendini bulma, dahası kendini kabul ettirme tutkuları da vardır...

(Nitekim daha sonra değineceğim Tercüman olayında, yani kısa süreli Tercüman patronu olma olayında da gazetecilik yapmaktan, iyi bir gazete çıkarmaktan çok, bu yanlarını ortaya koymuştur. Özetle söylemek gerekirse Vatan'da olsun Tercüman'da olsun, Nihat Karaveli'yi parasal çıkarla birlik, politik çıkar peşinde koşan kişi olarak değerlendirenler olmuştur.)

Bizim grupta olan ve bizden yana görünen bu Karaveli, bu nam-ı diğer «Siyasi» hiçbir zaman CHP'ye iyi bakmamıştır. Vatan gibi devrimci ve Atatürkçü bir gazetede hisse sahibi iken sürekli Aydınlar Ocağı'yla, Milliyetçiler Derneği'yle temas halinde olmuştur.

Nitekim Vatan'a ortak iken Tercüman'ı satın almıştır. Amaç kendi çizgisine uygun bir muhafazakâr gazete çıkarmaktır. Dediğim gibi bu arada Ahmet Emin'in Karaveli'ye kuşkuları sürüyor ve Özcan Ergüder grubu yönetimi ele geçirmek için sessiz ve derinden gidiyorlar. Böyle bir olaydan yararlanıp Ahmet Emin'in yanında olan ve Karaveli'yi karşısına alan Ergüder grubu, daha sonra oyunu kurallarına göre oynayarak bizi de saf dışı bırakmak istiyorlar...

Burada en önemli koz ya da silah ortada bulunan yirmi bin liralık

hissedir. Çünkü iki taraf da dört yüz doksanar bin liralık hisseye sahiptir. İşte bu yirmi bin liralık hisseler hangi tarafa geçerse orası ağır basacaktır. Böyle bir kritik dönemde Babür Ardahan ortadaki bu yirmi bin liralık hisseyi Necdet Erdem'in almasını sağlar. Ama bu üstünlüğü sağladığımız halde kimseye git demiyoruz. Bir zamanların zengin adamı ve ünlü futbol hakemi Necdet Erdem'i bir yıl sonra tam bir çıkar olayının içinde görüyoruz. Karşı taraf kırk bin lira verince, Erdem bu kez hissesini onlara satıyor. Hisseyi alan da müessesenin muhasebecisi Ahmet, nam-ı diğer Çilli Ahmet.

Böylece yönetimi onlar ele geçirmiş oluyor, yani Ahmet Emin, Özcan Ergüder ve grubu. Bundan sonra Fazıl Hüsnü Dağlarca Kitap Kitabevi'ni açıyor. Ben bir dergi çıkarıyorum. Bu arada Emil Galip Sandalcı'yı da kendi gruplarına alıyorlar ve bizim iktidarla anlaşma halinde olduğumuzu yazıyorlar.

Bizler «Galatasaraylılar» ve «Edebiyatçılar» olarak tanımlanıyoruz, onlardan da «Selânikliler» grubu olarak söz ediliyor. Ve giderek öylesine büyüyor ve çirkinleşiyor ki bu hizipleşme, işin içine kahveci çingene Ahmet de giriyor...

Bir gün şu ortadaki yirmi bin liralık hisseyi alan ve Vatan'ın muhasebe müdürü olan Çilli Ahmet'le Özcan Ergüder bir odada fiskos yaparlarken içeriye kahveci çingene Ahmet girer. Özcan hemen bu da bizden mi diye sorar. Ve Çilli Ahmet «yok yahu, yok, endişelenme o çingenedir,» cevabını verir.

İşte böyle sürüp giderken hizipleşmeler, transfer edilerek geldiğim bu ikinci gazetemde ben ancak Hilmi Yavuz'la anlaşıyorum, ona sokuluyorum, onunla yürüyorum akşamları Aksaray'a doğru. Ve onunla oturuyoruz meyhanelerde, Babiâli oyunlarının dışına çıkarak eski günlere, şiir dolu günlere gidiyoruz Hilmi Yavuz'la. Kelimenin tam anlamıyla bir de hergele, bir de muzip, şakacı ki sormayın. Örneğin o çok güzel, şiirlerin yazarı Fazıl Hüsnü de Vatan'daki patronlarımızdan biri ya.. Daha sonra Kitap Kitabevi'ni açarak kasanın başında duran, en ince hesapları yapan oldukça kalın yapılı, iri kanlı gözlü bir ozan ya.. Tutup ona dair bir düzmece hazırlıyor Yavuz. Bir dürtlükten oluşan bu düzmece şöyle:

«Ayca, havaca, suca

Alsancak, Buca.

Kıçından kıl koparsan duymaz

Fazıl Hüsnü Dağlarca...»

İstihbarat şefimiz Kemal Aydar. Tikleri olan, iri gövdesi, güleç yüzü, otoritesi ve Adnan Veli ile dostluğu olan, ama o hiziplere, o çıkar oyunlarına pek karışmayan bir Karadeniz uşağı Aydar...

Bir de ilginç yapısı, soylu bir aile yapısı olan, argo bir söz, küfürlü bir söz ettiğinizde yüzü kızaran Cevdet Mardin'imiz var. Onun bu yanları Hilmi Yavuz'un başlıca eğlence kaynağı, mizah kaynağıdır çoğu zaman.

Hazır Cevdet Mardin'den söz etmişken, gene benim ilk gazetem Dünya'ya ve o dönemde tanık olduğum ilginç bir Cevdet Mardin olayına değinmek istiyorum.

Suudi Arabistan'ın ikinci adamı yani Kral Faysal'dan sonra gelen adamı, 27 Mayıs İhtilaline beş gün kala Türkiye'ye geliyor. Menderes'le sık sık yapılan görüşmeler basına kapalı tutuluyor. Bir resmi açıklama yok. Suudi Arabistan'ın bu ikinci adamının arkasından da Kral Faysal geliyor Türkiye'ye. Onu da havaalanında kaptıkları gibi götürüyorlar Hilton'a. Görüşmeler Hilton'da sürüyor, daha sonra Ankara'da. Ama basına gene dişe gelir bir açıklama yok. İşte o günlerde adına «Beyoğlu Muhabirliği» ya da «Gelen Giden Muhabirliği» denilen alanda gazetecilik yapıyor ve Hilton'dan hiç ayrılmıyoruz. Çünkü o günün koşullarına ve Babilî'deki haber değerlendirmelerine, göre bir Kral değil, Amerika'dan mister bilmem kim de gelmişse mutlak birinci sayfadan gösteriliyor.

Hele bir yabancı bilim adamı, bir sanatçı, bir politikacı ise sayfaların baş köşesine oturur. Başlarda sözünü ettiğim gibi ben o dönemde Dünya gazetesinin «Gelen Giden Muhabiri»yim. Cevdet Mardin'de Vatan'ın. Yüzü sık sık kızaran arkadaşımızı yanımdan hiç ayırmıyorum. Hilton'da Metin Doğanalp, Cevdet ve ben bir ekip oluşturmuş bulunuyoruz. Öbürleri de karşı ekipte. Sürekli atlatma,

atlamama girişimleri.

Şimdi gelelim gene Kral Faysal olayına. Bırakınız konuşmayı ya da bir mülakat yapmayı, beş metreden fazla yanına sokmuyordu bizi koruma polisleri. Hele öfkeyle, nefretle bakan o koca gövdeli Koruma Müdürü Bumin Yamanoğlu, polislerin en çirkini, en büyük yağcısı Yamanoğlu, o gün orada görevli ise resim çekebilmemiz bile bir sorundu. Sanıyorum Menderes'i ipe götürenler arasında bu tür polisler, polis müdürleri de vardır...

Çok değil Faysal üç gün kaldı. Menderes'le birkaç kez görüştüler, ama dediğim gibi dişe gelir bir açıklama yok. Faysal'ın gideceği günle ilgili bir plan hazırladım. Bu plan ya da senaryo içinde başrol Cevdet Mardin'indi. Ee, çok iyi İngilizce biliyor ya. Bir de böyle bir rolü üstlenirken ince eleyip sık dokuyacak bir yapının insanı değil ya...

Bak Cevdet dedim, biz havaalanında şeref salonunun önünde beklerken, Kral Faysal Menderes ile birlikte gelecek. Menderes'in siyah caddilacı alana girecek ve şeref salonu önünde duracak. İkisi cadillactan çıkacaklar. Tabi biri bir kapıdan, öbürü öbür kapıdan. İşte bu sırada sen hiç beklemeden, ama saniye tereddüt etmeden Kral Faysal'a sokulacak, yaptığı bu ziyaretle, görüşmelerle ilgili bir soru yönelteceksin, tamam mı? Bu durumda Menderes misafirine saygıdan hiç ses etmeyecek, koruma polislerine gelince, onlar da müdahale edemeyecekler. Böylece atlatma bir demeç almış olacağız.

Aklı yattı Cevdet'in, ayrıca çok sevindi. Sarı tel çerçeveli gözlüklerinin gerisindeki gözleri çocuksu bir sevincin pırıltıları içindeydi.

Özel uçağı on bir'de kalkacaktı Faysal'ın. On bir'e çeyrek kala siyah Cadillac alana girdi. Ve her şey tam düşündüğüm gibi olmuştu. Faysal otomobilin içinden çıkar çıkmaz, ben Cevdet'i arkasından son kez dürttüm ve «Hadi hadi» dedim. Üç beş adım attı Cevdet, sonra Kral'ın tam karşısındaydı. Ve o ana dili gibi bildiği ingilizcesiyle ilk soruyu yöneltiyordu Faysal'a. İngiltere'de okumuş, İngiliz terbiyesi almış Kral Faysal da aynı nezaket kuralları içinde soruları yanıtlıyor, bu arada Menderes az ötede ama tam karşısında elpençe divan duran o dönemin Emniyet Genel Müdürü Hayrettin Nakipoğlu'na dönerek kaş göz işaretiyle Cevdet Mardin için kim bu adam diye soruyordu.

Nakipoğlu perişan ve öfkeli. O sırada Menderes başta olmak üzere kimse bir laf edemiyor, bir girişimde bulunamıyordu.

Sonunda Cevdet teşekkür etti Kral'a ve geriye doğru bir adım attı, bana döndü. Baktım o sarı tel çerçevenin gerisindeki gözleri gene çocuksu gülüyordu...

Buna karşılık başta polislerin başı Nakipoğlu ve diğer takım ona, yani Cevdet'e öfkeyle ile bakıyorlardı. Çünkü Menderes'in onlara öfkeyle bakışı her şeyi anlatmaya yetmişti.

Derken Menderes uçağın yanına kadar götürdü Faysal'ı, törenle uğurladı ve sonra cadillacına binip gitti. Gitmeden önce ayaküstü Polis Müdürü Nakipoğlu'nu bir güzel haşladı.

Az sonra Nakipoğlu, öfkeden ağzı köpürmüş halde üzerimize doğru geliyordu. Geldi, geldi ve Cevdet Mardin'in burnunun dibine kadar sokularak ve bağırarak şöyle konuştu:

«Bana bak adam bana bak.. Nasıl sokulursun sen değerli misafire? Kimseden izin almadan nasıl sokulursun ha?»

Cevdet'te hiç ses yok. Zaten genelde sessiz ve sakın yapının adamı. Sadece o sarı tel çerçeveli gözlüğünün üstünden bu öfkeli polis müdürüne bakmakla yetiniyordu. Onun sessiz kaldığını görünce polis müdürü Nakipoğlu daha bir yüklendi:

«Bak seni bu ilk ve son uyarışım. Bir daha böyle bir şey yap, bak ne yapıyorum. Sen delirdin mi adam (bağırıyor), her şeyin bir protokolü vardır. Hele bu işler tamamen protokole bağlıdır, anladın mı? Bir daha böyle bir teşebbüste bulun seni içeri attırırım, o zaman sen istediğin kadar yaz.»

Lafı burada bitti, dönemin bu katı, bu yağcı, bu kraldan çok kralcı Emniyet Müdürü'nün. Ama lafın bitmesiyle birlik, gene sarı tel çerçeve gözlüklerinin gerisine çekilen sessiz sakın Cevdet Mardin

arkadaşımızın o sırada ona söylediklerini aradan belki bin yıl geçse unutmam.

Hani öfkeli müdür «bu iş protokole bağlı, bir daha böyle bir şey yap seni içeri atarım» dedi ve arkasından «sen o zaman istediğin kadar yaz» dedi ya. İşte müdürün bu söylediklerine Cevdet'in verdiği yanıt:

«Tabi yazarım beyefendi. Yoksa bu da mi protokola bağlı?..»

Bu Babıâli oyunlarını bilmeyen, toplum yaşamındaki pislikleri hiç bilmeyen, bu pırıl pırıl insanı daha sonra genç yaşıta kaybettik. Rahmetle anıyorum...

MALI GÖTÜRENLER...

Meslekte beşinci yılım. Ama daha başından çok sevdim bu işi, hastası oldum. «Hele bir bulaşmaya gör, hele bir mürekkep kokusunu almaya gör» derlerdi o zaman, doğru çıktı.

Onunla oturuyorum sofraya. Yatağa onunla giriyorum. Yollara onunla düşünüyorum. Rakı kadehine onunla uzanıyorum. Ve çoğu geceler yıldızlara onunla bakıyorum. Daha vurucu bir haber, ama mutlak atlatma haber.. Daha güzel bir röportaj, ama kimsenin konuşmadığı, konuşamadığı, ya da ulaşamadığı biriyle röportaj...

Ve böylece manşetlere çıkma, manşetlerde olma tutkuları.. beş yıl sürdü.. Giderek on yıl, yirmi yıl, otuz yıl sürdü. Şimdi otuz beşinci yıl. Ama hiç azalmadı o tutkular. O çok gerekli olan ve mesleğin bir çeşit itici gücü sayılan coşku hiç eksilmedi...

Genelde bu coşku, o dönemde çoğu arkadaşımızda vardı. Günümüzdeki bazı genç gazetecilerde görülen işin ucundan tutma, vakit doldurma, hatta bir memur gibi saat beş dedi mi çekip gitme yaklaşımları o günlerde yoktu.

Elbet sözünü ettiğim o dönemden bu yana çok şeyler değişti, köprünün altından çok sular geçti...

Bir kere açık ve net biçimde görünen o ki, insanoğlunun yaşamında çıkar, kişisel çıkar olayı, çoğu kez ön planda oldu. Böylece geçmişte, yani benim sözünü ettiğim günlerde gazetesi adına görevli olarak gittiği bir açılışa, çektiği fotoğrafları albüm yaparak iş adamına sunan ya da bir yemekli daveti, ayranlı bardakta içtiği bir soğuk birayı avanta sayan birtakım gazeteciler bugün aynı çıkarıcı yapının insanları olarak bu dediklerimle yetinmiyor, daha başka avantalar bekliyorlar ya da elde ediyorlardı.

Örneğin çektiği bir fotoğraf, yazdığı bir haber gazetesinin sayfalarında yahut bilmem ne dergisinin sayfalarında, hele hele «Kim Nerede, Ne

Yapıyordu?» gibi bol dedikodulu magazin sayfalarında yer almışsa, «eşek değiller ya» günün birinde kapısını çaldığında ya da bir karşılaşmada, bir telefon konuşmasında bu adamı görürlerdi artık. Ve bu görmenin boyutları çok, ama çok değişti. Bir ev yapımına, bir mobilya alımına, bir elektronik armağana kadar uzanan boyutları vardı.

Bir de büyük götürenler olurdu. Ortada pek görünmeyen, buna karşılık gazetesinde ya da Babıâli'de ağırlığı olan kişilerdi. Bunları bulundukları yere, yaptıkları işlere göre değerlendirmeye kalkarsak şöyle bir sıralama yapmamız gerekir:

1- *Yazardır. Başyazar ya da kış yazar.*

2- *Muhabirdir. Politika alanına, ekonomik alana, çok etkinliği olan magazin alanına bakan muhabir ya da foto muhabiridir.*

3- *Sekreterdir. Birinci sayfa sekreteri, ya da iç sayfalardan birinin sekreteri.*

4- *Yazışleri müdürüdür.*

5- *Genel yayın müdürüdür.*

6- *Genel koordinatördür (Son yıllarda oluşturulan bir makam).*

7- *Ve patrondur...*

İşte bu düzeyde olanlar, gazetedeki yeri, yetkisi bilinen düzeyde olanlar yerlerine, yetkilerine göre, eğer o yapıda, o sözünü ettiğimiz yapıda iseler, malı götürürler.

Kimi bir sohbet sırasında, bir kokteylde ya da bir yemek davetinde «Aman efendim ne demek, sizi de orada, aramızda görmek isteriz»

biçimindeki teklifle karşılaşır ve sonra «Ama olmaz, olamaz efendim ben böyle yükün altına giremem ki, o kadar parayı ödeyemem ki» biçiminde sözde dürüst bir tavır koyar ortaya, kimi sessiz kalır ve gözleriyle anlatır her şeyi...

Aslında ikisinde de görünmeyen ve açıkça ortaya konulmayan bir tutku vardır. Bilmem ne sitesinde, ya da villalardan oluşan boğazın falanca tepesinde böyle bir olanağa kavuşabilmenin tutkusudur bunlar...

Sonunda teklif sahibi adam rahatlatır onları:

«Önemli değil efendim. Sıkıntıya sokmayız sizi. Yeter ki kabul edin...»

Ama ne mesleğe ilk adımı attığım Dünya'da, ne de ondan sonra transfer olduğum Vatan'da ve hatta 60'lı yıllarda tam yedi yıl çalıştığım Akşam'da, bu olayı, yani mesleğin ticaretini yapma olayını günümüzdeki kadar açık seçik biçimde, hatta yaygın biçimde görmedim. Kimbilir belki de bu yaygınlık bugün «hayali ihracat» girişimlerinin, «çağ atlama» edebiyatının küçük parçaları, ya da sonuçlarıdır...

AHMET EMİN'İN KORKUSU KOMÜNİSTLERDİ...

Gene sırayı bozmayalım, zamana, mekâna ve mekân içindeki kişilere ve kişilerin durmadan değişen kişilik anlayışlarına göre sürdürelim öykümüzü.

İkinci gazetem Vatan'daki kavgaları, oyunları anlatan Tirali'yi dinleyelim gene:

«O dönemde Sadun Tanju sadık adamıydı Özcan'ın, (Özcan Ergüder). Ama bir de baktık ki bizi diskalifiye ederken kendi aralarında birlik yok. Nebahattin Kırmacı'ya yazar olarak görev veriyorlar. Sonra yazışleri müdürü olmak istiyor Kırmacı. Derken huzursuzluk başlıyor. Biz de bundan yararlanıyoruz elbet. Çünkü Nebahattin Kırmacı o dönemin işadamı İbrahim Çehreli'nin yakın dostu. Çehreli'nin de Vatan'da hissesi otuz beş bin. Onu elde etmiş bulunuyoruz bir kere. Böylece iktidara bu kez biz geliyoruz. Onlar da kendiliklerinden ayrılıyorlar. Fakat açık söylemek gerekirse, onların iktidarı döneminde başlamış olan Yassıada mahkemeleriyle ilgili yazı ve haberlerle, bir de Gökşin Sipahioğlu'nun becerisi ile Vatan büyük tiraj yapmış oluyor.

Bana en çok koyan, gazetede görev yaparken hapse girmem oldu. İşte ben hapisteyken beni ve arkadaşlarımı saf dışı etme yolunda birtakım oyunlar hazırlıyorlar. Yani hapisten çıktığımda bir fiili durumla karşılaşıyorum. Gazetenin yönetimini yeniden ele geçirmiş oluyorlar. Sonunda da çalkantılar giderek o güzelim gazetenin başını yedi ve giderek tirajımız düştü. Vatan zarar etmeye başladı. Bir başka olumsuz etken de ilan alamayışımız. Sonunda şirket yönetimi olarak gazeteyi satmaya karar aldık.

İbrahim Çehreli almak istedi önce. Ben de talip oldum. Ve yirmi yedi bin lira da bende kaldı. Elbet sadece gazetenin adına verilen para bu. Ama büyük bir yük aynı zamanda. Durmadan eziliyorum. Bir de milletvekili oldum o dönemde. Özel ilanımız gene yok. Sadece resmi ilan. Ve aldım gazeteyi Ankara'ya naklettim. Orada on beş yıl sürdü yayın yaşamım. Sonra gene İstanbul'a getirdim. İstanbul'da 27 Mayısçılar'dan Numan

Esin'le sürdürdük bu işi. Ama baktım gitmiyor, hisse senetlerimi satmaya karar verdim.

1965'te Hürriyet'in patronu Erol Bey'e geldim. Alır mısınız, dedim. Cevabı önce 'Ben büyümekten korkarım' oldu. Ben de korksanız da korkmasanız da burası size yakışır dedim. Sonunda seksen bin liralık hisse senedimi benden yüz altmış bin liraya aldı. Benden sonra öbürlerini topladı. Doğrusu Erol Bey bana bu alanda büyük dostluk gösterdi.

Ahmet Emin'in en büyük korkusu komünistlerdi. Biri alınacaksa gazeteye «Aman komünist olmasın» derdi. Ve «Komünistler» sözü hiç dilinden düşmezdi. Ama ne garip tecellidir ki, en sonunda Vatan komünistlerin, yani aşını solun, yani onun «komünist» diye tanımladığı insanların eline geçti. Çünkü biliyorsunuz benden sonra bir süre de Vatan, Numan Esin'in elinde kaldı. Sonra da Aydınlık Gazetesi aldı (1975). Böylece kırk beş yıllık yaşamı sona erdi Vatan'ın...

Son dönemde, benim başında bulunduğum günlerde şu meşhur Nizamettin Nazif yazıyordu Vatan'da. İşte o günlerde Kral taç giyiyor sarayda. Tutturdu üstat ben de gideyim bu törene diye. Para yok dedik, olmaz dedik, dinlemedi. Her zamanki cebrezel tavrı ile bastırdı ve siz para işini boş verin, ben kendimi davet ettirim, dedi.

Gönderdik sonunda, daha doğrusu gitti. Oradan gönderdiği ilk yazı törenin hikâyesi, ama destan gibi. Ve oradan geçtiği «Press Collect» anamızı ağılattı. Hani daha önceleri yazdığı Kara Davut romanı gibi...

Ertesi günü üstat yeter, devamını istemiyoruz demek zorunda kaldık. Bir gün de ilan için, biliyorsunuz kendisi ilan uzmanı ya.. Gene biliyorsunuz kendi başına Bayram Gazetesi çıkarır ve birçok yerlerden cebrezel tavrı ile ilan alır ya... Hem o dönemin basın kuruluşu olan Basın Birliği adına alır birçok müesseselerden.

Bizim için de gitmiş İzmir'deki bazı ticari kuruluşlardan almış. Fuar ilavesi için. Hem Ruslar'dan almış ilanı ve ertesi günü ilavenin birinci sayfasında Rus Bayrağı Derken Meclise getirildi bu olay. Böylece «işte komünist gazete, işte kırmızı Rus Bayrağı diye konuşan milletvekili Şadi Pehlivanoglu çıktı kürsiye. Üstelik bizim üstat Nizamettin Nazif ilan parasını almış ve

bir güzel yemiş... Nizamettin Nazife para verir mi insan...»

EN ATEŞLİ KALEM SADUN TANJU...

Giderek büyüyen ve tirajı yüz yirmi binin üstüne çıkan Vatan'ın başını onlar, hisse kapma, yönetimde olma yarışı içinde olanlar yediler bir güzel. Bir de benim Vatan'da olduğum günler içinde o dönemin ateşli, en ateşli kalemi sayılan Sadun Tanju var.

Dönem Menderes dönemi ya.. Ortada pusulayı şaşırmış bir hükümet var ya.. Bu yüzden durmadan yanlışlar yapılıyor, büyük yanlışlar. Ülkeyi kötü günlere, yani kavgaya, kargaşaya götüren günler yaşanıyor. İşte böyle bir ortam içinde elbet çok iş düşüyordu muhalefete, elbet İnönü'ye, Bölükbaşı'na ve Kasım Gülek'e ve öğrencilere, öğrenci örgütlerine bir de yazarlara, özellikle köşe yazarlarına.

O köşe yazarlarından biri, belki en «ateşlisi» Sadun Tanju idi. Vatan'ın birinci sayfasında küçük fıkralar yazıyordu o günlerde ve bunlardan bir tanesi, «Yobaz Yobaz» başlığını taşıyordu. Bu başlığın hemen altında, söze şöyle giriyordu, Sadun Tanju:

«Yobaz Yobaz, bundan sonra karşında beni göreceksin...»

Menderes döneminin basında çok eleştiri alan olaylarından biri de irtica hareketleriydi. Bu yüzden «Ateşli yazar» böyle sesleniyordu onlara. Sonunda beklenen oldu ve 27 Mayıs sabahı Türkiye radyolarından Albay Alpaslan Türkeş ihtilal bildirisini okuyordu: «Bu hareket hiçbir şahsa ve zümreye karşı değildir» biçiminde başlayan ihtilal bildirisi kadını erkeği, yaşlıyı genci uykularından sıçratıyordu. Bu anonsun arkasından, Bayar'a, Menderes'e ve ekibine Yassıada'nın yolu göründü. Bu arada ihtilali yapan genç subaylara sokulanlar, hele hele Babiâli'den olup da onlara şirin görünenler, böylece kendilerine dağıtılan ulufelerden yararlanıyorlardı. Bunlardan biri de «ateşli» yazar Sadun Tanju oldu. Ve dönemin askeri hükümeti tarafından basın ateşesi olarak Londra'ya tayin edildi.

İşte bu atamadan bir süre sonra benim ilk patronum, cin yazar, kalemi kıvrak yazar Bediî Faik, bu konuda yazdığı bir fikrayı «cuk» oturtuyordu. Ve şöyle diyordu o fıkra da Bediî Faik:

«Bir zamanların ateşli yazarı Sadun Tanju bir yazısında, Yobaz Yobaz, bundan sonra karşında beni bulacaksın' diyordu. İştittik ki bu ateşli yazar şimdi Londra'ya basın ataşesi olarak gitmiş. O zaman izin vererseniz, onun bu «Yobaz Yobaz» diye başlayan fıkrasına biz şimdi şunu ekliyelim:

«Yobaz yobaz bundan sonra karşında beni bulacaksın. Eğer Londra'ya yolun düşerse...»

Aslında Vatan'la birlikte, duygusal yaşama, duygusal dünya'ya ve Orhan Veli'nin sözünü ettiği «sen bana hayran ben sana hayran samanlık seyrân» düzeyindeki yaşama yöneldim. Hatta evlilik, kurumunun kapısına Vatan'la birlik yaslandım. Diyeceksiniz ne gereği var, şimdi hazır Babîâli'yi, Babîâli insanını ve oyunlarını anlatırken, aşkıdan ve evliliğinden bize ne diyeceksiniz..

Ama onlarda da, o aşklarında, o acılarında ve çiçeği burnundaki o evlilik yaşamımda da gene Babîâli var, Babîâli insanı, Babîâli oyunları var. Ayrıca buğulu bir lezzet olan sıcak çorbamızda ya da emeklemeye başlamış Barış'ımızda (oğlum) da var Babîâli...

Ve Babîâli öncesi yaşam sevinci, gene Babîâli öncesi elime ayağıma dolanan, dahası yüreğimin orta yerine oturan o güzelim misralar var. Behçet Necatigil'le başlayan, Nâzım'la zirveye varan mısralar var o günlerde:

«Kader hep aynı kader-Yalnız şu farkla-Size işlemeyen şeyler-Derinden yaşamakla içirimde yer eder.» diyordu Necatigil o günlerde. Ve hemen arkasından şöyle ekliyordu:

«Siz küçülürken ölüme-Büyürüm ben birden iki-Mısralarımla gelir ömrüme-Halil İbrahim bereketi...»

Bunlar ve daha başkaları şu kadar yıldır meslek tutkumu, meslek coşkumu giderek alevlendiren kıvılcımlar oldu hep. Ya da yüzüme gözüme, elime ayağıma, hele hele yüreğıme inen kırbaçlar, serin, sıcak ve de şıfalı kırbaçlar oldu... Ve daha sonra anlatacağıım şer oyunlarından, çıkar oyunlarından beni koruyan, korumanın ötesinde beni onların üstüne üstüne gitmeye zorlayan etkin ve de namuslu birer yumruk oldu...

BABIALI PATRONU BİR KÖMÜRCÜ...

İşte Vatan topluluğunda kavgalar böyle sürerken aldığım ilginç transfer tekliflerinden biri de Vatan'ın hissedarlarından olan, ama Vatan'daki ilerici ve de devrimci düşünceden zaman zaman rahatsızlık duyan Nihat Karaveli'den geldi. Karaveli Tercüman'ı satın almıştı.

Ama o dönemde Tercüman'ın sayfalarında yazar olarak bir Haldun Taner vardı. Ve gazeteyi satın alan, daha doğrusu ismini satın alan Nihat Karaveli'nin iyi bir öğrenim yapmış, Atatürk'çü görüşe sahip kardeşi Orhan Karaveli'de dış politika yazıyordu.

Böyle olunca bana yapılan, ağabeyi Nihat Karaveli tarafından yapılan teklifi derinliğine düşünmeden kabul etmiştim. İstihbarat şefi olarak görev yapacaktım ve ayrıca röportaj alanında da çalışmalar yapacaktım.

Yassıada duruşmaları başlamıştı. «Köpek Davası», «Bebek Davası» derken, 27 Mayıs devrimini haklı çıkaracak ölçüde Menderes'i, Zorlu'yu, Polatkan'ı ipe götürecek suçlamaların ağır bastığı günler içinde yayını sürdüren ve sürdürecektir olan bir gazetede görev yapacaktım. Maaş bin lira. Sanıyorum şimdilerde iki simit parası. Ama yetecekti, evlenmek üzere olan bir genç adam için aman aman iyi bir yaşam, parlak bir yaşam düzeni vaat etmese de, onu ve mesleğe olan tutkularını ayakta tutacaktı.

Hemen söyleyeyim Vatan Caddesi'ne bağlanan ve bir ucu Fatih'e, Çarşamba'ya uzanan Akdeniz Caddesi'nde yeni yapılmış beş katlı bir apartmanda, iki odalı bir daireye iki yüz elli lira vererek, geriye kalan yedi yüz elli lira ile evdeki tenceresini kaynatmakta pek zorluk çekmeyecek evlilik adayları genç bir adamdım.

Ama fazla götüremedi bu işi Karaveli. Çok değil bir yıl sonra bizi, yani gazetede görev yapan elli iki kişiyi adamın birine, ama gazetecilikle yakından uzaktan ilgisi olmayan birine devretti. Bu yeni patronumuz

kısa boylu, göbekli, tespimli ve cahilin cahili Ragıp Kutman adlı bir kömürcüydü. Yani kömür ocakları olan bir kömürcü. O güne kadar ülkemize, bu yapıda fanatik ve de yapacağı işle ilgisi olmayan bir gazete patronu gelmemişti, gelmeyecekti belki...

Adam başladı önceden sahibi olduğu kömür ocaklarında çalıştırdığı işçilerine yönelik tavrını burada da sürdürmeye. Siyaset adına tek bildiği ya da kıyısından köşesinden sokulduğu olay, Bölükbaşı'nın partisinden olmaktı. Hani şu seçim gezilerinde beraberinde olan gazetecilere ve de partililere buyrun siz de bir lokma alın demeden sofranın başına oturan, karnını doyuran Osman Bölükbaşı'nın arkasından gitmekti...

Bir de gene kendi işlerinde, kömür işlerinde çalıştırdığı adamını da müessese müdürü olarak getirmişti bu yeni patron. Bu iri kıyım adam istihbaratımda çalışan muhabirlerime, foto muhabirlerime çok kötü davranıyordu. Maaşlar zamanında ödenmiyor, hele sosyal hakların tümüne karşı çıkılıyordu. Buna karşılık sözünü ettiğim kömür ocakları sahibi patron Ragıp Kutman'ın yanında olan ve ona yağcılık yapan arkadaşlarımız da vardı. Bunlardan biri de yazı müdürü Tevfik Erol'du nam-ı diğer «Kürt Tevfik...»

Daha sonra anlatacağım olayda yani Tercüman'ın o dönemde Kemal Ilıcak'a satılması olayında da çirkin roller üstlenen bu Tevfik Erol, bir gün elleri cebinde ve iri göbeği önünde yazı işleri odasına gelen kömürcü patron Ragıp Kutman'ın önünde birden bire diz çöktü. Hemen arkasından ceketinin kol yeni ile adamın uçkur yerinin tam üstündeki bilmem ne lekesini silmeye çalıştı. O günü ve o günler içinde görülen bu iğrenç tabloyu hatırladıkça yeniden öfkeleniyorum...

Sonraları ona, şimdi hayatta olmayan bu Kürt Tevfik'e biri arka çıktı. Daha doğrusu biri onunla işbirliği yaparak Tercüman'ın bir başka ele geçmesini sağladı. Bu kişi Kürt Tevfik gibi saçlarını ve bıyıklarını boyatan patronun uçkur yerindeki lekeyi, (sanki ayran içmiş de oraya dökülmüş gibi) beyaz lekeyi önünde diz çökerek silen, hem ceket kolunun yeni ile silen biri değildi elbet, ama oportunistin teki bir çizgi adamıydı. O dönemde olduğu kadar sonraki yıllarda gazete ve dergi sayfalarında çizgileriyle görünen S. Yağcıoğlu idi...

ÇALIŞANLAR GAZETEYE EL KOYUYORUZ...

Hazır söz Yağcıoğlu'na ve de Kürt Tevfik'e gelmişken bu iki insanın da içinde oldukları bir olaydan, yani bugün Tercüman gazetesinin sahibi bulunan Kemal Ilıcak'ın bu gazeteyi nasıl ele geçirdiğinden kısaca söz edelim.

Ben o dönemde Tercüman'ın istihbarat şefiydim. Daha önce de değindiğim gibi, Nihat Karaveli Vatan'da hisse sahibiydi. Ve hissedarlar arası sürtüşmeler, çıkar oyunları uç noktaya gelmişti. İşte böyle bir dönemde Karaveli Tercüman'ı Cemal Hünel'dan satın aldı. Ve Vatan'da sekiz yüz lira maaşla muhabirlik yapan bana da gel benimle istihbarat şefi olarak sana bin lira vereceğim demişti. Gittim bir yıl kadar sürdü onunla beraberliğimiz. Galiba en güzel, en aydınlık Tercüman'dı. Ama sürdüremedi Karaveli, nereden buldu nasıl bulduysa, Tercüman adını bu kömürcü Kutman'a devretti. Daha önce değindiğim gibi adam hem para vermiyor hem de çalışanları hor kullanıyordu. Bu arada 27 Mayıs devrim hareketi, arkasından Yassıada'da duruşmalar başlamıştı. Bu duruşmaları birçok gazeteci gibi ben de bir buçuk ay izledim.

Ve ülkede hâlâ sıkıyönetim düzeni sürüyor. Yüzbaşılar, binbaşılar bu büyük kentte üstlendikleri görevlerini sürdürüyorlardı.

Kömürcü patronumuz bizlere baskı yapıyor, baskının ötesinde yazı müdürü Tevfik Erol ve çevresi ve S. Yağcıoğlu dışında, herkese bir kömür işçisi gibi bakıyordu.

Çok değil bu çileli yaşam ve Babîâli basınının elli, altmış kişilik topluluğuna revâ görülen bu uygulama yedi, sekiz ay sürdü. Yedi-sekiz ay sonunda ben ve arkadaşlarım yeter artık dedik, bu çile bitsin, dedik ve o günlerde İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığında yetkili olan bir binbaşyı gazeteye davet ederek durumu anlattık. Böylece sonu geldi kömürcü Kutman'ın. Sıkıyönetimde görevli binbaşının biz çalışanlara arka çıkması sonunda, kömürcü Kutman'ı kapı önüne koyduk. Ve Babîâli'nin tarihinde ilk kez biz çalışanlar gazeteyi ele geçirdik. Ve ilk

kez biz kovduk patronu...

Bereket dostlarımız var, az da olsa sevenlerimiz var. Hepsi arka çıkıyor bize. Örneğin eski ve kadim dostum Fazıl Hüsnü Dağlarca Vatan'ın hissedarı o günlerde. Rica ediyorum baskıyı orada yaptırıyoruz, Vatan matbaasında. Oradan buradan, örneğin Nuruosmaniye'deki halıcıdan yirmi beşotuz bin lira borç alıyoruz kâğıt için. Ama herkes, hepimiz beş kuru almadan koşturuyoruz...

İlginçtir Fazıl Hüsnü dostum dışında, Babıâli'den bir insanoğlu, bir başka gazete sahibi ya da yöneticisi gelip halimizi sormadı ve kimse bir yardımda bulunmadı. Ama elli iki kişi, Tefik Erol ve birkaç arkadaşı bir de onların çömezlerini saymazsak, büyük bir çoğunluk arkamızdaydı ve bizi destekliyordı.

Ne var ki giderek tanıdığım Babıâli insanı bu Otuz beş yıldır her yanıla tanıdığım, iyi tanıdığım bu insanlara güvenmek biraz saflık olurdu.

Çok değil, gazeteyi ele geçirdikten iki ay sonra, bize sırt çevirenleri, çıkarları sözkonusu olunca bizi terkedenleri bir bir gördüm.

Elbet önce Kürt Tefik ile karikatürist S. Yağcıoğlu'nun hazırladıkları senaryo ortaya çıktı. Nuruosmaniye'deki halıcıdan borç para aldığımızın ardından bir hafta ya da on gün geçmişti ki, bu iki senarist bana geldiler ve hemen lafa girdiler:

«Celalciğim bize yardım edecek, bizi destekleyecek biri var.»

«Kim bu?» «Kemal Bey, Kemal Ilıcak. O da bize parasal yönden destek sağlayacak. Otuz bin lira veririm, diyor ve daha önemlisi ne zaman isterseniz ödersiniz diyor.»

«Olur» diyorum, «alalım» diyorum çaresiz. Çünkü kâğıt paramız yok.

Aynı gün bu Kemal beyi sorup, soruşturuyorum. O tarihte esnaf derneklerine ait haftalık bir gazeteyi çıkarıyormuş Kemal bey, üç beş kuruş da parası varmış. Ama o gün, onun gönlünde bir Tercüman yattığını ve bu gazeteyi ele geçirmenin yollarını aradığını, biz nereden bilebilirdik. Hele hele Tercüman'ın yazı işleri müdürü ve arkadaşlarının, çıkarları uğruna, bu kişiye arka çıkacaklarını, aklımızdan bile geçirmezdik.

Şimdi bakın yıllar sonra, yani Tercüman'ın sahibi olduktan ve bu gazeteyi kullanarak büyük çıkarlar sağladıktan sonra, kendisine ayırdığı bir sütunda neler yazıyor Kemal bey:

«Kanun dışı bir harekettti bu. Hadiselere Tercüman'da çalışan arkadaşlar, maaşlarını muntazam almadıklarını ileri sürerek, şimdi merhum olan gazete sahibi Ragip Kutman'ı kovmuşlar ve Tercüman'ı kendileri çıkarmak için para yatıracak birini aramaya koyulmuşlardı. Beni önce Semih Balcıoğlu, sonra gazetenin yazı işleri müdürü Tevfik Erol ile tanıştırdılar. Bana kendilerini kırmayacağımı umduklarını söylediler. Ben yedi, sekiz yıldır haftalık bir gazete çıkarıyorum. Bu nedenle onlara, bu işin çok ağır bir iş olduğunu söylüyorum. Daha başka örnekler veriyorum. Ama ısrar euiler, sonunda onlara yardımcı olmaya karar verdim. Yardımum senetsiz sepetsiz olarak iki yüz bin liraya kadar vardı. Bakum bu işin sonu yok, batışları da muhakkak, o zaman arkadaşları büyücek bir odaya toplayarak, arkadaşlar dedim, şu verdiğim paranın yüz binini, sizlere anamın ak sütü gibi helal ediyorum. Ancak kalan yüz binini müteselsilen ödeyeceğinize dair lütfen bir senet hazırlayın. Bir sermayedar bulduğunuz veya rahatladığınız vakit borcunuzu ödeyin. Dinleyenlerden birisi sert bir çıkışla, siz burada ne sıfatla konuşuyorsunuz, dedi. Sual ciddiidi, gerçekten de hiçbir sıfatım yoktu. O vakit hiç dedim, müteakiben çıkıp gittim.»

Şimdi burada, 29 Ağustos 1970'de kendi imzasıyla Tercüman'da, daha sonra 10 Mart 1981'de gene Tercüman'da kendi imzasıyla kaleme aldığı yazılarda, Ilıcak'ın bazı gerçekleri nasıl gizlediği ve bazı olayları nasıl saptırdığı açıkça görülüyor. Bir kere biz gazeteyi satın alması, gazeteye sahip çıkması için ona bir başvuruda bulunmadık. Bizim adımıza belki o iki senarist konuşmuşlardır. Biz sadece o senaristlerin önerileri üzerine, yani Kemal Ilıcak adında birinin bize borç para verebileceğini söylemeleri üzerine, «peki alalım, iyi olur» demişizdir. Bu bir. İkincisi gene yazısında söylediği gibi, «büyücek bir odaya» o bizi toplamadı. Bizimle konuşmaya geleceği haberi üzerine bize otuz

bin lira borç vereceğini bildirmeleri üzerine, biz onu gazeteye davet ettik ve benim istihbarat şefi olarak görev yaptığım istihbarat salonunda toplandık.

Ayrıca, az önce bir bölümünü yukarıda okuduğunuz yazısında, dinleyenlerden «birisi»nin, «çok sert çıkışla» «burada ne sıfatla konuşuyorsunuz» diye sorduğunu yazıyor ya, işte o «Birisi» bendim. Ama lütfedip o yazısında adımdan söz etmediği için şimdi çok üzgünüm!...

Ve gene 10 Mart 1981 tarihli yazısında söylediği gibi, «şu verdiğim paranın yüz binini sizlere anamın ak sütü gibi helal ediyorum» sözünü de etmedi bay Kemal Ilıcak. Edemezdi, çünkü o günlerde bize yüz bin iki yüz bin değil, sadece otuz bin lira borç vermişti... Doğrudur, ben o güne kadar dönen dolapları hissettiğim için, kendisine o toplantıda öyle bir soru yönelttim. Ve daha toplantının başında siz buraya ne amaçla geldiniz ve ne sıfatla bulunuyorsunuz, sorusunu yönelttim, doğrudur.

İlginçtir sonraki yıllarda, artık sahibi bulunduğu Tercüman'da yazdığı bir yazıda da, şunları söylüyordu Ilıcak:

«Taa dokuz yıl önce anlattığımız tarzda, Tercüman'ı aldığımız günlerde de vardı bu rezilane iftiralar. O zaman (1961) Tercüman'da çalışanların merhum Ragıp Kutman'ı kovup, gazeteye el koymaları üzerine Moskova Radyosu'nun; 'Türkiye'de proleter hareketi başladı. Fikir işçileri bu yeni eylemle, işgal ve ihtilal hareketine öncülük ediyorlar. İşte Tercüman'da çalışanlar fili durum yaratarak zalim patronu kovdular. Türkiye'den gelen haberler yakında bu işgal ve el koymaların, başka iş yerlerine, fabrika ve çiftliklere de sıçrayacağını gösteriyor', mealinde yayınlar yaptığını önceki sohbetimizde arzetmiştim.»

Görüyor musunuz, ne yollara başvuruyor o günlerde Kemal Ilıcak. Hem bırakın işin o ideolojik yanını, yani yukarıdaki yazıda sergilediği biçimde, «bir eyleme geçme» ya da bir işgal ve ihtilal hareketine öncülük etme» yanını bırakın o günlerin fikir işçileri ve kol işçileri, sadece içine düştükleri çaresizliği duyurma ve kendilerine bir yaşam güvencesi sağlama yolunda tepki göstermişlerdi, o kadar. Ama bay Ilıcak, başta Demirel ve benzerleri gibi bu sloganın, yani komünist

sloganının kişisel çıkar ya da politik çıkar sağlama yolunda sarıldıkları en etkin silah olduğunu bildikleri için bundan şaşmıyorlardı. Allah'tan şimdilerde Gorbacov gibi bir adam çıktı ortaya dünyada ve bu silahı aldı ellerinden. Bundan sonra neye sığınacaklar, neye sarılacaklar çok merak ediyorum?..

Gelelim gene Tercüman öyküsüne. Az önce sözünü ettiğim gibi, sözde yardım olsun diye otuz bin lira gönderdi bize Kemal Bey ve ikinci otuz bin için de bizimle konuşmaya geldi. Konuşma başladı ve çok kısa süre içinde bitti.

Bu arada ben, bir ayı aşkın bir süreden beri maaşlarını alamayan arkadaşlarıma moral veriyor, bir yandan da koşturuyordum. Borç para bulma, gerekli olan kâğıdı sağlama, Vatan matbaasında baskıyı sağlama, hep bana düşüyordu.

Öte yandan Kemal Bey'le aramızda bir köprü kurma, bir başka deyimle Kemal Bey'i patronumuz yapma yolunda çırpınan kişiler, çalışmalarını gizlice sürdürüyorlardı. Hemen her karşılaşmada, Kemal Bey'den övgüyle söz ediyorlar ve onu bize sevdirmeye çalışıyorlardı. Ben artık bu aşırı ilginin gerisinde bir takım oyunların yattığını anlıyordum. Sonunda düşündüğüm oldu ve Kemal Bey günün birinde çıkıp geldi. O dönemde Menderes'in Basın Yayın Bakanı olan Mükerrerem Sarol'a ait binanın ince uzun istihbarat salonunda bir araya geldik.

Olayın başından beri, yani şu kömürcü Ragıp Kutman'ı kovduğumuz günden beri arkamdan gelen ve beni alkışlayan kişiler de, orada o salonda hazır bulunuyordu. Az sonra Kemal Bey dedikleri kişi Tevfik Erol ile birlikte içeri girdi. Kendisini ilk kez görüyordum. Toparlak yüzlü, kısa boylu biraz da tombulca biri. Geldi benim önümde sağ tarafımda oturdu. Merhabadan hatır sormadan sonra, bu Babiâli'de o güne kadar adı sanı duyulmayan kişiyi salondakilere, bize yardımda bulunan insan olarak tanıtıyorum. Sonra o konuşuyor, daha doğrusu bize bir şeyler anlatmaya, aklından geçenler neyse onları ortaya koymaya çalışıyor:

«Değerli arkadaşlar Babiâli'de belki eşine ilk defa rastlanan önemli bir teşebbüste bulundunuz. Sizleri destekliyorum. Sizlerle beraberim. Bu

mesleğe kıyısından köşesinden sokulmuş biri olarak sizlere yardımcı olmak istiyorum. Bu yüzden de ihtiyacınız olan bir miktar parayı verdim. Bir o kadar daha verebilirim...»

Böyle sürüp giderken konuşması Kemal Bey'in artık bir şeyler sezmiş, ve bu kişinin buraya belli bir amaçla geldiğini anlamış biri olarak sözünü kesiyor ve şunları söylüyorum ona:

«Kemal Bey ilginize teşekkür ediyoruz. Ancak bütün bunları yaparken bir amacınız olsa gerek. Herhalde bizim kara gözümüz için vermediniz bu parayı. Bu nedenle niye geldiniz buraya. Ne sıfatla geldiniz ve asıl amacınız nedir onu bilmek istiyoruz.»

Bundan sonra Kemal Bey yüzünde hafif bir gülümsemeyle sürdürüyor konuşmasını. Ve az önce sözünü ettiğim yazıda, yani 10 Mart 1981 tarihli yazısında hiç değinmediği, değinmek istemediği sözlerini, sırası gelmişken şimdi ben buraya alıyorum. Hani benden «birisi» diye sözediyor o yazısında ve o «birisi»nin kendisine «burada ne sıfatla konuşuyorsunuz?» biçiminde soru yönelttiğini söylüyor ya, işte ondan sonrasını, yani bana verdiği yanıtı, bize sokulma, borç para verme konusunda, amacının ne olduğunu ortaya koyan yanıtı, şimdi açıklıyorum. Yukarıdaki soruya, kırk, elli kişi önünde verdiği yanıt aynen şöyle Ilıcak'ın:

«İyi tahmin ettiniz. Buraya bir teklifle geldim. Hemen söyleyeyim bir ortaklık teklifi ile geldim. Biliyorsunuz, bu iş için kapitale ihtiyaç var. Teklifim şudur. Bir anonim ortaklık kuralım diyorum. Yüzde kark dokuz siz çalışanların, yüzde elli bir de benim olmak şartı ile, kabul ettiğiniz takdir.....»

Burada gene kesiyorum sözünü Kemal Bey'in ve:

«Ortaklık teklifiniz hemen kabul. Ancak öne sürdüğünüz oranı tersine çevirerek, yani yüzde kark dokuz sizin, yüzde elli bir'de biz çalışanların olmak şartı ile» diyorum. Bir anda yüzü geriliyor Kemal Bey'in, yani Amasya'nın Kırseki köyünden gelen ve Tercüman'ı ele geçirdikten sonra, çok değil on, onbeş yıl içinde büyük paraların ve sayısız mülklerin sahibi olan Kemal Bey'in yüzü geriliyor ve biraz da öfkeli

bir tavırla bana dönerek şöyle konuşuyor:

«Olmaz olmaz, kimse bu şartlarla kabul etmez bunu. Hem benim size yapacağım bu kadar. Benden günah gitti...» Onun gitmesiyle şenaryoyu hazırlayan iki oyuncu kötü kötü bakıyorlar bana. Yanlış yaptığımızı, ayağa gelmiş bir fırsatı değerlendiremediğimizi ortaya koyan laflar ediyorlar.

Biz gene işimizin başına dönüyoruz. Ve ben gene atlayıp Vatan'a, Vatan'daki dostlarıma gidiyorum. Gazetemiz orada Vatan matbaasında basılıyor. Her zamanki yarenlikten sonra, «*borcumuzu en kısa zamanda ödeyeceğimi*» söylüyorum.

Ve böylece on gün daha geçiyor. Burada hemen belirtmekte yarar var. Yaklaşık iki aya yakın bir süreden beri tüm çalışanlar bir kuruş para almıyoruz, zorunlu masraflar hariç elbet. Meğer ne zormuş patronluk, hele para olmayınca. Ve ne kadar bizden uzak bir işmiş. O günler için de bunu daha iyi anlıyorum. Ama iş başa düşmüş bir kere becerebildiğimiz kadar götüreceğiz. Aslında bugün düşündüğümde aman aman bir zorluğu yok işin. Yeter ki cebinizde birkaç kuruşunuz olsun. Bir de elbet aramızda birtakım oyuncular, yani ikili oynayanlar bulunmasın...

Gelelim oyunun finaline. Kemal Bey'in salonu terk ettiği günden sonra gene koşturduk, koşturdum. Ve bir akşamüstü yorgun, öfkeli döndüğümde gazeteye, hiç beklemediğim bir tablo içinde buldum kendimi. O ince uzun İstihbarat salonunda toplanmıştı herkes. Ve merhaba diyordum önüme ilk çıkana, hayrola ne var, ne oluyor diyordum. Nedense karşımdaki sessiz, ezik bir biçimde bir şeyler söylemek istiyor, ama söylemiyordu. Bunu salonda bulunan daha üç beş kişiye sordum. Hepsi aynı eziklik içindeydi. Sonunda acı gerçeği öğrendim elbet.

Ortadaki masada daktilo ile yazılmış bir isim listesi duruyordu. Ve herkes tek tek giderek o listede kendi adını arıyor ve karşısına imza atıyordu. Onları, bana çok yakın olduklarını bildiğim o insanları bir kenara çekip «Sen de mi Brutus?» demek anlamsızdı artık. Hem bir kişi değildi ki Brutus olan... elli iki kişinin kırk sekiz, kırk dokuzu belki...

Çok değil birkaç dakika içinde olay aydınlığa kavuştu. Kemal Ilıcak'la yaptığımız toplantıdan, sonuçsuz kalan toplantıdan sonra Tevfik Erol ve S. Yağcıoğlu, bu işin yakasını bırakmamışlardı. Sonunda Kürt Tevfik benim dışarıda koşturduğum saatler içinde, gazetede çalışanları bir araya getirerek konuşmuş ve «Bırakın şu macerayı. Bakmayın siz Celalettin Çetin'e bu iş macera» demiş ve sonunda en etkin silahı kullanarak:

"Şuraya imzayı atana, yani Kemal Bey'in ortaklık teklifini kabul edene, iki aylık maaşı hemen ödenecek» demiş. Böylece atmışlar imzaları Babiâli'nin bu yiğit (!) adamları... Elbet paracıklarına kavuşabilmek için atmışlar. Bu olay o gün bana Babiâli'nin sanına güvenilemeyeceğini acı biçimde göstermiş oldu...

Ben, Ömer Öztürkmen ve sanıyorum bir kişi daha, olur demedik böyle bir öneriye o gün, böylece kapıların dışında kaldık.

Şimdi kendi adıma söylüyorum, iyi ki kalmışım o kapıların dışında. Ve gene iyi ki Kemal Ilıcak böyle bir girişimde bulunmuş ve de Tercüman'ı ele geçirmiş o zaman.

Çünkü benim Babiâli'deki yıldızım biraz parladıysa eğer, bu o imzayı atanlar arasında olmayışından, o toplulukta bulunmayışındandır. Kalsaydım orada onların arasında eğer, yıldızım parlamadan sönerdi belki, bu bir gerçek...

VE KARAVELİ KARDEŞLER...

Babıâli'de, sadece o günlerde, yani Ilıcak topluluğuna katılmadığım günlerde işsiz kaldım. Hoş işsiz kalmak da sayılmaz ya. Çünkü bu olaydan sonra, yani o dar ve uzun istihbarat salonunun baş köşesinde duran masamın çekmecelerini boşaltıp, veda ettikten çok değil değil bir hafta sonra, Hayat mecmuasının başında bulunan Hikmet Feridun Es olayı duymuştu. Ve benim Hayat'a röportajlar yapmamı istemişti. Sanıyorum bir buçuk ya da iki ay sürdü bu ortada kalışım. Bu süre içinde Hayat mecmuasına «Saraylar» adlı röportajları yaparak yaklaşık üç bin lira aldım. Bu nedenle para sıkıntısı çekmedim.

Meslekte ilk defa ve son defa boşa kaldığım bu iki aylık süre doluyordu ki, o sıcak ve içten davranışlarıyla, en önemlisi o cin, o zeki, hatta zekâ küpü yapısıyla adını hep sevgiyle andığım Malik Yolaç'ın gazetesi Akşam'a çağırıldım.

Bir ara Babıâli'de adı «Komünist»e çıkan bu gazetede ki çalışmalarımdan ve orada yaşadığım olaylardan daha sonra uzun uzun söz edeceğim. Önce gene şu Tercüman olayına ve bu olay içinde büyük ölçüde yer alan Nihat Karaveli, Kemal Ilıcak ve Orhan Karaveli'nin söylediklerine yer vermek istiyorum.

Yıllar sonra, çok değil şu onbuçuk aylık patronum Nihat Karaveli ile geçmiş i konuşma, geçmiş i deşme gereğini duyuyorum. Moda Koyu'na bakan evinde söyleşiyoruz.

Ona önce Vatan'a nasıl sokulduğunu ve Vatan'da oluşan olaylara nasıl baktığını, sonra niçin Tercüman'ı aldığını, ne amaçla aldığını, son olarak da gazeteyi niçin kömürcü Ragip Kutman'a sattığını soruyorum. Ve yıllar sonra bu kitabı hazırlarken, Babıâli'de üçüncü patronum ama sadece onbuçuk aylık patronum olan Nihat Karaveli'nin o gün bana söylediklerini şimdi virgülüne dokunmadan buraya alıyorum. Önce biraz öz geçmişinden söz ediyor Karaveli:

«1945 Galatasaray mezunuyum. 1950'de İktisat Fakültesi'ni bitirdim. Fakülte 'de okurken peder serbest ticaret yapardı Kömür işi ve ithalat,

ihracat. 1949'da öğrenciyken «Sexoloji» dergisini çıkardım. 1952'de Türkiye umum bayiliğini aldım. Basında ilk defa modern bir dağıtım teşkilatı kurdum. Milliyet, Tercüman, Akşam, Son Havadis, Vatan gazetelerinin dağıtımını, taşra dağıtımını yapıyordum. Daha sonra Hafta adlı, haftalık dergiyi çıkardım.

Vatan'ın dağıtımını yaparken Hürriyet'te okuduğum bir haberde Amerikan Hariciye Bakanı Foster Dallas, Cento toplantısı nedeniyle Ankara'ya gelmişti. Onun gelişi dolayısıyla Menderes'in beş milyon tirajlı Time dergisine kapak olacağı yolundaki haberi okudum. Bunun üzerine Ahmet Emin Yalman'a bu dergi Türkiye'ye gelmeden önce kapak yazısını elde edip Vatan'da yayınlarsak büyük gazetecilik olacağını söyledim. Çok heyecanlandı ve iki hafta sonra bir tomar telgrafla harekete geçti. Orada dostları vardı, yayınının tam metnini Amerika'dan mecmua daha baskıda iken temin etti, yazı hemen tercüme edildi ve Vatan'da yayınlandı. Elbet radyoda da anonsu yapıldı ve çok büyük ilgi topladı. Yıl 1959.

İşte asıl büyük hissedarlık Vatan'da bu olaydan sonra başladı. Çünkü Ahmet Emin'e başka katkılarım oluyordu. Bundan dolayı hisselerimin artmasında onun desteği vardı. Seksen ortaklı Vatan'da en büyük hissedardım. Hisselerimin toplamı yüz yirmi'ye yakındı

Bildiğiniz gibi Vatan o günlerde bir politik kampın organı hüviyetine bürünmek üzereydi. Ben Vatan yazısının altındaki «Eğriye eğri doğruya doğru» görüşüne uyulmasını, meselelere objektif yaklaşım içinde bakarak ağırlık konulmasını ve gene Vatan'ın partiler üzerinde ağırlığı olan bir fikir gazetesi hüviyetine bürünmesini savunuyordum.

Ahmet Emin de gazeteyi hiçbir zaman maddi çıkar, siyasi çıkar için düşünmeyen biriydi. Mesleğe olan tutkusu herkesten ağır basıyordu. Ama zayıf bir yanı, etki altında kalmastıydı Vatan yalnız CHP yanlısı olarak değil, DP'ye çok şiddetli muhalefet yapan gazete olmuştu. İhtilale kadar böyle devam etti ve artık Naim Tiralı ile Özcan Ergüder'in kişilik yapılarından kaynaklanan bölünmeler bir de CHP yanlısı politika, giderek Vatan'a tiraj kaybettirdi. Durmadan şeriat konusunu ele almak ve bu alanda bazı kimseleri suçlamak gazetenin şaşmaz politikasıydı. Zaten Bayar'ın bence en büyük hatası Atatürk'ü Koruma Kanunu'nu çıkarmasıydı.»

Bundan sonra sözünü ettiği çizgide olduğu için Vatan gazetesinin kafa yapısına ters düştüğünü, bu yüzden bir başka gazete düşündüğünü söylüyor Karaveli ve gene baş bayi olarak dağıtımını yaptığı gazetelerden biri olan Tercüman'ı satın alma olayını şöyle anlatıyor:

«İşittim ki Cemal Hünel sahibi olduğu Tercüman'ı satmak istiyor. Daha sonra bu isteğini bana da bildirdi. Takdir edersiniz insan inandığı yoldaki bir gazeteyi çıkarmak ister. Bana böyle bir teklif gelince 1 Ekim 1960'da Tercüman'ı satın aldım. Ben aldığım sırada DP'ye yönelik suçlamalar modasına Tercüman da uymuştu. Bu yüzden bu tür yayınların yapılmasını istemediğimi bildirdim kadroya. Yassıada duruşmaları başlamıştı. Yassıada bir sirk havası içindeydi. Alkışlar Işıklar. Bunları tenkit eden bir başyazı çıktı. Tercüman'da. Ve gazete fanatik havadan çıkarak objektif gazete havasına girdi. Öte yandan Milli Birlik Komitesi'ne ve hükümete ters geliyor bizim bu politika. Bunu bir gün Cihat Baban bana anlattı. O zaman Basın Yayın Bakanı'ydi. Bu tarzda devam edersen başına çok büyük dertler gelir dedi. Bu uyarı karşısında düşündüklerimi söyledim. Tarafsızlık ilkesinden ayrılmayacağımı söyledim. Başuma da bir şey gelirse gelir dedim. Ve gazetenin bu politikasından vazgeçmeyeceğimi söyledim.

Şüphesiz o dönemde Türk Basınının, Türk adaletinin yanlıları oldu. Nasıl ki DP yanlılar yaptı ihtilalden önce. Tercüman'ın benden önceki sahipleri SSK'ya olan prim borçlarını ödememişler. Bu yüzden gazetenin bayi satış gelirlerine ve Basın İlan Kurumu'ndaki ilan gelirlerine haciz koydular. Düşünebiliyor musunuz gazetenin benden önceki sahiplerine yani ilk sahibi Cihat Baban'a, ikinci sahibi Semih Tanca'ya, üçüncü sahibi Cemal Hünel'a gitmiyorlar, bana geliyorlar. Bu tamamen hükümetin baskısı, beni köşeye sıkıştırmak istiyorlar. Ve neticede dokuz ay sonra 3 Temmuz 1961'de gazeteyi Ragıp Kutman'a sattım, zarar ettim elbet.

Son olarak şunu söylemek istiyorum 27 Mayıs'tan sonra hemen herkes kahrolsunlar, köpekler, hırsızlar diye konuşurken Menderes ve takımına, ben bu alanda daha tarafsız biçimde bakıyordum olaylara. Ve duruşmalar sırasında gazetem tarafsız bir şekilde olayın üzerine eğilmesi gerektiğini söylüyordum. O dönemin hükümeti bundan rahatsız oluyordu. Ama bütün günahlarına rağmen Menderes'in yaptıkları bugün anlaşılıyor ve kendisi minnetle anılıyor.»

Onun, yani Vatan'da ilk kez yüz yüze geldiğim ve de tanıdığım bu girişimci adamın, Babiâli'deki uğraşlarını sürdürürken geçmişe, yani

bin yıllık bir geçmişe, dinsel yapılaşmayı öngören bir geçmişe sıkı sıkıya bağlı Nihat Karaveli'nin tam tersi, tam ziddi olan genç kardeşini de tanıyorum. Yaklaşık bir yıllık Tercüman beraberliğimizde daha çok dış politikaya yönelik yazılar yazan ve batı kültürü ile Mustafa Kemal Türkiye'si'nin sentezini yapmış olan bu genç adamla o günlerde fazla beraberliğimiz olmamıştı. Ama sonraki yıllarda, bozulan ve de kokuşan yıllarda, dostluğumuz giderek büyüdü, giderek arttı. Yalnız ağabeyi Nihat Karaveli'ye değil o günlerin Türkiye'sine, Türkiye'deki yönetimlere karşı düşündüklerini açık biçimde ortaya koyan Orhan Karaveli'den, kitabın bu bölümüne kısa ama öz bir açıklama koymadan edemeyeceğim.

Bakın ağabeyi tarafından imtiyazı alınan Tercüman'a ve Tercüman'daki olaylara dair kardeş Orhan Karaveli neler söylüyor:

«Ağabeyim ve yayın hayatında uzunca bir süre çalışma arkadaşım Nihat Karaveli'nin Hadiselere Tercüman gazetesinin isim hakkını satın aldığı 1960 sonbaharında ben, Vatan gazetesinin, hem hissedarı ve yönetim kurulu üyesi, hem de günlük dış politika yazarı niteliğiyle kadrolu çalışanıydım. Tercüman'ın bilinen çizgisini ise, hiçbir zaman, kendime yakın bulmamıştım. Bu gazetenin imtiyaz sahipliği döneminde; kardeşçe duygularla ve herhangi bir çıkar karşılığı olmaksızın, gene de ağabeyimin yanında bulunmam, o zamanlar Babiâli'de isteyerek ve resmen de kendisiyle beraber' olduğum gibi yanlış bir izlenimin doğmasına yol açmıştı.

Gerçek şu ki, Tercüman işine soyunmakla neyi hedeflediğini bugün bile pek bilmediğim ağabeyimi, yersiz, gereksiz ve zamansız gördüğüm bu pahalı ve riskli hevesten vazgeçirmek için büyük çaba harcadım.

Çünkü ağabeyimin Vatan'da büyük hissedar olması ve başarılı bir noktaya getirdiğimiz iddialı yayın dağıtım örgütü basın bayiliğindeki sorumluluğu, ona da, yeterince görev yüklemekte idi.

Üstelik ağabeyim Nihat Karaveli'nin önemli bir gazeteyi taşıyacak konumda olduğundan emin değildim.

Sonuçta; -gazetesini nedense elden çıkaran- zengin bir madenciden, borçlanılarak, yarım milyon liraya (altın hesabıyla bugünün yaklaşık 900

milyon lirası) satın alınan Tercüman «ad», gazeteyi elde tutmak için on ay aralıksız devam eden yorucu ve iyi niyetli çabalardan sonra, bir başka madenciye (!) alınış fiyatının onda birinden azına devredildi. On saat süren çok dramatik bir pazarlık sonucu razı olunan bu parayı da satıcıya vermeyip, fikir işçilerinin birikmiş alacaklarına mahsuben bloke ettiler.

Tercüman «oyununda» acıklı ve dersler dolu bir perde daha böylece kapanmış oluyordu. Şimdi perde yeniden açılacak; sahneye yeni aktörler çıkacak ve bunlar yeni roller üstleneceklerdi. Ama, kapanan perde arkasında unutulup giden nice maddi ve manevi kayıpların acısı, - sorumluluğu olan, olmayan- bir çoğunun yaşamında daha yıllarca sürecekti. Belki, bugün bile sürüyordur...»

DOÇENTLİK TEZİNE KONU OLACAK GAZETE...

Böylece Tercüman olayının sonuna geldik. Sonunda bu kitabın yazarı olarak ben bilinen bir gerçeği vurgulamak, daha doğrusu Sezar'ın hakkını Sezar'a vermek istiyorum. Kemal Ilıcak o dönemde kendine özgü uygulamalarla Tercüman'ı ele geçirmiştir. Şu ya da bu tür oyunlarla geçirmiştir. Ama iyi de etmiştir. Çünkü böyle bir girişimle, o dönemde sahipsiz kalan Tercüman'ı ele geçirmekle en azından kırk-elli kişiden oluşan bir gazeteci kadrosunun işsiz kalması önlenmiştir. Benimle birlikte yola çıkan, beni alkışlayan insanların beklemediğim ihanetine üzüldüğüm için, direniş gösterdiğim için, sadece ben ve iki arkadaşım kapıların dışında kaldık, o kadar. Bizim dışımızda Tercüman ayakta kaldı. Ve giderek Babıâli'de kendinden söz ettiren, en azından kendi doğrultusunda etkinlik sağlayan bir günlük gazete olarak yayın yaşamını sürdürdü. Elbet sonraki yıllarda patronunun kişisel çıkar oyunlarına, değişen politik oyunlarına alet oldu. Ve gazete şu ya da bu olay içinde kullanılarak, diyelim boğazdaki villalar, yalılar için, Trakya'daki fabrika için ve daha çok sayıda mal mülk için basamak olarak kullanıldı. Örneğin dönemin hükümetini (AP), hükümetin Başbakanını arkalarına alarak «Tahsis»ler çıkarma konularında yeni kazanç yolları açıldı. Özetle söylemek gerekirse, Bay Kemal Ilıcak eline geçen fırsatları kullanmasını çok iyi bildi. Bakın bu konuda 2 Mart 1981 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde İlhan Selçuk neler söylüyor:

«Sıfırdan başlayarak 10-15 yıl içinde mültimilyoner olunabilir mi? Evet. Tercüman Gazetesi'nin sahibi Kemal Ilıcak bu sorunun olumlu yanıtlarından birisidir. Günümüzün geçerli değer yargılarına göre başarılı işadamı sayılıyor. Başarının ölçüsü de kuşkusuz paradır. Ne demiş Napolyon: Para, para, para...»

Ancak Kemal Ilıcak'ın kurduğu tezgâhın analizi yapıldığında işin salt paraya dayanmadığı ortaya çıkıyor. Parayla politika, politikayla ideoloji Tercüman grubunda imam nikâhiyle evlidirler. Bu dokunun peteğine bal taşıyan anların çeşitliliği de ayrıca ilginç nitelikler taşıyor. Şimdi şirketler, bankalar, hisse senetleri, ortaklıklar, alım-satım tezgâhları, dış ilişkiler, gazeteler, dergiler yumağından oluşan bir kurumsallaşma, Tercüman gazetesinin ideolojisini de yönlendiriyor.

Başarı grafiği takdire şayandır Bay Ilıcak'ın. İnsan bir işi yaptı mı yapmalı; Babiâli'de sıfırdan başlayıp yükselmek kolay değil.

Peki, bu iş nasıl oldu?

Sakin şaşırmayın söyleyeceğime... Bay Kemal Ilıcak, 27 Mayıs devrimi sayesinde kuyruklu yıldızın kuyruğuna yapışmış bir işadamdır. Tercüman 1954 yılında Semih Tanca, Cemal Hünelp ve İzzet Oruz'un ortaklığı ile kurulmuş bir gazeteydi. Başarılı yıllar geçirdikten sonra anlatması uzun nedenlerle parasal zorluklar içine düştü; elden ele geçti. 1960'tan sonra madenci Ragıp Kutman'ın elindeyken çalışanların ücretlerini ödeyemez duruma girdi. Çalışanlar 1961'in elverişli ortamında gazeteye el koydular. Karikatürist Semih Balcıoğlu imtiyaz sahibi oldu. Ancak emekçi ekibi, bu işi kıvıramadığından 1962'de Tercüman Kemal Ilıcak'ın yönetimine girdi.

Giriş o giriş...

Bay Kemal Ilıcak girişken kimliğiyle kolları sıvadı. O zamana dek Babiâli'de adı duyulmamıştı. Yalnız Kemal Sülker'le Türkiye Birlik Gazetesi girişimi vardı Tercüman, 1960'ların ortamında büyük fırsattı. Bir yandan Akdoğan'la Suudi Arabistan'a dönük sıcak ilişkiler kuruldu; bir yandan Kakmacı'yla Almanya işleri geliştirildi; bir yandan Çavuşoğlu ailesiyle eski DP çevreleri devreye sokuldu. Gazetenin politikasına, şeriata dönük rüzgârlarla Atatürk düşmanlığının kokusu sindi. Kemal Ilıcak o zamanlar küçük esnaf düzeyindeydi; gazetenin yayınında da küçük esnaf havası egemendi; işler gelişip büyük sermaye kesiminde örgütlenme gerçekleşince, yayın ideolojisi ve kadrolaşma o yönde ilerledi.

Bütün bunlar ustalık isteyen işlerdir. Suudi Arabistan'la yakın ilişkiler kurulurken yahudi işadamlarıyla da iş ilişkilerini sızılıtsız sürdürebilmek kolay değil...

Bay Kemal Ilıcak bu ustalığı gösterebilmiştir; büyük paraların mekanizmalarıyla oynayacak güç kazanmıştır; tebrikatımızı yineleriz.

Ancak Atatürk düşmanlığını simgeleyen yayınlarından ötürü eseflerimizi bildiririz.

Tercüman'ın gelişmesi, on, on beş yılda güçlü şirketler birliğinin yayın organı niteliğine dönüşmesi, bir doçentlik tezine konu olacak örnektir.»

Böyle söylüyor İlhan Selçuk, söylenecek her şeyi söylüyor. Yalnız bu tatlı kâr yolları açıldı ya, bu düzeydeki girişimler içinde elbet yalnız patron Ilıcak'ı değil, onun Arap dünyasıyla olan ilişkilerinde rol alan, görev alan kişiler de (Lütfü Akdoğan ve benzeri kişiler) nasiplerine düşeni bir güzel almışlardı. Yıllar sonra bunlar arasında dünyalığını iyice yapan Akdoğan'la Esenboğa Havaalanı'nda karşılaştık. Ayaküstü hal hatır sormadan sonra «beklerim» dedi bana güleç bir yüzle bu arada kartını uzattı ve sonra ekledi: «Boğazda mütevazı bir yalımız var, gelirsen memnun olurum»...

Babîâlî'ye girişiyle, Tercüman'ı elde edişiyle sürekli kendinden söz ettiren Ilıcak, kadrosunda çalışanları doyurduğu gibi o günlerde çok cazip bir kazanç kaynağı olan Arap ülkelerinin kapılarını aralayanları da böylece ihya etmiş oldu. Bunların dışında Tercüman'daki sütununun adamı olmakta direnen biri vardı. Ankara'da esen politik rüzgârlara kendince yön veren ve kendine özgü bir üslupla ahkâm kesen, sonunda hem şöhret, hem servet sahibi olan biri...

Giderek soyadına uygun biçimde kendini Donat'an ve şimdilerde Turgut Özal gibi elinde kalemle TV ekranlarına çıkan bu meslektaşımızla, sanıyorum Erdal İnönü ve takımıyla gittiğimiz bir Doğu gezisinde bebareber olduk. Ve GAP'in göbeğinde verilen bir akşam yemeğinde bana bir puro ikram ettikten sonra, evinin garajındaki buzdolabından söz etti. Evet evet yanlış anlamadınız garajdaki buzdolabından:

«Purolarımı genellikle garajdaki buzdolabına koyuyorum.» dedi...

Vay canına dedim o gece kendi kendime. Sen ne kadar cahil kalmışsın oğlum Celâl...

«ASPARAGAS» NEDİR? NEREDEN GELİR?..

Meslekte beşinci yılımı doldurdum ve boştayım. Bir de yeni evliyim. Şimdi koca bir delikanlı olan oğlum Barış, beş ya da altı aylık bir bebek. Hem üzüm gözlü bir bebek o günlerde...

Çok değil iki üç gün sonra Tercüman'daki olayda, daha önce sözünü ettiğim gibi kapıların dışında kalmış ve değerli ağabeyim Hikmet Feridun Es'in önerisiyle Hayat dergisinde röportajlar yapmıştım. İşte o günlerde Akşam gazetesinin genel yayın müdürü olan Osman Karaca'nın karşısında buldum kendimi. Ve böylece tüm meslek yaşamımda benim için ayrı bir yeri, ayrı bir güzelliği olan Akşam'da göreve başladım.

Hemen söyleyeyim adı «Komünist»e çıktığı için özel ilan alamayan bu gazetede maaşımızın kimi zaman yarısını, kimi zaman dörtte birini aldığımız günler oldu. Ama anlatılmaz bir şevk ve coşku içinde sarıldık işe. Tam bir uyum, tam bir beraberlik, ama sevgi dolu beraberlik içinde çalışıyorduk. Bunu biraz da zeki insan, dost insan Malik Yolaç'a borçluyduk. Çünkü Yolaç hem patron hem arkadaşı bizim için.

1962'den 60'a kadar süren Akşam'daki çalışma yaşamımda, bir süre haber, röportaj peşinde koştum, geri kalan süre içinde de istihbarat şefliği yaptım.

Şimdi öncelikle şu yalan haberin, «uyduruk» haberin baş yaratıcısına ve onun küçük adamlarına burada mutlak değinmek istiyorum. Ve o günden bu yana, yani yirmi üç yıldan bu yana Babıâli'de yalan habere niçin «Asparagas» denilir? Nasıl ya da ne tür bir olaydan kaynaklanır bu asparagas sözü, bunu yaşayan Akşam'da yazan biri olarak anlatmak istiyorum. Bugüne kadar bir iki kişi kısa biçimde değindi bu konuya ve kulaktan dolma bilgilerle, yalan yalnış biçimde asparagas olayını anlatmak istedi. Bunlardan biri de Nezih Demirkent'ti. Oysa şimdi bu olayı kamuoyuna o günlerde yansıtan kişi olarak, gerçekçi biçimde ve bütün ayrıntılarıyla ilk kez benden dinleyeceksiniz.

Yıl 1968. Bunu hâlâ sakladığım gazete kupüründeki tarihten biliyorum. Bu küpürde o günlerde asparagas olayını duyuran bir haber var çünkü. Evet yıl 1968, sanıyorum bir sonbahar günü. Akşam'daki masamda günlük gazeteleri okuyorum. Saat sabahın dokuz otuz'u çoğu muhabirlerim görevde. Çünkü saat dokuz dedi mi boşalırdı benim istihbarat salonum. Hepsi önceden istihbarat defterine yazdığım görevlerine gitmişlerdi. Telefonum çalıyor, kaldırıyorum ahizeyi. Karşımdaki ses «Merhaba Celâl, ben Kadri» (Rahmetli Kadri Kayabal. O tarihte Türk Haberler Ajansı'nın sahibi) diyor.

«Buyurun Kadri Ağabey»

«Yahu bugünkü Hürriyet'in manşetteki haberini okudun mu?»

Hemen masa üzerindeki gazeteler arasında Hürriyet'i çekip çıkarıyorum:

«Evet Ağabey»

«Saçını başını yolarsın Celâl, böyle bir şey yok. Git araştır göreceksin. Senin bu konudaki hassasiyetini bildiğim için aradım. Git, Etiler'deymiş, sor soruştur göreceksin aslı-astarı olmayan bir hikâye...»

Ve uzun uzun anlatıyor Kayabal. Kendisine peki diyorum, ilgileneceğim diyorum, teşekkür ediyorum ve kapatıyorum telefonu. Kapatır kapatmaz bir saat önce başlığına baktığımda bir magazin haber olarak fazla ilgilenmediğim için tüm metnini okumamıştım o haberin, şimdi okuyorum. Haberin başlığı şöyle: «Amerikalı milyoner kızı Betty bir Türk gencine âşık...»

Az önce belirttiğim gibi şimdi bu küpür ve başka olaylarla ilgili yüzlerce kupür benim o kocaman kara kaplı defterimde. Yani «Bir Gazetecinin Not Defteri» nde. Hemen söyleyeyim Hürriyet'te böyle bir haberin yer aldığı günlerde gazetenin tam yetkilisi, daha doğrusu yayından sorumlusu patron, ağabey Haldun Simavi'ydi. Daha sonraları

onunla Günaydın'da birlikte oldum. Ve daha nice asparagus'lara yer verdiğini gördüm.

Rahmetli Kadri Kayabal'ın uyarısından sonra o gün Hürriyet'in manşetinde çıkan haberine göre Amerikalı milyoner kızı Betty Türk gencine âşıktı. Fotoğraf olarak da elinde gitar olan «Türk Genci» ve onun yanında da «Amerikalı Kız» diye bahsedilen Betty vardı ve bir kulübenin önünde duruyorlardı. Kulübenin kapısı üzerinde de beyaz tebeşirle yazılmış kocaman bir ASPARAGAS yazısı vardı.

Şimdi hayatta olan Mehmet Luma, («Arnavut Luma» denilirdi ona.) Akşam'da benim sevdiğim en yetenekli, en cin foto muhabiriydi. Onu yanıma aldım, atladık bir arabaya ve haberde sözü edilen semte, yani Etiler'e gittik.

Ben şoförün yanındaki koltuktayım, ön koltukta. Bereket camı fazla değil, üç dört parmak açmışım. Sözü edilen mahalleye geldiğimizde karşımıza çıkan başörtülü, orta yaşlı bir kadına soruyorum:

«Teyze burada bir Amerikalı kız varmış. Milyoner kızıymış. Bir Türk gencine âşıkılmış» diyorum.

Hayret, kadının yüz ifadesi değişiyor birden ve kaşları çatılıyor:

«Niye sordunuz, siz kimsiniz?»

«Gazeteciyiz» diyorum. Demez olaydım, birden tuuuh deyip tükürüyor bu orta yaşlı kadın bize. Bereket tükürüğü fazla açmadığım cama geliyor, camda dağılıyor. Sonra ağzı dolu dolu konuşuyor:

«Ulen oğlum siz hiç utanmaz mısınız? Bunları, bu rezil şeyleri uydurursunuz?...»

«Ne uydurması hanım, gazetede okuduk.»

«Allah o gazeteyi de, sizi de bildiği gibi yapsın. Bu kız ne milyoner kızı, ne de Amerikalı. Bu kız bizim mahallenin kızı, adı da Gülizar. Öbür oğlan da mahallenin çocuğu, hemi de kızın akrabası. Kendi aralarında eğlenirler hepsi bu.»

Birden yüzümde hem utanç, hem öfke, hem şaşkınlık rüzgârı dolanıyor. Konuşamıyorum, bir şey diyemiyorum o kadına. Hatta peki nerede o kulübe bile diyemiyorum. Ama o temiz yüzlü, başı örtülü kadın aynı öfke içinde sürdürüyor konuşmayı:

«Şu karşılıklı sokağın ucunda onlar, gidin konuşun onlarla göreceksiniz, işin aslını öğreneceksiniz.»

Çekip gidiyor. Onun çekip gitmesiyle bizim şoföre ezik biçimde sesleniyorum: «Devam et, oraya o sokağa gideceğiz» diyorum.

Sonunda o sokakta, olaya dair, yani sözünü ettiğim gazete manşetindeki yazılanlara dair anlatılanlar dünyayı başıma yıkıyor:

«Bunlar, bu resimdeki kız ve oğlan bizim mahallenin çocukları» diyorlar. «İkisi de akraba» diyorlar. «O kulübenin önünde gençler eğlence düzenlemişler» diyorlar. «Kız ne Amerikalı, ne de milyoner. İşte, işte bu kız Gülizar» diyorlar...

Biniyoruz arabamıza foto muhabiri Luma ile gazeteye dönüyoruz. Yol boyunca ofluyorum, pofluyorum ve bol bol küfrediyorum. Meslek adına duyduğum üzüntüyle daktilonun başına oturuyor, karşılaştığım bu olayı yazıyorum. O güne kadar Babıâli'de bir gazetenin haberini, bir başka gazetenin yalanlaması alışılmış bir şey değildi. Ama doğrusu kanıma dokunmuştu duyduklarım ve de gördüklerim. Hele o orta yaşlı, başörtülü kadının tepkisi ve arkasından yüzüme tükürmesi aklımdan çıkmıyordu. Oturup olayı mizahi dille yazdım ve daktilodan kâğıdı çıkardım. Hemen arkasından daktiloya bu kez üçüncü hamur kâğıt değil de Akşam antetli beyaz bir kâğıt taktım. Ve Malik Yolaç'a (Tanrı uzun ömür versin hayatta) hitaben istifamı yazdım. Çünkü ekonomik yönden zor durumda olan Akşam'ın dağıtımını o günlerde Hürriyet gazetesi yapıyordu. Bu nedenle olmaz diyebilirdi Malik

Yolaç, böyle bir haberi koydurmayabilirdi.

Kalkıp o ahşap binamızın birinci katında bulunan odasına gidiyor ve kapıyı aralıyorum. Odada elleri cebinde ve de sıkıntılı dolanıp duruyor. Nasıl olmasın ki...

«Hayrola Celâl» diyor. Özetle anlatıyorum, ama kararlı biçimde.

«Sen ne diyorsun be adam?» diye başlıyor konuşmaya, sonra Hürriyet'le olan ilişkimizi ve bunu yaptığımız zaman ne durumda kalacağımızı anlatıyor.

Dedim ya kararlıyım. Bu yüzden söyledikleri beni pek etkilemiyor. Kısa bir duraklamadan sonra son sözümü söylüyorum:

«Anladığım kadarıyla Malik Bey böyle bir haberin kullanılmasını istemiyorsunuz. O zaman şu ikinci kâğıdı alın bari, bunu yürürlüğe koyun.» İstifa yazımı uzatıyorum.

Alıyor istifa yazımı ve şöyle bir göz attıktan sonra, daha sık, daha sıkıntılı biçimde dolaşmaya başlıyor odanın içinde. Sonra gidip pencerenin önünde, arkası bana dönük duruyor ve orada bir şeyler mırıldanıyor kendi kendine. Kısa bir sessizlik. Sonra birden dönüyor, o çocuksu o sıcak gülüşüyle:

«Peki be deli adam, peki ver koysunlar. Sonra hep beraber bakarız başımızın çaresine...» Bunu söylerken yüzünün yarısında gene o dost, o sıcak gülüşü vardı. O an ne kadar sevindiğimi ve sarılıp öpmek istediğimi bakışlarımla ona anlattım sanıyorum. Ve sadece «sağol patron» deyip çıkıyorum odadan çabuk çabuk. Tahta merdivenleri ikişer ikişer atlayarak, yazı işlerinin bulunduğu üst kata çıkıyorum.

Ertesi günü bizde de manşetten dört sütun olarak çıkıyor haber. «Gülizar'ı Nasıl Betty Yaptılar?» ve «Nasıl Bir Aşk Hikâyesi Uydurdular?» gibi başlıklarla çıkıyor.

Sonradan öğreniyorum. Hürriyet'te çalışanlardan öğreniyorum. O günlerde gazeteciliğine kimsenin söz edemeyeceği haberler müdürü Muammer Kaylan benim bu haberi, yani kendilerini yalanlayan haberi okuyunca hop oturup, hop kalkıyor. Ve istihbaratta görevli Orhan Kantoğlu'nu bir de foto muhabirini olayın geçtiği yere gönderiyor. Onlar da benim gibi sorup soruşturuyorlar, sonunda bizi doğrulayan bilgilerle dönüyorlar. İş bununla bitse iyi. Bir gün sonra ikinci bir haber Hürriyet'te gene birinci sayfada. Ama bu kez manşette değil, göbekte sanıyorum o günlerde. Haldun Simavi Bey'in teşvik için getirdiği, özel habere prim olayından ötürü stok yapılmış bu tür haberler.

Gelelim bu ikinci «uyduruk» habere:

«Amerikalı kız müslüman oldu. Kuran okuyor» başlığı altında verilen bu haberin bir de fotoğrafı var. Üç sütunda gösterilen fotoğrafta iki genç kız. Biri Türk, öbürü Amerikalı. Amerikalı olanın başında beyaz bir başörtüsü var. Bizim Türk usulü bağlanmış beyaz bir tülbent bu, kenarları dantelli. Ve elinde de kalın bir kitap, yani Kur'an (!) var.

O günlerde Hürriyet'e nasıl bir hıncı vardı rahmetli Kadri Kayabal'ın bilmiyorum. O sabah tekrar arıyor beni telefonla. Kısaca söyledikleri şöyle:

«Celâlcığım. Hürriyet'te bugün çıkan haber de öbürü gibi asılsız ve de çok komik» dedikten sonra olayın geçtiği evin adresini veriyor. Kadıköy'de, Moda'da. Gene kalkıp gidiyorum foto muhabiriyle. Kapıyı o fotoğraftaki Türk kıza açıyor. Niçin geldiğimizi ne istediğimizi anlatıyorum ayaküstü ve:

«Çok ilginç bulduk olayı. Burada ise o Amerikalı kızla konuşabilir miyiz» diyorum. Genç kız «Yok burada, Amerika'ya gitti. Ama çıkan o haber çok şaşırttı bizi, çok komik» deyip gülüyor. Bu arada annesi de görünüyör holde. Bizi içeri alıyorlar ve genç kız kısaca anlatıyor olup bitenleri:

«Efendim o bahsettiğiniz Amerikalı kız bir ay kadar önce talebe

mübadelesiyle bizim eve geldi. Çok cici bir kızdı. Burada yirmi gün kadar birlikte olduk. İşte o günlerde bir genç gazeteci geldi. Galiba adı Yener'di. Hürriyet gazetesinden olduğunu söyledi. Sonra bizde misafir bulunan Amerikalı kızla konuşmak istediğini söyledi. İçeri aldım. Oturduk bu salonda. Amerikalı kızla İngilizce konuştular. Röportaj yaptılar. Bu arada ikimizin yanyana oturmasını istedi, fotoğraf çekecekti. Oturduk. Fotoğrafi çekmeden Amerikalı kıza döndü şimdi bir Türk evindesiniz, Türk usüllerine uygun olsun için başınızı örter misiniz, daha ilginç olur dedi. Oradan annemin kenarları işlemeli başörtüsünü getirdim. Bundan sonra da gene Amerikalı kıza dönerek elinize bir de kitap alın dedi. Ben hemen şuradaki kitaplıktan ablamın Medeni Hukuk kitabını alarak o gazeteciye verdim. İşte bu şekilde ikimizin çok sayıda fotoğrafını çekti. Ama hayret, bugünkü gazetede bir baktım ki hiç ilgisi olmayan bir haber. Gözlerime inanamadım. Amerikalı kız müslüman oldu. Kuran okuyor, diye bir haber. Nasıl oluyor bu? Nasıl yaparlar bunu?»

Genç kızın öfkesi ve şaşkınlığı sürerken biz ayrılıyoruz evden ve Akşam'ın yolunu tutuyoruz.

Oturup yazıyorum gene aynı öfke içinde. Artık ipin ucu kaçmış bir kere, bu haberi de koyuyorlar gazeteye. Elbet bir gün sonra Hürriyet daha beter ayaklanıyor. Sonradan öğreniyorum. Gazetenin başında olan ve haberinden fotoğrafına, manşetinden başlıklarına kadar bir bir ilgilenen büyük patron Haldun Simavi, özel haber, atlatma haber yazanlara prim verileceğini duyurduğu için bazı tembel muhabirler, daha doğrusu masa başında haber üreten muhabirler bu yollara başvuruyorlarmış.

KEZZAPLI AŞK...

Ama bizim yayınlardan sonra gerçek anlamda rahatsızlık duyan, meslek adına üzüntü duyan sorumlular hemen gerekli tavrı koyarak ortaya, bu iki genç muhabirin, hayali haberler yazan muhabirin işine son veriyorlar. Bunlardan biri Yurdaer Acar, öbürü de Yener Tuğrul.

Sanıyorum bu olayın ardından üç ya da dört ay geçmişti. Akşam'da, benim istihbarat kadromda, yabancı dil bilen bir muhabire ihtiyacım vardı. Bir gün istihbarattaki çocuklara «Var mı böyle biri, tanıdığınız biri var mı?» diye sorduğumda «Var şef» dediler ve sonra şöyle eklediler:

«Hani bir süre önce Hürriyet'te Amerikalı kızın Türk gencine âşık olduğunu yazan çocuk var ya, o boşta işte. Sizin yalanlama yazınızdan sonra onu işten çıkardılar.» «Kim bu?» dedim.

«Karısı İngiliz olan, iyi İngilizce bilen bir genç arkadaş. Adi Yurdaer Acar. Çok temiz, çok iyi bir insan. Ama şu prim davasına böyle düzmece haberler yazmış,» dediler.

«Şunu bulup getirin bana» dedim. Çok değil iki gün sonra geldi bu sarışın, gerçekten temiz yüzlü, sempatik genç adam. Karşımda oturdu, ezik, sessiz ve saygılı. Merhabadan, hoşgeldinden sonra sözü uzatmadan, seninle çalışmak istiyorum, dedim. Ver elini bana dedim. Verdi. Sıktım elini bir ağabey gibi, bir arkadaş gibi sonra, «Her şeyi biliyorum, birşey anlatmana gerek yok. Şimdi söz ver bana, bundan böyle yalan haber yazmayacaksın artık» dedim. Biraz sarsıldı ister istemez, utandı ve başını öne eğerek sadece, «tamam» dedi, «tamam yazmayacağım.»

Böylece kadroya aldım onu ve birlikte tam bir yıl çalıştık. Ama hep gözüm üstündeydi onun, hep denetimdeydi.

Sözünü tuttu bu süre içinde Yurdaer, yalan habere masa başı habere başvurmadı hiç...

Daha sonraları Hürriyet istihbaratında çalışanlardan duymuştum. Benim yazdığım o iki yalanlama haberinden sonra, Hürriyet'in emektar polis muhabiri Alaettin Büte hemen o günlerde kendine özgü esprileriyle istihbaratta masaların arasında dolaşırken, haber yazan muhabirlere «doğru yazın ulan, yoksa Celâlettin'e telefon ederim» diyormuş...

Hazır Alaettin'den söz açmışken onun içinde bulunduğu bir gazetecilik olayından, daha doğrusu, gazetecilik oyunundan söz etmek istiyorum.

Gene Akşam'dayım. Gene masamın başında gelen haberlerle boğuşuyorum. Telefonum çalıyor. Açıyorum, karşımda Kadıköy evlendirme dairesinden aradığını söyleyen biri var. Orada nikâh fotoğrafları çeken biri. Bu tanıtımdan sonra heyecanlı ve de telaşlı biçimde konuşuyor:

«Bugün burada az önce enteresan bir olay oldu. Nikâhlanan çiftlerden damat, gelinin yüzüne kezzap attı. Bunu resimledim. Ben Akşam okuyucusu olduğum için size haber veriyorum.»

Aldığım bu bilgiden sonra telefon eden fotoğrafçıya adını soruyorum ve hemen geliyorum, filmi alırım senden, kaç para istiyorsan veririm» diyorum.

Gene yanıma bir foto muhabirini alarak atlayıp gidiyoruz Kadıköy'e. Evlendirme dairesinden içeri telaşlı adımlarla giriyoruz. Ve sorup soruşturup bana telefon eden fotoğrafçıyı buluyorum.

«Merhaba arkadaş, ben Celâlettin Çetin» diyorum. Bu orta yaşlı nikâh dairesi fotoğrafçısı bana şaşkınlıkla bakarak: «Verdim ya ağabey, adamınız gelip aldı ya...» diyor.

Bu kez ondan beter şaşkınlığın içine ben düşüyorum. Ve «Kime verdin? Kim aldı? Ben kimseyi göndermedim, kendim geldim» diyorum.

Sonunda işin içine bir cinlik girdiğini, bize bir oyun oynandığını anlıyorum. Bu arada karşımdaki nikâh fotoğrafçısı senaryonun ayrıntılarını anlatıyor:

«Ne bileyim ben beyefendi şöyle kır saçlı, ufak tefek biriydi. Geldi ve bu olayı sen resimledin değil mi? dedi. Filmler sende mi» diye sordu. Bunun üzerine ben Akşam'dan mi geliyorsunuz, diye sorunca evet cevabını verdi. O zaman çıkarıp verdim kendisine filmleri.»

Şaşkınlık şöyle dursun beynimden vurulmuşa dönüyorum. Yüzüne kezzap atılan gelinin Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne kaldırıldığını öğreniyor ve süratle bir taksiye atlayarak oraya gidiyorum. Amacım hastadan çok bize bu oyunu oynayan bu sahtekârlığı yapan muhabiri bulmak. Ve kafasını koparmak... Ama yok, gelip bir resim almış yüzüne kezzap atılan gelinden ve fırlayıp gitmiş. Öfkeden yerimde duramıyorum, bu kez hedef Babıâli ve de Hürriyet gazetesi. Önce gazetemeye uğrayıp, bu konuda yazı işlerine bilgi vermek istiyorum. Bu arada telefonla o dönemde Hürriyet'e genel yayın müdürü olan Necati Zincirkıran'ı arıyorum ve oynanan bu oyunu öfkeli bir dille anlatıyorum, ayrıca bir örnek de veriyorum:

«Olur mu Necati Bey, böyle bir rezalet olur mu?» diyorum. «Böyleci hiç görülmüş mü? Tutun ki size birisi bir miktar para ya da eşya gönderecek, ben bunu öğrenip o kişiye gitsem, beni Necati Bey gönderdi desem size gönderilmesi gereken o parayı ya da eşyayı alıp gitsem, bunun adına ne denir? Düpedüz sahtekârlık denir» diyorum...

Söylediklerime ve yaptığım bu değerlendirmeye katılıyor Zincirkıran. Ve sonra üzüntüsünü belirterek bana uygar bir insana, çağdaş bir insana yakışır biçimde şu öneride bulunuyor:

«Üzülme Celâlettinciğim. Ben şimdi getirtirim o filmi, sana gönderirim. Sen istersen, içinden hangisini istersen bize bir kare gönder.»

Gösterdiği bu anlayış rahatlatıyor beni. Ve elbet o film şeridinden bir

kareyi gönderiyorum Zincirkıran'a. Ertesi gün olayın ilk haberi bizde ve Hürriyet'te çıkıyor. Ama elinde nikâh dairesinden ve hastahaneden bol kareler olduğu için bir gün sonra, o yüzüne kezzap atılan gelinin evine giderek, kendisinden albüm fotoğraflarını da aldığım için, oturup «Kezzaplı Aşk» başlığı altında bu iki insanın öyküsünü içeren bir dizi yazı hazırlıyorum.

Ve sonradan sorup soruşturup, meslek adına biraz yüz kızartıcı olan bu oyunu kimin oynadığını öğreniyorum. Şimdi Hürriyet'te belki otuz beş yılını doldurmuş olan emektar polis muhabiri Alaettin Büte...

«SOSYALİZMİN BAŞÖĞRETMENİ» ÇETİN ALTAN...

Çetin Altan «sosyalizmin başöğretmeni» o günlerde. Akşam'da yazıyor. Gene «Taş» sütununda. Ama viskisinden de hiç vazgeçmiyor. Elbet gün geliyor, sağ kanattan gazetecisi olsun, politikacısı olsun onun bu viski tutkusunu dillerine dolamadan edemiyorlar.

Daha sonra, yıllar sonra ve hiç aklımdan yokken Hürriyet'te karşılaşıyoruz onunla. Hürriyet'te yazmaya başlıyor. Hem dönemin hükümetini ve de Özal'ı tutarak, okşayarak yazıyor. Rastlantı mı bilinmez, oğlu (Tosuncuk'u) Ahmet Altan da aynı Özal tutkusuyla Hürriyet'in Günün Hikâyesi sütununda yazıyor. Sonunda babanın adı, yani bir zamanlar sosyalizmin başöğretmenliğini yapan Çetin Altan'ın adı «Marksist Dönek»e çıkıyor...

Bu adı ona veren de solun ağır toplarından ve Babıâli'nin en etkin, en namuslu yazarı Uğur Mumcu. İlginçtir bir ara Mumcu da Çetin Altan'ın viski tutkusundan söz ediyor ve yazılarından birinde ondan «Beynini viskide çürütmüş, şimdi Marksist dönek» diye söz ediyor.

Dönelim gene bizim Akşam'a. Ay oluyor maaşımızın yarısını alıyoruz. Ay oluyor dörtte birini. Ama bir kez daha söylediğim gibi, birbirimize kenetlenerek çalışıyoruz, sevgi içinde çalışıyoruz. Adı «Komünist Gazete»ye çıkmış ya bir kere, hiçbir özel kuruluş ilan vermiyor Akşam'a. Bu yüzden ekonomik sıkıntı her geçen gün çoğalıyor. Bunu iliklerine kadar duyan ve Babıâli'ye yeni, yepyeni buluşlar getiren ve Akşam'ı ayakta tutmaya çalışan Malik Yolaç gene bizim yokuşa ilk kez erken baskı uygulamasını getiren patron oluyor. Özellikle İstanbul gazetelerinin, İstanbul dışındaki bazı merkezlerde de basılması yolunda ilk adımı atan, ilk uygulamayı yapan gene Malik Yolaç oluyor. Hatta diyebilirim ki Babıâli'de ilk lotarya olayını başlatan da o. O tarihte (1964), Akşam gazetesi olarak her okuyucuya biriktirdikleri kuponlarla kumaş ve pardösü veriyor.

Ve Yolaç'ın başlattığı bu yeniliklerle bir de yapılan bu ağırlıklı muhalefetle, Akşam giderek tiraj alan, saygınlık kazanan gazete

oluyor. 1957 yılında Malik Yolaç tarafından alındığında üç bin beş yüz-dört bin kadar tirajı olan bu gazete, 60'lı yıllara gelindiğinde yüz elli binin üstünde bir tiraja ulaşıyor.

Bu pratik zekânın, keskin zekânın adamını, Babîâli'ye, getirdiği yeniliklerle bilir en adamını, daha sonraki yıllarda bazı basın kuruluşlarına akıl satan biri olarak görüyoruz...

VE MALİK YOLAÇ...

Şimdi gerek Babıâli, gerek Babıâli öncesi yaşamında, oldukça önemli dalgalanmalar, sarsıntılar, inişler, çıkışlar olan ve aklını, hep diri kalan zekâsını kullanarak, ilginç girişimlerde bulunan, eski patronuma burada, bu kitapta genişçe yer vermek istiyorum. İşte kendi anlatımıyla Malik Yolaç:

«Babam, on altı, on yedi yaşındayken ağabeyi ile birlikte, başında yeşil takke, ayağında çarık, ailesinin asırlar boyu oturdukları Amasya'dan İstanbul'a, mühendis mektebine girmek için gelmişler. Müracaat eden birkaç yüz kişinin içinden mektebe alınacak sekiz kişiden biri babam Ahmet Hulusi Yolaç oluyor. Amcam imtihanı kazanamıyor ve Ziraat Bankası'nın bir memuru olarak Anadolu'ya göreve gidiyor.

Babam, mühendis çıktıktan sonra, bir müddet memuriyete başlıyor, daha sonrada İstiklâl Harbi başlayınca, Türk ordusuna yol-köprü yaparak büyük hizmetlerde bulunuyor. Savaş bitince de annem Esmâ Atiye'nin de teşvikiyle memuriyetten ayrılıyor ve Türkiye'nin ilk demiryolu müteahhitlerinin arasına karışıyor. Atatürk ve İnönü'nün demiryolu ağı örme projelerinde çok iş yapıyor ve memleketin sayılı zenginleri arasına giriyor. Çok çalışıp, çok yorulduğundan genç yaşta kendisini emekliye ayırıyor.

Babam emekli olduğunda ben de büyümüş, St. Joseph, Galatasaray ve Yüksek Ticaret'te okumuş, babamın verdiği sermaye ile iş yapmaya başlamıştım. İlk olarak, Bursa'da tütün ticareti, sonra Haliç'te yağ ve tahin fabrikatörlüğü, inşaatçılık ve sonunda da armatör olmuştum.

Kardeşlerimle beraber çalışıyor ve işlerimizi büyütüyorduk. O sıralarda Armatörler Dış Seferler Başkanı da olmuştum. Bu arada bayağı yol almış, büyümüştük, gözler üzerimize dönmeye ve düşman kazanmaya başlamıştık.

Yukarıda anlattığım gibi Amasyalı Hulusi'nin bir tek kardeşinden başka akrabamız veya dışlı bir yakınımız olmadığından, bizi koruyacak bir güce ihtiyaç duydum ve işte o zaman gazete sahibi olmayı kafama koydum.

Bunun yanlış bir düşünce olduğunu anlamıştım. Ama artık çok geçti.

Bir gazeteye sahip olmayı düşünürken, fırsat elime şöyle geçti:

Bir gün tiyatroya gitmiştim, antrakta sınıf arkadaşım Hıfzı Topuz'u gördüm, hoşbeş ettikten sonra Akşam gazetesinin satılık olduğunu söyledi.

Kendisi o sıralarda Akşam'da çalışıyordu ve aynı zamanda gazetenin o günkü sahibi Sayın Şinasi Dersan'ın damadının üvey kardeşi oluyordu.

Gazeteyi almaya kafama iyice koydum, hemen bir şirket kurdum. Ortak olarak da sınıf arkadaşım Vedat Durusel ile yine Galatasaraylı olan Sabri Çiftkurt'u aldım. Sabri o zaman sayın Hasan Polatkan'ın kayınbiraderi idi ve gazeteye ortak olmasına Hasan Bey çok kızmıştı (Bu durum ileride başımıza epey dert açacaktı).

Bu formalitelerden sonra gazeteyi satın aldım ve Hıfzı Topuz'u da yazı işleri müdürü yaptım.

Davulun sesi uzaktan duyulduğu gibi değildi. Hemen zarar etmeğe başladık, bir müddet sonra da ortaklarım pes etti, zira zararımız sermayeyi geçmişti. Şirketin iflasını isteriz tehdidiyle sermayelerini geri aldılar ve ben de zarar eden Akşam gazetesinin tek sahibi oldum.»

POLATKAN GAZETEME MÜFETTİŞ GÖNDERİYOR...

«Gazeteyi aldıktan sonra yazı işleri müdürlüğü yapan Hıfzı Topuz'dan sonra sırasıyla Osman Karaca, İlhan Tural, Oğuz Akkan, Doğan Özgüden ve Doğan Koloğlu da Akşam'da genel yayın müdürlüğü ve yazışleri müdürlüğü yaptılar.

Aldığımda gazetenin tirajı üç bin civarındayken, kısa zamanda yüz altmış bin'i geçmiştik. 1960'lı yıllarda ise en verimli hale gelmiştik. Tarafsız bir gazete politikası yürüttüğümüzden, o zamanlar ilan gelirimiz aylık bir milyon lira civarındaydı. 1960'lı yılların ortasına doğru şansımız da geri dönmeye başladı.

1959 senesiydi, yani 27 Mayıs 1960'a çok yakın bir tarih. O günlerde bizim armatörlüğün yazıhanesine iki maliye müfettişi geldi. Kontrolör değil, hesap uzmanı değil. Ankara'dan gönderilen iki müfettiş. Bu iki müfettiş uzun müddet hesaplarımızı tetkik ettikten sonra, öğrendik ki sayın Hasan Polatkan'ın emriyle ve muhakkak bir şeyler bulmaları şartıyla gönderilmişlerdi.

Ama namuslu ve korkusuz bu iki müfettiş bizi temiz bulmuş, Ankara'ya da raporlarını bu yönde bildirmişlerdi. İşte bu iki müfettişten biri (Maliye Müsteşarlığına kadar yükselen) Sayın Bedrettin Seyhan, diğeri hepimizin yakından tanıdığı (Maliye Bakanlığı da yapan) Sayın Adnan Başer Kafaoğlu.

Ne yazık ki bu badireyi atlattık derken, birkaç ay sonra 27 Mayıs'çıların gönderdiği bir kontrolör bizi perişan etti. Halen sebebini bilmediğim bir nedenle Yüksek Soruşturmaya verildim. Hem de on seneye yakın süren ve sonunda da savcının talebiyle beraat ettiğim, Ağır Ceza Mahkemesi'nde, kaçakçılıktan yargılandım. Bu müddet zarfında, gazete dahil, gemilerime, fabrikama el koydular ve geçinebilmem için bana ayda iki bin lira verdiler.

Yüksek soruşturmanın neticesi olarak on senede kırk bin lira gayri meşru servet edindiğim iddiasıyla mahkemeye verildim. Hakimlerin dahi güldüğü

bu ithamdan sonra artık belim bükülmüş ve çok sıkışık bir duruma düşmüştüm. Bu kadar zor duruma düşmemin nedenlerinden bir örnek vereyim:

Yüksek soruşturma, bütün mallarıma tedbir koyarken; tabii üç gemimi de bağlamayı ihmal etmedi. Düşünün, çalışır durumda üç gemi Boğaz'da yatıyor. Derken, gemilere müşteri çıktı. Dört beş milyona. Hemen Ankara'ya Yüksek Soruşturma Başkanına gittim. Durumu anlattım ve dedim ki: Müsaade eder de gemileri satarsam dört beş milyonu kasanıza korsunuz, neticede günahsız çıkarsam parayı bana verirsiniz, aksi halde paraya el koyarsınız. Cevap, olamaz idi (Bu işlerin sonunda durmaktan mütevellit hurdaya dönen üç gemiyi jilet yapılmak üzere, hurdaya satmak zorunda kaldım).

Bütün bu soruşturmalar yetmiyormuş gibi, 1961 yılında milletvekili seçildim, Ankara'ya gittim, dolayısıyla da gazeteden uzaklaştım. 1965 yılında döndüğümde gazete çok kötüleşmiş ve daha da beteri sözde solcuların eline geçmişti. Bu duruma dayanamayıp 1965'te iflas ettim.

Öyle zannediyorum ki, mebus ve bakan olup da arkasından hemen iflas eden tek parlamenter ben oldum.

Gazeteyi satacak kimse bulamadığımdan, yeğenim Nur'a devrettim. Ben de bir memur gibi gazetede çalışmaya başladım. 1970 yılına kadar, içeriden ve dışarıdan gelen ihanetlere ancak dayanabildik ve sonunda gazeteyi Türk-İş'e devrettik. Bu köklü (!) Türk-İş bir sene dayanamadı, gazeteyi bir başkasına sattı ve Akşam efsanesi sona erdi.

Demin de dediğim gibi, Akşam'ı aldığımda, akşamları çıkıyor ve üç bin civarında basıyor idik. İlk işim tirajı arttırabilmek için gazeteyi sabahları çıkarmak oldu. Çok eskimiş olan rotatifi, Hürriyet'in daha az eskimiş rotatifiyle değiştirdim.

Haldun ve Erol Simavi ile tanışmamız bu rotatif dolayısıyla olmuştur.

İşte, bu sıralarda hayatımın ikinci büyük hatasını yaptım. Birinci hatam, gazete satın almakta, ikincisi ise, diğer işlerimi boşlayıp, bütün gücümü

gazeteye vermem oldu. Herkes, gazetenin aracılığı ile başka işlere atlarken, ben tam tersini yapmış ve diğer işlerimi küçümsemiş ve bir müddet sonra da kendimi işadamı olarak değil de, gazeteciymişim gibi görmeye başlamıştım. Hakikaten, gazetede bütün makinelerden anlar ve çalıştırır duruma da gelmiştim. Neşriyatta ise, her kolda çalışıyor ve kafa yoruyordum.

Bu canla başla çalışmam sonucu, Erol Simavi'nin şu sözünü duymak bana büyük gurur vermişti. «İki gazete patronu var benim için, biri sen, biri de Haldun.»

Hepsi güzeldi de, hâlâ daha büyük gazete tirajına ulaşamamıştık. Şöyle bir düşündüm. Cumhuriyet gazetesi, ağır başlılığı ile ve mevcudun en eskisi olması dolayısıyla, muayyen bir tiraja sahip. Ondan sonra piyasaya çıkan Hürriyet, magazin boşluğunu görerek, cicili, bicili, renkli ve hareketli bir gazete olmayı başarmış ve büyük tirajlara sahip olmuş. Milliyet ise, sporun ehemmiyetini görüp, arkadan okunan gazete olarak büyük tirajlara varmış. Peki Akşam olarak biz ne yapabiliriz? İşte zaman kararımı verdim, biz de bütün Anadolu'ya erken saatlerde gazete göndererek büyük tirajlara ulaşacaktık.

O güne kadar, Ankara dahil, Anadolu bir gün iki gün, hatta üç gün sonra İstanbul gazetelerini okuyabiliyordu.

Derhal bir kamyonet ordusu kurarak işe başladık. Gerekteğinde, THY'den istifade ediyor, onun dışındaki yerlere Vecihi Hürkuş'la gidiyorduk. Çok şehit verdik, ama sonunda işi oturttuk ve tiraj olarak da büyük gazeteler arasına girdik.

Fakat bu işin de zorlukları çoktu: Gazeteyi çok erken saatlerde bağlamak, hava muhalefetinde sevkiyatın felç olması ve tabii biraz masraflı olması, yeni bir hamle daha yapmamızı icap ettiriyordu. Bunun üzerine verdiğim yeni karar da, gazetemi Anadolu'nun muhtelif yerlerinde basmak, oldu. Derhal harekete geçip, Ankara'da bir matbaa ile anlaştım ve baskıya geçtik. İş çok kolaylaşmıştı. Ankara'ya sadece matris yolluyorduk ve Anadolu baskısı oradan yapılıyordu. Bunu ilk defa biz yapıyorduk. Herkes şaşırmıştı. Hatta bizi müstehzi tebessümlerle izleyenler dahi vardı ve bu iş yürümez diyorlardı. Hiç unutmam, Basın Şeref Divanı üyesiyim, aynı heyette sayın Abdi İpekçi de var, bana 'Ankara'da basıyormuşsunuz Malik Bey, doğru mu, bu iş Türkiye için biraz erken değil mi?' diye müstehzi bir

şekilde sormuştu. Pabucun pahalı olduğunu görünce, kendisi de bir müddet sonra bu yola girmek mecburiyetinde kaldı ve böylece bütün Anadolu, şafakta İstanbul gazetesi okuyabilir hale geldi.»

ALMANYA'DA İLK TÜRK GAZETESİ...

«Bundan sonraki en büyük tiraj sağlayan hamlemiz Oğuz Akkan'ın yazı işleri müdürü olduğu zamana rastlar.

O sırada Yeni Sabah gazetesi kapanmış ve oradaki elemanların büyük kısmı Akşam'a gelmişti. Oğuz Akkan da Yeni Sabah'tan gelenler arasındaydı. Bizim büyük tiraj almamız şunlarla oldu:

- 1) Talat Aydemir'in hatıratı,
- 2) Prenses Süreyya'nın hatıratı,
- 3) Her okuyucuya bir ikramiye kampanyası (yani bir çeşit boş yok).

Bu kampanyada büyük ikramiyeler olduğu gibi, amorti olarak, Eczacıbaşı'ndan temin ettiğimiz, seramik tabla, vazo, çeşmibülbül gibi hediyelerin yanında, plak ve kitap gibi her okuyucuya verilecek hediyeler vardı. Maliyeti çok aza malolan bu kampanya büyük sükse yapmış ve bize de büyük tiraj kazandırmıştı.

Benim iflas etmem, gazetenin devamlı para sıkıntısı içinde olması, çalışmalarımızı çok zorluyordu. O tarihlerde gazetede çalışan vefakâr dostlarımdan söz etmeden geçemeyeceğim, zira Akşam'ı ayakta tutan onlardı. Kasada para yok, sözde solcuların yüzünden ilanlar kesilmiş, meteliğe kurşun atıyoruz, işte bu bir avuç vefakâr insan, yanı aç, yanı tok, aylarca maaş almadan gazeteyi çıkarmamıza yardım ettiler. Buna rağmen Akşam liderliği hiçbir zaman elden bırakmadı ve bu durumda bile Almanya'da gazete basan ilk Türk gazetesi oldu.

Parasızlık, beni tüccarca düşünmeye itiyordu. Ne yapıp edip, gazeteye para temin etmeliydim ve bu düşünceler sonunda gazete vasıtasıyla bir şeyler satmak fikrini geliştirdim ki ileride bütün gazeteler tarafından

benimsenerek bugünkü gazete pazarlama şirketlerinin öncüsü olan atılımlar oldu bunlar.

Bu arada devam eden kitap satışlarımız vardı, bu işin öncüsü miyiz, bizden evvel kitap satan gazete var mıydı, bunu bilemiyordum. Ancak bu işe de şöyle başlamıştık.

Kuran-ı Kerim'in Türkçe mealini sayın Prof. Dr. Sadi Irmak'a yaptırıp, iki buçuk liradan satışa çıkarmış, birkaç gün içinde de yüz küsur bin adet satmış ve epey para kazanmıştık. Bunun üzerine gazetede çalışanları bir araya getirerek, Akşam Kitapçılık Ltd. Şti'ni kurdum, işi onlara devrettim.

Gazete, bir canavar gibi para yutuyor, kitaptan kazandıklarımız da eriyip bitti. Bir gün canıma tak etti ve gazetede çalışan bütün sahte solcuları toplayıp şöyle bir teklifte bulundum: 'Arkadaşlar, sizler bir yandan işadamlarını yeriyor, hatta küfür ediyorsunuz, arkasından ben gidip, yalvararak ilan dileniyorum. Kaldı ki, artık dilenmek de fayda etmiyor, kimse bize ilan vermiyor. Komünist gazete diyorlar. Haklılar da. Ben de olsam vermem. Hem küfredecek, hem de ilan isteyeceksin, olacak iş değil. Size teklifim, ay sonunda gazetenin kasasında ne kadar para birikmişse, onu paylaşalım, buna ben de dahil olayım, bundan güzel sosyal adalet olur mu?'

Başta solcularımız (!) ortalığı ayağa kaldırdılar ve bu teklifimi kabul etmediler.»

CAMI ÇERÇEVEYİ İNDİRDİLER...

«Ben de ilk pazarlama işine, metazori, bu parasızlık yüzünden başladım.

Günlerden bir gün, Sapmaz ailesinden rahmetli Toros'a elbise yaptırmak için, bir-iki kumaş sipariş etmiştim, kumaşlar geldi, Toros para almak istemiyor. Neyse güç bela ısrarlarımdan sonra yüz lira gönder, dedi. Baştan alay ediyor sandım, ısrar edince üç adet kumaşın maliyetinin yüz lira olduğuna yemin etti. Tabi, ben hemen uyandım. Çünkü piyasada böyle bir kumaşın kuponu (yani 2.80 cm) iki yüz elli lira civarındaydı. Fabrika kâr ediyor, birinci-ikinci toptancı kâr ediyor, perakendeciye, vatandaşın eline gelinceye kadar da iki yüz, iki yüz elli lira oluyor. Hemen yeğenim Nur'u alarak, çok samimi arkadaşı, (Hacı) namıyla maruf Eymen Topbaş'a gittik. 2.80 cm'lik kuponlar halinde, gri, kahverengi, lacivert kumaşlar ismarladık. Eymen, kaç adet yapayım diye sorunca, ben de onon beş bin kupon yapalım, dedim. Cevap olarak, «Aman abi, ne yapıyorsun, bu çok büyük bir rakam, başlangıçta beş bin adet yapalım, lazım olursa arkasını getiririz» dedi. Kumaşlar hazırlandı, naylon poşetlere kondu, gazetenin alt katındaki bir odada satışa hazırlandı. Gelen okur, girişte masada bulunan kumaşları tetkik ediyor, satış odasına geçerek yüz kırk lira verip, istediği renk kumaşını alıp gidiyor. İşlerin yoğun olup, gece geç eve döndüğüm bir günün ertesi işe biraz geç kalmıştım. Bizim Cemal Nadir Sokağına girince şöyle bir manzara ile karşılaştım. Gazetenin camı çerçevesi aşağıya inmiş, kapıda iki polis, halkı durdurmaya çalışıyor. Çocuklar beni görünce, «aman ağabey, kumaşlar bitti» demezler mi? Derhal Eymen'e gittim, kumaşlar bitti, bize yeni kumaş yetiştir, dedim. Eymen, şaşırды, ben sana yetiştiririm, ama bir hafta sonra ancak verebilirim. Öyleyse gazeteye gel halka kendin cevap ver, dedim. Münakaşalardan sonra kabahatini kabul edip, ambarlarında bulunan stok kumaşlardan beğendiğimi seçip almamı söyledi. Bunlar bizim sattıklarımızdan daha kaliteli, terylen kumaşlardı. Bir hafta bekleyene kadar bunları satmak üzere, kumaşları alıp gazeteye döndüm. Gürültü kesildi, ben de rahat bir nefes aldım. O kampanyada bir ayda otuz bin kupon kumaş sattık. Bu kampanya ile ilgili şu anımı söylemeden geçemeyeceğim:

Bahariye Mensucat'ın kaliteli, terylen kumaşlarını halka arzettiğim zaman okurların yeni kumaşlarla ilgili tepkisini ölçmek için, ben de satış kısmında dolaşıyordum. Okurlarımızdan biri masanın yanına geldi, kumaşa şöyle bir baktı, tetkik etti ve gayri memnun, kumaşı yerine bıraktı. Hemen yanına sokuldum, neden bozulduğunu sordum. 'Kardeşim, bunda bir iş var, bak

kumaşın kenarında Akşam yazmıyor, bahariye Mensucat, yazılı, ben bunu almam,' dedi...

O zamanlar, bu kadar sevilen, itimat edilen Akşam gazetesinin dokuttuğu kumaşlar, Bahariye Mensucat'ın kaliteli terylenlerinden bile daha kıymetliydi okurları için.

Kumaş işinin iyi gittiğini görünce, bu kez de pardösü yaptırmaya başladık ve iki ay içinde yirmi beş bin adet pardösü sattık.

Bütün bu işlerden oldukça çok para kazanıyorduk, ama gazetede delik büyüktü. Gelen gidiyordu. Durmadan yeni bir fikir üretmek zorunda kalıyordum. İşte bunların arkasından hayat sigortası işine girdik. Akşam dahil, Milliyet, Tercüman ve Hürriyet gazeteleri ile bu kampanyayı düzenledik, sonuçta doksan bin kişiye hayat sigortası yaptırдық.

Bunca yoğun programlar arasında unutuyordum, gazeteyi bir gün önce çıkarmayı da Akşam'da biz başlattık. Yani saat on altı'ya on sekiz'e kadar gelen haberlerle gazeteyi akşam, ertesi günkü tarihle satışa çıkarmaya başlıyor, bu saatten sonra gelen çok önemli haberler olursa, matris değiştirerek ilave edip, tekrar basıyorduk. Gece yarısına kadar da böylece birkaç matris değiştirmiş oluyorduk.»

GAZETE SAHİPLİĞİNDEN POLİTİKAYA NASIL ATLADIM...

«27 Mayıs'ta Yüksek Soruşturmaya verilmiş olmam, Milli Birlikçi'lerin beni pek tutmadıklarını, sevmediklerini ortaya koymuştu. Öyle zannediyorum ki, buna da sebep, rahmetli Adnan Menderes'in bazı Anadolu seyahatlerine beni de götürmüş olmasıdır. Halbuki Menderes'e muhalif bir gazete çıkarıyordum. 27 Mayıs'ta da gazetemiz kapalı bulunmaktaydı.

Bu kapanma sebebimiz ise çok basitti. İyi niyetle yaptığımız bir işi Menderes'e kötü göstererek bizi rahmetlinin hışmina uğrattılar. Hadise şu:

Menderes'in son İzmir seyahatinde büyük hadiseler olacağını düşünerek, Vecihi Hürkuş'un uçaklarından birini kiraladım. Menderes'in uçaktan İzmir'e çıkışını güzel bir şekilde verecektim. Uçak döndüğünde elimiz de çok güzel resimler vardı, en güzelini seçip gazeteye sekiz sütun bastık. Resimde, Büyük Efes Otelinin önü mahşeri kalabalık, ve Menderes'i getiren gemi rıhtıma yanaşmak üzere. Biz iyi gazetecilik yaptık diye sevinirken gazeteyi kapatma kararı geldi, sevincimiz kursağımızda, kepenkleri indirdik. Sonradan öğreniyoruz ki, Menderes İzmir'e geldiğinin ertesi günü, bir toplantıda gayet neşeliyken yanına İzmir milletvekillerinden Sayın Sezai Akdağ, elinde Akşam gazetesi ile sokuluyor ve Menderes'e 'Sayın Başbakanım, Akşam Gazetesinin mikropuluğunu görüyor musunuz? Mahsus uçak tutup, karşılamadaki kalabalığın arasındaki boşlukları gösterecek resimler çekmişler,' diyor. Hakikaten de resimde bazı boşluklar vardı, ama bu boşluklar, çiçeklerin, bodur süs ağaçlarının bulunduğu yerlerdi. Kaldı ki biz uçak tutarken, kalabalığın ne olacağını, boşluk olup olmayacağını nereden bilebilirdik?

Sayın Menderes çok kızmış ve cevap olarak da, ben de buradan uçağın resmini çekersem, o da mikrop gibi çıkardı' demiş ve Akşam'ın kapanması emrini vermiş.

Evet 27 Mayıs'a kapalı girmemize rağmen, 27 Mayıs'zede oluşumuz bizi DP'lilere daha sonra da AP'lilere sempatik kalmıştı. Bu sıralarda, rahmetli Gümüşpala ile tanıştık. AP'yi kapamayı düşünüyordu. Partiyi tuttuğum için değil, ama memlekette bir an evvel demokrasinin yerleşmesi için partilerin

korkusuzca seçimlere gitmesini elzem görüyordum, işte bu yüzden saatlerce tartışmadan sonra Gümüşpala'yı kararından vazgeçirdim ve böylece AP seçimlere girdi.

Gümüşpala 'ya sempatik gelmiştim, hele bu partiyi kapamaktan vazgeçirmem beni gözünde büsbütün büyütmişti. Bir de baktım ki, haberim olmadan beni İstanbul'a dördüncü sıraya bağımsız olarak koymuş ve böylece kendimi Ankara'da Meclis'te buldum. O güne kadar beş kişi önünde konuşmamış Malik Yolaç, kendini birden bire Meclis'in ortasında buluverdi. Hâlâ daha, o meşhur yemini ederken nasıl heyecanlandığımı hatırlıyorum.

Meclis'e giren tek bağımsız bendim. Bir partiye mi girsem, istifa mi etsem diye epey düşündükten sonra, mademki bağımsız girdim, tarafsızlığımı muhafaza edip, arabuluculuk rolü oynamaya karar verdim.

Meclis açıldı, fakat hiçbir parti ekseriyeti temin edemiyor, kabine kurulamıyordu. Güçlü bir kabine için, AP-CHP koalisyonunun kurulması şart ama bunlar, iki düşman kardeş. O sırada sınıf arkadaşım olan Prof. Turhan Feyzioğlu ile buluşup iki partiyi yanyana getirmek için, beraber çalışmayı teklif ettim, kabul etti.

Ben Gümüşpala'ya, o İnönü'ye böyle bir birleşmenin şart olduğunu anlatacaktık. İnönü, görüşmeye hazırды, ama Gümüşpala, mizacı itibarıyla pek yanaşmıyordu. Çünkü o zamanlar, AP'nin mevcudiyeti CHP düşmanlığına dayanıyordu. Epey uğraştıktan sonra, Gümüşpala 'yı ikna ettim ve Meclis'teki odasından alıp, bizi beklemekte olan İsmet Paşa'nın odasına doğru, gazeteciler ve AP'lilerle birlikte kalabalık bir grup teşkil ederek yola çıktık. İsmet Paşa'nın odasının önüne gelince olanlar oldu, Gümüşpala aniden durdu ve ters yüzü geri döndü. Konuşmaktan vazgeçmişti. Böylece, benim de ilk arabuluculuğum fiyaskoyla neticelenmişti.

Bir gün Paşa'nın özel kalem müdürü Sayın Necdet Calp'dan bir telefon geldi, Paşa beni çağırıyordu. Neticede, kabineyi kurmaya karar verdiğini ve benimle birlikte üç bağımsız arkadaşına da bakanlık teklifini iletliyordu.

Milletvekili derken, bakan da olmuşum. Böylece, İnönü Başbakanlığında

CHP-Bağımsızlar koalisyonu, yani Üçüncü İnönü kabinesi de kurulmuş oldu.»

KABİNEDEKİ CASUS...

«Bir kişiye kızıp da beddua etmek istersen, gazete sahibi ol, deyin yeter. Çünkü etrafınızda ne dost, ne arkadaş kalıyor. Sadece sizden çekenler, dost gibi gözüküyorlar. Beterin beteri de var ya. Daha çok kıızıyorsanız 'Allah, seni hem gazete sahibi, hem de bakan yapsın,' dersiniz yeter.

Gazetede ne yazılsa, kabahat sizin oluyor. Kabinenin lehine yazsanız olmaz, aleyhine yazsanız, bakanların yüzüne bakamazsınız.

Pişmiş tavuğun başına gelmeyen bir hadise benim başımdan geçti. Şöyle ki:

Günlerden bir gün, akşamüstü, yine İsmet Paşa'nın başkanlığında kabine toplanmış, mühim bir konuyu müzakere ettik, toplantı biterken Paşa «Aman beyler, konu çok önemlidir, dışarıya sızmasına dikkat edin» dedi ve dağıldık. Sabah kalktığımda gazetelere göz atıyorum, bir de ne göreyim, bütün gazeteler bir gün evvelki kabine toplantısını atlamışlar, sadece Akşam gazetesinde sekiz sütun manşet. Saçlarım diken diken oldu, Paşa'ya ne söyleyecektim?

O günün akşamı, Paşa yine kabineyi topladı, kimsenin yüzüne bakamıyorum. Kendimi, 'köstebek' gibi görmeye başladım. Neyse ki Paşa en ufak bir tarizde dahi bulunmadı. Görüşülecek çok daha mühim konular vardı, müzakerelere başladık, bitti, bu sefer de Kemal Satır, gözlerimin içine bakarak 'Beyler, lütfen dikkat ediniz, haberler dışarı sızmasın' demez mi, halimi bir düşünün.

Ertesi sabah yine erken gazetelere sarıldım. Yine bütün gazetelerin atladığı akşamki kabine toplantısı Akşam gazetesinde sekiz sütuna manşet. Aklımı kaçıracaktım, bir ara istifa edeyim, bu işten kurtulayım diye, 'bile düşündüm.

Bakanlığa geldim, öğleye doğru Kemal Satır Bey görüşmek istiyor, diye haber geldi. Hemen kalktım, Kemal Satır'ın odasına gidiyorum ama ayaklarım birbirine takılıyor, neredeyse düşeceğim. Kemal Bey'in her zamanki babacan hali yok, durum kötü.

Derhal söze başladı: 'Malik'ciğim, senin gazete sahibi olduğunu biliyorum, ama unutma ki burada devletin yönetimi ile uğraşıyoruz, bunun mesuliyeti gazeteninkinden çok üstündür, bunu takdir edip, ona göre hareket etmen beni çok memnun edecektir.' Şimdi de töhmet altında kalmıştım. Cevaben, 'Bana bu sorumluluğu hatırlatmasının beni çok üzdüğünü,' söyledikten sonra, kendisine paralel telefonun başına geçmesini söyledim ve gazetemın telefonunu çevirdim. Karşıma Bedif çıktı. Hoşbeşten sonra kendisine, Yahu son günlerde çok güzel çalışıyorsunuz, hele iki günkü manşet bir harikaydı,' dedim. Sağol, cevabından sonra, 'Bu haberleri kimden alıyorsunuz peki?' diye sordum. Haberin menşei gizli tutulur ama soran patron olunca, Bedi tereddütsüz 'Turizm Bakanı İhsan Göğüş'den,' diye cevap verdi. Tabii ben hemen telefonu kapayıp, Allahaismarladık bile demeden Kemal Bey'in odasını terk ettim. Çok üzölmüş ve de çok kızmıştım. Kemal Bey arkamdan geldi, gönlümü aldı, böylece bu mesele de kapanmış oldu.

Bakan'a rüşvet teklif edilir mi? Bal, gibi edilir. Ama bir bakanın rüşvet kabul etmesi, dünyanın en büyük aptallığıdır. Çünkü, böyle bir hadisenin ortaya çıkmamasına imkân yoktur. Evet, bana da rüşvet teklif ettiler.

O sıralarda, Bayrampaşa Stadyumu yapılacak diye, o çevredeki binaların istimlak işi vardı. Bakanlıkta olduğum günlerin birinde, çok sevdiğim bir çocukluk arkadaşım geldi. O kadar samimiydik ki, aramızda rahatlıkla her türlü şakaları yapıyor, birbirimize takılıyor ve bu durumlarda da alinganlık göstermiyorduk. Hoşbeşden sonra, bana: «Malik biliyorsun, Bayrampaşa'daki binaların istimlak işi var, bütün kademelerden geçti, umum müdür imzaladı, hukuk müşavirliği onayladı, iş senin bir imzana kaldı, imzalarsan üç milyon var.» Benim o günkü halim perişan, iflas ettim, ediyorum, cepte elli lira var, yok, teklif edilen para ise çok büyük. İnsan, özel yaşantısında yapabileceği bazı şeyleri, bakan olunca yapamıyor. Tabii, kendisine 'olamaz' demedim, dosyayı uzun müddet masamın üzerinde tuttum. Arkadaşım, bu işi yapamayacağımı anlayınca, bana 'Sen yapamıyorsun, bari dosyayı Başbakanlığa havale et' dedi. Ben de dediğini yapıp, dosyayı havale ettim ve hemen Başbakanı haberdar ettim. İş reddedildi.

Halbuki kafasız arkadaşım, bu işi bana para teklif etmeden getirseydi ben de şüphelenmeyecek, dosyayı hemen imzalayacaktım. O günden bugüne gazetelerin spor sayfalarında Bayrampaşa konusu geçtikçe, kimler zengin oluyor diye merak etmişimdir.»

NEZİH'İN KİNİ...

«Tam Hayat Sigorta işini Erol Simavi'ye açtım, hemen benimsedi. Nezih Demirkent'i çağırdı. Erol'un istirahat ettiği daireye çekildik. Bana, sigorta kampanyasını Demirkent'e de anlatmamı istedi. Anlatıyorum, Nezih ya anlamıyor, ya da anlamak istemiyordu. Derken Erol, patladı. Yahu Nezih, ben Malik'in anlattığını beş dakikada anladım, bir saattir anlatıyor, hâlâ anlamadın.' Nezih, bembeyaz oldu, uzun müddet gazetedeki yerini alacağım, diye de korktu. Sonunda, yerini pekiştirince rahatladı ve komplekslerini attı.

İşte o zamanlar yerini alırım korkusuyla, Nezih, sigorta işini ya sabote etti veya ihmal. Hürriyet kampanyaya başlar başlamaz, Almanya'da bulunan kızımın yanına gittim ve ortağım Metin Aydemir'e işi takip etmesini söyledim. Geri döndüğümde havaalanında beni karşılayan Metin'in yüzünden işlerin kötü gittiğini anladım. Sigorta olanlar yedi bin civarında idi. Halbuki Tercüman ve Milliyet ile yaptığımızda on bin adeti geçmiştik. Tabii Erol da bozuk çalışıyordu. Nezih bilerek veya bilmeyerek kampanyayı çok kötü yönetmişti. Erol'dan müsaade istedim. Kampanyada bazı değişiklikler yaptım, durum hemen düzeldi. Ve sigortalı adedi yirmi beş bine çıktı. Böylece Nezih'in bana karşı kompleksleri büsbütün artmıştı. Bana iş yaptırmamak, Erol'dan uzaklaştırmak için ne lazımsa yapıyordu. Bir gün hiç unutmam Nezih'in bürosuna İhsan Biricik'le gitmiştik. Nezih'i biraz yumuşatmak ve havaya sokmak için 'Nezihciğim çok çalışıyorsun, yorgun görünüyorsun, istirahatine dikkat et biraz' demiş bulundum. Aman efendim, sen misin bunu diyen, beni bir azarladı görmelisiniz. Yorgunluk ne demekmiş, o hiç yorulmazmış ve ben bu şekilde konuşmamalıyımışım...

Şaşırdım kaldım. İhsan utancından yere bakıyor. Mecburen alttan aldım ve incir çekirdiğini doldurmayacak bu konuyu kapattım. Fakat bundan sonra Nezih beni her fırsatta küçük düşürmek için zaman kolladı ve bundan da zevk aldı. Hürriyet gazetesine götürdüğüm her öneride karşıma çıkar, başta yapıcı bir yaklaşım gösterir, ondan sonra işi bitirmek için, Nezih'i bulabilirsen bul. Bütün telefonlarıma ya yok, ya toplantıda, ya da meşgul dedirterek beni üzmekten sadistçe bir zevk duyardı. Nezih'in sadarete gelişinden iki üç sene sonra dahi bir toplantının sonunda bana, Erol Bey size neşriyat müdürlüğü teklif etmemiş miydi? demesi de onun bilinen yapısını ortaya koyuyordu. Erol sanki kendi neşriyat müdürlüğüne, -Senin yerini Malik'e teklif etti kabul etmedi- diyecek kadar enayi idi...

Bütün bunlardan sonra Nezih Gazeteciler Cemiyeti Başkanı oldu. Tabii ilk olarak kendine yakışan icraatını yaparak, beni Gazeteciler Cemiyeti'nden çıkardı. Sebep gazetecilikle uğraşmıyordum. Senelerce sağlığımla, servetimi ve gençliğimi vererek, iyi kötü hizmet yaptığım, gazetecilik camiasından çıkarılmıştım. Başlangıçta buna çok üzüldüm ve çok etkilendim. Ve gerek Nezih'e, gerek Tanyolaç'a bu yaptıklarının yanlış olduğunu izah etmeye çalıştımsa da sözde beni uyuttular.

Daha sonra şu düşünceler içinde bu işin üstüne gitmekten vazgeçtim. Benim Cemiyet'te kalmam Nezih'le Tanyolaç'ın yönetimine kalmışsa, o Cemiyet'ten çıkmam evladır, onlar utansın dedim.

Basın Şeref Kartı veren bir Cemiyet, benim gibi her şeyini gazeteciliğe vermiş ve sırasıyla gazete patronluğu, İşverenler Sendikası Başkanlığı, Basın İlan Kurumu İdare Meclisi Başkanlığı, İşverenler Konfederasyonu İdare Heyeti ve Basın Şeref Divanı üyeliği yapmış bir kimseyi Cemiyet'ten çıkarıyorlarsa, bu Cemiyet'in idaresini, yani yönetimini ciddiye almak doğru olmaz dedim ve üzüntümü bağrıma bastım...

Bu kompleksli tipler, kendi çıkarını uğruna başkalarına oyun oynayan tipler, Babî'î'de her zaman olmuştur. Buna benzer bir başka olay da yıllarca sahibi olduğum Akşam gazetesini devrettiğim zaman başıma geldi.

Gazeteyi devrettiğimde elimde teselli olarak, hiç kullanmadığım, ama daima iftiharla yanımda taşıdığım basın kartım vardı. Aradan birkaç gün geçmişti ki, bir de ne göreyim, o zaman Basın Yayın Genel Müdürü olan Altemur Kılıç, bir genelge yayınlamış, gümrüklere, polise ve bütün bakanlıklara göndermiş. Malik Yolaç artık gazeteci değildir, basın kartı geçersizdir diye...

Bu çirkin olayı öğrenince beynimden vurulmuşa döndüm. Gazeteyi kaybetmem yetmiyormuş gibi, basın kartım da elden gidiyordu, hem de tezgâhlanan bir oyunla gidiyordu...

Tabii hemen Altemur'a bir mektup döşendim, mektubun sonunda, benden basın kartımı istediniz de ben vermedim mi ki, beni her yere afişe ettiniz, dedim. Bunun üzerine bir özür mektubu geldi.

Gelin Nezih'in bir oyunundan, daha doğrusu küçüklüklerinden birini daha anlatayım. Babîâli'de -onda deve kini vardır- dedikleri Nezih, bir gün pazarlama toplantılarından birinde bana dönerek, hafif müstehzi bir eda ile, 'Sahi Malik bey, siz bir ara şoför işlerine bakan devlet bakanıydınız değil mi?' demez mi?...»

BANA GÖRE EROL SİMAVİ...

«Renault işini Erol Bey'e kabul ettirene kadar göbeğim çatladı. Ben ve ortağım bu konuda bir hayli yorulduk. Çünkü bu konuda müteredit ve korkaktı Erol. O sıralarda bana şöyle dediğini çok iyi hatırlıyorum. - Malikciğim ısrar etme, beni tahrik ediyorsun, ben artık gazetecilikten başka bir iş yapabileceğimi zannetmiyorum- Böyle demişti o gün bana. Buna rağmen yılmadan onu ikna etmeye çalıştık ve sonunda işi kabul ettirdik. Ve kampanya sonucu, yirmi beş bin adet civarında araba sattı ve öyle sanıyorum ki, Hürriyet bu işin sonunda Holding'leşti.

Erol'un işteki korkaklığı, otomobil işinde biriken emanet paraları başka işlerde kullanmasına mani oldu. Sonunda büyük paralar kazandı ve eksiksiz bütün iştirakçilere arabaları teslim edildi.

Erol Simavi ile otuz senedir tanışırız, hatta uzaktır akrabalığımız bile vardır, ama Erol'un sana karşı hisleri nedir, diye sorarsanız, buna cevap verebileceğimi sanmıyorum. Bazen çok sevecen, bazen soğuk, bazen dertleşen, bazen konuşurken dahi kelimelerine dikkat eden yabancı bir insan...

Gazeteyi devrettiğim zaman bana elini ilk uzatan Erol'du. Cebimde metelik yok. Biletimi göndermiş. Ve bir hafta İsviçre'de aynı otelde benimle arkadaşlık etti.

Haldun Simavi'ye gelince, onu da otuz senedir tanırım ama, otuz senede on kere gördüm dersin yalan olmaz. Ben onu biraz meşhur Amerikalı Howard Hughes'e benzetirim. Haldun'un kasıntı ve kendini beğenmiş görüntüsünün içinde, açık ve belirgin bir iş tutumu vardır. Haldun biriyle çalışacaksa çalışır, çalışmayacaksa atlatmaz, ümit verip arkasından koşturmaz. Ama işi yapmayı kafasına koymuşsa, hemen bitirir.

Günaydın'da Lada otomobillerini dağıtacağız. Haldun Bey işi faydalı bulup, genel müdürüne talimat verdi, bu iş yapılacak diye talimat verdi. Genel müdür dünya efendisi, sadık bir eleman, Kemal Kınacı. İş yapıldı kadar beni onore etti ve sanki gazetenin patronu Malik Yolaçmış gibi hareket etti. İşte bu da Haldun...

Akşam'ın çöküşü 27 Mayıs'tan sonra başlamıştı. Her ne kadar 1965 yılına gelinceye kadar, büyük tirajlara geldiysek, bu bir avuç çalışkan, vefakâr mesai arkadaşlarımla, benim çabamdan kaynaklanıyordu. Aslında Akşam verem olmuştu, için için çöküyordu. Başta parasızlık, sonra sözde solcuların darbeleriyle, çalışma yaşamımızı 1971 yılında sona erdirmiş olduk.

Sonuç olarak Türk-İş darbelerle ele geçirdiği Akşam'da, bütün azametine rağmen bir yıl dayanabildi. Ve gazetede çalışanların çoğunun tazminatlarını ödemedi ve büyük bir kısmını da işsiz bırakarak gazeteyi sattı. Halbuki, bu sözde solcuların tahriki olmasaydı, Akşam gazetesi hâlâ çıkıyor olabilirdi.

Ben koskoca bir sıfırla sokakta kalmıştım. Ama hemen toparlanıp, gazeteler kanalıyla pazarlama işi yaptım ve durumumu Tanrı'ya şükürler olsun kurtardım. Ama o açıktaki kalan cefakâr dostlarım ne oldular bilmiyorum...»

KORKUNUN ŞEHVETİ...

Bir de Akşam'da uzunca süre yazan ve bu kitabın yazarının deyimiyle gerçekten sosyalizmin başöğretmenliğini yapan Çetin Altan var. Ondan da kısaca söz etmek istiyorum. Çetin'i, 1957-58 senelerinde tanıdım. Bir şeyler yapmaya çalışan, esprili, cin gibi bir çocuk. Galatasaray'da benden üç beş sene küçükmüş. Ve benden evvelki patronlardan çok çekmiş. Meteliğe kurşun atıyor, ama fiyakası yerinde.

'Efendim Samet'e dedim ki.. Ya da Fatin'e durumu anlattım,' gibi yüksekten atmalar...

Esprili olması, tatlı konuşması nedeniyle, bu yanları insanı fazlaca rahatsız etmiyordu. O günlerde onu alır yemeğe götürürdüm, çok eğlenirdik. Kısa zamanda kendisiyle arkadaş olmuştuk. Bana yaklaşmak için elinden geleni, ardına koymuyordu. Evinde hazırladığı «Taş»ları, sanki aklına yeni gelmiş gibi yazar ve ben bunu yutmuş gibi hayranlık gösterirdim.

Çok sıkıntı ve yokluk çekmişti Çetin Altan. Çevresine hep gipta ile bakmış, ama her defasında kıskanmıştı. Bir kere sevgiden muhakkak yoksun kalmıştı. Küçük yaşta leyli mekteplere yollanmış ve gençliğin en büyük gıdası olan sevgiden hep mahrum kalarak büyümüştü.

İçine kapanık, ondan bundan dayak yiyerek büyüyen Çetin, sonunda kurtuluşu okumakta bulmuştu. İşte bu sakat yetişmedir ki onda, kıskançlık, çekememe ve korkaklık gibi duyguların kökleşmesine sebep olmuştur.

Hiç unutmam bir gün bana, laf nereden geldi, nasıl geldi şimdi bilmiyorum, «sen korkunun şehveti nedir bilir misin, ben bunu çok hissetmişimdir,» demişti...

Bizim patron, cin patron Malik Yolaç, sahibi bulunduğu Akşam'ı ayakta tutmak için çırpınıp durdu. Onun zekâsının ürünü olarak

getirilen yeniliklerle büyük tirajlara ulaşan Akşam gazetesinin tek sorunu, en büyük sorunu parasızlıktı. Ve bu parasızlığın kökeninde yatan en büyük neden de, o dönemde sol çizgide bir gazete olmak ve kamuoyunda adı, «komünist gazete»ye çıkmış olmaktı...

1966'lara, 67'lere doğru bu ekonomik kriz giderek büyüdü. İşte bu sıralarda, baba Sedat Simavi'den sonra, Hürriyet'in yönetimini ele alan Haldun Simavi, yıllar boyu kendisine destek olmuş kardeşi Erol Simavi'den ayrılarak, ayrı bir gazete çıkarmaya karar vermişti. O güne kadar Türk kamuoyunun pek görmediği, pek alışmadığı bir gazeteyi çıkarmaya başlamış ve ona, gene pek alışılmamış bir ad vermişti, Günaydın.. Günaydın gazetesi...

26 Kasım 1968 günü yayın yaşamına başlayan bu gazeteye, bizde, yani Akşam'da uzun bir süre spor servisinin müdürü olarak çalışan ve çok sonraları gazeteler arasında paylaşılmayan adam Rahmi Turan çağırılmıştı. 1969'un ilk ayında da ben oraya kapağı attım. Çünkü artık Akşam son demlerini yaşamaya başlamıştı. Oraya kapağı attım ve orada o güne kadar hiç görmediğim bir çalışma sisteminin, bir çalışma temposunun sahibi olan patronla karşılaştım. Şimdi onu, yani gazeteye, gazete sayfalarına ve haberlere ve başlıklara, hele hele fotoğraflara oldukça değişik açılardan bakan Haldun Simavi'yi, dokuz aylık beraberliğimizden kaynaklanan gözlemler içinde anlatmaya çalışacağım.

Bir kere fizik olarak kardeşi Erol Simavi'den çok ayrı bir yapının, ince uzun yapının adamı. Ondan sonra insanlarla, hele hele beraberinde çalışanlarla ilişkileri yönünden de çok farklı. Ve gazetedeki oda kapısının günün her saatinde ardına kadar açık olmasından tutun, bir hanım sekreter bulundurmamasına, gazetenin her köşesini dolaşmasına, her köşeden çıkmasına ve özel yaşamına kadar farklı ağabey Haldun Simavi.

SÖYLENMEYEN SÖZÜ MANŞET YAPTILAR...

Dediğim gibi bütün bunları, Haldun Simavi'nin bu yanlarını, birlikte olduğumuz dokuz aylık dönemde ve yaşadığım olaylar içinde bir bir vermeye çalışacağım.

Bir kere birlikte çalışanlar çok iyi bilirler, hiç yavrum» sözcüğü düşmez dilinden. Hani başkalarının 'bak kardeşim... bak arkadaşım... bak aslanım'ı gibi, onun da hep «bak yavrum»u vardır...

Sonra ilk patronum Bedî' Faik'te olan ingiliz hayranlığı, ya da İngiltere tutkusu Haldun Simavi'de de vardır.

Ve haber değerlendirmede yazıya, yani daktilo tuşlarına ikinci derecede yer verir bu ağabey patron. Onun için önce objektifin ürünü olan fotoğraf gelir. Gazete hep fotoğraf ağırlıklıdır. Hele uzun yazıya hiç mi hiç tahammülü yoktur. Onun bu yanını, Günaydın'ın çıktığı günden başlayarak, sonraki yıllar içinde de en iyi anlayan ve de benimseyen Rahmi Turan olmuştur.

Rahmi Turan'ın yazı işleri müdürü olduğu dönemde sürdürürken çalışmalarımı, hiç beklemediğim anda yanıma gelen ve elbet gene «bak yavrum» diye söze başlayan, Haldun Simavi, bana bir yazı müdürü, bir haber müdürü gibi iş verirdi. «hani şu Cankurtaran'dan aşağı inerken sağda eski evler var ya, işte orada. . . .» biçiminde bir anlatımdan sonra, fotoğraflanacak ilginç bir görüntüden, ilginç bir haberden sözederdi. Hele fotoğraf, gazeteye girecek malzemeler arasında, en önemli yeri tutardı. Bu yüzden haberden, röportajdan, başyazıdan çok, fotoğraf tutkusu vardı onda. Ah bir de yeterince yazma, yazabilme olanağını tanısaydı insana...

İşte bir tek bu alanda hiç anlaşılamıyordum onunla. Diyelim çok önemli bir konudur peşine düştüğüm ve yazıldığı zaman büyük yankıları olacaktır.. Bunu tutup ona açtığımda, ayaküstü dinler, sonra «peki yavrum, yaz getir, uzun olmasın,» biçiminde konuşurdu. Bu arada ben

dayanamam sorarım gene: «ne kadar olsun Haldun Bey?» İşte bu sorunun yanıtında hep o bilinen ölçüsü vardı onun. Sağ elinin baş parmağı ile işaret parmağını açarak, «işte bu kadar» cevabını verirdi. Yani en fazla on beş yirmi satır yazabileceğinizin işaretidir bu...

Ama fotoğrafa gelince, hiçbir kısıtlama yoktur fotoğrafta. Hele bir çarpıklığı yansıtan, magazin yönünden ilginç bir görüntüyü saptayan fotoğrafsa, dahası yayınlandığı zaman çok konuşulacak bir fotoğrafsa, birinci sayfada dört sütunu, beş sütunu vardır onun.

Ve belki de adam yokluğundan oldukça önemli haberler çıkarıyordum o günlerde ben. Hemen hepsi manşet oluyordu. Ama sayfaya girecek yazıma verilen yerin azlığı beni kahrediyordu. Bu yüzden kaçmak istiyordum Günaydın'dan.. Karşıma çıkacak ilk fırsatta kaçmak istiyordum. Bir başka gazeteye, şöyle doyunca, şöyle keyfince yazabileceğim, röportajlar yapabileceğim bir gazeteye girmek istiyordum.

Gene bir gün, istihbarat salonundan geçerken, masama sokuldu Haldun Bey. Ve gene «bak yavrum» diye söze başladı ve o günlerde sol doğrultuda olduğu izlenimini veren Cemal Madanoğlu Paşa ile bir söyleşi yapmamı istedi. Ve «yavrum git konuş bu adamla, ben sosyalist oldum desin sana,» dedi... Aslında gazetecilik yönünden, gerekli bir girişim, gerekli bir çalışmaydı bu. Çünkü 27 Mayıs sonrası, orduda bu yanlarıyla ortaya çıkan ve konuşulan bir generaldi Madanoğlu. Ama «git konuş, bu adamla, ben sosyalist oldum desin», yahut biz «Madanoğlu Sosyalist Oldu» diyebilelim Ismarlaması yok mu, işte beni şaşırtan bu olmuştu o gün. Nitekim korktuğum da başıma geldi.

Onun patrone çok, bir haber müdürü, bir yazı müdürü gibi aramızda dolaşması, bu mesleğin coşkusu bizler kadar duyması ve bize şurada şu var, burada bu var biçiminde istihbarat vermesi, belki en sevdiğim yanlarıydı. Tekrar ediyorum, ah bir de yazıya yeterince yer verseydi.

Patronun verdiği bu son istihbarattan sonra kolları sıvadım. Ev telefonunu buldum Madanoğlu Paşa'nın. Ve telefonda ne yapmak istediğimi anlattım ona. Önce «bu Günaydın ne biçim gazete ki?» dedi, «sen Akşam'dan niye ayrıldın?» dedi, anlattım. Sonra Günaydın'dan

sözettim. Ama o kendine göre bir değerdendirmeyle, «benim gördüğüm kadar biraz suluca bir gazete, değil mi?» dedi...

Sonunda kopardım randevuyu ve ben atlayıp gittim. Çok değil bir saat sonra evinde karşılıklı oturduk onunla.

Önce o günlerde oluşın olaylardan sözettik. Özellikle Demirel'e ve Demirel hükümetine yüklendi Paşa. Sonra sorularımı yanıtlamaya başladı. Ve bakıyorum verdiği yanıtlarda o dönemde solun, solcu gençliğin kullandığı dil vardı.

Söyleşi sürerken, patronum Haldun Simavi'nin söyledikleri, daha doğrusu verdiği sipariş geldi aklıma:

«Madanoğlu sosyalist oldum desin». . Yahut biz, «Madanoğlu sosyalist oldu,» diyelim. Ismarlama pabuç gibi bir şey işte...

Bu yüzden dönüp dolaşıp, lafı oraya getirmek istiyordum o gün:

«Paşam bütün bunlardan sonra, daha doğrusu bu görüşmemizin sonunda, sizin için Madanoğlu Paşa sosyalist oldu, diye yazabilir miyim?» dedim. Elindeki sigarayı birden bastırdı tablaya ve öfkeli biçimde:

«Yok haa.. Sakın haa.. Böyle bir şey yazma. Hem bu millet komünistle sosyalisti karıştırıyor oğlum, onun için sakın böyle bir şey yazma.»

Lafı uzatmadan kalkıyorum. Kalkmam gerekiyor. Çünkü Rahmi Turan «aman gecikme» demişti, «sayfaya yetişsin» demişti.

Gazete binasının merdivenlerini uçarak çıkıyorum. Ve masama oturmadan önce yazı işleri bölümüne giriyorum. Rahmi:

«Tamam mı Celâlcığım?» diyor.

«Tamam» diyorum. Arkasından o beni şaşırtan lafı ediyor:

«Hadi otur hemen yaz. Manşeti attık biz. Haldun Bey öyle istedi.»

«Nasıl olur? Daha haberi yazmadım ben. Ne başlık attınız ki?»

«Haldun Bey söylemiş ya sana, o başlığı attık.»

Kalkıp birlikte pikaj salonuna geçiyoruz. «Bak işte manşet hazır,» diyor Rahmi ve hazırlanan birinci sayfayı gösteriyor, bana. Okuyorum: «Madanoğlu Sosyalist Oldu.» Sayfa provasındaki manşet bu..

Bir şey demiyorum Rahmi'ye, diyemiyorum. Haldun Bey böyle istemiş çünkü...

Sabah gelince gazeteye elbet ilk telefon Madanoğlu Paşa'dan:

«Ulen oğlum nasıl yaparsın bunu? Ben de seni aklı başında biri bilirdim, yazıklar olsun sana.»

«Ama paşam, haberin içinde yok ki bu laf. O başlığı ben atmadım ki.»

«Bilmem artık kim attı.. Elbet sen sorumlusun, sen yazdın.. Bir daha da beni arama...» Şak kapandı telefon. Ve o günden sonra, bu kadar ay geçti, bu kadar yıl geçti, bir daha konuşmadı Madanoğlu Paşa benimle...

HALDUN SİMAVİ'NİN BİLİNMEYEN BİR YANI ÇIKIYOR ORTAYA...

Daha bu ve buna benzer olayların birikimi olacak, bir gün herkesin içinde, yani başta yazışları müdürü Rahmi Turan olmak üzere, Akgün Tekin'in, Tevfik Yener'in, daha birçoklarının hazır bulunduğu toplantıda parlıyorum. Hem herkesin o dönemde Allah gibi korktuğu Haldun Simavi'ye parlıyor, elimdeki haber kâğıdını önüne atıyor ve kapıyı çekip çıkıyorum. Olay kısaca şöyle:

Gene bir gün Haldun Bey istihbaratın önünden geçerken yanıma geliyor ve Günaydın gazetesinin sayfalarını açarak, «bak yavrum» diye başlıyor söze, sonra iç sayfalardan birindeki büyükçe bir resmi ilanı gösteriyor bana. Altı punto üzerinden dizilmiş bu yarım sayfalık ilanda, o dönemde dağıtılan tasarruf bonolarının, Ziraat Bankası şubelerince alınacağı, nasıl, ne şekilde bir işlem göreceği anlatılıyordu. Ama gene de okuyucunun kolayca anlayacağı cinsten değildi bu resmi ilan. Bu nedenle bana, haklı olarak şu tür bir çalışma yapmamı öneriyordu:

«Bak yavrum resmi ilanı okudum, ama bir şey anlamadım. Sen atla git, ilgilerle konuş, bu işin nasıl olacağını, vatandaşın anlayabileceği biçimde yaz.»

Aslında o gün de, bu gün de, hiçbir patronda görülmeyen bir haber oluşturma, ya da bir ilandan bile bir haber yapma girişimiydi bu. Hemen bir foto muhabirini alarak yanıma, doğru İstanbul Defterliği'na gittim. Daha önce yaptığım telefon görüşmesinden sonra, konuyla ilgili uzman kişileri, ya da görevli kişileri makam odasına çağırmaştı Defterdar. Yaklaşık bir buçuk saat süren görüşmeler ve arada bir kendilerine yönelttiğim sorulara verdikleri yanıtlar sonunda gerekli bilgileri almış ve gazeteye dönmüştüm.

Oturup hemen yazmaya başladım. Çünkü o gün yapılan toplantıya yetiştirecektim haberi. Gazetemizde ve diğer gazetelerde altı punto

üzerinden yarım sayfa çıkan ilanda anlatılmak istenileni, çok değil ben bir buçuk sayfalık bir haberde, hemen her okuyanın anlayacağı biçimde yazmıştım. Bu birbuçuk sayfa, Haldun Simavi'nin ölçülerine göre limitti. Ama çaresiz bu kadar önemli konuyu, hele hele büyük bir kitleyi ilgilendiren konuyu, birbuçuk sayfaya zor sığdırabilmişim.

Haldun Simavi'nin bulunduğu sabah toplantısı saat on üç'e kadar sürüyordu. Haberi bitirdiğimde saat tam on üçtü. Ve daktilodan çıkardığım gibi kâğıdı, son bir kez çabuk çabuk okuduktan sonra, kalktım, toplantı salonuna girdim. Ve sessiz, saygılı adımlarla Haldun Bey'e sokuldum. Uzattığım haberi aldı. Uzun yazıya tepkisi bir yana, sanıyorum o gün toplantıda onu sinirlendiren bir şeyler olmuştu. Biri tam sayfa, öbürü yarım sayfa olan yazıya şöyle bir baktıktan sonra, öfkeli biçimde bana döndü. Ve her zaman kullandığı «yavrum» sözcüğünü başa alarak:

«Yavrum biz resmi ilanla yanlış mı ediyoruz yani?» dedi ve yazıyı önüme attı birden.

Eh, artık ipler kopacaktı. Çünkü dokuz aydan beri, özellikle bu konuda, yani en önemli haber de olsa, baş parmağı ile işaret parmağı arasındaki en geniş açığı göstererek, «yavrum bu kadar olsun» biçiminde getirdiği kısıntılar artık beni çileden çıkarıyordu. Böyle bir birikim içinde, önüme attığı, çok uzun bulduğu için attığı yazıyı, elleri ve sesi titreyen kişinin öfkesi içinde şöyle konuştum:

«O gazetede çıkan resmi ilanı siz gördünüz değil mi Haldun Bey? O resmi ilan, bunun gibi yirmi beş daktilo sayfası yapar, anladınız mı?..»

Bağırarak yaptığım bu kısa konuşmanın hemen ardından, elimde tuttuğum o birbuçuk sayfalık yazıyı, ben de onun önüne attım, sonra sert bir hareketle geriye dönerek, çıktım toplantı salonundan.

Çıkarken, o arada, o toplantı salonunda müthiş bir sessizliğin estiğini, bugün gibi anımsıyorum. Ve doğru masama giderek, çekmecelerimi bir bir boşaltmaya başladım. Bize artık kapının görüldüğü, görüneceği belliydi. Çünkü değil itiraz etmek, söylediklerine karşı çıkmak ve ona benim yaptığım biçimde kafa tutmak görülmüş şey değildi.

Aradan sanıyorum yarım saat geçti. Ama o ne? Ben masamın başında çekmecelerimi boşaltırken, o toplantı salonundan her zamankinden erken çıkarak yanıma geldi. Gene «yavrum» diye başladı söze, «yavrum nerede o resmi ilan?» dedi. Ve elini omzuma koydu. Ben aynı öfke içinde, «işte burada» dedim. Aslında yeniden o resmi ilanı sormasına, ya da görmesine hiç gerek yoktu. Görmüştü çünkü. Belli bunu bahane ediyordu. O güne kadar kimsenin bilmediği bir yanı çıkıyordu ortaya Haldun Simavi'nin.. İlane iş olsun diye yeniden baktıktan sonra, sırtımı okşadı ve «haklısın yavrum, ver içeriye dizilsin yazın,» dedi.

Onun bu bilinmeyen yanını, kendini yadırgayan, haksız olduğunu anlayan yanını, kısacası bu çağdaş yanını ben çıkartmışım ortaya.

O gün o toplantıda bulunanların hepsi, başta Rahmi Turan, benim o davranışımın, o karşı koyuşumdan sonra, tamam «kovuldu» demişler.

Ama Haldun Simavi'nin bu beklemedikleri yaklaşımı o gün hepsini şaşırtmış ve gönüllerinde bir başka Haldun Simavi yaratmıştı...

Bu hareketinden sonra, gazetede bilinen nedenlerle oluşan öfke birikimim, ona karşı birden hayranlığa dönüşmüştü...

Daha başka yanları, insanı şaşırtan yanları, başka patronlara, hatta başka Türk insanına, benzemeyen yanları vardı Haldun Simavi'nin.

Ama bütün bunlara rağmen kaçmak istiyordum o gazeteden. Karşıma çıkacak ilk fırsatta kaçmak istiyordum.

Sonunda kaçtım, hem çok değil dokuzuncu ayımı doldurduğum günlerden birinde, sessiz sedasız veda ettim Günaydın'a ve Günaydın'dakilere.

O dönemde, hele hele benim Vatan'da, Akşam'da, Tercüman'da çalıştığım dönemde, Hürriyet'e girmek, Hürriyet'te çalışmak, hemen her gazetecinin düşü sayılırdı.

Ben kendimden biliyorum, sözünü ettiğim günlerden birinde Hürriyet'in bulunduğu caddeden yürüyerek geçiyorsam eğer, dönüp o görkemli binaya bakar ve burada çalışmak bir gün bana da kismet olacak mı diye düşünürdüm...

Oysa şimdi, çünkü çocuklar ve deneyimden ve meslek heyecanından yoksun insanlar dolduruyor Hürriyet'i. İstihbarat salonuna baktığımızda artık eskiden olduğu gibi orada, iyi bir muhabire, dışli bir muhabire rastlayamıyoruz. En önemlisi üretime yönelik, geçmişte olduğu gibi ortalığı ayağa kaldırarak manşetlere yönelik çalışmalar yapacak, deneyimli bir kadroya rastlayamıyoruz.

SEVDALI, HEM DE KARA SEVDALIYIM...

Yanlış anlaşılmasın, «dünkü çocuklar» deyimini kullanırken, mesleğe yeni başlamış genç insanları küçümsediğim, ne varsa bizim eskilerde var biçiminde bir yargıya vardığım düşünülmesin. Elbet onların arasından da bu mesleğin sevdalısı yetenekler, yani koşan, koparan ve getiren muhabirler çıkacaktır. Ama gerçek, acı gerçek şu ki, yalnız Hürriyet'te değil artık Babîâli'de de az, çok az rastlıyoruz bu mesleğin sevdalılarına...

Gördüklerim, hele hele son yıllarda gördüklerim, içimi yaktığı için bunları söyleme gereğini duyuyorum. Ve bu sevdalı benzetmesi her şeyi anlatmaya yetiyor sanırım.

Daha işin başında buna sahip değilseniz, yani sevdalı değilseniz, ve sofrada, sokakta, hatta bölünen uykularınızda bile, o bilinen coşku içinde değilseniz, göze gelir, dişe gelir bir şeyler veremezsiniz o ikinci ya da üçüncü hamura...

Özetle söylemek gerekirse, o sayfalarda, o sütunlarda bir varlık gösteremezsiniz.

Şimdi kısa da olsa, özür dileyerek kendimden söz etmek istiyorum burada. Yokuşta, şu bizim yokuşta tam otuz beş yılımı doldurdum. Ama hâlâ sevdalı, kara sevdalıyım inanır mısınız? Hem elli yıl, olacak şey değil ya, yüzyıl da geçse, hep elimde ayağымda ve derimin altında olacak bu sevda, hiç eksilmeyecek...

Onunla neleri yaptığıma, neleri kotardığıma gelince, tanık, o kara kaplı koleksiyonlardır elbet...

Şimdi gelelim meslek yaşamımın büyük transfer olayına, yani yirmi iki yılımı verdiğim Hürriyet olayına.

Günaydın'da sürerken çalışmalarım bir gün gene çalan telefonumu açtım. Telin' öbür ucunda genç bir kadın sesi:

«Alo Celâlettin Bey»

«Buyurun benim.»

«Ben Hürriyet'ten arıyorum. Genel yayın müdürünün sekreteri Şadan Galipoğlu.» (Şimdi gene Hürriyet'te, ama Mustafa Yolaşan'la evli Şadan Yolaşan ve halkla ilişkiler müdürü).

«Evet buyurun Şadan Hanım» diyorum ve o saniyeler içinde, içime bir şeyler doğuyor, coşkulaniyorum.

«Efendim, bizim yazışları müdürümüz Yüksel Baştunç Bey (Şimdi Tercüman'da) sizinle görüşmek istiyor. Bugün saat on dört'te gelebilir misiniz?»

«Ha, evet.. Tabii, tabii gelebilirim.. İyi günler size de...» Düşündüğüm oluyor dedim o gün kendi kendime, daha doğrusu düşlediğim oluyor. Artık bir transfer olayı ile karşı karşıya bulunduğuma kesin inanıyorum. Tamam Celâl diyorum, beklediğin oldu diyorum, hem aynı maaşı verseler de kabul et diyorum.

Derken söylenen saatten beş dakika önce, Hürriyet'in döner kapısından içeri giriyorum. Ve ikinci katta bana telefon eden Şadan Galipoğlu'nu buluyorum. Sonraları yakından tanıdığım, açıksözlü, dürüst bir arkadaş, iyi bir dost olarak tanıdığım bu genç kız beni Yüksel Baştunç'un odasına götürüyor. Merhabaların, hal hatır sormaların ardından, beklediğim sözü ediyor Baştunç:

«Erol Bey sizinle çalışmak istiyor.»

Ezilme, büzülme ya da kasılma yok. Teşekkür ediyorum, hatta buna

sevindiğimi söylüyorum. Bu arada o, Günaydın'da ne maaş aldığımı soruyor. «Üç bin beş yüz lira» diyorum. Ama o kadar da vereceklerini söylese hani, olur diyeceğim. Uzatmayalım, yıl 1969 ve aylardan Ekim, beş bin lira aylıkla Hürriyet'te başlıyorum...

(Yıllar sonra, daha doğrusu bu kitabı yazmaya karar verdiğim günlerde, Hürriyet'te çalışmış, eski bir emekçinin, yaptığı «ütü ve priz» benzetmesine burada değinmeden edemeyeceğim.

«Ütüyü prize sokarsan görevini yapar» diyordu bu Babîâli adamı, ve hemen arkasından ekliyordu: «Yani o zaman ütü, ütü olduğunu gösterir. Sokacağınız priz yoksa eğer, o ütü et dögmek için yararlı bir alet olur, o kadar...»

Hürriyet de çok sağlıklı bir priz ve o prizden sürekli güçlü akımlar veren bir kuruluş. Elbet bu prizi kullanmayı bilmek son derece önemlidir. Öbür türlü et dövmek için kullanılan bir ütü olarak kalırsınız orada...

Hürriyet'e girdikten çok değil üç beş ay sonra tanıdığım Nezih Demirkent'te o prizi iyi kullanan, çıkarı doğrultusunda kullananlardan biri ve belki en önde gelenidir...

Kullandı, kullandığı kadar, ama bir gün geldi, girdiği yeri, yani prizi aşındırmaya başladı, aşındırma şöyle dursun yerinden oynattı. Işıklar söndü zaman zaman ve merkezi, yani trafoyu zor durumda bıraktı. Oysa trafodaki adam, iyi çalışıyor, «benim paramı benden fazla koruyor» diye sarılmış, kucak açmış ve güven duymuştu ona...

Elbet daha sonra, başka fişler, başka kordonlar, başka ampuller çıktı ortaya, biz daha güzel ısıtır, daha güzel aydınlatır ve daha sağlıklı çalışırız diye çıktılar ortaya. Ama belki bir tanesi hariç, hemen hepsinde zor durumda kaldı trafo ve sarıldığına ve güven duyduğuna hep pişman oldu...)

Hürriyet'teki ilk günlere gelem şimdi. İlk günlerde tanıdığım Erol Simavi, yani trafodaki adam sıcaktır, sevecendir. Sokulur, sarılır ve o

bonk r yapısıyla kesesini, kucağını açar insana. Günün hemen her saatinde yaşam doludur. Patronluk taslamak bir yana, o günlerde ceketini attı mı omuzuna, Kumkapı'ya gider sevdikleriyle. Ve bir otel barında ya da bir bilmem ne gece kulübünde çevresinde insanlar olsun ister. Sarışın, kumral, alacalı akşamları sever. Genelde bir ünlü şarkıcı, bir ünlü dansöz, bir müzisyen ve bir ünlü kabadayı ya da yazar vardır sofrasında.

Ve değişik mek nlarda olma, çabuk bıktığından olacak, başka evler, başka villalar satın alma, başka otellerin Rooflarında, barlarında olma alışkanlıkları vardır.

Daha çok bu yanları konuşulur Erol Simavi'nin, hele hele çapkınlık olayları üzerine destanlar yazılır. Hani şu haftalık magazin gazete, nasıl ki oturup kalkıp, hep başkalarının u kuruyla uğraşır ve sanki ahlak zabıtası müdürü, ya da ekibiymiş gibi, falanı falan yerde, falanla «bastık» biçiminde manşetler atar ya, işte onu çekemeyen ona karşı çıkan bazı kimseler de, hep onun «uçkur» olayını dile getirirler. Bunların çoğu da bizden, bizim yokuştan, yok yok bizim « ukur»dan kişilerdir bilesiniz...

Ayrıca bu uçkur olayı ile birlikte, onun bol paralar harcayarak sürdürdüğü yaşamından, diyelim İsviçre'den, diyelim Bodrum'dan, Domuz Adası'ndan ve sofralarından sözedilir. Örneğin bir kadın yazarımız beş altı yıl önce yazdığı «İki İmparator» başlıklı yazısında, «Bodrum televizyonunun vericisi bozulmuş trakkadak, yüzbin liralık bir  ek imzalar Erol Bey. Neden mi, o akşam izlemek istediği - Uzay Yolu'nun Kaptan Kirk'ini kaçırmamak için. Bayılır Uzay Yolu'na...» biçiminde notlar düşer.

Gene aynı yazar bir başka bölümünde yazısının, onun bonk rl ğ nden söz eder: «Bugün bir çok kişi girer, bir d kk nı boşaltır ve Baba'nın hesabına yazın buyurur. Erol Simavi de hep - Mesele yok, benim hesabıma yazdırın - demiştir önceden. Ve bugüne değin Baba hep  der ses etmeden...»

Sonuc olarak ona dair yazılanlarda, görkemli bir yaşam, kadınlarla ilişki, bol para harcama ve köşkleri, villaları, Domuz Adası, ama en çok da uçkur olayı anlatılır...

Şimdi burada ben, onun gazetesinde tam yirmi iki yıl çalışan biri olarak, dahası kendine özgü bir yaşam biçimine yaşam anlayışına sahip biri olarak, bu alandaki görüşümü söylemeden edemeyeceğim. Belki buna, bu söylediklerime de karşı çıkanlar olabilir olsun, ama benim yaşama bakışım, yaşam anlayışım bu. Ben de olsam, eğer yıllar boyu işime bağlı kalmışsam işimi oturtmuşsam, daha da önemlisi namusumla kazanmışsam, ve devlete vergimi son kuruşuna kadar ödemişsem bir de çalışanlara sosyal güvence sağlamışsam iyi yaşamaktan, yani yaşamın tadını çıkartmaktan yanayım.

Sonra bir düşünelim, toplum eğer bizim toplumsa, insan eğer bizim insanımızsa, başkalarında yok mu hiç uçkur olayı? Var, hem binlerde, onbinlerde var. Hele hele nasıl, nereden zengin olduğu pek bilinmeyen kişilerin, yani şu görkemli yazihanesinde oturup, bir iki telefonla, diyelim hayali ihracatla, diyelim bir başka oyunla vurgunlar vuran kişilerin uçkur olayları yok mu? Asıl onların üstüne gidilmeli, onlar eleştirilmeli bence.

Elbet onun da yanlışları oldu. Bunları yeri geldikçe söyleyeceğim. Ama en büyüğü, yanlış ya da hata sayılırsa en büyüğü, adam tanımada, adam seçmedeki yanlışları bence. Hiç kuşkusuz bu yanı da zaman zaman gazetede, yani Hürriyet'te, sıkıntılara, bunalımlara ve çalışma düzenindeki sarsıntılara neden oldu.

OSMAN-3 BİZİ ARIYOR...

Hürriyet'i bir yaşlı emekçinin deyimiyile iyi akım veren bir trafoya benzetmiştik. Bu trafoyu, ona bağı olan prizleri iyi kullanan, zaman zaman çıkırı doğrultusunda kullanan kişilerden sözettiğimiz ya, işte onlardan biri, Nezih Demirkent.

Bugün o güçlü priz sayesinde, Darıca'daki havuzlu villasından tutun adıyla, tüm teknik bölümleriyle elegeçirdiği Dünya gazetesinin ve de birçok kuruluştaki hisselerin sahibi olan, daha kısa anlatımla, on, on beş yıl içinde dünyalığını yapan, bitmedi, kendine özgü girişimlerle İstanbul Gazeteciler Cemiyeti gibi köklü bir kuruluşun başına geçen bu «iri yarı adamı anlatacağım size.

Yaklaşık on yıl birlikte çalıştık onunla. Bu süre içinde kendinden, kendi «takım»ından olmayanları nasıl ezdiğini, Arda Gedik'in deyimiyile Erol Bey'i nasıl «kafaya aldığı»nı ve Babîali'de onun için, daha doğrusu onu yakından tanıyanlar için, onda nasıl bir «deve kını» olduğunu, kısaca o günlerde gazeteyi nasıl «Bizans'a çevirdiği»ni, gene olaylar içinde anlatmaya çalışacağım.

Şimdi benim her anımsayıta hayıflandığım, elbet gazetecilik açısından hayıflandığım bir büyük olaya, onun da içinde olduğu, hem başrolde olduğu olaya gelelim.

Yıl 1971. Aylardan Mayıs, Mayıs'ın yirminci günü. Hürriyet'in yazı işleri o dönemde ikinci katta. Ve istihbarat da orada. Yazı işleri müdürü Yüksel Baştunç (Şimdi Tercüman'da). O gün öğle sonuydu, her zamanki gibi girdim, iki laf ettik onunla. Bu arada yazıişlerinin 263141 numaralı telefonu çaldı. Açtı Yüksel. Karşı tarafta kim vardı, ne diyordu da, Yüksel konuşurken, ya da söylenenleri dinlerken coşkulaniyor ve yer yer bir şaşkınlığın içine giriyodu. Derken bitti konuşma ve telefonu kapadı. Kapadıktan sonra bize dönerek coşku içinde konuştu:

«Allah Allah.. Kim bu adam yahu.. Ben Osman-3'üm diyor. Rahmi Duman'ın (O günlerde Bakırköy'de Ruh ve Sinir Hastalıkları Kliniği

olan bir doktor) oğlunu ve Mete Has'ı kaçıranlardan olduğunu söylüyor. Bizi karargâhına götürecekmiş, ama yüz bin lira verirsiniz diyor, iyi mi?» O büyük, o uzun masada oturanlar da coşkulandı. Çünkü telefonu kapatmadan önce «bu söylediklerimi düşünün. Ben on sekiz otuz'da sizi tekrar arayacağım,» demişti bu genç adam.

Bütün bunları anlatırken Yüksel, arkadaşlar arasında, acaba bizi işletiyorlar mı diye düşünenler oldu. İşte bu sırada ben devreye girdim. Ve şunları önerdim Baştuñ'a:

«İşletilip, işletilmediğimizi anlamak için şu araştırmayı yapalım. Bildiğim kadarıyla bu Rahmi Duman'ın oğlu bugün babasına teslim edildi. Çünkü istenilen miktarı ödemişler karşı tarafa. Hatta bizim polis muhabiri Rahmi Berksoy da konuşmuş kaçırılan çocukla, şimdi haberini yazıyor. İşleyip işlemediğimizi Rahmi'den, ya da yazdığı haberdan anlayabiliriz.

Ve çıkıp yazışlarından Rahmi Berksoy'u buluyorum. Haberin sonlarında Berksoy, bitirmek üzere. Şöyle bir gözgezdüyorum habere. Bir zamanlar adı «deli doktor»a çıkan ve bir miras olayı, ya da başka bir çıkar olayı nedeniyle, birilerinin akıl hastası olduğunu belirten raporlar vererek büyük paralar aldığı söylentileri yayılan Rahmi Duman'ın oğlu o günler ailesine teslim edilmişti. Yazılan haberde, bu on iki yaşındaki çocuk, bizim Berksoy'a nasıl kaçırıldığını, kaçırıldıktan sonra nereye götürüldüğünü ve götürüldüğü bir evde nasıl yaşadığını anlatmıştı.

İşte bu anlatım içinde bir bölümü ilgimi çekti. Çocuk, «büyük bir salonda kaldım, perdeleri kapalı. Yanımda esmer bir abi vardı, onunla tavla oynuyorduk,» demişti.

Bundan sonra Duman ailesinin ev telefonunu aldım Rahmi'den ve hemen aradım. Anne çıktı telefona, kendimi tanıttım, gözyadını diledim, sonra kaçırılan ve serbest bırakılan oğluna bir şey soracağımı söyledim. Az sonra geldi çocuk telefona ve sordum:

«Yavrum o kaldığın evde tavla oynadık demişsin bizim arkadaşla, acaba hatırlıyor musun ne renkti tavla pulları?» Hiç düşünmeden

yanıtladı çocuk: «Kırmızı beyaz». Teşekkür ettim ve kapadım telefonu.

Yazışlarına döndüm yeniden ve Yüksel'e «o adam tekrar aradığında bana seslen, ben konuşacağım» dedim. «kendisine bir soru yönelteceğim, işleyip işlemediğimiz çıkacak ortaya»dedim. Anlaştık.

O gün olayı bilen herkes büyük bir coşku içinde ikinci telefonu bekliyordu. Hele ben, eğer söyledikleri gerçekse telefondaki o adamın ve buluşma gerçekleşirse, gidip konuşacak, olayı yaşayacak kişi olarak kendimi görüyor ve coşkuların en büyüğünü yaşıyordum.

Nihayet söylenilen saatte ikinci telefon geldi. Ben açtım bu kez. Kendimi tanıttı ve merhabadan sonra, «tamam mı?» dedi karşıdaki ses, «karar verdiniz mi?» dedi. Ben «tamam konuştuk patronla, kabul etti, ama izin verirseniz bir şey soracağım» dedim.

İlk konuşmada Osman-3 olduğunu söyleyen bu genç adam, yani telin öbür ucundaki adam, gene soğuk, sakın ve de katı bir ifade ile «Sorum ama kısa. Üç dakikayı geçmesin.»

Bundan sonra çabuk çabuk konuşuyorum ben:

«Kusura bakmayın kardeşim, işletiliyor muyuz acaba diye bir kuşkunun içine düştük, onun için size kısa bir soru yönelteceğim»

«Ama kısa, kısa lütfen.»

«Rahmi Duman'ın oğlu ile perdeleri kapalı bir salonda tavla oynamışsınız, peki nasıldı, ne renkti tavla pulları?»

O da hiç düşünmeden yanıtlıyor: «Kırmızı beyaz.» Rahatlıyorum. Demek ki gerçek, karşıdaki konuşan genç adam onlardan biri, içim içime sığmıyor, seviniyorum. Ve «buluşalım öyle ise» diyorum hemen, «bir ön konuşma yapalım» kabul ediyor ve:

«Saat 19.20'de, Kabataş vapur iskelesinde, bilet gişesinin hemen önünde olacağım» dedikten sonra birbiri ardına şunları ekliyor:

«Elimde bir Hürriyet gazetesi olacak. Parola olarak, haberler nasıl diyeceğim size, siz de Hürriyet'te diyeceksiniz, tamam mı?»

«Tamam...»

ÜNLÜ ANARŞİSTLE İLK BULUŞMA...

Yıl 1971... Aylardan Mayıs, Mayısın da yirmi biri. O akşam Yüksel'le birlikte gidiyoruz, benim arabayla gidiyoruz Kabataş'a. İskele meydanında, bir köşede duruyorum. Saatlerimize bakıyoruz tam on dokuz yirmi. İniyoruz birlikte ve gişenin önüne doğru gidiyoruz. Gerçekten orada, üstünde siyah deriden bir mont ve koltuğunda bir gazete olan esmer bir genç orada. Bizim yaklaştığımızı görünce sokuluyor ve «Haberler nasıl?» diyor, biz de «Hürriyet'te» diyoruz.

Önce ben biniyorum arabaya, sonra ön ve arka kapının düğmelerini açıyorum. O öne binmek istemiyor, arka kanepeye geçiyor. Yüksel de yanıma.

Ve ondan ilk komut, «Kapıların düğmelerini bastırın lütfen.» Bastırıyoruz. Arabada birbirimizi tanıtıyoruz, yeniden. Bu kez ikinci bir komut: «Hareket edin ve en yakın telefon kulübesi önünde durun» diyor ve hemen arkasından ekliyor sonra:

«En yakın telefon kulübesi önünde durun, merkezle temas etmem gerek» Kaldırıyorum arabayı. O günlerde elden düşme siyah bir Ford vardı bende. Ağır ağır çıkıyorum park ettiğimiz yerden, Dolmabahçe'den Beşiktaş'a doğru gidiyoruz. Bu arada içerideki aynadan ona bakıyorum ben arada bir. Siyah gözlükler gözlerinde, bir sigara yakıyor çabuk çabuk sonra «Boğaz'a doğru gidelim» diyor, «müsait bir yerde oturur, şartları konuşuruz» diyor. Beşiktaş'a geldiğimizde bir üçüncü komut:

«Yukarıya, Yıldız yoluna sapalım.» Sapiyorum. Ve az sonra duruyorum bir kenarda. Beşiktaş postanesi var solda, telefon olayını hatırlatıyorum. İniyor hemen ve karşıya geçiyor. Ve postane önündeki telefon kulübelerinden birine giriyor. Bekliyoruz. Elbet coşkulu bir bekleyiş bu. Az sonra geliyor. Gene arka koltuğa geçiyor ve aynı yoldan Etiler'e, oradan Boğaz'a ineceğimizi söylüyor.

Bu kez, ettiği telefondan sonra rahatlamış olacak, yarenlik ediyor bizimle. Ve önce bizim patrone, yani Erol Simavi'den sözediyor:

«Sizin gazetenin patronu da yaşamasını seviyor, seviyor değil mi? İyi para yiyor yani.»

«Evet, ama, çok da hümanist adamdır, yardımsever adamdır, çok kişinin elinden tutmuştur» diyorum. «Peki kardeşinden, yok yok ağabeyi galiba...»

«Evet ağabeyi Haldun Simavi.»

«Peki niye ayrıldılar birbirlerinden?»

«Kimbilir, ayrı çalışmak istediler herhalde. İkisinin de ayrı gazeteleri var şimdi.»

«Ha unutuyordum Merkez'le konuştum. Biraz daha gecikebilirim. Sonra onlar saat sekizde gazetenize telefon edecekler, sizlerin iyi durumda olduğunuzu bildirecekler. Hiç heyecanlanmayın, hiç çekinmeyin.»

Bir süre sustu, sonra benim arabadan sözaçtı, «ford değil mi?» dedi.

«Evet ford fairlain.» dedim.

«Ben daha çok anadol kullandım. Ama daha on anadola ihtiyacımız var, anadolu tercih ediyoruz biz.» «Neden? Ne özelliği var ki anadolun?»

«Bir kere mütevazı bir araba, ikincisi dikkat çekmiyor.» Sonra söz Babıâli'ye geldi. Bu arada niçin bizim gazeteyi tercih ettiklerini anlattı:

«Kim ne derse desin, şurası bir gerçek ki, Hürriyet kamuoyu oluşturan bir gazete. Bu nedenle sizinle temasa geçtik. Çünkü yanlış anlaşıyoruz biz. Ne yapmak istediğimizi, Hürriyet kanalıyla duyurmak istedik. Sizin yazılarınızı, özellikle seri yazılarınızı okurum. Son yaptığınız bir röportaj vardı, şu beyin takımıyla, hani Karaosmanoğlu falan...»

«Ha evet, Beyin Takımı Ne Yapmak İstiyor dizisi..» «Evet evet.» Bu arada puro ve fayın sahibini sordu, nasıl tanırırsınız onları dedi. Uzun bir süre konuşmayan ve de dinleyen Yüksel Baştuğç:

«Biz de sizin bildiğiniz kadar biliyoruz onları, fazla bir temasımız olmadı onlarla» dedi.

Konudan konuya atlıyordu bu genç adam.. Puro Fay derken, birden gazetelerdeki bazı yazarlardan sözetti. İlhan Selçuk'u beğendiğini, Çetin Altan'ı hiç tutmadığını söyledi. «Çünkü o bugün böyle, yarın bir başka.. Hem bugün söylediğini yarın inkâr ediyor» dedi. Bir de Faruk Gürler Paşa'dan sözetti. Hem övgüyle sözetti. Bu arada Yüksel soruyor:

«Peki bir şeyi merak ediyoruz, karargâha gittiğimizde arkadaşlarınızın resimlerini söylediniz bana telefonda, ama bunlar yayınlandığı takdirde onlar için tehlikeli sayılmaz mı?»

«Yok efendim, on dört kişi yakında yurt dışına çıkacaktır. Resimlerini çekeceğiniz arkadaşlar da onların içindedir.» «Niçin yurt dışına gidiyorlar ve hangi ülkeye?» diyorum ben. Yanıt kısa: «Eğitim için. Suriye'ye...»

Derken Etiler'den Bebek'e inen dar ve ışıksız yolun ağzına geliyoruz. O, bu arada «takip ediliyoruz» diyor. Aynadan bakıyorum, arkamızda farları yanan bir araba duruyor. Kaydırıyorum bizimkini ve sağa yanaşıyorum ve duruyorum yeniden, hayret o da sağa yanaşıp duruyor, gene arkamızda. Bu arada aklımdan bizim gazetedeekilerin polise haber vermiş olacaklarını geçiriyorum. Eğer böyle bir şey varsa, arkamızdan gelmelerini, bizi takip etmelerini önlemeliyim diye düşünüyorum. Bütün bunlar üç beş saniye içinde geçiyor aklımdan. Ve kapıyı açıp çıkıyor, bir adres soracakmış gibi o arabaya yaklaşıyorum.

İyice sokulduğumda, arabayı kullanan kişinin, yolun kenarından geçen birine, Bebek'e bu yoldan inilip, inilmeyeceğini sorduğunu duyuyorum. Ve yeniden arabama dönüp, bilgi veriyorum onlara.

Bebek'e iniyoruz, buradan Hisar yönüne sapıyorum. Hisar'da tam iskelenin karşısında bir meyhane var, orada oturmayı geçiriyorum aklımdan. Sonra Yüksel'e ve de Osman-3'e söylüyorum bu düşündüğümü, olur diyorlar. Bu arada Osman-3, bir başka öneride de bulunuyor:

«Oradan ikiniz de gazetenize telefon edin, işlerin yolunda gittiğini söyleyin» diyor.

Köşe masalardan birinde oturuyoruz. Birer torik ızgara, birer de salata söylüyoruz.

VE PAZARLIK BAŞLIYOR...

Bu arada duyduğu heyecandan olacak, Yüksel bana dönerek, «birer duble atalım» diyor. Gelen garsona onu da söylüyoruz. Derken konuya, ana konuya giriyoruz. «Şimdi size ön koşulları söyleyeyim» diye başlıyor söze Osman ve şöyle sürdürüyor:

«Sizi götüreceğim yerde, en fazla on soru sorabilecek ve uzaktan, yani beş altı metreden iki de fotoğraf çekebilirsiniz. Bunun karşılığında Hürriyet yüz bin lira verecek bize. Biliyoruz Hürriyet için bu büyük bir para değildir. Ama biz sesimizi duyurmak istiyoruz. Yalan yanlış şeyler yazılıyor çünkü. Arabada da söylediğim gibi, gördük ki Hürriyet gazetesi, istediği bir konuda, rahatlıkla kamuoyu oluşturabiliyor. Bu yüzden sizi seçtik.»

«Peki ne zaman gideceğiz, nerede buluşacağız sizinle?» «Onu ayrılmadan önce söyleyeceğim. Ancak siz bu arabayla mı geleceksiniz?»

«Evet benim arabamla.»

«Ben hep anadol kullandım da.. Ama olsun sizin arabayı da kullanırım. Çünkü belli bir yere kadar siz kullanacaksınız arabayı, ondan sonra gözlerinizi bağlayacak ve direksiyona ben geçeceğim. Ha bak iyi hatırladım, gelirken eczanelerde satılır iki göz pamuğu ile, göz bantı alacaksınız. İki de teyp, konuşmaları saptamak için. Bunlardan biri bizde kalacak, tamam mı?» Yüksel girmek istiyor bu arada lafa ve:

«Ben de birlikte gelebilirim değil mi?» diyor. Yanıt olumlu:

«Niçin olmasın. Ha bir de getireceğiniz para yüzlük ve ellikler halinde olsun.»

«Biz prensip olarak evet diyoruz. Tabii bir kere de gazetenin yetkilileriyle, diyelim Nezih Demirkent'le, hatta patronla görüşmemiz

gerekecek. Çünkü para sözkonusu biliyorsunuz.»

«Oldu, tamam. Ben yarın sabah dokuz otuz'da size tekrar telefon edeceğim. Yalnız gelirken göz pamuklarıyla, flasterleri ve bir de teybi unutmayın.»

«Peki alacağımız resimlerde, sizin örgüt mensupları da bulunacak mı?»

«Elbet, aramızda Olca da var. Ama bilmiyorum o resim çektirmeyi kabul eder mi? Biz kırk kişiyiz. On masamız var, iki de yedeğimiz. Her masada dört kişiyiz.»

«Bir şey daha var. Şu Hakan ya da Mete Has'ı götürdüğünüz eve mi gideceğiz.»

«O konuda şimdiden bir şey söyleyemem. Yarın ikinci bir talimat alacağım. Hem bizim yerimiz bir yerde değil ki. İstanbul'da on altı yerimiz var.»

«Peki karargâhlarınıza girip çıkarken, çevrenin dikkatini çekmiyor musunuz?»

«Hepimiz aynı evde değiliz. Sonra hepimiz karargâhta bulunmayız. Çoğumuz akşam normal olarak evlerimize döneriz. Evdekilerden hiçbiri bilmez bu çalışmalarımızı. Sonra polis bizim için hiç problem değildir. Polisin ne yaptığını, ne yapmak istediğini biz günü gününe biliriz. Şu anda benim hiçbir endişem yok. Ama bir ihbar falan.. Açık söyleyeyim bu akşam bana bir şey olursa sizin karşıya geçecek bütün arabalarınız havaya uçurulur.»

Bundan sonra kendi özel yaşamından sözaçtı Osman. Siyasal Bilgiler'de okurken kovulmuştu. Bir hemşire ablası vardı, ondan sözetti:

«Hastaneye düştüğüm zaman ablam bana çok baktı. Benim ciğerimin

yarısı yoktur biliyor musunuz?» «Niçin, ne oldu?»

«Ankara'da bir olaya karıştım. Hiçbir günahım yoktu. Birini dövüyorlardı kurtarmak istedim. Beni de copladılar.

İki kaburga kemiğim ciğerime saplanmış. Ağzımdan kan geliyordu. Ameliyat oldum. Ciğerimin yarısını aldılar. Hatta bu olay erkekliğimi de yok etti gibi bir şey. Bir kadınla normal temasta bulunamıyorum.»

Meyhanede bir saate yakın oturduk. Bu arada az ötemizdeki küçük masaya iki genç daha gelmişti. Belli etmeden bizi gözetliyorlardı. Yüksel de kuşkulandı onlardan. İlk ağızda, bunlar polis olabilir dedik. O hiç endişe etmeden, «hayır hayır» dedi. Ben bu tavrından onun, yeni gelmiş o iki gencin kendi adamları olduğu kanısına vardım. Çünkü meyhaneye oturduktan ve bize telefon ettirdikten sonra, kendisi de kalkıp telefon etmişti.

Az sonra kalktık. Bu arada bizim Nezih Demirkent'ten «Nezihi Bey» diye sözediyordu. Çünkü yazı işlerini aramadan önce onu aramışlar telefonla, o bulunamayınca, yetkili olarak Yüksel Baştunç'u bağlamışlardı.

Arabaya bindik yeniden. Osman-3 gene arka kanepeye geçti ve «beni aldığınız yere bırakın» dedi. Yol boyunca lafladık gene. Bu arada yarınki çalışmalardan da sözetti:

«Orada, yani götüreceğim yerde kalmanız bir saati geçmeyecektir. Görüşmelerde ben bulunmayacağım. Benim görevim sizi götürmek, işiniz bittikten sonra alıp getirmektir.»

İKİNCİ BULUŞMA...

Kabataş'ta bıraktık onu ve doğru gazeteye geldik. Gelirken yolda oldukça önemli bir konuyu kararlaştırdık Yüksel'le. Çünkü gündüz yapılan telefon konuşmasını çok kişi biliyordu. Ne olur ne olmaz Babıâli bu. Birtakım «polis köpekleri» vardır, bakarsınız haber uçururlar o zaman iş yatar. Onun için, dönüşümüzde, ne oldu, ne yaptığınız diye sorduklarında, «maalesef işletilmişiz, gittik söylenen saatte, bekledik Kabataş'ta kimse gelmedi. E bu kadar saat neredeydiniz diye sorarlarsa, kafamız bozuldu gittik bir yerde iki tek attık» diyecektik. Bulduğum bu formülü Yüksel de beğendi. Sonuç düşündüğümüz gibi oldu. Olup biteni yalnız Demirkent'e anlattık.

Gece evde kimseye sözetmedim bu olaydan ve hemen yatağa girdim. Ama uyumak ne mümkün. Hep bu olayı düşündüm, bu olayla boğuştum.

Sabah yedi'de gazetede olacaktık. Demirkent olayı Erol Bey'e açmış ve Erol Bey de sabah yedi otuz'da gelsinler konuşalım demişti.

Söylenen saatte Erol Bey'in dördüncü kattaki odasındaaydık. O muhterem de vardı elbet odada, yani o «iri yarı adam».

Baktım bizim kadar heyecanlıydı Erol Bey. Ve ilgililere emir vermiş her şey hazırlanmıştı. Yalnız ayrılırken bir öneride bulundu Erol Bey. «Senin arabanın bagajına birini koyabilir miyiz, ne olur ne olmaz» dedi bana. Bunu güvence yönünden istiyordu ama büyük riski vardı. Çünkü cin oğlu cindi o Osman-3 takma adıyla tanıdığımız genç. Ayrıca götürdüğü yerde de açıp bagaja bakabilirlerdi. Bunları anlattım Erol Bey'e, haklı buldu ve vazgeçti öyle bir uygulamadan. Kapısının önünde sarıldı öptü bizi, başarılar diledi. Bu arada ben:

«Ya tutarlarsa bizi Erol Bey, bir milyon fidye isterlerse?» dedim. Gene aynı coşku içinde ve her zamanki içtenliğiyle: «On milyon da isteseler veririm.» dedi...

Aşağıya indik. Az sonra bir böcek torbası (Kâr pulu kampanyasında kullanılan) içinde paralar, göz bantları ve teypler geldi. Ve söylediği saatte de aradı bizi Osman. Saat tam on'da Taksim'deki Bosfor Turizm'in önünde buluşacaktık.

Söylediği saatte aldık onu. Şişli'ye doğru gidiyorduk. Etiler kavşağına gelince, bir kenarda durmamızı istedi. Durduk. «Şuradan, şu benzinciden Merkez'e telefon etmem gerek, her şeyin tamam olduğunu, yola çıktığımızı bildirmem gerek» dedi ve koşarak gitti.

Bu arada Taksim'den beri bizi izleyen bir anadol araba da, hemen gerimizde, çok değil yüz metre gerimizde durmuştu. Yüksel'e sözettim bundan ve «çaktırmadan bak, şuradan dikiz aynasından bak» dedim. Sonra bu alanda ikimiz de aynı yargıya vardık. Öyle ya bir ara Osman bize anadol arabadan söz etmiş, on anadolları olduğunu ve anadolu yeğ tuttuklarını söylemişti ya.. O zaman onların adamlarından biri olabilir dedik ve çıkıp geldi Osman.

Kalktım ben, kalkarken aynadan bakarak, «Ne tarafa?» diye sordum ona. «Buradan doğru Tarabya'ya gideceğiz. Tarabya'dan sonra direksiyona ben geçeceğim. Ondan önce de gözlerinizi bağlayacağım. Oradan sonra tam bir saatlik yolumuz var. Yalnız soruları biriniz soracaksınız» dedi.

Maslak yolundan gelerek Tarabya'ya indik. İner inmez o bana (U) dönüşü yapmamı ve tekrar geldiğimiz yola dönmemi ve döndükten sonra da arabayı iyice kenara çekip durmamı söyledi. Durdum. «Arkaya geçin» dedi, geçtik. Gözlerimizi bantlamadan önce ben şöyle bir istekte bulundum. «Osman» dedim.. Artık giderek içli dışlı olmuştuk. Hattâ bir ara özel yaşamımdan, çok sevdiğim oğlum Barış'tan söz etmiştim ona, bu nedenle sadece Osman diyordum.

«Osman, dünden beri birlikteyiz. Senin hiç resmini almadım. İzin verirsen, şurada senin bir fotoğrafını çekeyim, şurada, benim arabanın başında.» Karşı çıkmadı, «olur» dedi. Fırladım arabadan, onu bir iki kare çektim, sonra Yüksel'i çağırdım, bir de yanyana aldım onları.

Derken yerimize, yani arka kanepeye geçiyoruz. Göz pamukları ve

flasterler çıkıyor torbadan. Ve önce benim, sonra Yüksel'in gözlerimizi bir güzel bantlıyor. Sonra direksiyona geçiyor. İşte bu sırada ayrı bir telaş bizde. Çünkü yokuş yukarı duran arabayı kaldıramıyor, daha doğrusu kavramayı yapamıyor. Ben eğili orum omuzu üstünden, şöyle yap Osman, böyle yap derke.: araba sarsıntılar içinde kalkıyor. Gidiyoruz. Ama biz karanlıklar içindeyiz. Karanlığın ne kadar ürkütücü, ne kadar korkutucu bir şey olduğunu o zaman daha bir anlıyorum. Hele hele bilmediğin bir yere, hani «bir meçhule» gidiyorsan eğer, karanlığın ne menem kötü bir şey olduğu daha bir anlaşılıyor...

Coşkudan olacak, bir sigara yakmak istiyor Baştuñ, burnunun ucunu yakıyor bir güzel. Giderek hızlanıyor araba. Ve daha sonra, korkuya dönüşüyor içimdeki coşkular. Öyle ya, daha çok anadol kullandım demişti ya, az önce de arabayı kaldırırken, bir türlü kavrama yapamamıştı ya, bu yüzden bir kaza olur mu kaygısı, korkusu var içimde. Ve bu yüzden, arada bir «ne olur biraz yavaş gidelim Osman, bu arabaya fazla alışkın değilsin Osman» demeden edemiyordum.

Öte yandan Yüksel genelde hep sessiz ve de suskun. Yapısı öyle belki.. Ya da meslek yaşamında ilk kez böyle fiili bir gazetecilik, daha doğrusu muhabirlik yapmış olmaktan kaynaklanıyor bu sessizliği. Ben dağıtmaya çalışıyorum onun bu sessizliğini, gerekli, gereksiz bir şeyler söylüyor, bir şeyler anlatıyorum. Ve nihayet korktuğum başıma geliyor.

VE SİLAHINI ÇEKİYOR OSMAN...

Süratle giderken araba, sola ani bir dönüş yaptı. Yapmasıyla birlik, müthiş bir darbe yedik ve olduğumuz yerde döndük. Ve hemen çıkardık bantları gözlerimizden. Orta refüşe çıkmıştık ve arabanın altı vuruyordu. Levent yönüne giderken, ne yapmak istemişti, niçin ani bir dönüşle karşı yola girmek istemişti, bunu daha sonra açıkladı bize, ama içine düştüğümüz durum şuydu: Bizim Osman yan yola sapmak isterken arabanın burnunu büyük ölçüde dışarı çıkarmış, böylece Tarabya yönüne gitmekte olan ve süratle gelen bir taksi sağ ön yanımıza vurmuştu. Orta refüşün üstünde duruyorduk. Bu çarpışma olayının hemen arkasından bizi izlediğini daha sonra Osman'ın açıklamasından öğrendiğimiz bir anadol araba hızla yanımızdan geçti. Arabanın geçmesiyle birlik Osman büyük bir öfke içinde, silahını çekti ve bize doğrulttu. Sonra gene aynı öfke içinde şöyle konuştu:

«Siz beni yakmak mı istiyorsunuz? Bu anadol ne zamandan beri bizi takip ediyor...» Bu ya da buna benzer olaylar yaşamış olmanın rahatlığı içinde ben hemen bize doğrulttuğu silahını yana iterek, «Bizim haberimiz yok anadol'dan... Sana Barış'ın üstüne, oğlumun üstüne yemin ederim haberimiz yok,» dedim, biraz olsun sakinleşti. Bu arada baktım, bize vuran taksi gitmiş, yüz yüz elli metre ötede bir şarambole düşmüştü. İçindeki müşteriler ve de şoför dışarı çıkmışlardı. İçlerinden biri kolunu uzatarak bizi gösteriyordu.

Bunu görünce Osman'a döndüm hemen, «şimdi bu tartışmayı bırakalım» dedim, «adamlar geliyor, işin içine polis girecek, onun için kaçalım» dedim. Kaldıramadı arabayı. Ben fırlayıp çıktım ve ona «git öteye» dedikten sonra direksiyonun başına oturdum. Ama debriyaj yoktu. O çarpışmadansonra kaldırımda altı sürtmüş, bu yüzden debriye düşmüştü. Ve ikinci viteste duruyordu araba. Çalıştırdım sonra motoru çatlatırcasına, ikinci vitesle kaldırımdan indirdim arabayı, ve bastım gaza. Amaç bir an önce onları atlatmaktı. Az sonra sağa saparak, Neyir fabrikasının önündeki boşluğa girdim ve bir köşede durdum, «Hadi çabuk olun, kaçalım buradan» dedim ve içerideki eşyaları alarak indik arabadan. Sağımızdaki yol Gültepe'ye iniyordu, koşarak o yolun ağzına geldik. Geçen bir taksiyi durdurdum hemen, atladık.

Zorunlu ve de başarılı bir kaçıştı bu. Öbür türlü sıradan bir trafik kazası nedeniyle, karakollara düşecek ve belki de peşine düştüğümüz bu çok önemli olayı kaçırmış olacaktık.

Bize yönelttiği suçlamaya karşılık söylediklerime inanmış ve rahatlamıştı Osman. Gültepe'ye inince, bir fırının önünde durmamızı istedi. Durdum. Orada, arabanın içinde, ne yapmak istediğini kısaca anlattı bize:

«Hay Allah bu ikinci kazam. Bir başka olayda da gene böyle bir trafik kazası olmuştu. Sanırım şimdi alırlar beni bu görevden başkasını verirler. Ama öyle olursa, gittiğinizde, lütfen anlatın durumu. Ben mecburdum o sırada, orta refüştan dönüp tekrar geldiğimiz yöne gitmeye. O takip eden arabayı atlatmak için yaptım bunu. Neyse şimdi buradan gene Merkez'e bilgi vermem gerekiyor. Bu kazadan söz etmem gerekiyor. Onların verecekleri talimat üzerine hareket ederiz tamam mı?»

«Tamam» diyoruz. Giriyor fırına telefona sarılıyor. Ben ve Yüksel yaptığı bu yanlıştan ötürü kızıyoruz ona. Sonra onları bir güzel atlattığımızı düşünerek rahatlıyoruz.

Az sonra çıkıp geliyor. Biraz sıkıntılı bir hali var. Taksi şoförüne Şişli camiine gidelim diyor. Hareket ediyoruz. Yolda bir başka olayı, daha doğrusu bir başka kararı açıklıyor bize:

«Şimdi ben Şişli camiinin önünde ineceğim. Siz karşıya geçin PTT'nin önünde bekleyin beni. Orada bizim gruptan biriyle görüşüp, ondan alacağım bilgiden sonra geleceğim.»

Ve Şişli camiinin yan kapısı önünde durup onu indiriyoruz. O çıkıp gidiyor. Ben taksi şoförüne bekle biraz diyorum. Bu arada o cami avlusunda, maksi etekli bir genç kızla buluşuyor. Ve ayaküstü bir konuşma geçiyor aralarında belli. Biz onu beklemek üzere PTT'nin önüne gidiyoruz. Az sonra çıkıp geliyor. Ve «Tamam inebilirsiniz artık taksiden. Gidip buralarda, sakın bir yerde konuşalım. Yani uygulamayı anlatayım size» diyor. Çıkıp birlikte, postanenin çok değil elli adım gerisinde olan Desire pastanesine giriyoruz. Sonradan adı değişti bu

pastanenin.

Saatler on üç'ü gösteriyor bu sırada. Pastanenin girişinden sonra daha geride küçük bir oturma ünitesi var. Bir paravanla ayırmışlar bu bölümü. Yorgunuz hepimiz, yaşadığımız olaylar perişan etmiş bizi. Oturuyoruz.. Gene hepimizde soğuk bir şey içme isteği. Birer limonata söylüyoruz. Yüksel sigarasını yakıyor gene. O, «bu işi benim gruptan aldılar» diye başlıyor söze. Bu arada limonatalar geliyor. O cebinden minik bir tablet kutusu çıkarıyor. Limonatayla birlik, bir hap atıyor ağzına. Sonra sürdürüyor konuşmasını:

«Dediğim gibi bu iş benim gruptan aldılar. Sizi daha sonra söyleyeceğim bir yerde E grubu alacak. Benim işim bitti artık. Daha doğrusu talihsizlik, böyle bir kazayı yaptım. Bu nedenle canını sıktım bizimkilerin. Şimdi bana bildirilen şudur. Siz parayı burada bana vereceksiniz, bunun karşılığında, benim resimlerim var sizde. Daha sonra, yani saat tam ondört otuz'da, Gümüşsuyu'nda, Teknik Üniversite'nin karşısında bulunan Philips'in önünde bekleyeceksiniz. Dediğim saatte, 959 model siyah bir chevrolet gelip alacak sizi. Plakası da 35 NL 286. Ve ben burada sizden ayrılacağım.»

«Ama bu söylediklerin bize pek mantıklı gelmedi Osman. Parayı niye sana verelim ki? Doğal olarak dediğin yerde gelip bizi alacak ve karargâha götürecek ikinci ekibe vermemiz gerekmez mi? Eğer bizdeki resimlerin söz konusu ise, onları şimdi film olarak çıkarıp sana verebilirim.» «Valla bana böyle söylendi. Parayı benim almam gerekiyor.»

«Ama bir kez daha Merkez'le konuş. Bizim bu önerimizi bildir onlara.» Hem para söz konusu olunca, benim ya da Yüksel arkadaşımın kendi başımıza karar vermemiz doğru olmaz. Dilersen ben de bizim Nezh Bey'i buradan arayıp, ona bir danışayım.»

«Elbet arayın, iyi olur.»

O sabah Osman-3'le buluşmak üzere gazeteden ayrılmadan önce Nezh Demirkent bana bir telefon numarası vermiş, «gerekirse beni bu numaradan arayın, ben hep bu telefonda olacağım» demişti. Kalktım,

az ötedeki telefonla aradım Demirkent'i.

Telefonda «Merhaba»dan sonra o bana «geçmiş olsun, kaza yapmışsınız» demez mi? Şaşırp kaldım doğrusu. Nereden biliyordu, kim söylemişti? Bu sorunun yanıtı çok değil bir iki saat sonra anlaşılacaktı...

Kısaca olayı anlattım. Hemen her cümlenin sonunda «biliyorum, biliyorum» diyordu. Sonra asıl soruna geldim. Yani bizi bir başka grubun alacağını, ancak paranın tümünü Osman-3'e vermemiz gerektiğini, bu isteğin onlardan geldiğini söyledim. O da tek başına karar veremiyordu elbet. «Beni bir on dakika sonra ara dedi,» ve kapadık telefonu. Belli bunu Erol Bey'e soracaktı.

GÜMÜŞSUYU BAŞIMA YIKILIYOR...

Bu arada kalktı, sarıldı telefona Osman, Merkez'le konuşacaktı. Ama konuşmadan önce ben ona, «Bak kardeşim Osman bu olaya ben büyük bir gazetecilik olayı olarak bakıyorum. Yaptığın teklif pek akla yakın değil. Bu yüzden bu işin sonuçlanmadan bitmesini istemiyorum. Onun için sen Merkez'le konuşurken onları ikna etmeye çalış. Hiç olmazsa paranın yarısını sana verelim, öbür yarısını da bizi götürecek olanlara» dedim. Kalktı konuştu, bizim düşündüklerimizi söyledi karşı tarafa. Sonra «Oldu» dedi, «Tamam» dedi ve kapayarak telefonu yanımıza geldi:

«Tamam söylediğinizi kabul ettiler» dedi. Bu arada ben Demirkent'i aramak için kalktım. Ve benim konuşmama gerek kalmadan Demirkent paranın tümünü Osman'a verebileceğimizi söyledi. Oysa ben yarıya, yani yarı parayı vermeye razı etmiştim onu.

Para oracıkta, böcek torbasının içinde bir kâğıda sarılı duruyordu. Çıkarıp yarısını verdim Osman'a. Bu arada o geçirdiğimiz araba kazasından sözaçıyor ve üzüldüğünü söylüyordu. Ben bir ara falanca parçası burada bulunmaz dedim, o hemen: «Hiç üzülmeyin ben size Beyrut'tan gönderebilirim. Çünkü bir iki gün içinde üç arkadaşla birlikte oraya gideceğiz.»

«Niçin gidiyorsunuz?»

«Eğitim için.»

Bizimle çok dostça ayrıldı. İkimizi de öptü. Ve ayrılırken «İnşallah beni bir polis kurşunuyla vurulmuş görmezsiniz dedi»...

Biz Yüksel'le biraz oyalandıktan sonra söylenilen saatte Teknik Üniversite'nin önüne geldik. Saat on dört otuz'a beş ya da altı dakika vardı ki sabahtan beri bizi takip eden beyaz anadolun önümüzde

durduğunu gördük. Ve fısıltı halinde ben Yüksel'e «herhalde bahsedilen chevrolet gelmedi» dedim. Çünkü bizi takip eden ve kazaya neden olan anadol konusunda karşı çıkışımızı görünce bir ara şöyle demişti: «Biz gruplar halinde çalışırız. Çoğu zaman birbirimizden haberimiz olmaz. Ve birbirimizi tanımıyoruz. Belki de bizdendir.»

İşte bu durumu da dikkate alarak duran ve bizi takip etmekte olan anadolu, onlara ait sandık. Ben arabaya yaklaştım. Bir de ne göreyim, bizim gazeteden Erkut Can, Nezih'in «takım»ından...

Gözlerinde siyah bir gözlük vardı ve hiç konuşmadan sadece başıyla işaret ederek arabaya binmemizi söylüyordu. İçeri girdik. Ben öne Yüksel arkaya oturduk, araba hareket etti. «Nereye gidiyoruz?» dedim.

«Nezih Ağbi bizi bekliyor» dedi. Bunun üzerine birden «dur diye bağırđım, bizi takip eden sen miydin ulan» diye bağırđım ve öfke içinde fırladım arabadan. Yüksel'le birlikte yokuşu koşarak çıkmaya başladık. Yeniden bizi alacak ekiple buluşacağımız yere geldik. Bu arada saatler on dört otuz'u gösteriyordu. Çok değil iki dakika sonra sözünü ettikleri siyah chevrolet'e geldi ve önümüzde durdu. Müthiş sevinmiştik. Ben hemen ön kapıya yanaştım. İçeride siyah gözlüklü iki genç vardı. Baktım hiç parola söylemeye gerek duymadan konuştular:

«Siz sözünüzde durmadınız. Anadol arabanız gene sizi takip ediyor. Az önce de onunla temas kurduğunuzu gördük. Artık yapılacak bir şey yoktur. Hadi eyvallah.» Ve çekip gittiler. Biz perişandık. Dizlerimin bağı çözülmüştü sanki. Gümüşsuyu başıma yıkılıyordu. Bir süre hiç konuşmadık, konuşamadık. Sonunda büyük bir hayıflanma içinde gazeteye döndük. Yazışlarına vardığımızda bu iyi akım, güçlü akım veren prizden çok iyi yararlanan «Ütü», ortalıkta yoktu. Rahmetli Ecvet Güresin ile yazışlarında arkadaşlar vardı.

Yüksel Baştuñç o büyük masanın çevresindeki koltuğuna oturdu sessizce. Bir anda gazetedeekiler çevremizde toplandılar. Büyük bir merak içinde ne olduğunu, neler yaşadığımızı anlatmamı istiyorlardı. Gerçi duyulmuştu haber. Bizi «Nezih Ağbi»sinin direktifleri ile izleyen Erkut Can gerekli istihbaratı vermişti. Trafik kazası olduğunu hemen herkes biliyordu. Ama gene de yazışlarında arkadaşlar, örneğin «siska Ergun» söyle abi, konuş, ne oldu? diye soruyordu Yüksel'e.

İlginçtir, birlikte yaşadığımız olaylar içinde genelde hep sessiz kalan, az konuşan ve susan Yüksel Baştuñ, buraya geldikten, koltuğuna oturduktan sonra birden boşaldı. Ve gözyaşları içinde «Vay ibneler...» diye bağırarak bir öfke yumağı halinde şöyle konuşuyordu:

«Vay aşāđılık herifler, bizi kırdıracaklardı. Allah belalarını versin...»

Evet o güne kadar bu ve benzeri olayları yaşamadığı için, gazetecilik hayatı daha çok işin mutfağında, yani yazıışlerinde geçtiği için gün boyunca sessiz kalan Yüksel şimdi boşalıyordu.

İşte bu sırada telefon çaldı. Ecvet Bey baktı telefona. Kapadıktan sonra bize döndü:

«Erol Bey Divan'da sizi bekliyor» dedi.

Kalkıyoruz Yüksel'le birlikte Divan'a (Divan Oteli o dönemde Erol Bey'in karargâhı idi) gitmek üzere yola çıkıyoruz ve Ecvet Bey'in önerisi üzerine daha sakın olmaya çalışıyoruz.

Ama ben kararlıyım. Hem son derece kararlıyım, artık bu olaydan sonra o «iri yanı adam»ın bu oyunundan sonra, orada çalışamazdım. Büyük yöneticinin, büyük «ütü»nün sayesinde kaçırdığım gazetecilik olayının hayıflanması içinde artık orada çalışamazdım.

Girişten bir üsteki lobide bizi bekliyordu Erol Bey. Bizi görür görmez «gelin bakalım, geçmiş olsun,» diyor hemen önümde duran Yüksel'i öpüyor ve yanına oturtuyor. Sonra bana uzatıyor elini, beni öpüyor, beni de oturtmak istiyor, ama ben oturmuyorum ve gene aynı öfke içinde «Oturmam Erol Bey, oturmayacağım» diyor, iki adım atarak o toplulukta olan Nezih Demirkent'e yaklaşıyorum. Sonra elimin işaret parmağını onun burnuna kadar uzatarak, «ben artık böyle beyinsiz yöneticilerle çalışmam» diyorum. Kısa süreli bir sessizlik oluyor ve bu sessizliği Erol Bey bozuyor:

«Beyinsizlik ise bunu ben yaptım» deyip bizim takip edilme işini üstleniyor...

Ve elbet tutup kolumdan çekerek yanına oturtuyor beni. Sonra bilmediğim bir yığın takip edilme öyküsü. Örneğin, tam karşısında oturan Erdoğan Demirören'i göstererek «Bak» diyor Erol bey bana, «Bak Erdoğan da, onun adamları da seni takip ettiler, farkına vardın mı hiç? Ama o Erkut gibi çaylakça değil...»

Daha sonra bizi teselli etme, bizi rahatlatma yolunda bir yığın konuşma yapıyor Erol Bey. Ama ne olursa olsun, ne anlatırsa anlatsın, üstüne titrediğim bu işi, gazetecilik yönünden o günlerde belki hayatımın işini bu hale getiren beyinsizlik, mutlak o kocaman «ütü» ile onun «çaylak» ekibinden kaynaklanıyordu...

Tam on yıl birlikte çalıştım Demirkent'le, ama ona yaslanmadım hiç, kendi deyimi ile onun «takım»ından olmadım. Tersine olaylar içinde, yanlışlar içinde ona zaman zaman karşı çıkan adam oldum.

Karşı çıkıyordum çünkü Divan Otel'i'nde, Erol Bey'in ve başkalarının önünde ona «beyinsiz yönetici» demiştim ya işte bundan sonra beni yıpratmak ve daha doğrusu benden öç almak için hemen her çeşit oyuna başvurdu Demirkent.

Örneğin, iyi bir iş, iyi bir gezi mi var beni göndermiyordu. İlginç bir haber ya da ilginç bir röportaj mı hazırladım, tutup bekletiyordu. Gene örneğin hâlâ içimi yakan bir olaydır. Dalokay'ın Ankara Belediye Başkanı olduğu günlerde, onunla birlikte gittiğim Sovyetler Birliği gezisi ile ilgili hazırladığım ve çok sevdiğim dizi yazıyı uzun bir süre tuttu, yayınlamadı. Ve kendisine sorduğumda, «Hürriyet'e gitmez» yanıtını aldım...

Bizim karşıdaki ofset binada hazırlanan Yeni Gazete'den Hürriyet'e geldiği günlerde onu eskiden tanıyanlar söylemişlerdi, onda «deve kini» var demişlerdi...

Bu deve kinini sürdürdü; buna karşılık ben de direnişlerimi, ama hiçbir zaman kırılmayan direnişlerimi.

O olayın, yani Erkut Can adındaki adamıyla bizi takip ettirme olayının ardından nerede ise iki yıl geçmişti. Artık bu deve kinini sürdüren adamla konuşmak ve bir sonuca varmak istiyordum. Bu işin nereye varacağını, ve benden ne istediğini sormak istiyordum. Bir gün çalışma odasının kapısında karşılaştım onunla, konuşmak istediğimi söyledim. Birlikte girdik içeriye. İçerde ikimizden başka kimse yoktu, kapıyı kapayarak üstüne doğru yürüdüm ve «Sen ne istiyorsun benden söyler misin, niçin uğraşıyorsun benimle, niçin yazılarımı kullanmıyorsun?» diye bağırdım.

O iri gövdesiyle geri geri çekildi, arkasını duvara yasladı, sonra oldukça sevimsiz bir gülümsemeyle:

«Unuttun mu?» dedikten sonra alt dudağının yan ucuna yapışık sigarasını eline alarak şöyle konuştu: «İki yıl önce Divan Oteli'nde bana söylediklerini unuttun mu?...»

Şaşırp kalmıştım. Dedikleri kadar varmış, deve kininin meğer ta kendisi imiş bu adam...

Yüzüne nefretle ve de öfke ile baktım uzun uzun ve kapıyı vurarak çıktım odadan.

Artık kararlıydım, ayrılacaktım Hürriyet'ten. Çünkü bu yapıda bir yöneticiyle çalışmayı sürdürmek bana, sadece azap verebilirdi. Hemen Erol Bey'i aradım. O tarihte Divan'da değildi artık, Marmara Etap'ta kalıyordu. O saatte bulunduğu yere bağladılar beni. Telefonda kendisiyle mutlak konuşmak istediğimi ve artık Hürriyet'ten ayrılacağımı söyledim. O günden bu yana tam yirmi iki yıl oluyor Hürriyet'teyim. Bu süre içinde kendisine saygıda ve bağlılıkta kusur etmediğim bu gönül adamı insandan o gün duyduğum söz şu oldu:

«Allah korusun...» bu sözün arkasından, hemen gelmemi Etap'ta Tepe Bar'da beklediğini bildirdi.

Atlayıp gittim. Saat on sekiz'di barda oturuyordu. Az ötedeki koltuklardan birinde bizden bir süre önce ayrılan Cüneyt Arcayürek vardı. Sanıyorum Hürriyet'e yeniden girme yolunda Erol Bey'le bir konuşma yapacaktı. Başka kimseler yoktu Tepe Bar'da.

Beni görünce «Gel» dedi Erol Bey ve yanına oturttu. Elbet bir viski ikramı önce. Sonra başladım anlatmaya, hem içim dolu dolu anlattım. Üç yıldan beri bana oynanan oyunları anlattım. Kendisine «Beyinsiz Yönetici» dediğim için bana karşı kinlendiğini anlattım ve artık böyle biriyle çalışamayacağımı söyleyerek noktaladım konuşmamı.

Önce istifamı kesinlikle kabul etmediğini, etmeyeceğini ve beni tedirgin eden bu tür durumlara da fırsat vermeyeceğini belirttikten sonra «Bekle,» dedi, «Bekle» şimdilik benim paramı benden çok koruyan adam bu. Ondan iyisini bulayım hemen sepetleyeceğim...»

Sarıldı öptü. Böylece o gün içine düştüğüm üzüntüden, öfkeden sıyrılarak otelden ayrıldım.

«PES BE HOCA...»

Yol boyunca düşündüm. Şimdi bu satırları yazarken de düşünüyorum. Ah Erol Bey ah, başlangıçta hep cazip geldi birtakım insanlar sana. Hep kucak açtın, büyük yetkiler, büyük odalar verdin onlara. Ama sonra umduğun gibi çıkmadılar değil mi? Ve böylece üçer, beşer yıl aralarla biri geldi, biri gitti ünlü (!) yöneticilerin...

Örneğin şu ünlü (!) hukukçu, «hukuk başdanışmanı» olan tombul kişi.. Hani 1 Mayıs günü kafeteryada bana tanıştırdığın ve «Bak sana Ağababanı tanıstırayım» dediğin kişi.. Oysa ben onu Akşam gazetesinde çalıştığım dönemden, çok iyi tanıyordum. Sonra sana, senin çapkınlığına kadar özenerek bir yaşam sürdürdü ki Hürriyet'te, değme gitsin... Ve sonunda o da gazetelere manşet oldu, benim bu kitabı hazırladığım günlerde.

Sabah gazetesinde çıkan bu manşete ve manşetin içeriğine daha sonra değineceğim, önce bu ünlü Avukat'ın, yani hukuk başdanışmanı'nın Hürriyet'teki günlerinden söz etmek istiyorum.

Dedim ya, Hürriyet'e gelmeden önce tanıyordum Özek'i. Hatta 60'lı yıllarda bana imzaladığı bir de kitabı var, adı, «Direnen Faşizm». O günlerde sol doğrultuda bilinen genç bir hukuk adamıydı. Ve her solcu gibi faşizme savaş açmış bir doçentti.

Hürriyet'e kapağı atanlarda, Erol Bey'in sevgisini kazananlarda görüldüğü gibi, bizim hocanın da Hürriyet'e girdikten sonra yıldızı parlamıştı. Geldiğinde eski bir arabası vardı. Kısa bir süre sonra, son model bir BMW'ye oturuverdi. Ve Erol Bey'e özenerek Harbiye'deki garsoniyerin kapısını sık sık aralayan biri oldu. Ve giderek çapkınlığını Hürriyet'te çalışan genç kızlara kadar götüren biri oldu...

Bu çapkınlık olayından oldukça ilginç bir örneği daha sonra vereceğim. Şimdi gelelim bu ünlü hukukçunun Sabah gazetesinde manşet olan bir başka olayına. «Ayıplı Tezgâh» başlıklı bu haberde Hürriyet'in yıllarca hukuk başdanışmanlığını yaparak şöhrete ve bol paraya kavuşan ünlü hocanın, o günlerde devleti iki yüz milyar liraya

yakın dolandırmaktan yargılanan Horzum'un avukatlığını aldığı açıklanıyordu. İşte 26 Temmuz 1989 tarihli Sabah gazetesinde yayınlanan haberden bazı bölümler:

«Ünlü Hukuk Profesörü Horzum'un Avukatı Çetin Özek'in, Horzum'dan önce Emlak bankasına avukat olmak için başvurduğu, ancak teklifinin kabul edilmemesi üzerine Horzum'a gittiği ortaya çıktı. Özek'in hukuk çevrelerinde şaşkınlıkla karşılanan ve birçok ünlü hukukçuya «Pes be Hoca, bu kadar da olur mu?» dedirten avukatlık serüveni geçen yıl nisan ayında başladı. Ortaklarından Fazıl Sağlam'la birlikte Emlak Bankası Genel Müdürü Bülent Şemiler'e başvuran Çetin Özek, bankanın çeşitli davalarını almaya hazır olduklarını bildirdi. Özek mektubunda, bankanın, Faruk Taşar, Asım Hamamcıoğlu hakkındaki açtığı davalarla, Horzum olayının ve başka davaların incelendiğini belirterek, görevin bize verilmesi halinde, Taşar, Horzum ve Horzum'la ilişkili kişiler hakkındaki davaları izleyebilir ve bu konulardaki yeni davalar tahkik edilebilir dedi. Çetin Özek teklif mektubunda daha sonra şöyle dedi: «Bilimsel olarak doğruluğuna inandığımız bir savunuyu yapmamak kendimize, mesleğimize ve hukuka duyduğumuz saygının gereğidir.....»

Şu anda Horzum'un da avukatı olan Özek, mektubunun son bölümünde ücret konusuna da değindi ve bankanın kendilerine iki türlü ödeme yapabileceğini, birincisinin aylık biçiminde olabileceğini açıkladı.

Buna göre bankanın teklifi kabul etmesi halinde, kendisinin beş milyon, ortağı Fazıl Sağlam'ın ise iki milyon lira aylık almasını öngören Özek ikinci şık olarak da, avukatlığın sadece Taşar ve Horzum'la sınırlı kalması kaydıyla, bu davalar için elli milyon, ortağına yirmi milyon lira verilmesini istedi.

Çetin Özek'in bu mektubu daha sonra Emlak Bankası yöneticileri tarafından incelendi. Banka teklif mektubunu uygun görmeyerek Özek ve Sağlam'a vekâlet verilmesine gerek olmadığını bildirdi.

Emlak Bankası'ndan olumlu yanıt alamayan Çetin Özek bunun üzerine Kemal Horzum'a başvurdu ve avukatlık teklifinde bulundu.

Ünlü Ceza Hukuku Profesör'ü Çetin Özek şu anda Horzum adına

Avukatlık yapıyor...»

ÇAPKIN HOCA...

«Kamuoyu Oluşturan Gazete» Hürriyet'in Çetin Özek ve benzeri insanlara sağladığı başka olanaklar, büyük olanaklar vardı.

Hani ilan müdürü, genel müdür, genel koordinatör ya da hukuk başdanışmanı olarak alınan ve gelmelerine beş on gün kala onlar için yeni rakam odaları, yeni mobilyalar ve dekorlar, dekorasyonlar hazırlatılan bu kişilerin hemen hepsinin yıldızı Hürriyet'te parlamıştır. Bu gazeteye gelmeden, sıradan bir yaşamı olan, giyimi ile, mal varlığı ve de maaşıyla orta halli bir yurttaş durumunda olan kişiler, önce dolgunca bir ücretle işe başlamışlardır. Ve sekreterler, şoförler ve makam arabaları, elbet az önce sözünü ettiğim lüks çalışma odalarının insanıdırılar artık...

Bitmedi, büyük gazete, büyük kuruluş ya Hürriyet, eh bunun başındaki yetkili adam, adını bütün Babıâli'de bütün iş çevrelerinde ve hükümette ve politik çevrelerinde duyurmuştur, gittiği yerde saygınlık uyandıran biridir artık...

Bunlar kalabildikleri kadar kalırlar Hürriyet'te, daha doğrusu Erol Simavi onlardan bıkana kadar ya da varsa olumsuz yanları, yaramaz yanları, Erol Simavi bunu görene kadar kalırlar. Ve elbet giderken de dünyanın tazminatını götürürler...

Az önce üst kademelere gelen kişilerin yıldızı parlayıverir birden dedik ya, işte bizim hoca da onlardan biriydi.

Doğrusu adamın adına, unvanına, yaşına ve de şanına yakışan zamparalık girişimleri anlatmaya değer. Örneğin Hürriyet'te o dönemdeki başyazarın sekreterliğini yapan bir genç kıza sahip olma girişimleri... Hadi onu da kısaca anlatalım isterseniz.

Düz siyah, ama simsiyah saçları, iri ipiri kara gözleri olan, ince, alımlı bir genç kızdı N. Ve o güne kadar tanıdığım genç kızlar, genç kadınlar arasında dürüstlüğü, hele hele mertliği ve sağlam kişiliğiyle eşine az

rastlanan bir yapının insanıydı. Beni çok sever, bir ağabeye, bir babaya sokulur gibi yanıma gelir günlük olaylardan ve o olaylar içindeki küçük insanlardan ya da kendi yaşamı ile ilgili sorunlardan sözedirdi.

Bir baktım, daha doğrusu daktilodaki yazıdan başımı kaldırdığım zaman baktım yüzü bembeyaz, o iri gözleri dolu dolu N'.nin:

«Hayrola neyin var, ne oldu sana?» dedim. Önce boğuk bir sesle:

«Çok kötüyüm Celâl Abi» dedi, sonra masamın üstünde duran sigara paketine uzanarak bir sigara yaktı ve yanımdaki iskemleyi çekerek oturdu. Ben gene üsteledim konuşsun, anlatsın diye:

«Söyle kızım neyin var, ne oldu?» Sigaradan bir iki nefes aldıktan sonra anlattı:

«Ne biçim insanlar varmış burada be abi. Şu yukarıdaki adam var ya, hani hukuk başdanışmanı dedikleri adam. Yarım saat önce içeride oturuyordum, telefon çaldı, baktım bu. Benim odaya gelir misin dedi, benim sekreter hasta bu gün. Bir iki yazı var yardımcı olur musun, dedi. Hay hay dedim ve kalkıp gittim. Az sonra odasına girdim, hemen ayağa kalktı. Yavşak yavşak gülerek gel canım, dedi ve arkasından da gitti kapısını arkadan kilitledi. Önce pek bir anlam veremedim. Daktilonun bulunduğu masayı göstererek otur şuraya, dedi oturdum. Sonra elinde bir takım müsveddelerle geldi ve bak bakalım benim el yazımı okuyabilecek misin? dedi. Sonra şöyle sekiz on sayfalık bir yazı tomarını önüme koydu aldım baktım, okurum elbet, takıldığım bir yer olursa size sorarım dedim. Bu kez bana iyice sokularak, o malum göbeğini omzuma değdirerek, okursun güzelim, okursun elbet, dedi. Ben yüzüne bakmıyordum. Kâğıdın tekini geçirdim daktiloya, şöyle üç beş satır kadar yazdım, bu arada bana daha bir sokularak sürtünmeye başladı. Hatta giderek eliyle saçlarımı okşadı ve ne güzel saçların var senin, dedi. Birden daktiloyu bıraktım arkama yaslandım.

Sonra, Affedersiniz ama ne yapmak istiyorsunuz siz? dedim. O çenemi tutmak istedi, geri çekildim, bu sırada gene yılışık bir halde ben sana âşığım demez mi?...

Birden ayağa kalktım, çıkıp gitmek istedim, önüme geçti. O yağlı vücuduyla üstüme abandı, öpmek istedi beni. İttim, tekrar ittim. Bağıracağım dedim. Hâlâ sarılmaya çalışıyordu. En sonunda bağırdım, bırakın, bırakın beni diye bağırdım. Gene yılışık bir gülüşle yüzüme baktı uzun uzun, sonra gidip kapıyı açtı. Kapı açılır açılmaz ben koşarak uzaklaştım.

«Görüyor musun Celâl abi, ne kötü insanlar var burada, görüyor musun?..»

İri kara gözleri nemlenmişti N.'nin, bir çay söyledim. «Üzülme» dedim. «Hem aferin sana, yuvasını yapmışsın adamin» dedim. Onu rahatlatamak daha birkaç şey söyledim. Ve yanımdan ayrılmadan bir uyarıda bulunmak istedim ona, «Bak kızım bunları, şu bana anlattıklarını başka kimseye anlatma. Sonra yayılır bu hikâye, o adamin kulağına gider, sana gazez olur, işinden olursun sonra» dedim. Sen misin diyen daha bir öfkelenildi N. ve «Amaan abi, böyle insanlarla bir arada olmaktansa, olmamak daha iyi» dedi. Duygulandım birden sarıldım, yanağını okşadım ve uğurladım. Aradan çok değil bir hafta geçtikten sonra aynı çapkın danışman, telefonla birkaç kez arıyor N'.yi ve her defasında, ona âşık olduğunu, karısını boşayıp onu alacağını söylüyor. O tarihte böyle bir teklifte bulunan ünlü avukat en az 50 yaşında, N. ise on dokuz yaşında idi...

DALAN'IN REKLAMI YAPILIYOR...

Şimdi diyeceksiniz bu tür çapkınlıkları yapan, hele hele Hürriyet'i kullanarak kişisel çıkar sağlayan bir bu adam mı var? Olur mu? Elbet onun dışında çokları var Babiâli'de. Bugünün Gazeteciler Cemiyeti Başkanı olan Nezih Demirkent'ten tutun, bazı yazarları müdürlerine, bazı genel yayın müdürlerine, bazı ilân müdürlerine hatta bugün Şile'de büyük bir motelin sahibi olan istihbarat şeflerine, hatta hatta İstanbul'da birkaç yerde dükkânları olan polis muhabirlerine kadar birçok insan bu alanda nasibini almıştır Babiâli'den...

Gelin isterseniz şimdi gene elimde bulunan 8 Şubat 1988 tarihli bir gazetede ki haberden buraya bazı alıntılar yapalım:

«Polis muhabirlerinden Kasım Gence ve eski mali şube müdürü Cevdet Saral çeşitli işlerde ortaklardır. Bu işlerden bazıları, Kadıköy Söğütlüçeşme'deki Evren elektronik mağazası, Netaş fabrikasının kantini, Doğubank'ta yeni açılan kaçak ve gümrüksüz eşyaların satıldığı mağazadır.

«3 Kasım 1987 tarihinde İstanbul'da polis müdürlerinin katıldıkları bir toplantı yapılmıştır. Emniyet müdür yardımcısı Tayyar Seven'in makamında yapılan toplantıya Tercüman gazetesinden İrfan Ülkü ve Hürriyet'ten Kasım Gence katılmışlardır. Bu toplantıda MİT'e karşı eylemler planlanmıştır.»

Aynı tarihli gazetede Uyum'dan yani Sarıyer sırtlarındaki villalardan söz edilerek, «Kim Kiminle Komşu» başlıklı yazıda Dalan sayesinde Babiâli'den bazı yazı işleri müdürlerinin, genel yayın müdürlerinin, kendilerine sağlanan özel olanaklarla birer villa kaptıkları anlatılıyor...

Dalan sayesinde diyorum, çünkü o dönemde büyük gazetelerin hiçbiri ona, yani Anakent Belediye Başkanı'na muhalefet etmemiştir. Tersine alkışlamışlardır. Bu sayede de sözünü ettiğim bazı gazeteciler Uyum Sitesi'nden nasiplenmişlerdir...

Elbet bir dizi politikacı, bir dizi işadamının adı var Uyum'daki villaların sahipleri arasında...

Hazır Dalan'dan söz etmişken onun çok cin bir yaklaşımla Babîâlî'ye nasıl el attığını ve bazı gazetecilerin ona nasıl kucak açtığını bir başka olay içinde görelim.

1988-1989 Türkiye'sinde yıldızı giderek parlayan, ama daha çok gazete sayfalarında parlayan İstanbul Anakent Belediye Başkanı Dalan'la ilgili bir yığın yolsuzluk öyküleri anlatılıyordu. Ama bunların hiçbirini ne hikmetse, ne bir istihbarat şefi, ne bir yazışleri müdürü ya da genel yayın müdürü gazetesinde kullanmaktan yana değildi.

Günlük gazetelerin bu yaklaşımları süredursun, başında bizim «ütü»nün bulunduğu İstanbul Gazeteciler Cemiyeti 1988 yılı Şeker ve Kurban bayramlarında çıkardığı Bayram Gazetesi'yle birlikte verdiği eklerde, açıktan açığa «Dalan Propandası» yapıyordu.

Eklerin dışında Cemiyet'in çıkardığı Bayram Gazetesi'nde de, Dalan'ın ve belediye ilçe başkanlarının demeçleri yayınlanmıştı.

Bu durumu gören ve oynanan oyunlar, oyuncular karşısında her zaman sesini yükselten Ayhan Yetkiner, Cemiyet'in denetim kurulu üyesi olarak bir rapor hazırladı. Ve bu raporla Cemiyet yönetimine bazı sorular yöneltti. Neden, niçin, hangi gerekçelerle İstanbul Gazeteciler Cemiyeti, Dalan'ın propagandasını yapan böyle bir eki dağıtıyordu? Üstelik bu ekin ilan olduğunu belirten bir küçük not bile yoktu. Ayrıca, para karşılığında yapılsa bile, böyle bir girişim Gazeteciler Cemiyeti'nin tarafsızlığına gölge düşürecek bir nitelikteydi.

Bütün bunları içeren rapor Cemiyet yönetim kuruluna verildi. Ama nedendir bilinmez, Cemiyet yönetimi bu konuda herhangi bir yanıt verme gereğini bile duymadı.

Bir de Milliyet gazetesi yazarı ve Cemiyet yönetim kurulu üyesi Hasan

Pulur'un «istifa olayı» vardı. Ve istifa mektubunda Pulur, Cemiyet Başkanı Nezih Demirkent'in, Divanyolu caddesinde bulunan ve Belediye'ye ait olan bir binanın Basın Müzesi haline getirilmesi için kaynak bulma girişimine değiniyor ve belediye ile işi olan Alarko Holding'in patronu Üzeyir Garih'in yapacağı 75 milyonluk bağıştan söz ediyordu. Çünkü Üzeyir Garih adındaki işadamı böyle bir bağışı yaptığı takdirde, Dalan onun işini çözmüş olacaktı. İşte bizim Hasan Pulur'un istifa gerekçesi buydu. Ve İstanbul Gazeteciler Cemiyeti gibi, iki bine yakın üyesi olan, büyük ve de saygın bir kuruluş, bu tür çıkar olaylarına alet olmazdı, olamazdı. Pulur haklı olarak daha çok bu konuda duyarlılık gösteriyor ve Cemiyet'in böyle bir olaydan yara alacağını açık biçimde ifade ediyordu.

Bu içerikteki istifa mektubundan sonra, Cemiyet yönetimi ile Dalan ve Üzeyir Garih üçlüsü Pulur'a cephe aldılar. Ve Pulur'un iddialarının doğru olmadığını ortaya koyarak onu suçlamaya başladılar.

İşte Hasan Pulur'un istifa mektubundan bazı bölümler:

«Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'na,

Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndan istifa ediyorum. İstifamın nedeni, Basın Müzesi inşaatını tamamlamak için açılan bağış kampanyasında izlenen son yöntemdir.

Hatırlayacağınız gibi 3 Ocak 1985 tarihinde yaptığımız yönetim kurulu toplantısında, benim ricam üzerine, sayın başkan Basın Müzesi inşaatı hakkında bilgi verirken şöyle demişti:

- Alarko Holding grubunun Belediye'de bir işi var. Kanuni olan bu işin zamanlamasında bir sıkıntı çıktı, bunun üzerine Belediye Başkanı Bedreddin Dalan, Alarko Holding sahiplerinden Üzeyir Garih'e, Basın Müzesi inşaatına 75 milyon katkıda bulundukları takdirde, bu işin çözüleceğini söyledi. Şu anda bu konuda önemli bir toplantı yapılmaktadır. Üzeyir Garih bana, bu miktarı ben size taksitlerle öderim dedi.

Başkanın bu açıklaması üzerine sizin de hatırlayacağınız gibi ben söz aldım. Böyle bir yöntemi yadırgadığımı, Gazeteciler Cemiyeti'nin tüzeli

kışılığının bu gibi uygulamalardan zarar görebileceği endişesinde olduğumu ve bu konuda düşünmemiz gerektiğini söyledim.

Sayın Başkan ve üyeler. Elbette her görüş sahibine aittir. Mutlaka çoğunluğun o görüş etrafında birleşmesi beklenemez. Ama görüş sahipleri de görüşlerinde ısrar etmekte ve kabul edemeyecekleri bir uygulama karşısında, en doğal haklarını kullanmakta özgürdürler.

Yukarıdan beri anlatmaya çalıştığım konunun, Cemiyetimiz için endişe verici olabileceği ve Gazeteciler Cemiyeti gibi büyük bir meslek kuruluşunu zedeleyebileceği kanısındayım. Bir Holding'in Belediye ile mahiyetini bilmediğim ve kanuni olduğunda da, aksini öğrenmedikçe şüphe duymadığım, bir işi var...

Belediye Başkanı bu işi halletmek için Holding'e baskı yapıyor. Eğer Gazeteciler Cemiyeti Basın Müzesi inşaatına 75 milyon lira katkıda bulunursanız sizin işinizi hallederim diyor. Bu benim anlayabileceğim ve tasvip edeceğim bir uygulama değildir...»

Öte yandan, yazılı basında bu konuya yer veren birçok gazete, o günlerde bu olaya Hasan Pulur gibi bakıyor ve böyle bir yaklaşımdan ötürü Cemiyet Başkanı Nezih Demirkent'i suçluyordu.

Ama ne vartalar, nice vartalar atlatmış; kendisine karşı çıkanları, yani onun «takımı»ndan olmayanları, gazetede olsun, Cemiyet kongrelerinde olsun, bilinen taktikleriyle uyutmuş ya da safdışı etmiş olan Demirkent, Hasan Pulur'un istifasıyla patlak veren bu olayı da bir «Basın Bülteni» yayınlayarak örtbas etme çabası içine girmişti.

Şimdi o bültenden bazı bölümleri de buraya alıyorum:

«Yönetim Kurulumuz 17 Ocak 1985 Perşembe günü yaptığı toplantıda, aşağıdaki açıklamanın meslekdaşlarımıza ve Türk kamuoyuna duyurulmasını oybirliği ile karar altına almıştır.

Türk kültür ve basın tarihi açısından büyük önem taşıyan Basın

Müzesi'nin, Divanyolu caddesindeki İstanbul Belediye'sinin sahibi olduğu eski Dârülfünun binasında 17 yıl süre ile kiralanarak kurulması için, İstanbul Belediyesi ile Cemiyetimiz arasında, 3 Kasım 1983 tarihinde bir protokol imzalamıştır...

Basın Müzesi inşaatının bir an önce bitirilmesi gerekirken, mevcut fiyat artışları yüzünden maliyeti artınca, bu kere yönetim kurulumuz oy birliğiyle aldığı bir karar sonucu durumu hükümete bildirmiş, ayrıca binanın sahibi olan İstanbul Belediyesi yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır. Bu gelişmeler sırasında gerek özel teşebbüs temsilcileri, gerek meslek kuruluşlarıyla ilişkilerimiz sürmüş olup, halen de sürmektedir...

Son günlerde bazı yayın organlarında yer alan yazılara bir anlam vermek bizim için güç olmuştur. Çünkü bağış yapan kuruluşların tüm yardımları karşılıksız olup, sadece şehre tarihi bir eseri kazandırmak gayesini gütmektedir...»

«NANKÖR NEZİH...»

Aslında bu Nezih Demirkent'in kendisi, hem tek başına kendisi, bir kitabı rahatlıkla dolduracak olayların ve bu olaylar içinde kendi yapısına özgü hesapların, ama ince hesapların adamı... Onun bu yanlarına bir de «Nankörlüğü» ekleniyor. Bu eklemeyi yapan da, gazetesinde spor muhabiri olarak çalıştığı Safa Kılıçlıoğlu. 50'li yıllarda kendinden çok söz ettiren Yeni Sabah gazetesinin sahibi Safa Kılıçlıoğlu yıllar sonra Yankı dergisinde kendisiyle yapılan bir söyleşide, elinden tuttuğu bu adamın, sonradan ne büyük «nankörlük»ler yaptığını, 1.4.1985 tarihli ve 731 sayılı Yankı dergisinde şöyle dile getiriyordu:

«Nezih kanaatimce ayıp etmiştir. Bir kere sen gazeteye muhabir olarak girmişsin ve kademe kademe yükselmişsin. Derken gazeten kapanmış, çıkmışsin. Binaenaleyh gazete hakkında hiç mi iyi şeyler düşünmüyorsun? Ben olayı Hasan Pulur'un yazdığı bir yazıdan öğrendim ve alıp kitabı okuduktan sonrada Nezih'e bir mektup yazdım. Mektubum aynen şöyle:

A. Demirkent, on bir yıl çalıştığın bir irfan ocağını kasap kâğıdı olarak isimlendirmen ve böylece Yeni Sabah'ı küçülttüğünü zannetmen, Yeni Sabah'ta çalışanlardan yalnız sana yakışan bir harekettir. Yeni Sabah'a geldiğin zaman bir öğrenciydin. Gazetecilik hakkında ne öğrendinse, bu ocakta öğrendin. Eğer Yeni Sabah kapanmasa idi, sen Hürriyet müessesesine girip umum müdürlüğüne kadar çıkamaz ve böylelikle bugün milyonların ve milyonların sahibi olamazdın ve hâlâ ücretli çalışır bir halde kalırdın.

Yeni Sabah mademki kasap kâğıdı olacak kadar itibarsızdı, Hürriyet umum müdürü iken ne diye benden Yeni Sabah'ı Hürriyet adına yayınlamak istedin?»

(.....) Bu parantez içinde ağır küfür varmış. Yankı dergisi çıkarmış.

Kılıçlıoğlu devam ediyor: «10 yıl ekmek yediğin ve mesleği öğrendiğin müessesenin sahibi hakkında, sırf küçük düşürmek maksadıyla bir sürü yalanı bir tarih kitabına malzeme olarak nasıl verebildiğine doğrusu

şasıyorum.

1- Velinimetin gazeteyi kasap kâğıdı olarak tavsif ettiğin 1955 tarihinde, Hürriyet ile başa baş mücadele ettiğini ve Türkiye'nin ikinci gazetesi olduğunu biliyordun.

2- O tarihlerde Türkiye'nin hiçbir müessesesinde AP ve Anadolu Ajansı dahil telex ve tele-photo yok iken, Yeni Sabah'ın o günlerde dünyanın en modern cihazları ve makinalarıyla çalıştığını bilmez değildin. Kim de telex vardı ki, Yeni Sabah'ın telexine Altan Erbulak'la dalga geçmek için başka bir telex'ten bağlantı yapabildin. Kaldı ki Yeni Sabah'ın telex'i New York'a bağlıydı. Türkiye'de alıcısı hiçbir gazetede bulunmadığından, Yeni Sabah kapandığında telex ve tele-photo'yu dolar mukabili Tahran'a satmıştık.

3- Sen 26.11.1953 yılında gazeteye girmiş, 30.6.1964 tarihine kadar 11 yıl çalışmış bulunuyordun. O günkü maaşın 2.038.50 TL. idi. Kıdem tazminatında 22.423.50 TL. tutmuştu. O günün ölçülerine ve mevcut kanunlara göre santimine kadar kıdem tazminatını aldıktan başka izin ücretini dahi almış bulunuyorsun. Yeni Sabah müessesesi çıkan bütün çalışanlarına o tarihte toplam 381.596 TL. kıdem tazminatı ödemiştir.

Küçükken insanın sümüğü de akabilir, pantolonunda yırtık olabilir, şu da olur, bu da olur. Ama artık büyümüşsün, İstanbul gibi büyük şehrin Gazeteciler Cemiyeti'nin Başkanı olmuşsun hasbel kader... E biraz kendine gel, biraz daha ciddi ol. Bir titrin var, ayrıca bir de gazete sahibisin, biraz toparlan. Ayıp olmuyor mu?..»

Kılıçlıoğlu ile yapılan söyleşi burada bitiyor. Ancak Yankı'nın bir dipnotu var, o da şöyle:

«Sayın Kılıçlıoğlu'nun Sayın Demirkent'e yazdığı mektubun bazı bölümlerini fazla ağır bulduğumuz için metinden çıkardık.»

ALLAH YÜRÜ YA KULUM DİYOR REYHAN'A...

Demirkent'e burada ara verelim. Nasıl olsa, sonraki sayfalarda çıkacak karşımıza gene. Çünkü Babîâlî Demirkent'siz olur mu?..

Yıllar öncesine döndüğümüzde bu mesleğin nimetlerinden sözde yararlanmış olanlar, ancak bir yemek davetinde bulunanlardı. Ya da olsa olsa falanca kuruluştan hediye olarak bir takvim, bir kalem alanlardı. Bunlar avanta sayılırdı o günlerde. En büyük avanta da, içinde bir elbiselik kumaş olan paketi almak ya da bir geziye davet edilmektir.

Ama sonraları büyüdü bu «avanta»lar... Cep takvimlerinin, masa takvimlerinin ve kalemlerin lafı mı olurdu artık. Örneğin çok az para ödeyerek şu kadar metrekaarelik bir arsanın sahibi olmaktan tutunuz, iyice bir yerde bir daire kapma, bir villa kapma ve elbet bankalardan birinde şu kadar bin dolarlık bir hesaba sahip olmaya kadar büyük «hediyeler»den yararlanabilmenin yolları vardı artık...

50'li yıllarda Babîâlî'de adını duyuran ve işe polis adliye muhabirliği ile başlayan Uğur Reyhan, 1957 yılında Tercüman'a geçmiş bir süre sonra bu gazetenin istihbarat şefliğini yapmış ve 60'lı yılların ortalarında da aynı gazetenin Ankara temsilcisi olmuştur.

Ve ilk patronluğu Uğur Reyhan'ın, iki üç ortak bir araya gelerek kurdukları Akdeniz Haber Ajansı ile başlıyor. Daha doğrusu bu ajansa, Anadolu Bankası ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın da ortak olmaları sağlanıyor. Elbet bakanın açtığı kredilerle giderek güçleniyor ajans.

Ama onda asıl tırmanış işadamlığına soyunmakla başlıyor.

Şimdilerde devleti 200 milyar lira dolandırmaktan suçlanan Kemal Horzum ile birlikte B.C. Hava Yolları Anonim Şirketi'ni Ankara'da

kuruyor... Bundan sonra iş, teşviklere, devletten alınacak teşviklere kalıyor...

Eh, bu tür girişimlerin, bu tür becerilerin sahipleri boşuna mı büyük tutkularla sarıldıkları gazetecilik mesleğini kolay kolay bırakmıyorlar...

Kemal Horzum yurt dışına kaçmadan önce kurulan B.C. Şirketi üç adet kargo uçağı alabilmek için, Devlet Planlama Teşkilatı'ndan «Teşvik» alıyor. Daha sonra Kemal Horzum'un yurt dışına kaçması üzerine, bu teşvik iptal ediliyor. İşte bu olaydan sonra da Reyhan ailesi B.C. Hava Yolları şirketinin tüm hisselerini devir alıyor ve böylece şirketin sermayesi üç buçuk milyar liraya çıkmış oluyor...

Olay «Yürü ya kulum»dan kaynaklanıyor ya, çok değil kısa bir süre sonra da, yani 1985 yılının Eylül ayında toplam yatırımı otuz üç milyon dolar olan, altı adet kargo uçağının ithal ve işletmesi için yatırım teşviki de almayı başarıyor Reyhan. Ve bu teşvikle birlikte B.C. Hava Yolları'na, yüzde yüz gümrük, yüzde kırk da yatırım indirimi sağlamış oluyor...

Bundan sonra Duty Free Shop dönemi yani üç buçuk milyar lira sermayeli ACA Turizm Sanayi ve Ticaret şirketi dönemi başlıyor. Özetle söylemek gerekirse kaçırılan oğlu için altı milyar lira fidya istenen ve polis muhabiri olarak girdiğı Babıâli'den milyarder olarak çıkan ya da ayrılan Uğur Reyhan şimdilerde «En Zengin 100 Türk» arasında bulunuyor... Bütün bunları onu tanıyanlardan ve onunla ilgili yazılardan öğreniyorum. Daha sonra kendisini arayıp sorduğumda, «Hiçbir zaman 100 Türk zengininden biri olmadım, keşke olsam», dedi Reyhan ve ekledi: «Ayrıca alınan teşvikler de kâğıt üzerinde kaldı.»

Bu meslek içinde olup da köşeyi dönenlerden biri de gene Tercüman'dan. Daha çok Arap Dünyasına dönük, Arap ülkelerine dönük ticari girişimlerini sürdüren bugün otel, han ve boğazda villa sahibi olan Lütfü Akdoğan. Ve kartvizitinde halen İstanbul dışında, Paris, Nice ve Genève telefonları bulunan ve baş köşesinde «Ancien Députe Journaliste» yazılı olan Akdoğan, şimdilerde büyük bir otel inşaatı peşinde...

Hadi bir örnek daha verelim. Tıpkı Uğur Reyhan gibi, Lütfü Akdoğan gibi gazete muhabirliğinden gelen, sonra gazete patronu olan bir Mustafa Özkan var.

Benim Akşam'da çalıştığım 60'lı yıllarda, Akşam'ın Ankara muhabiri, daha sonra Ankara temsilcisi olan bu Kayserili, o dönemde Demirel'in koltuğunun altına girdi. Demirel günün birinde, diyelim bir gezide «Bakın çocuklar şuradan anayol geçecek, paranız varsa buradan arsa alın» dediğinde ilk adımı atanlardan oldu. Gene Demirel sayesinde sağlanan banka kredileri ile önce Ankara'da bir baskı makinesi alarak matbaa kurdu. Daha sonra gene Demirel'in sıcak ilgisine sık sık mazhar olan ve o günlerde Demirel'in evine geldiği, sohbet ettiği tek gazeteci olan Özkan, bu sayede bir büyük kredi daha kopararak Sonhavadis gazetesini satın aldı. İstanbul'da, E-5 yolu üzerindeki Sonhavadis tesislerini kurdu...

Yıllar önce, taa Menderes döneminden başlayarak sürekli sağ kanattaki partilerin borazanı olan Sonhavadis, özellikle Demirel'in partisi AP. döneminde, tamamen iktidar yanlısı bir gazete olarak yayın yaşamını sürdürmeye başladı.

Kuşkusuz bu başarıda her Kayserili gibi Özkan'ın yapısındaki cinliğin beceri ve yeteneğin büyük payı oldu... Hele şimdilerde kurduğu «Özkan Center» dillerde dolanıyor. Dünyanın ünlü markalarını biraraya getiren Özkan Center'de İtalyan mobilya, seramik yatak odası takımları ve aydınlatma malzemeleri, Alman komple mutfakları, heykeller satılıyor. Hepsi ithal malı. Ve bir mutfak takımı bir daire parası sanki... Bir zamanlar Demirel'in koltuğu altına giren bu Kayserili, şimdi Özal'ın peşinden ayrılmıyor...

ARAMIZDA PIRLANTALAR DA VAR...

Şimdi burada, bir konuya, önemli saydığım bir konuya açıklık getirmek istiyorum.

Elbet Babîâlî'nin, Babîâlî insanının tümü ya da büyük bir bölümü bu yapıda insanlardan, yani mesleği basamak olarak kullanıp kişisel çıkar sağlayan insanlardan oluşmamıştır.

O sözünü ettiğim «Yürü ya kulum»lu insanların dışında, mesleği seven, meslekteki heyecanını kolay kolay yitirmeyen ve daha da önemlisi meslek haysiyetini her şeyin üstünde tutan muhabirler, müdürler, sekreterler, yazarlar ve patronlar olmuştur, olacaktır.

Doğrudan şaşmayan, dahası kendilerini kolay kolay satmayan ve iktidarlar döneminde ve yönetim kadrolarında yapılan yanlışları bağıra bağıra söyleyen, yazan ve kamuoyuna duyuran gazeteler, muhabirler, yazarlar, soylu patronlar olmuştur, olacaktır...

Bunlara da verilecek çok sayıda örnek vardır, ama burada ben sevgili Hayri Ağabeyimi, yani Babîâlî'nin temiz kalmış, bozulmamış pirlantalarından birini anmadan edemeyeceğim.

Bizim Gazeteciler Cemiyeti'nin kurucusu ve otuz dokuz yıllık üyesi Hayri Alpar, Babîâlî'de görev yaptığı gazetelerde önemli yerlere geldi ve kendisine büyük yetkiler verildi. Ama başkaları gibi geldiği bu yeri ve elindeki yetkileri hiçbir zaman kötüye kullanmadı. Dahası hiçbir zaman mesleğe, mesleğin onuruna gölge düşüren insanlara elini uzatmadı...

Ona göre, bu meslek «Doğruluk Mesleğidir» ve gazeteci de «Toplumun Örnek Kişisidir» gene ona göre «Gazeteciliği sevmeyen gazetecilik yapmamalıdır. Ve gazeteci her gittiği yerde kendisini değil, mesleğinin onurunu düşünmelidir...»

Meslekten söz açıldığında önce yürekten inandığı bu ilkeleri ortaya koyardı Alpar ve genç gazetecilere de şöyle seslenirdi:

«Bu mesleği sevmeyen, bu mesleğin heyecanını duymayan kişi pek başarılı olamaz. Bu meslek aynı zamanda çok güçlü bir meslektir. Kamuoyunda etkinliği olan bir meslektir. Ama bu gücü sakın olaki kendi şahsınız için kullanmayasınız. Birçok gazeteciye yapıldığı gibi bana da türlü teklifler yapılmıştır. 1953 yılında Sayın Celal Bayar beni önce milletvekili, sonra da bakan yapmak istemişti. Ben bu teklifi şaka ile değerlendirerek kabul etmedim. Çünkü benim için hep bu meslek önde gelir. Eğer onun hakkını veriyorsam, eğer ona gölge düşürecek en ufak bir adım atmıyorsam, o zaman onunla mutlu, onunla güçlüyüm ben.»

Rahmetli Hayri Alpar, başlarda anlattığım gibi benim bu mesleğe soyunmama sebep olan kişiydi. Yaklaşık yarım asır, kafasıyla, yüreğiyle ve şaşmaz doğruluğuyla kendini Babıâli'ye veren bu değerli insan, başkaları gibi han, apartman, otel, motel ve villa sahibi olmadı. Geride kalanlara yani çok sevdiği ablasına Levent'teki 6. Gazeteciler Sitesinde bulunan kooperatif evlerinden bir dairecik bıraktı o kadar... Buna karşılık bana ve onu tanıyan Babıâli insanlarına üstüne hiç gölge düşürmediği bir onuru, bu mesleğin onurunu bıraktı. Nur içinde yatsın...

Şimdi gelelim mesleği ve mesleğin insanlarını çok yakından ilgilendiren bir başka soruna. Benim mesleğe soyunduğum 1957 yılından bu yana giderek bir şeylerin azaldığını, giderek yok olduğunu görüyoruz. Örneğin az önce Hayri Alpar'dan esinlenerek söylediğim meslek heyecanı. Özellikle son yıllarda buna, bu heyecana sahip gazetecilere, hele hele genç gazetecilere pek rastlayamıyoruz. Oysa yeniden vurgulamak istiyorum «bu meslek heyecan mesleğidir, sen buna sahip değilsen eğer, git Evkafta memur ol...»

Ve bakıyorum gene benim başladığım yıllarda gördüğüm o büyük tutku ve az parasına, sağlanan olanaklara (şimdi gazetelerin muhabirler için servis arabaları var, kafeteryaları var, 212 sayılı yasayla sağlanan sosyal olanakları var, oysa biz dolmuşla otobüsle işe gider, sokak içinde el arabasında kafa etinden yapılan köfteler verdik...) rağmen, elimizde, ayağımızda dolanan o büyük coşku yok

şimdilerde, birçoğu saat akşamın beş'ini, bilemediniz altı'sını bekliyor çekip gitmek için. Meslek, sevgi, tutku, coşku ve beceri aradığı kadar, biraz da gözü kara adam arıyor bence. Bakıyorum böylesi de, yani bütün zor koşullara, hatta tehlikelere rağmen koşan, koparan, getiren de çok az, yok gibi bir şey günümüzde...

Birini, ikisini saymazsak, bir magazin gazetecilik yarışıdır gidiyor. Ve sayfalarda yabancı dergilerden aktarılacak kullanılmış gene magazin ağırlıklı bol fotoğraflar yer alıyor. İşin kolay ve de rahatlığı belki, «masa başı gazeteciliği»ne başvuruluyor. Bir şeyler daha var, bu magazin tutkusu, daha önce verdiğim örneklerde görüldüğü gibi, hepsini değilse de, bazı genç muhabirleri yalan habere, ya da yakıştıрма habere itiyor...

Yalan haber, kişisel çıkar uğruna yazılan haber konusuna değinmişken burada, büyük usta Sedat Simavi'nin yıllar önce yaptığı önemli bir uyarıya yer vermeden edemeyeceğim:

«Kalemime daima efendi kal, uşak olma. Gazetecilik doğruluk mesleğidir. Kalemimi kır, ama satma...» diyordu Sedat Simavi.

Bir başka sorunumuz da bugün, gene gazeteler arasında bir yarış, ama büyük bir yarış halinde süren lotarya olayı. Özellikle son yıllarda giderek hızlanan bu lotarya yarışı, beni iyi haberimle, iyi fotoğrafımla, etkin gazetecilik olayımla al diyen gazeteyi bir yana iten ve yaptığımız işin değerini düşüren önemli bir sorunumuz bizim.

Şimdiye kadar yazdığı yazılarla, toplumda büyük etkinlik sağlayan ve bana göre, fıkra yazarı olarak, masa başında oturup ahkâm kesen değil de, haber-fıkra yazan Uğur Mumcu'nun deyimiyle, bu «kuvai ticariyye»yi bizim yokuşta yoğun biçimde görüyoruz artık...

Bu yüzden olacak son yıllar içindeki gazeteciyi, koşan, araştıran, istenilen hedefe varan sonunda bir bilinmeyen ortaya çıkaran biri olarak ender görüyoruz artık...

Aslında bu lotarya olayının geçmişine, yani yirmi yıl öncesine

baktığımızda, orada bir tek gazeteyi ve de gazete patronunu görüyoruz. Akşam'ı ve onun sahibi Malik Yolaç'ı görüyoruz. Ama temelde yatan nedenler yönünden farklı bir lotarya idi Akşam'ınki. Daha önce sözünü ettiğim gibi, o yıllarda ben de o gazetede idim. Bazı politikacılar, başta Demirel, politik çıkar uğruna «komünist» sloganına sık sık sarıldıkları için ve böyle bir ortamda adı «Komünist Gazete»ye çıktığı için, özel ilanın santimini alamıyordu Akşam. Böylece o tarihte çalışanlar, maaşlarının bazen dörtte birini, bazen yarısını alıyordu. İşte bu parasal sıkıntı, Babiâli'de hep yenilikler yaratan Malik Yolaç'ı kimi zaman Akşam okurlarına kuponluk kumaş satmaya, kimi zaman pardesü satmaya itmişti. Hatta bir başka zaman da, Açık hava Tiyatrosu'nda, Ajda Pekkan'ın ve diğer sanatçıların para almadan katıldıkları bir eğlence gecesi düzenlenmişti. Hiç unutmuyorum, sağlanan otuz üç bin liralık hasılatla o ay maaşlarımızın gene dörtte birini alabilmiştik...

Ama şimdi öyle mi ya.. Şimdi çok başka boyutlarda lotarya. Ve siz, dünyanın bir başka yerinde oluşan bir olaya gitmek istiyorsanız ve bu olayın bir bilinmeyen yanını ortaya çıkartmak istiyorsanız, bunu söylediğinizde ya da önerdiğinizde, «çok masraflı olur» biçiminde bir gerekçeyle bu öneriniz kabul edilmiyor. Ama buna karşılık yapılan lotaryalara, milyarlar, milyarlar harcanıyor. Ve böylece iyi gazetecilik yaparak okurların ilgisini çekmek ya da çoğaltmak yerine, lotarya yeğ tutuluyor. Ve harcanan bu büyük paralar, yıl sonunda masraf gösteriliyor...

Bakınız geçen yıl yapılan bir araştırmaya göre, bu lotarya uğruna bir yıl içinde, kimler ne ölçüde keseyi açmışlar ve kupon karşılığında okurlara, akla gelmeyecek neler, neler vermişler.. Büyük şirketleri, büyük holdingleri gölgede bırakacak düzeyde, gene bir yıl içinde TRT'ye ne kadar reklam ücreti ödemişler?..

1988 yılı içinde bazı gazetelerin okurlarına verdikleri hediye çeşidi altmışı buluyor. Bunların içinde ev var, «dayalı döşeli daire» var... Hatta «dayalı döşeli ve de hizmetçili ev» var. Otomobil var elbet. Televizyon var, video var, Kur'an var, ansiklopedi var, tatil gezisi var, plastik kaplama kâğıt var, sabun var, yağ var, hatta ilk kez uçak var. Bitmedi, Cumhuriyet altını, devre mülk yazlık, kol saati ve kumaş da var... Ve bir yıl içinde gazetelerin ödedikleri reklam ücreti de, yaklaşık on iki milyar lirayı buluyor...

Bu alanda rekor Sabah'ta. Sözüni ettiğim yıl içinde Sabah yirmi dört çeşit hediye dağıtmış. Dağıtılan hediyeler arasında en ilginç olanı da oyuncak. Gene aynı araştırmaya göre, yaklaşık elli iki bin oyuncak dağıtmış Sabah. Ve hediye çeşitliliğinde olduğu kadar, reklamda da önde Sabah. 1988 yılı toplam reklam harcaması, iki milyar dört yüz altmış milyon lira bu gazetenin. TV'de en çok görülen kuruluş olarak, gene başı çekiyor Sabah. Aynı yıl içinde, toplam yirmi iki bin sekiz yüz on saniye, yani altı saat on dakika görünmüş Sabah.

Onun hemen arkasından on yedi çeşit hediye ile, Türk basınında «karton devri»nin başlatıcısı olarak Milliyet geliyor. Çarşambaları taşıt, cumaları ev ve pazarları da karton modelleri veren Milliyet, TV reklamları için 1988'de toplam bir milyar, beş yüz altmış altı milyon lira harcamış bulunuyor. Ve bu alanda Hürriyet, yıl boyunca toplam on altı çeşit hediye vererek, para armağanını rekor düzeyde dağıtarak, bir milyar beş yüz beş milyon lira da TV harcaması yaparak, üçüncü sırada geliyor.

Ve bu üç büyük gazeteyi, sözüni ettiğimiz alanlarda, Günaydın, Güneş, Türkiye, Tercüman, Tan gibi gazeteler izliyor.

Hadi lotarya çıkar yol olarak görülüyor, gerekli görülüyor diyelim. Ama böyle bir kampanya başlatılırken, gazetenin sayfalarında önemli gazetecilik olayları da yer alırsa, özellikle o günlerde yer alırsa, mevcut tiraja belli ölçüde bir okur topluluğu da eklenmiş olur.

Diyelim araba vererek, dayalı döşeli daireler vererek iki yüz bin kadar tiraj artışı sağlanmışsa, o günlerde ilginç gazetecilik olaylarını bulan yeni okur, hiç de fena gazete değilmiş diyerek kalır. Yani alınan iki yüz binlik ek okurun, hiç olmazsa kırk, elli bini devamlı okur olarak kalır.

MADALYONUN ÖBÜR YÜZÜ...

Ama ne öylesi, ne böylesi bence, bu mesleğe kendini adanmışların ve hâlâ meslek coşkusu içinde olanların gönlünde yatan o ki, her gazete büyük kitlelere hitap eden yayın politikasıyla, haberiyle, fotoğrafıyla, röportajı ve araştırma yazılarıyla, iyi gazeteciliğin, etkin gazeteciliğin örneklerini verebilsin. Böyle olmayınca elbet kalitesi düşüyor yaptığımız işin...

Madalyonun bir de öbür yüzü var. Kuşkusuz benim başladığım yıllarda, benden önceki yıllarda, Babıâli insanları, diyelim muhabiri, diyelim sayfa sekreteri, diyelim yazışleri müdürleri ve foto muhabirleri, günümüzdeki kadar dolu bir dağarcığın sahipleri değillerdi. Bir kere büyük bir çoğunluk yabancı dil bilmezdi. Gene büyük bir çoğunluğun öğrenim durumu, liseden öteye pek gitmezdi. Ve bilimden, teknikten, genel kültürden, dünyadaki gelişmelerden nasibini almış kimseler azınlıktaydı.

Bugün yükseköğrenim yapmış genç gazeteciler çoğunlukta. Meslekte başarının yüzde otuzu, kırkı mutlak dolu bir dağarcık olayı ile sağlanır. Ama geriye kalan yüzde altmış yetmiş ise, birtakım yapısal özelliklerle sağlanır. Sözü biraz daha açarsak, bu yapısal özelliklerde, doğruluk saklıdır. Çünkü bu meslek doğruluk mesleğidir. Sonra bazı yetenekler saklıdır. Kalem yeteneği, kadrajı iyi kullanma yeteneği, çarpıcı bir sayfa hazırlama yeteneği gibi. Sonra bu mesleğin ilacı olan heyecan saklıdır, mesleğe olan tutku saklıdır. Ve biraz cebrezel olma, gözü kara olma, koşan, koparan biri olma gibi, yapısal özellikler saklıdır...

İşte bu ikinci bölümde olanları, günümüzdeki kadrolarda yeterince göremiyoruz artık. Yoksa gelişen teknoloji, gelişen yaşam düzeyi, (çay simit çok gerilerde kaldı artık) oturduğu yerde haber yazma, haber yapma ve akşam beş dedi mi çekip gitme kolaylığını mı getirdi bu yeni kadrolara?...

VE «DÖNEKLER»...

Aslında yapı bu, hamur bu, 'kumaş bu.. Toplumun hemen her kesiminde rastlanan kişilik bozukluğuna, çıkar çatışmalarına, sömürüye, vurguna, yolsuzluğa, ister istemez Babiâli'de de rastlıyorsunuz. Gerçek olan şu ki, eski ustalarımızın sık sık sözünü ettiği «doğruluk İlkesi»inden baktığımız zaman olaya, üzüntümüz daha bir artıyor.

Öte yandan bu sıkıntı veren tablo ile birlik, bizleri şaşkına uğratan bir başka tablo daha çıkıyor ortaya.

Bir zamanlar Marksizmden yana olan ve adı «Komünist»e çıkan ya da solculuğu kimseye bırakmayan yazar, çizer takımından bazı muhteremlerin de, inanılmaz biçimde çark ettiklerini görüyoruz Babiâli'de...

Kimi, yıllardır savunduğu çizgiden saparak, iyi para, dolgun para veren bir gazetede çalışma yoluna başvurmuştur. Kimi «Solculuk yaptık, hep aç kaldık» deyip bir -U- dönüşü yapmıştır. Kiminin de içi dışına vurmuş ve böylece zaten özentili olan solculuğundan vazgeçerek, o çıkarıcı yapısına uygun biçimde daktilo tuşlarına vurmaya başlamıştır. Bunlara, bu dönemlere, gene Uğur Mumcu'nun deyişiyle «Marksist Dönek»lere çok sayıda örnek verebiliriz.

Şimdi burada vereceğim bir iki örnek yeterli sanıyorum. Birincisi «Beynini viskide çürütmüş Marksist dönek» Çetin Altan. İkincisi de daha çok paraya, daha çok mülke yani apartmana, yani «Tek Ofset», «Tek Han»a sahip olmak yolunda adımlar atan Mehmet Barlas...

Önceleri ikisini de yakından tanıdım, ikisini de sevdim, sarıldım, kucakladım. Sonra ikisinden de koptum, uzaklaştım.

Zaten öteden beri, çocukluğumdan beri, «dönek adamı» sevmedim, sevemedim. Birlikte çıktığımız yolda dönek, kavgada dönek, pazarlıkta dönek, anlaşmada dönek, dostlukta, arkadaşlıkta dönek insanları

sevmedim, sevemedim...

Çetin Altan deyince Akşam'daki beraberlikler, Basıncöy'deki beraberlikler ve yürüyüşlerdeki beraberlikler geldi aklıma.

O günlerde hiç toz kondurmazdım ona. Bir kere müthiş dolu bir dağarcığın ve o dönemde insanı büyüleyen kalem yeteneğinin adamıydı o. Yazdıklarından bazı bölümleri keser saklardım. Onu sevmeyenlerle, ona küfredenlerle uzun uzun tartışır, bağırır, çağırır ve savunurdum onu..

Hele yürüyüşlerde anlattıklarını büyük bir içtenlikle dinler ve bu yürüyüşler hep sürsün isterdim.

O zaman «Tosuncuk»ları olan Ahmet ve Mehmet bugünkü gibi, ne falanca partiye (ANAP) hayran, ne de her biri, bir sütun sahibi olarak o alanda ahkâm kesme sevdasında değillerdi...

Babadan gelen alışkanlık ya da babaya çekme, babanın yolunda gitme tutkusunu diyelim, ikisi de çok genç yaşta, sanıyorum 17-18 yaşlarında başgöz oldular...

Bereket çocuklarına tutkun ve müthiş özveri sahibi bir anaları vardı. İşte bu sıralarda yani 12 Mart dönemi, baba içerde idi. Çocukları gibi bir süre sonra o da çıktı içerden. Kuşkusuz güzeldi dışarıda olmak. Gökyüzü, yıldızlar ve güzelim deniz kıyıları diye başlamak söze, güzeldi. Ve elbet özgürlük üstüne diziler, özgürlük üstüne türküler ve çarpıcı sözler güzeldi. Ama ya iş güç, ya ekmek parası.. Ve gencecik kız Zeynep ve «tosuncuklar» ne olacaktı?...

Bunları da konuşurduk yürüyüşlerde. Eldeki sermaye o günlerde, hem tek sermaye Viski romanıydı. Onu, Viski'yi uzun uzun anlattı bir gün bana, gene bir başka yürüyüşte.

Tuttum kendimce bir girişimde bulundum ona haber vermeden. Erol Simavi en büyük destek oldu bu alanda. Daha lafını eder etmez «Ne

yapabiliriz Celâlcîğim?» dedi. Ben «fazla bir şey gerekmez Erol Bey, romanı var Çetin'in, romanını alın yeter» dedim.

Ve bundan sonra gerekli kişilere talimat verildi. Burada Erol Simavi'nin bilmediğim bir yanı çıkıyordu ortaya. Belki babaya daha çok bu yanıyla çekmişti. O da baba Sedat Simavi gibi, solcu, sağcı biçimde değerlendirmelere girmeden, gazeteciliğine, yazarlığına, sanat yanına, bilgisine, görgüsüne bakarak, bu tür insanlara hemen kucak açıyordu.

Çok değil iki gün sonra Nezih Demirkent bana Çetin'in Viski romanını getirip Ecvet Bey'e (Ecvet Güresin. O tarihte genel yayın müdürü idi) vermemi ve romanı onun okuyacağını söyledi. Hiç vakit yitirmeden Çetin'den romanı aldım getirdim. Öğrendiğim kadar roman, Erol Bey'in emri ile satın alınmıştı. Ve karşılığında da, o tarihte rekor sayılan bir ücret, yani tam yetmiş bin lira ödenecekti. Bu müjdeyi de götürdüm Çetin Altan'a. Sevinçten havalara uçtu. Bir gün sonra gelip parayı aldı ve beni de sahildeki Kalyon Oteli'ne götürdü. O akşam otelin terasında bir güzel çektik kafaları.

Ama gün geçtikçe olayın hem beni, hem Çetin'i düşündüren yanı hâlâ Ecvet Güresin'den bir ses çıkmayıyordu. Sonunda bir sabah odasına girdim Ecvet Bey'in «Abi ne oldu, okudunuz mu Çetin'in romanını, beğendiniz mi?» sorusunu yönelttim. O, yüzüyle, daha doğrusu dudaklarıyla romanda pek iş olmadığını, pek tutmadığını anlatmak istedi. Sonra bunu sözlü olarak ifade etti. Ben bunun üzerine Erol Bey'i buldum, durumu anlattım ve «Allah bilir Erol Bey belki romanı tümüyle okumamıştır Ecvet Bey» dedim ve hemen arkasından ekledim: «Eğer izin verirsiniz bir başkası daha okusun. Göreceksiniz sonuç olumlu olacak.»

Bu olaya sıcak ilgisini sürdüren Erol Bey, bu kez o dönemde Hürriyet'te iyi yerde olan, söz sahibi olan kişilerden Zeynep Avcı'nın da okumasını istemişti. Uzatmayalım Zeynep kısa sürede okumuş ve müessese müdürü olan Nezih Demirkent'e olumlu görüş bildirmişti.

Ama ilginçtir, aradan geçen gene bir on günlük süreye rağmen ne zaman yayınlanacağı bilinmiyordu.

Bunun üzerine Çetin Altan kalkıp geldi gazeteye ve Nezih Demirkent'le görüştü. Demirkent ona romanın Hürriyet'e gitmediğini bu yüzden yayınlanmayacağını söylemişti. Bu yanıtı alan Çetin Altan büyük bir telaş içinde «Ama ben yedim o parayı» deyince, Nezih Demirkent'in cevabı gülerek «Afiyet olsun» olmuştu...

Artık olay kesinlik kazanmıştı. Verilen yetmiş bin lira da Erol Bey'in kucak açmasıyla

bir yardım niteliğindeydi. O günlerde cezaevinden çıkmış bulunan Çetin Altan işsizdi ve parasal sıkıntılar içindeydi. Bu nedenle aldığı yetmiş bin lira kısa süre içinde uçup gitmişti. Onun bu yanlarını, bu sorunlarını benden dinleyen Erol Simavi daha sonraları Çetin'i Hürriyet'e aldı. Böylece bir süre Hürriyet'in «Bir Günün Hikâyesi» köşesinde imzasız küçük fıkralar yazdı. Aynı zamanda Hürriyet'e bağlı Çarşaf dergisinde «Zurna» imzasıyla yazılar yazdı. Ve artık, belini doğrultmuştu. Bir süre sonra eski gazetesi Milliyet'e geçti. Oradan büyük transfer ücreti alarak yayın hayatına yeni giren Güneş'e geçti. Ama artık değişmişti Çetin, eskiden olduğu gibi, Akşam'da olduğu gibi sosyalizmin başöğretmenliğini yapmıyordu. Tam tersine mevcut ANAP iktidarının «şakşakçılığı»nı yapıyordu. Ve bu «şakşakçılığı» özellikle Güneş'ten sonra yeniden Hürriyet'e girdiğinde daha bir sürdürdü. Hem bu alanda yalnız da değildi, büyük «Tosuncuk» Ahmet Altan'ı da aldirtmişti Hürriyet'e. Bir taraftan da devlet televizyonun ekranında söyledikleri zor anlaşılan (çünkü programa viskisini yudumladıktan sonra çıktığı söyleniyordu) ilginç (!) konuşmalar yapıyordu.

«ÖZAL ATATÜRK'TEN DAHA DEVRİMCİDİR...»

Hele büyük oğlu Ahmet Altan, Özal şakşakçılığında babayla yarış eder hale gelmişti. Bakın o tarihlerde yani 21 Eylül 1988 günü «Şeytanın Gör Dediği» sütununda «Gitme Kal» başlıklı yazısında Özal için ne diyordu Çetin Altan:

"Çekip gitmek istersin bulutlar, sisler, yağmurlar içinde.

Yine de gitme kal.

Küsme. Bak yağmur yağıyor dışarda. Hava daha da bozacak gibi. İnan, güneşin açtığı günler de olacaktır, gitme kal. Şu gördüğün kaldırım daha önce bir çukur, bir kümbet uzantısıydı. Ne kadar düzgün yükseliyor şu yapı. Haydi haydi o kadar kırılma. Haydi. Ha.. Haydi.. Lütfen.. Gitme Kal..

Seni de anlayanlar vardır, çoğalacaktır. Konuşurken ortasından tuttuğun irice kalem.. anlattığın hesaplar.. antik çağlardan kalma, antik anforaların kırıklığı düşmesin yüreğine..

O kırıklık bizim kuşağımızdan çok, kişinin ortak paylaştığı bir acılı mızraktır.. Gelip geçer, ama delip de geçer..

Yağmur daha da şiddetleniyor.. Ne dersin? Elbet karar senin.. Hak vermek de zor.. Hani yani belki.. Bir ricanın önemi olmazsa da, hatırı olabilir gibi..

Gitme kal.."

Dedik ya serde döneklik var bir kere, «Şakşakçılık» var...

Gelin bu şakşakçılığı bir başka biçimde dile getiren Uğur Mumcu'dan

da bir bölüm alalım buraya:

«Marksist döne  Çetin Altan'ın şu sözlerini, Altan'ın Holding soytarlığı ile görevli iki liberal tosun oğluna anımsatalım.

«Bir devrimci iktidara gelme yollarında kendi gücüne en uygun ve sonuç sağlayacak olanını seçer. Birikimi yapmak için parlamentoculuk bir süre kullanılabilir, ama sosyal gelişim güçlü müttefiklerle birleşme olanaklarını sağlarsa iktidan da hemen alır. Ecevit gibi «hayır ben iktidarı öyle değil böyle alacağım» diye işi sürüncemede bırakmaz.

Erim kabinesi gericiymiş, iş çevrelerinin kabinesiymiş, Amerikan oyunun bir görüntüsüymiş vs.

Bu iddialar, şimdiye kadar yapılmış olan birikimlerle Türkiye'nin sosyal bünyesindeki gebelik sancılarının inkârı sayılır. 27 Mayıs nasıl akla gelmedik zıplamalar yaratmışsa, bu yeni kompozisyon da kimsenin hesabını kolayca yapamayacağı değişiklikler meydana getirecektir. (Akşam, 5 Nisan 1971)»

12 Mart'taki bu «cunta sözcülüğü» 12 Eylül askeri yönetiminin turfanda ürünü arabesk liberal ANAP'ın alafranga savunuculuğu ile sürüyor.

Marksist ajitasyondan cunta sözcülüğüne, cunta sözcülüğünden arabesk liberalizmin şakşakçılığına, arabesk liberalizmin şakşakçılığından liberal tosun suflörlüğüne, liberal tosun suflörlüğünden, TRT hacıyatmazlığına, TRT hacıyatmazlığından, Babıâli konaklarının salonlarındaki valslere kadar uzanan serüvenlerinden sonra, Hürriyet gazetesi kurucusu, rahmetli Sedat Simavi'nin şu sözlerini anımsatıyoruz:

«Gazeteci arkadaş, kalemini kır, ama satma...»

Bu çok eski tanıdığım, daha önce de hayranlık duyduğum kişiyi, yani «Marksist Döne i son üç beş yıl içinde giderek tanıyamaz hale

geldim. Hemen her karşılaşmada, ayaküstü de olsa yaptığı her konuşmada şaşkına dönüyordum. Bunlardan biri Hürriyet'in terasındaki barda geçiyordu. Elbet gene Özal'dan söz açıldı. Ne diyeceğini bilmiyordu Özal için. Ve bir ara kulaklarıma inanamadım, «Özal Atatürk'ten daha devrimci» demez mi?... Bu konuşmayı yaparken yanımda yazışlarından Hakkı Martı da vardı. Birbiri arkasına yudumladığı viskilerle sesi giderek boğuk boğuk çıkan bu«Marksist Dönek» Çetin Altan'ı şaşkınlık içinde dinliyorduk. Bir ara:

«Yahu kulaklarıma inanamıyorum Çetin Altan, bunları sen mi söylüyorsun?» dediğimde, gene boğuk boğuk, hâtta kopuk kopuk bir şeyler söyledi. Ve sonunda sözü evindeki hizmetçiye getirdi.

«Mesela beni evimdeki hizmetçi eleştiremez anladın mı Celâlettin Çetin. Eleştiremez çünkü mülkiyet benim...»

«Ama Çetin Altan tut ki sen kötü bir ev sahibisin, o hizmetçiye eziyet ediyorsun, ya da hakkını yiyorsun, o takdir de...»

«Yooook, yok öyle şey. Eleştirdiği an onu kapının önüne korum, anladın mı?»

Bu arada Hakkı Martı işin şeytanlığına kaçıyor. «Abi boşver şimdi sen bunları, şu Paris'te aldığın villa nasıl?»

«Monmartre'daki ev yani?»

«Evet.» Bundan sonra bir başka soru Hakkı Martı'dan:

«Araba nasıl gidiyor, şu yeni aldığın kırmızı Pejo?» Bütün bunlardan sonra durmadım, duramadım orada, kalktım. Ve kalkarken «Uğur Mumcu boşuna senin için beynini viskide çürütmüş Marksist Dönek dememiş...» dedim ve çıkıp gittim.

O günden sonra bir daha yüzünü görmek istemedim onun. Bir süre

sonra da oğlu ile birlik ayrıldılar Hürriyet'ten. Hem yıllar önce benim girişimimle ve elbet Erol Simavi'nin kucak açmasıyla belini doğrulttuğu Hürriyet'ten, sözde bir olayı protesto ederek ayrıldılar.

Olay, Babiâli'de, yazışleri müdürü olarak, genel yayın müdürü olarak, kendine özgü becerilerle, çalıştığı gazetelere tiraj aldırarak ve bundan ötürü de bazı gazeteler arasında kapışılan Rahmi Turan'ın Hürriyet'e alınmasından kaynaklanıyordu. Rahmi, magazin gazete yapan adamdı. En önemlisi, «Marksist ajitasyondan, cunta sözcülüğüne, cunta sözcülüğünden, arabesk liberalizmin şakşakçılığına» geçmemişti. Elbet bu büyük eksiklikti onlar için...

Aslında Çetin Altan ve büyük tosuncuk Ahmet Altan için bu olay bir çeşit günah çıkartma idi...

Ve bir süre Akşam'da birlikte çalıştığım, (o dönemde Akşam'ın spor servisi şefiydi) Rahmi Turan, hiç olmazsa, en az otuz yıl hep Babiâli'den biri olan ve Babiâli'de aranan bir gazeteci olarak kaldı. Dahası, yakından tanıdığım için biliyorum, kimsenin «Şakşakçı»lığını yapmadı Rahmi Turan...

Sonra baba ve oğul bu sözde protestoyu yaparlarken, yazdıklarıyla, babasının, yani Babiâli'deki son beş yıllık Çetin Altan'ın giderek bir kopyası olan ve babası gibi Özal'ı bir numaralı devrimci sayan büyük tosuncuk Ahmet Altan'ın güvendiği bir başka kapı vardı. Asil Nadir'in yeni yeni sahibi olduğu, bol paralı Güneş gazetesi vardı. Ve Hürriyet'ten ayrılır ayrılmaz kapağı oraya attı...

Gerçi kısa bir süre sonra, çok değil beş altı ay sonra Ahmet Altan orada yaptığı önemli bir yanıştan ötürü kapıların dışında bırakıldı. Bırakıldı ama babasıyla birlik şakşakçılığını yaptığı Özal'ın, daha doğrusu oğlu Ahmet Özal'ın arka çıkmasıyla, Star-1'de «Kırmızı Koltuk» programında, «him him konuşmalarıyla» bir iş kaptı...

Çetin Altan'ın Babiâli'de görülen bu zikzakları, ister istemez kamuoyuna da yansımıştı. Bu nedenle lafı açılınca konuşuluyor, hatta bazı kabarelerde güldürü dizilerine konu oluyordu. Örneğin ünlü bir güldürü ustası bir oyunda, sahnedeki bir başka oyuncuya, Çetin Altan

için, «Şimdi Hürriyet'te, daha bunayınca Tercüman'a geçecek...» diyordu.

Bu arada benim, bu kitabı yazmakta olduğum günlerde, bu «dönekler» konusuna eğilen ve yalnız Babîâli içinden değil, Babîâli dışından da bazı muhteremleri alarak, bir «Döneklik Tartışması» adı altında yayın yapan Nokta dergisi, olayı daha geniş boyutlarda tutarak, yazıda adı geçenlerin görüşlerine de başvuruyordu.

Kuşkusuz onlardan biri, bizim Çetin Altan'dı. «Marksist Dönek» Çetin Altan, bu konunun şimdilik ertelenmesini, geleceğe bırakılmasını savunarak şöyle diyordu:

«Bu tartışma bir derginin sınırları içinde yapılamaz. Bu iş Komünist Partisi'nin işidir. Parti tarihi yazılırken bazı şeyler anlaşılabilir.»

İyi hoş da, bu değişim, ya da yenilenme reçetesi, sağda olanlar için de geçerli olacak mı? Gene Nokta'nın değerlendirmesiyle, 1980 öncesi MHP'nin genel sekreter yardımcısı olan Yaşar Okuyan da, «konumunu Komünist Parti tarihiyle mi belirleyecek?»

Bir ikinci döneğimiz, daha önce sözünü ettiğim Mehmet Barlas'ti. Nokta'nın içine, Çetin Altan'dan gayri, Cengiz Çandar'ı ve eski TİKP davası sanığı Nejat Bayramoğlu'nu, MHP'nin eski genel sekreteri Yaşar Okuyan'ı, Cem Karaca'yı ve daha başkalarını da alarak açtığı bu «Döneklik Tartışması» yazısında, elbet Mehmet Barlas da vardı.

Barlas bu tartışmada, «Benim değişmeme neden, dünyanın değişmesidir» diyordu özetle. Ama galiba bu alanda en gerçekçi yaklaşım gene Uğur Mumcu'nun. Kendini değiştirme, yenileme gibi masalları bir yana iterek, çıkar olayını ortaya koyuyor Mumcu ve:

«Bu düzenden, ayrıcalıklardan yararlananlar, dönekliğin 6x9 fotoğrafları, yani egemen sınıfların sofralarına bağdaş kuranlardır» diyerek, onların derilerinin altında yatan o büyük tutkuyu, o büyük ihtirası dile getiriyordu...

Babıâli'deki dönekler arasında önemli bir yeri olan, önce bir matbaanın, sonra «Tek Ofset»in, sonra «Tek Han»ın ve villanın ve maĒazaların sahibi olan Mehmet Barlas, istediĒi kadar yenilenmeden, ya da dünyanın deĒiřmesinden s zetsin bize. Peki kendi yapısında oluşan bu deĒiřikliĒi, diyelim Yeşilköy'deki bir karşılamada, ANAP'lılardan önce eĒilip Semra Hanım'ın elini  pmesini (o gün ben de oradaydım), bir yemekte fırlayıp yanına giderek  zal'ın falına bakmasını, dahası,  alıřtıĒı gazetenin patronuna, girdiĒi büyük bir ihaleyi kazandırmak için, Dalan nezdinde girişimde bulunmasını, o eski Barlas'a, TRT'deki Barlas'a, köşe yazarı, başyazar Barlas'a nasıl anlatacak, nasıl izah edecekti, bilemiyorum...

Sanıyorum onu, bundan on, oniki yıl önce tanımuştım.  evresinde saygınlık uyandıran yapısı, ülke sorunları, sosyal, siyasal olaylar karşısındaki tavrı ve yaklaşımı, hele hele yalana, talana, vurguna ve oynanan oyunlara karşı çıkışıyla, sevmiştim o dönemde onu. Ama sonra sonra,  etin Altan'da olduĒu gibi, onda da yanıldıĒımı anladım.

Sözü uzatmayalım ve ona, onun d nekliĒine dair bir başka gözlem koyalım ortaya. Bakın Babıâli'nin usta yazarlarından Hasan Pulur, ona dair nasıl bir olaydan sözediyor küresinde:

«Geçen gece Başbakan  zal'ın Divan Oteli'ndeki yemeĒindeydik. Uzun süreden beri sayın  zal ile ilk defa birlikte oluyorduk.  nce baktık sayın Başbakan'ın yorgun ve neşesiz bir hali vardı. Ama daha sonra neşesi birden yerine geldi. Ne mi oldu? AnlatacaĒız. Hani İzocam'ın televizyon reklamlarında herkesin  attıĒı kapıcının birden rahatlayıp, 'saĒolasın İzocam' diye keyiflendiĒi vardır ya, tıpkı onun gibi...

Başbakan'ın keyfine diyecek yok. MeĒer keyiflenmesi için sevgili Mehmet Barlas'ın gelip ona müjdeyi vermesi lazımmış! Ne müjdesi mi? Durun canım, hele biraz durun, sabırsızlanmayın, tarihi bir olayı anlatacaĒız. Öyle acele edip, laft boĒazımıza tıkmayın.. Bırakın şu tarihi sahneyi şöyle aĒız tadıyla, keyifle bir anlatalım.

Sayın Başbakan'la şişmanlık üzerine konuşuyoruz. BayaĒı kilo vermiş, kendi ölçülerine göre bayaĒı incelmiş... YaptıĒı rejimi anlatıyor, her şeyden yiyormuş, ama az yiyormuş... Derken birden bire içeriye sevgili Mehmet

Barlas girdi. Pür telaş ve pür neşe, başbakana doğru koşar adım geldi. Biz de bakıyoruz. Dur bakalım ne olacak, neyin nesi?

Yoksa enflasyon mu düştü? Yoksa bütçe açığı kapanıp, bütçe fazla mı verdi? Yoksa HP ile SODEP birleşemez diye bir yerlerden fetva mı çıktı? Ya da «Sevda Tepesi»nin Araplara satışına izin mi çıktı?..

Bir şey var ama ne? Hani askerlikten hatırlarsınız, posta erleri komutana koşup gelir, bir topuk vurur, arkasından sert bir selam çıkıp, tekmil verir ya, onun gibi bir şey... - Sayın Başbakan'ım, tebrik ederim, bu sabahki basın toplantınız çok güzeldi, siz de çok iyiydiniz!

Barlas'ta beşuş bir çehre, yüzünde sanki güller açmış ve ağzundan bal şerbeti damlıyor...

Şimdi siz siz olun da, ya da Başbakan olun da buna sevinmeyin...

Koskoca bir başyazar koşup gelecek, sabah toplantınızın fevkalade olduğunu söyleyecek, sizse sevinmeyeceksiniz, mümkün mü?

İşte o andan itibaren Başbakan'ın yüzü gülmeye başladı, morali düzeldi, rahatladı, günün bütün yorgunluğunu attı, neşelendi ve kim ne sorarsa, cevabını yetiştirdi. Ah eski başbakanlar ah, siz ne şanssız başbakanlarmışsınız! Hem hanginizin böyle gerçek dostları oldu ki?

Dahası var, dahası var, hele bekleyin...

Yemeğe oturduk. Biraz sonra Mehmet Barlas ayağa kalktı, elinde kibrit kutusunun irisi bir alet. O da neyin nesi? Meğer bu da modern bir fal aletiymiş. Sevgili Barlas, herhalde bunu son dünya gezisinden, alıp getirmiş olacak...

Geldi Başbakan'ın yanına, o aletle bir şeyler yaptı. Başbakan gülmeye başladı, hem de ne güzel gülüyordu. Biz uzakta olduğumuz için sadece, - sakın çıktı, sakın çıktı- diye bir laf duyuyoruz.

Yakın olanlara sorduk: Nedir, ne oluyor?

- Başbakan sakın çıktı!

Eğer yanlış anlamadıysak, Mehmet Barlas, Başbakan'ın haleti ruhiyesini ölçmüş, sakın çıkmış.. Bu da iyi, hem de ne iyi!..

Kolay değil, kolay değil, bu işler kolay değil. Yazarlık, başyazarlık kolay iş değil. Sırasında Başbakan'a moral ilacı olacaksınız, sırasında falına bakacaksınız...

- Aklımıza birden Orhan Veli'nin «Kuyruklu Şiiri geldi. Nasıldı o şiir hatırladınız mı? Hani bir kedi bir kediye, «Ama seninki de kolay değil kardeşim» derdi de, sonra nasıl devam ederdi? Çıkaramadık gitti, dilimizin ucunda ama...» (18 Eylül 1985 tarihli Hürriyet'ten).

Fakat bu nasıl iştir, ne menem iştir ki, onu bir zamanlar yerden yere vuran, hele hele patronu için ihale öncülüğünü yaptı diye, demediğini bırakmayan bir başka gazete, şimdilerde bu ikinci döneği bünyesine almış ve ona koca bir sayfa ayırmış bulunuyor...

İyisi mi gelin burada, Sezar'ın hakkını, Sezar'a verme yolunda bir adım atarak, Tercüman'ın köşe yazarlarından Rauf Tamer'in söylediklerine kulak verelim.

Öteden beri sözü uzatmadan, daha doğrusu kıvrımadan, düşündüklerini yalın biçimde ortaya koyan bu yılların yazarı, «Biz Böyleyiz» başlıklı bir yazısında bakın, bizi nasıl tanımlıyor:

«Türk basını derler adımıza.

Zamanına göre şiarımız sosyalizm.

Bazen komünizm.

Bazen kemalizm.

Dostlar alışverişte görsün diye ara sıra hümanizm.

Eh, ilan potansiyelini düşünerek de sık sık kapitalizm.

Yani?

Hepsi numara.

Var mı, yok mu egoizm...»

GAMMAZLAMA ÇOKTUR ARAMIZDA...

İşin başında dedik ya, bu kitap otuz beş yıllık bir anılar dizisi değil, oyunlar dizisi olacak yolunda bir ukalalık yaptık ya, gelin şimdi gene o düzeyde bir başka olaydan, bir başka oyundan sözedelim.

Babîâli insanının ortaya çıktığı günden beri vazgeçemediği bir kötü huyu da birbirlerini gammazlamaktır. Geçmişte ne ölçüde vardı bilmiyorum, ama günümüzde ya da son on beş yirmi yıl içinde sayıları çok az da olsa bu kalleş, bu kaypak girişimde bulunanlar, hemen her gazetenin bünyesinde görülmüştür, görülmektedir.

Adam, beceriksizdir, yeteneksizdir. Bu kompleksini gammazlayarak kusar...

Adam, bir yere gelmek, ya da birilerine şirin görünmek ister. Bunu gerçekleştirmenin yolu da gene gammazlamaktan geçer...

Ve adamın bir rahatsızlığı ya da kuyruk acısı vardır. O zaman da, o dış bilediği kişiyi gammazlama yolunu seçer...

Bütün bu girişimler, başlatılırken de kullanılan silahlar bellidir. Ya iftirada, karalamada bulunma ya da bilinen pis dedikodu kampanyasını başlatma...

Gerçi bu sözünü ettiğimiz olay toplumun başka kesimlerinde ve başka mesleklerde de görülür, ama bizde giderek bir hastalık haline gelmiştir. Şimdi burada, bunlara, bu söylediklerime sayısız örnekler verilebilir, ben sadece birini, bizzat hedef olduğum, bir muhbirlik olayını, bir gammazlama olayını anlatmakla yetineceğim.

Olayın kahramanı Mehmet Ali Kışlalı. Babîâli'de birlikte çalıştığı insanların hiçbirisi tarafından seilmeyen ve hemen her hareketi, her

tavri ile kişiye güven vermeyen Kışlalı...

Sanıyorum 12 Eylül hareketinin ardından bir yıl geçmiş ya da geçmemişti. Erzurum'da bir kış tatbikatı yapıldı. O gün orada, tatbikatı izleyen 15-20 kadar gazeteci vardık. Aramızda, az önce sözünü ettiğim muhterem de Yankı dergisinin sahibi olarak bulunuyordu. Ve tatbikatın ilgi yönünden bir başka yanı, o dönemde devlet başkanı olan Kenan Evren'in de bulunmasıydı. Bugünkü gibi birçok yanıyla bilinmiyor ve birçok yanıyla merak ediliyordu Evren. Kısaca söylemek gerekirse, daha hiçbir gazeteci o günlerde, ona sokulmamış, sokulamamış ve konuşmamış, konuşamamıştı.

Tatbikatın bitiminde, Erzurum Orduevi'nde bir kokteyl verilecek ve kokteyle Evren de gelecekti. Elbet biz, hepimiz oraya şştk. Başta Evren olmak üzere daha komutanların hiçbiri gelmemişti. Kokteyl salonunda Evren'in basın danışmanı olan Ali Baransel'le syleşişiyorduk. Benim bütün derdim, orada, ayaküstü de olsa Evren'le bir konuşma yapmaktı. Öyle ya, tatbikatı benim gibi, orada bulunan her gazeteci verecekti, bu nedenle değişik bir şey yapma, özel bir çalışma yapma yolunda gene kurt düşmüştü içime.

Bir ara koptum o gazeteci topluluğundan ve salonun öbür ucuna doğru yürüdüm. O sırada karşıma orduevinde görevli bir yüzbaşı ıktı. Hemen sokuldum ve Evren Paşa ne zaman gelecek diye sordum. «Geliyorlar, yoldalar» dedi. Orada, salonun o ucunda oyalandım biraz, az sonra o tadaki kapıdan girdi içeri Evren. Üç beş adım attı atmadı ki, karşısında dikiliverdim. Saygılı bir selam sonra, «İyi akşamlar efendim», sonra kendimi tanıtma elbet ve hemen arkasından ayaküstü ilk soru: «Erzurum'a ilk mi gelişiniz paşam?» Aslında saçma bir soru, orduda yıllarca bulunur da bir subay, Doğu'yu, doğudaki Erzurum'u bilmez mi, Erzurum'a gelmez mi? Ama vaktim yok, telaşlıyım, hemen orada, oracıktaki birşeyler sorup, bir şeyler almalıyım, öbürleri damlamadan.

Ve o sırada kendisine uzatılan iki tepsisinden bir viski alan Evren, sigarasını yakmak üzere, elindeki bardağı bana uzattı, benim tutmamı istedi. Yaktı sigarasını sonra, «İlk gelişim olur mu efendim. İlk gelişimde stteğmendim, 10 aylık evliydim. Hiç unutmuyorum kiralık bir ev bulmak için koşturup durdum» dedi, «ok sıkıntılar çektim» dedi. Ve gene özel yaşamıyla ilgili, Türkiye'nin o günlerde

gündeminde olan sorunlarla ilgili birbiri ardına sorduğum soruları, kısa kısa da olsa yanıtladı. Bu arada gazeteci arkadaşlar bir bir sokulmuşlardı. Ben alacağımı almıştım, kısa kısa da olsa, ayaküstü de olsa, Evren'le ilk söyleşiyi ben yapmıştım.

Sabah döndük İstanbul'a ve oturup yazdım bu özel söyleşiyi. Ertesi gün Hürriyet'te manşette yayınlandı. Ama sen misin yayınlayan, sen misin herkesi atlatan? Bu haset yapının adamı olarak, ortaya çıkan Kışlalı efendi, sahibi bulunduğu Yankı dergisinde gammazlığını sürdürürken, şöyle diyordu: «Basın danışmanı Ali Baransel'e soruyoruz, orada bulunan yirmi gazeteci arasında, niçin yalnız Celâlettin Çetin'i Kenan Evren'e tanıttı?» Böyle başlayıp ve aynı yanlışlar, aynı suçlamalar içinde sürüyordu yazı. Oysa ben Kenan Evren'e sokulurken, o Ali Baransel ile birlikte salonun öbür ucundaydı. Durup dururken hiç yere, böyle bir arkadaşımızı, Evren'in basın danışmanlığını yapan arkadaşımızı gammazlıyordu bu Kışlalı efendi...

Baransel olsun, bu gerçek dışı yazıyı okuyanlar olsun, hepimiz gülüp geçtik o gün. Bundan sonra, bir başka dönemde, bir başka olay içinde yaptığı gammazlık, hatta resmi makamları harekete geçirme yolunda yaptığı muhbirlik, doğrusu beni çıldırtmıştı.

SAYESİNDE SIKIYÖNETİMDE YARGILANIYORUM...

Bu da, bu ikinci gammazlık olayı da gene aynı kişinin yapısında olan hasetlikten kaynaklanıyordu. Hürriyet okurları çok iyi anımsarlar, o dönemde ilk kez idamlık bir genç kızın Akşehir cezaevindeki hücreğine girmiş ve bu alanda yaptığım haber röportajla, «1982 Sedat Simavi Ödülü»nü kazanmıştım.

Dilerseniz önce böyle bir gazetecilik olayını nasıl gerçekleştirdiğimi kısa da olsa anlatayım.

O günlerde gazetelerde çıkan bir haberde, Konya'nın kenar mahallelerinden birinde yaşayan yoksul bir ailenin Dudu Gül adındaki genç kızı, aileden başkalarının da yönlendirmesiyle, yaşlı bir kadını parasını ve ziynetlerini almak için evine girerek öldürmüştü. Gözü kör olsun, yoksulluk ve de cehalet böyle bir olayın içine itmişti bu on sekiz yaşlarındaki genç kızı.

Günlerce ona nasıl ulaşacağımı, onunla konuşmak için Konya'ya bağlı Akşehir cezaevine nasıl gireceğimi düşündüm. Ve sonunda Ankara'ya giderek, Adalet Bakanlığı'na başvurdum. Ayrıca bakanlıktaki cezaevleri genel müdürüyle konuştum. Çok dil döktüm adama, ama sonuç hep olumsuzdu. Bu arada çıkan bir haberde Kenan Evren, idamlara pek taraftar olmadığını belirtiyordu. Atlayıp bir de Konya'ya, oradan Akşehir'deki bu cezaevine gitmeyi, oradaki ilgililerle konuşmayı denedim. İyi bir rastlantı, Evren Konya'da idi o gün. Öğleden sonra Konya Orduevi'ndeki bir kokteyle katılacaktı. Foto muhabiri arkadaşımı alarak önce bu kokteyle girdim. Gene bir fırsatını bularak Devlet Başkanı Evren'le konuştum. Ve bu idamlık genç kızdaki olayın sosyal yanlarından söz ettim. Sonunda böyle bir olay için Konya'ya geldiğimi, Akşehir'deki cezaevine girerek bu genç kızla konuşmak istediğimi ifade ederek, «Bunu yazmak, kamuoyuna yansıtmak son derece yararlı olur paşam» dedim. Verdiği yanıt bana ışık tuttu, destek oldu o gün. «Ya, iyi olur» demişti Paşa. Ve bu kadarı da bana yetmişti. Hemen sıyrılıp o kalabalıktan, foto muhabiri arkadaşla arabamıza bindik doğru Akşehir.

Akşehir'de önce Savcı'nın kapısını araladım. Burada büyük şansım, Hürriyet okuruydu bu genç savcı, beni yazılarımdan tanıyordu, sıcak ilgi gösterdi.

Bu arada Evren'le yaptığım görüşmeden söz ederek, «sayın Devlet Başkanımız da idamlara taraftar olmadığını söyledi bana» dedim, «buraya geleceğimi, Dudu Gül'le konuşmak istediğimi de biliyorlar» dedim. Baktım, kafasının içi pırıl pırıl olan bu genç savcı da aynı görüşü paylaştı ve hemen telefonla cezaevi müdürünü aradı.

Ve müdür yoktu o saatte yerinde, dışarı çıkmıştı. Bunun üzerine, «O zaman ben sizi götürüyüm oraya» dedi. Birlikte kalktık, arabaya bindik ve çok değil on dakika sonra cezaevinin güneşli avlusundaydık. Kadın mahkûmların bölümüydü burası. Ve çoğu avluda yemeklerini yiyordu.

Ben iş olsun diye önce yemeklerini yiyen bu kadın mahkûmlardan birkaçı ile ilgilendim. Bu arada savcı ilgili gardiyanı çağırarak gerekli talimatı verdi. Gidip konuşmak istediğim genç kızın durumuna bakacaktı. Eğer yatıyorsa kalkmasını söyleyecek ve benim yanına geleceğimi bildirecekti.

Az sonra ben ve foto muhabiri, bir de genç gardiyan kapalı bölüme girdik. Taş bir koridorda yürüdükten sonra Dudu Gül'ün bulunduğu küçük odaya geldik. Başında beyaz bir yazma vardı bu esmer kızın, sırtında rengini yitirmiş bir hırka ve ayakları çıplaktı. Elimi uzattım, merhaba dedim, Allah kurtarsın dedim ve üstünde yatağı bulunan tahta sedirin ucuna oturdum.

Belli ilk kez böyle bir ziyaretçiyle karşı karşıya idi. Yüzünün yarısıyla güldü önce, bıçak yarasına benzer bir gülüştü bu. Sonra sorularımı yanıtladı. Ve işlediği cinayeti anlatırken, zaman zaman sesi titriyor, göğsünde bir şeyler düğümleniyor, sonra hıçkırarak ağlıyordu.

Bir ara çocukluğundan sözetti, yıllar boyu çektikleri yoksulluktan sözetti. Ve ayrılacağım sırada, birden ellerime kapandı, «etmezler değil mi ağabey, beni idam etmezler?» dedi. Ben de, yanağını okşayarak, «korkma» dedim, «etmeyecekler» dedim. Bir daha ellerime

kapandı, doğruldu ve baktım o kömür gözleri ışıltı ışıltı...

Yeniden avluya döndük. Savcı oradaydı, cezaevi müdürü de gelmişti. İçim içime sığmıyordu. Ve bir an önce arabaya atlayıp, Ankara'nın yolunu tutmak istiyordum. Savcı kalmamı istedi. Az ötedeki dağın eteğinde güzel bir gazino varmış, orada birlikte yemek yememizi önerdi. Ben birçok gerekçeler ileri sürerek ve özür dileyerek, teşekkür ettim ve ayrıldım. Sonra arabada bizim Konya muhabiri anlattı. Biz içeride Dudu Gül'le konuşurken, cezaevi müdürü gelmiş, durumu öğrenmiş ve savcıya dönerek «ne yaptın Savcı Bey, bizi yaktın» demişti. Bunu öğrenince, müdürün bizim geldiğimiz sırada, cezaevinde bulunmayışına bir kez daha sevindim...

Uzatmayalım Ankara'da uçaklardan birinde yer bulduk ve İstanbul'a attık kapağı. Ve oturup hemen yazdım, idam mahkûmu genç kızla konuştuklarımı.

Hepsi üç yazı oldu, bol resimli üç yazı. Birinci ve ikinci yazı manşetten yayınlandı. Ama ikinci yazının yayınlandığı günün akşamı yayın yasağı geldi. Durdurduk. Aslında söylenmesi gerekeni, verilmesi gerekeni o iki yazıda vermiştim, bu nedenle fazla üzülmedim. Ama iş bununla bitmiyordu. İki, üç gün sonra da, bir çeşit hasetliği ve de kompleksi kusan, pis bir gammazlık ya da muhbirlik olayına tanık oluyorduk.

Gene bilinen adam, yani Mehmet Ali Kışlalı, Yankı dergisinde ilgililere, özellikle Adalet Bakanı'na sesleniyor ve özetle şöyle diyor:

«Adalet Bakanı'na sormak gerekir, Türkiye'de cezaevlerine girmek, röportajlar yapmak mümkün müdür, değil midir? Bu soruya Adalet Bakanlığı yetkilileri hemen yanıt verebilir, hayır...»

Peki geçtiğimiz hafta bir büyük gazetenin muhabiri idama mahkum olmuş bir kadını hücrelerinde nasıl ziyaret edip fotoğraflar çekebilmiş, uzun uzun öyküler, konuşmalar yayınlayabilmiştir?

Adalet Bakanlığı, oldum olası, basının çeşitli çalışmalarını ucu cezaevlerine

dokunduğu zaman kaşları çatılan bir bakanlıktır. Olumsuz tavır takınan bir bakanlıktır. Hal böyle iken nasıl olmuş da, bu defa bakanlık bir büyük gazetenin muhabirine bu ayrıcalığı tanımıştır?..»

24-30 Mayıs 1982 tarih ve 582 sayılı Yankı dergisinde yayınlanan bu yazıda yukarıda okuduklarınız düzeyinde daha birtakım sorular yöneltilerek, Adalet bakanlığından hesap sorulmaktadır. İş bununla kalmamış, olay, o dönemin Sıkıyönetim Mahkemesine yansıtılarak, benim yargılanmama sebep olan birtakım ihbarlar yapılmıştır.

Bir süre sonra yapılan resmi çağrı üzerine gazetemin avukatıyla birlikte Konya'daki Sıkıyönetim Mahkemesine gittim. İşte o gün asıl orada o yargılanma sırasında, gammazlıkta kullanılan silahı, yani «kötü iftira»yı öğreniyorum.

Meğer ben Akşehir savcısına, sayın Devlet Başkanımız Kenan Evren de izin verdi cezaevine girmeme demişim ve bu tür bir yalanla görevli savcuyu uyutup öyle girmişim Dudu Gül'ün idam hücrelerine...

Bunları, duruşmadaki iddia makamının konuşmalarından çıkarıyorum. Küçük bir duruşma salonu, daha doğrusu bir oda. Duruşma yargıcı üsteğmen.

...Ve sanık olarak yargılanmama sebep olan suç, yani iddiaya göre işlediğim suç, yüzüme karşı söylüyor yargıcı:

«Siz Akşehir cezaevinde idama mahkûm bir hükümlü kızın hücrelerine girip konuşabilmek için, Devlet Başkanının adını kullanmışsınız ve görevli savcıya da, sayın Devlet Başkanımız izin verdi demişsiniz. Yani bir çeşit nüfuz suistimali yaptığınız iddia ediliyor. Ne diyorsunuz?»

Avukatımdan sonra söz bana düştü. Önce böyle bir iddianın gerçek olmadığını kesinlikle böyle bir ifade kullanmadığımı belirttim, sonra şunları söyledim:

«Sayın yargıcı, bir gazeteci olarak, yoksulluğun ve de cehaletin suç

ittiği bu genç kızın olayı bana çok ilginç geldi. Tam anlamıyla sosyal içerikli bir konuydu. Bu nedenle gidip onunla konuşmak istedim. Bu arada sayın Devlet Başkanımız Kenan Evren'in bu tür idamlara taraftar olmadığı yolunda gazetelerde haberler çıkmıştı. Ben Akşehir cezaevine gitmek üzere Konya'ya geldiğimde, bizim Konya muhabirimiz sayın Kenan Evren'in de kentte bulunduğunu ve Konya Orduevi'nde öğle yemeği yiyeceğini söyledi. Bunun üzerine Orduevi'ne gittim. Orada ayaküstü konuştum. Bu idama mahkûm genç kız için geldiğimi söyledim. Kısa da olsa öyküsünü anlattım. Bunun üzerine bana, «sanmıyorum bu idamların onaylanacağını sanmıyorum» dediler. Hatta konuşmanız, kamuoyuna yansıtmanız yararlı olur dediler. Hepsi bu. Akşehir'de makamında konuştuğum savcı da bize çok yakınlık gösterdi. Ben kendisine sadece, sayın Evren'in de bu tür idamlara taraftar olmadığını söyledim. Ama tutun ki, ben iddia edildiği gibi, Devlet Başkanı Evren izin verdiler gibi bir laf etmişim. O zaman mahkemenizin iddia makamında oturan sayın savcıya sormak istiyorum. (Bu sırada iddia makamına dönüyorum) Sayın savcı, siz Akşehir'de konuştuğum savcının yerinde olsaydınız ve ben size gelip, sayın Evren de cezaevine girmeme izin verdiler biçiminde konuşsaydım, siz hiç araştırmadan, soruşturmadan, benim cezaevine girmeme izin verir miydiniz?..»

Savcı çok kısa bir süre düşündükten sonra, «elbet vermezdim» dedi.

Sonunda duruşma yargıcı söylediklerimi bir bir yazdırdı mahkeme kâtibine. Ve «Gereği düşünüldü» ile başlayan konuşmasıyla bir celsede, beraatima karar verildi. Derken daktilo tuşları durdu. Ve yazılanları içeren kâğıt çekip çıkarıldı daktilodan.. Daha da önemlisi, daktilodan çıkarılan zabıtla birlikte, mahkemenin yargıcı da sırtındaki pelerinini çıkardı, sonra «buyurun oturun Celâlettin bey» dedi, oturduk.. Hemen arkasından, «ne içersiniz?» dedi. Ve kapıda duran mübaşire, hepimize çay getirmesini söyledi.

Bundan sonra oturup bir süre sohbet ettik bu genç yargıcıla. Açılan bu davanın ne kadar «mesnetsiz» olduğu bilinci içinde konuşurken bir ara hemen yanı başında duran dosyayı aldı, açtı ve içindeki bir gazete kupürünü göstererek, «işte bu» dedi ve şöyle ekledi:

«Maalesef ortalığı karıştıran bu yazı.. Sizin meslekten biri.»

Eğilip baktım, oydu.. Ünlü gammaz Mehmet Ali Kışlalı'nın Yankı dergisinde çıkan ve bir çeşit muhbir belgesi olan yazıydı...

Bilmiyorum şimdi nerede o üsteğmen yargıç. Belki binbaşı, belki yarbay şimdi. Ama sayıları az da olsa, sivil kesimde tanıdığım ve de alkışladığım yargıçlardan biriydi o da.. Ona buradan güzel günler, sağlıklı günler diliyorum...

DEMİRKENT'İN BAŞARILARI (!)

Bu arada şunu da söyleme gereğini duyuyorum. Başka kesimlerde, başka mesleklerde görüldüğü gibi, yapısında gammazlık ya da muhbirlik hamuru olan kişiler bizim aramızdan da çıkmıştır. Bilinen çıkar olayları doğrultusunda «polisle çalışan», MİT'le ilişki kuran muhteremler görülmüştür. Ama bir sıçramış, iki sıçramıştır çekirge, sonunda yakayı ele vermiştir. Yani aramızda barınamamışlardır böyleleri.

O da, yani Kışlalı da barınamadı. Ama önce bir beylik yaşadı. Hem sürekli eleştirdiği, kimi zaman o dönemin genel yayın müdürünü hedef alarak, kimi zaman yayınlanmış bir haberi hedef alarak, kapağı attığı Hürriyet'te yaşadı bu beyliği. Yani yalnız bana, benim yazdıklarına yönelik değildi Yankı dergisinde yaptığı gammazlıklar.

Geç anlaşıldı, ama anlaşıldı sonradan, dikkati çekmek ve Hürriyet'e girmek için yapıyormuş bunları.

Ve bir gün baktık, Hürriyet'in Ankara Bürosu'nun başına getirilmiş bu muhterem...

Sözü uzatmayalım, birkaç yıl orada görev yaptı. Ama bu süre içinde santralda, telekte çalışan arkadaşlarımızdan tutun, muhabirlere, foto, muhabirlerine, hatta şoförlere, ofis boylara kadar, hemen herkesin nefretini kazandı.

Sonunda, gene benimle ilgili bir olayı, patronumuz Erol Simavi'nin deyimiyle «bardağı taşırın son olayı» onu kapıların dışına bıraktı..

O güne kadar belki Babıâli'de pek görülmemiştir. İşine son verilen bir arkadaşımızın arkasından «Ohh» çekilmemiştir. Ama bu muhterem için, İstanbul'da, hele hele Ankara'da ve Ankara'ya bağlı bürolarda çekildi. Herkes, «Oh be Ohhh» dedi o gün...

Ve böylece defteri kapandı onun Babîâlî'de.. Ben de burada daha fazlasına gerek duymadan, noktalıyorum ona dair söyleyeceklerimi.

Şimdi, az da olsa kendimize gelme, ne yaptığımızı, nerede olduğumuzu bilme ve en önemlisi toplumun her kesimi ve bu kesimlerdeki hemen her meslek için kaçınılmaz olan, kendimizi eleştirme, yani bir özeleştiriyeye yönelme yolunda, (ukalalık sayılmazsa) attığım adımları sürdürmek istiyorum.

Bunu burada, bu kitapta yaparken, başlarda söylediğim gibi, mesleğin o vazgeçilmez tutkusu ve de coşkusu içinde koşturan genç arkadaşlarıma bir başöğretmenin, yani değerli ustamız, soylu ustamız Sedat Simavi'nin yıllar önce söylediklerini yeniden anımsatmak istiyorum:

«Genç gazeteci arkadaşlarıma. Bu meslek yorucu bir meslektir. Ama insan büyük bir zevk içinde çalışır. Kalemine daima efendi kal. Uşak olmamaya gayret et. Mecbur kalırsan kir, ama satma...»

Buna, bu değerli öğüde, bu gerçekçi uyarıya Babîâlî'de kaç kişi sadık kalmıştır? Ve kaç kişi gösterilen bu ışıkl yolda yürüyebilmiştir?...

Uzağa gitmeyelim, yıllar önce bu düzeye getirmek için etini kemiğini eskittiği Hürriyet kuruluşunda çalışan kaç kişi bu ustanın söylediklerine bağlı kalmıştır?..

Hemen söyleyelim, üst düzeyde çalışanlardan bir kısmı ve onun ilk çırağı, ilk canyoldaşı Tahsin Öztin olmak üzere bazıları bu uyarıya bağlı kalmış ve ona candan inanmışlardır. Bazıları da, bu anlamlı ve soylu sözleri, sadece açılışlarda, ya da kuruluş yıldönümlerinde, bağlılık gösterisi olarak anımsamışlardır...

Geçen yıl (1990) gazetelerden birinde adı geçerken «İri yanı Cemiyet Başkanı» olarak tanımlanan Nezh Demirkent de onlardan biridir.

Gene oğul Simavi'nin insana güven veren, insana kucak açan o gönül

adamı yaklaşımla iyi yerlere gelen, getirilen, Nezih Demirkent'in, kendine özgü becerilerle, neler yaptığını, neleri başardığını ve nerelere vardığını şimdi burada, kısa biçimde şöyle sıralamak istiyorum:

1- Önce Yeni Sabah gazetesinde sesini duyuran, ve Babiâli'de yerini yeredince, çalıştığı bu ilk gazeteyi, «Kasap kâğıdı» olarak tanımlayan,

2- Sonra bir yolunu bulup, oradan Erol Simavi'nin o günlerde çıkardığı Yeni Gazete'ye giren ve bu girişi kendisine sağlayan İlhan Turalı'yı, imparator olunca kapı dışına bırakan,

3- Buradan, bu gazeteden de, gene kendine özgü yöntemlerle, Hürriyet'te geçmeyi beceren,

4- Hürriyet'e müessese müdürü olarak görev yaparken, kendi deyimi ile «takım»ini kuran,

5- Ve bu «Takım»la çalışmayanları, ya da bu «takım»a uyum sağlamayanları bir kenara iterek, «patronun parasını, patrondan çok koruyan» bir adam imajını yaratarak, yazı işleri'ne de elatan,

6- «Yürü ya kulum dedi» ya Tanrı, daha sonra da, Hürriyet'te genel yayın müdürü olan, dahası kurduğu «takım» ve bir bir seçtiği çömezleriyle, Hürriyet'te bir numaralı adam olan,

7- Ve Hürriyet kuruluşuna girdiğinde aman aman bir para ve mal varlığı bulunmayan, ama daha sonra Darıca'da havuzlu bir villaya ve bankalarda, o döneme göre önemli miktarda paraya sahip olan,

8- Bitmedi, ne yapıp yapıp, Hürriyet'in Almanya'daki matbaasının yüzde otuz hissesini kapan,

9- O dönemde Almanya bürosunda çalışan, sonradan kovulan Garbis Keşişoğlu ile, elele, kafa kafaya vererek, bir şirket kuran ve matbaanın kullanılacak malzemeler yönünden satınalmalarını kendi şirketine

yönelten,

10- Daha sonra Arda Gedik'ten ayrıntılı biçimde dinleyeceğiniz gibi, önce çabuk inanan ve de kucak açan Erol Simavi'nin bazı acı gerçekleri görmeye başlaması ve imparator Nezih'e yol vermesi sonunda, elde ettiği yüzde otuz hisseye karşılık bugünkü Dünya gazetesini ele geçiren,

11- Daha bitmedi, Dünya gazetesinin patronu olarak yaşamını sürdürürken, gene kendine özgü girişimlerle ve ona bağlı kalan çömezlerle İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Başkanı olma yolunda kararlı adımlar atan ve sonunda ne yapıp yapıp başkanlık koltuğuna oturan,

12- Bir de Babıâli ile hiç ilgisi yokken, birden bire ortaya çıkan ve bir değil birkaç gazeteyi (Günaydın, Güneş, Tan, Foto Spor gibi) satın alan ünlü iş adamı Asil Nadir'e sokularak, onun perde arkasındaki başdanışmanı olan Demirkent işte...

ARDA GEDİK ANLATIYOR...

Burada onu, Babîâli'de hemen her şeyin üstesinden gelen bu anlatılmaz becerilere (!), anlatılmaz hünerlere ve hırsa ve inada ve kine sahip bu müthiş adamı böyle kısa kısa anlattığım ve tanımladığım için üzgünüm. Bu yüzden kendisinden ilk kez özür diliyorum. Çünkü o sayfalara, hatta kitaplara sığmayacak kadar çok zengin malzemelerin insanıdır!..

İyisi mi, bırakalım onu biraz da Arda Gedik anlatsın. Belli bir süre Hürriyet'te onunla birlikte üst düzeyde görev yapan ve onu yakından tanıyan ve sonunda onun oyunlarını bozan Arda Gedik anlatsın.

Gedik soyadı, Menderes dönemini ve 60 ihtilalini ve Cumhuriyet tarihinde ilk kez oluşan bir intihar olayını, ama bir bakanın intihar olayını anımsatır bize...

O günleri ve o günler içindeki 1960 devrimini yaşayan bir genç gazeteci olarak, ihtilalin üçüncü günü Harp Okulu binasının üst katından atlayarak yaşamına son veren dönemin İçişleri Bakanı Namık Gedik'in oğlu Arda Gedik'i yıllar sonra, Hürriyet'te gördüm ve Hürriyet'te tanıdım.

Yani imparatorluğu giderek sona ermekte olan Nezih Demirkent'in yerine getirilen rahmetli Çetin Emeç'in genel yayın müdürlüğü yaptığı dönemde tanıdım. İyi yetişmiş, Batı kültürü almış, dahası soylu bir aileden gelmiş olmasına ve Hürriyet'te kendisine büyük yetkiler verilmesine rağmen, «ben» demeyen, «benim» demeyen ve gazetede hemen her bölümden insanla sıcak ilişki kuran bir yapının insanı. Örneğin gazetenin kafeteryasında, herkes gibi yemek almak için elindeki tepsiyle kuyruğa giren ve bir süre sonra kişilikli bir yaklaşımla Hürriyet'ten ayrılma gereğini duyan Arda Gedik'le son olarak bu kitabı yazma yolunda çalışmalarımı sürdürürken bir araya geldik.

Menderes gibi, Gedik ailesi de Aydınlı'ydı, İstanbul'a Aydın'dan gelmişlerdi. İstanbul'da Robert Koleji ve 1963'te Ankara Hukuku

bitiren genç Arda Gedik, daha sonra da Lozan Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde hukuk doktorası yapmıştı.

Bunlar kuşkusuz Hürriyet'ten önceki yaşamı. Ve askerliğini yaptıktan sonra da 1968'de modern eğitim kuruluşları dizisinde MET Lisan okulunu açmıştı. Bir süre sonra da Koç grubuna girerek orada çalışmaya başladı. İşte bu sırada, geçmişte dostlukları olan «Erol Simavi'nin isteğiyle» Hürriyet topluluğuna katıldı.

1981 yılına kadar, Hürriyet Holding'in Genel Koordinatörü, onan arkasından Hürriyet Genel Müdürü olan Arda Gedik'le o gün Teşvikiye'deki görkemli bürosunda söyleştik. İster istemez söz Nezih Demirkent'e geldi. Ve Demirkent'in Dünya gazetesini nasıl ele geçirdiğini uzun uzun anlattı bana. Yalnız ondan önce, 1981-85 arası Hürriyet'te üst düzeyde görev yapan Gedik, lotarya ile tiraj alma konusuna değindi:

«Hürriyet lotarya ile tiraj alır düşüncesi yanlıştır bana göre. Çünkü benim bu kuruluştaki olduğum dönemde, 1981-83 arasında, yani birbuçuk yıllık süre içinde, Hürriyet 490 binlik tiraja hiç, ama hiç lotaryasız çıkmıştır. Benim bu olaydaki katkıma gelince, yönetici olarak arkadaşlarıma, hep rahat çalışma olanağı vermiş olmamdır.»

İşte bundan sonra, Hürriyet'in yayın yaşamındaki bir bölümünde adından söz ettiren ve kendi deyimiyle, «takım»ını kurarak, bu gazetede imparatorluğunu ilân eden Nezih Demirkent'ten söz ediyor Arda Gedik:

«Anlatılanlar doğrudur. Nezih'in o dönemde Hürriyet'in Almanya bürosunun müdürü olan Garbis Keşişoğlu ile birtakim ticari ilişkileri olmuştur. Bunu, bu ortak girişimleri biraz açarsak:

1- Nezih Demirkent, Garbis Keşişoğlu ve aralarında Almanların da bulunduğu bir ortak şirket kurmuşlardır.

2- Herr Pavlos, yani suyun başındaki adam, Hürriyet'in Almanya'daki matbaasında muhasebe müdürüdür. Ve Hürriyet'in Almanyadaki

matbaasının, kâğıt, mürekkep film gibi gereksinimlerini, kurdukları bu şirket karşılamaya başlamış, böylece Demirkent'tinde dahil olduğu üç ortak büyük ölçüde ticari kazançlar sağlamıştır.

Bir süre sonra sözünü ettiğim matbaa malzemelerini, Hürriyet'e piyasa rayıçlarına göre, çok yüksek fiyatla satmakta oldukları anlaşılmıştır.

Göreve geldiğim günlerde ben bu konunun üzerine eğildim. Ve satış fiyatlarının yüksek olduğunu bizzat tesbit ettim. Garbis Keşişoğlu bu alanda bir hayli direndi. Ama ben bu alımların daha ucuza yapılabileceğini örneklerle ortaya koydum. Konuyu biraz daha açarsak, bizim Almanya'da bastığımız gazete ve mecmuaların dağıtımını, Saarbach adındaki bir Alman kuruluşu yapıyordu. Bu arada Nezih Demirkent'in Garbis ve muhasebe müdürü Alman'la kurduğu şirket, Hürriyet'e bağlı Hafta Sonu, Çarşaf gibi dergileri satın alıyor ve Saarbach'a devrediyordu. Sadece yaptıkları bu aracılıkla, yılda beş yüz bin DM (Alman Markı) gelir sağlıyordu...» (Dedik ya efendim Nezih büyük adam, sayfalara, kitaplara sığmayacak adam dedik ya... Neyse devam edelim, Arda Gedik'in yaptığı bu önemli açıklamaya kulak verelim.)

«Ben Hürriyet'e gelişimden sonra bu duruma el koydum. Ve Pavlos ile Garbis'i görevden aldım. O dönemde Garbis Keşişoğlu bizden yetmiş bin DM tazminat aldı...»

İşte bunlar, anlatılanlar, bugün Dünya gazetesinin, giderek çok sayıda gayri menkulün ve havuzlu villanın sahibi olan, dahası Gazeteciler Cemiyeti gibi, saygın ve de soylu bir kuruluşun başkanlık koltuğuna oturan Nezih Demirkent'in bu alanda sahip olduğu beceriyi ve de hüneri açık biçimde ortaya koymaktadır. Ama bunlarla bitmiyor iş.. Gelin gene o günlerde Hürriyet genel müdürü olan Arda Gedik'i dinleyelim:

«Düşünebiliyor musunuz, benim görevi aldığım zaman, Hürriyet'in Almanya'daki tesislerinin yüzde yüz hissesi, Nezih Demirkent, Pavlos ve Garbis üçlüsünün üzerinde idi. Erol Simavi beye böyle önermişler, efendim siz görünmeyin mahsurludur demişler, iyi mi?...

Bir gün üçümüz yemek yiyorduk Hilton'da. Ben, Nezih ve Erol Bey. O

günlerde ben Hürriyet Holding'in başındayım, NeziH de Hürriyet'in. Söz döndü, dolaştı, Hürriyet'in Almanya'daki kuruluşunun hisse olayına geldi. Ben Almanya matbaamızdaki hissenin büyük bir bölümünün Erol Bey'in üzerinde olması gerektiğini ileri sürerek, o gün, o yemekte şunları söyledim:

- Biliyoruz, çok kimse de biliyor ki, patronumuz dışarıda çok para harcıyor. Ee, adama sorarlar, bu çeşmenin suyu nereden? Onun için, yani böyle kötü yorumlar yapılmaması için, Almanya'daki hissenin büyük bir bölümünün Erol Bey'in üzerinde olması gerekir. Bu konuşmamdan sonra, mevcut hissenin yüzde yetmiş Erol Bey'in, geriye kalan yüzde yirmi NeziH'in, yüzde onu da Garbis'in olacaktı.

Daha sonra oynadıkları oyunlar ortaya çıktığında, görevlerine son verildi onların. Ama buna rağmen iyi yürekli Erol Bey gene de o yüzde otuzu vermek istedi onlara. Ama NeziH Demirkent bu yüzde otuza karşılık şimdi sahibi bulunduğu Dünya gazetesinin makinelerini de almak istiyordu. Ben gene yaptığımız bir konuşmada, bu makinelerden bir ya da iki ünitesinin devredebileceği görüşünü savundum. Ama Demirkent tümünü almak üzere Erol Bey'i razı etmişti. Erol Bey'le konuştuğumda, nasıl olur dedim, yapılan anlaşma böyle değildi dedim. Erol Bey "Ver gitsin, Allah belasını versin" dedi...»

Bundan sonra Erol Bey'e olan bağlılığından, hatta geçmişte Erol Bey'le olan hısımlığından söz ederek, Hürriyet'ten nasıl ve niçin ayrıldığını anlatıyor Arda Gedik:

«Gerçeği söylemek gerekirse, işin temelinde bir arıza, bir yanlışlık görülüyordu. Erol Bey benim patronumdu. Bir de hısımlığımız vardı. Annelerimiz Giritli'dir çünkü. Ama sonraki dönemde, olaylar öyle gelişti ki, ben istemeyerek Erol abi ile oğlu Sedat'ın arasına girmiş bir adam izlenimini vermeye başladım. Dediğim gibi iş baştan yanlıştı. Erol, Sedat, Arda olması gerekirken, Erol, Arda, Sedat tablosu çıkmıştı ortaya. İşte bu yanlıştı. Baba ile evlat arasına girilemezdi. Ayrıca bu söylediklerim yalnız künyede olmadı, faaliyetlerde de kendini gösterdi. Düşünebiliyor musunuz ben sanki Erol abinin büyük oğluyum, onunla aynı odayı paylaşıyoruz ve Sedat başka bir odada oturuyor. Elbet bu durum, ister istemez genç adamda birtakım rahatsızlıklar yaratıyor. Önce bunu biz farketmedik. Ama olay gerçekten eşyanın tabiatına aykırıydı. Ve giderek beni de rahatsız etmeye başladı...

Çünkü gerek gazetede ki yerim, gerek Vakıf'taki yerim dikkate alınıyor ve yaptığım başarılı işler de bazı kesimlerde rahatsızlık yaratıyordu. Bu yüzden benim için gazeteye elkoyabilir yolunda laflar bile çıktı. Oysa, açık söylemek gerekirse, ben hâlâ kendi mülküne bile sahip değilim, Aydın Doğan'ın bir dairesinde oturuyorum. Kendi mülküne sahip çıkamayan, başkasının malına elkoyar, göz koyar mı?..

Biliyorum, bu söylentiler kesinlikle Erol abiden kaynaklanmıyordu. Yani bana yönelik suçlamalar kesinlikle Erol abinin görüşleri değildi. Ama gene de ben üzülüyor ve rahatsız oluyordum. Ve bir gün Amerika'dan döndüm, Almanya'dayım. Giderek beni rahatsız eden bu olayların etkisinde kalarak, Almanya'dan Erol abiyi aradım. Ama açık söyleyeyim ilk kez çok sevdiğim ve saygı duyduğum Erol abinin telefondaki konuşmasını sevmedim.

Türkiye'ye dönüyorum, o günlerde Almanya'da bulunan Seçkin TÜRESAY da var yanımda, birlikte dönüyoruz. Uçakta ilk işim istifamı yazmak oldu, yazdım. Seçkin'e verdim okudu ve şaşırdı.

Hem istifadan iki adet yazmıştım. Birini yırtarsa Erol abi öbürünü vereyim diye. İstanbul'da oteldeki odasında biraraya geldik. Ne var, niye geldin, dedi bana önce. Cebimden çıkardım istifa yazımı, uzattım. Üzüldü. Düşündüğümün tam tersi, bana telefonda haşındın, dedi. Ben de ona telefondaki konuşma üslubunu sevmediğimi söyledim ve sebep bu dedim. Artık öbür olayları anlatmadım, çünkü daha fazla üzülmesini istemiyordum. Çok müteessir oldu, çok şaşırdı, bunu bana yapamazsın dedi...

Daha sonra oğlu Sedat geldi. Abi benim bir hatam varsa söyle dedi, bir şey söylemedim, o devam etti, o zaman bize yardımcı ol, dedi.

Bu olayın hemen arkasından Belma Hanım beni çağırdı. Ben hep direndim.»

BANA RÜŞVET TEKLİF EDİYORLAR...

Bu arada Hürriyet'ten ayrıldıktan sonra, neler yaptığını ne tür çalışmalar içine girdiğini de anlatıyor Arda Gedik.

Teşvikiye'de Tozan apartmanında merkezi Filadelfiya'da olan bir kuruluş oluşturmuştu. Daha çok Türkiye ile işleri olan yabancı şirketlerle çalışan bir kuruluştı bu. Bir çeşit «Liaison Ofis»i olarak çalışmalarını sürdürüyordu. Ve oldukça kalabalık bir ortaklar topluluğu vardı. Bunun dışında bir de reklam ajansı kurmuştu. Bütün bunların dışında, Milliyet'in yeni sahibi Aydın Doğan'ın da danışmanlığını yapıyordu Gedik. Bir de Bayramoğlu'nda damızlık tavuk çiftliği vardı.

Hürriyet'te çalıştığı dönemde, Hürriyet Vakfı'nı kurma yolunda ilk öneriyi getiren ve bu alandaki girişimleri başlatarak vakfı kuran Arda Gedik, bu ve benzeri atılımlarıyla ilgiyi çekmiş, ayrıca tüm çalışanlar üzerinde olumlu etki bırakmıştı. Onunla, Teşvikiye'deki bürosunda sürerken söyleşimiz, bir ara sorma gereğini duyuyorum ve:

«Erol Bey sizi yeniden çağırrsa, gel dese, gelir misiniz Hürriyet'e?» diyorum. Verdiği yanıt kısaca şu oluyor:

«Erol abi her an abi kardeş olarak gel derse giderim. Ama Erol abiye giderim, camiaya değil. Yani profesyonel yöneticilik anlayışıyla değil. Yalnız Erol abinin benim için söylediği bir söz var. Deli diyor benim için. Nitekim ayrılacağım zaman da, -seni 1985 yılının delisi ilan ediyorum- demişti...»

«Gelirsem Erol abiye gelirim, camiaya gelmem» biçiminde konuşurken, belli birtakım rahatsızlıkları vurguluyordu Arda Gedik. Ama bu alanda başkaca bir laf etme gereğini duymadı. 1976 yılında Erol Bey'in isteği üzerine Koç grubundan ayrılarak Hürriyet'e katılan ve 1981 yılına kadar HürHolding'in genel koordinatörlüğünü, onun hemen arkasından Hürriyet'in genel müdürlük görevini üstlenen

Gedik, daha sonra yeniden Hürriyet'in Almanya bürosunda dönen oyunlardan söz etme gereğini duydu.

Gazetenin Almanya'daki dağıtımını yapan Saarbach adlı kuruluşu sevmemişti. Nezih Demirkent ve Garbis Keşişoğlu ikilisinin «çıkart ilişkileri olan» bu Alman kuruluşuna giderek kuşkuyla bakmaya başlamış ve Saarbach'ın Hürriyet'le olan mukavelesini feshetmeyi istemişti. Çünkü güven duymuyordu bu kuruluşu. Ve bu güvensizliği açık biçimde ortaya koyarken şöyle diyordu Arda Gedik:

«Ben araştırdım ve gördüm ki bu adamlar bize çok az para veriyorlar. Ayrıca ben bunların korekt çalıştığına inanmıyordum. Özellikle iadeler konusunda bir üç kâğıtçılık var kanaatindeydim. Alternatif anyordum. Sonunda Axel Sprienger grubuna yöneldim. En güçlü kuruluştu Sprienger Almanya'da. Dağıtımı kendi yapıyordu. Uzun temaslar sonunda ikna ettim bu kuruluşun başındaki adamı ve kabul ettirdim.

Enteresandır, Saarbach'ın genel müdürü ortaklarıyla birlikte kalktı bana geldi. Onlara ilk sözüm şu oldu. Axel Sprienger bana şu şartları veriyor, siz ne vereceksiniz, ya da ne tür imkânlar sağlayacaksınız dedim. Bu sırada Alman müdür bana yandaki odaya geçer misin biraz, biz aramızda bir konuşma yapalım dedi. Geçtim.

Çok değil bir on dakika sonra çağırdılar, içeri girdim ve genel müdür bana, -iki yıllık mukavele yaparsan sana beş yüz bin DM veririz- demez mi?..

Ben hemen içeride bulunan Tuğrul Cebeci'yi ve sekreter Ayşin'i çağırdım, olaya tanık olsunlar istedim. Ve onlara dönüp:

'Bakın bu adamlar bana beş yüz bin DM rüşvet veriyorlar, ne dersiniz alalım mı, deyince başta genel müdür olmak üzere hepsi bembeyaz oldular. Bu olaydan sonra anladım ki bizim Nezih'e ve Garbis'e aynı rüşvet teklifleri yapılmış ve aynı beş yüz binler verilmiştir...»

Gördüğünüz gibi bu kitapta daha çok yeri Nezih Demirkent almış bulunuyor. Çünkü Babiâli'nin bu «iri yarı adamı» her zaman olduğu gibi sigarasını gene alt dudağının bir kenarına yapıştırmışsa, hele hele

bir gözünün üst perdesini hafiften indirmişse ve çevresine böyle bakıyorsa, kafasında gene tilkiler dolaşıyor demektir...

Çünkü o, hemen her yerde, her dönemde o tilkilerle çıkmıştır yola ve varmak istediği hedefe hep o tilkilerle varmıştır. O tilkilerle güçlenmiş, o tilkilerle sivrilmıştır.

İşte şimdi benim burada ondan uzun uzun söz etmemin, onun ilginç (!) yanlarını ortaya koymamın hatta kendi bildiklerimle yetinmeyip, başkalarının, yani onu çok yakından tanıyanların da görüşlerine başvurmamın bir nedeni de, Cemiyet Başkanlığı koltuğuna oturmuş olmasından kaynaklanıyor.

Yıllar önce bu mesleğe baş koymuş, gönül vermiş soylu insanların oluşturdukları bu büyük kuruluşun başına gelmiş olması, benim gibi birçok arkadaşımı, yani «bu meslek doğruluk mesleğidir, haysiyet mesleğidir» diyen birçok arkadaşımı yaralamıştır, yaralamaktadır. Çünkü orada da, aynı kartlar vardır elinde Demirkent'in ve gene aynı oyunlar oynanacaktır. Özetle söylemek gerekirse, o burada, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti gibi büyük ve saygın kuruluştaki da gene kafasındaki «tilkilerle» çıkmıştır yola ve sonuca o tilkilerle varmıştır...

Yani oturduğu o başkanlık koltuğunu kimselere kaptırmama yolunda tüm olanakları kullanacaktır.

Bir de ilk patronu, şu kadar yıllık patronu Safa Kılıçlıoğlu'nun yaptığı bir değerlendirmeye göre, «çok büyük bir nankördür» bu Demirkent.

Benim Hürriyet'e girdiğim yıl, o da Hürriyet'e bağlı Yeni Gazete'de çalışıyordu. O güne kadar Babiâli'de adı sanı pek bilinmeyen bu kişiyi Yeni Gazete'ye Spor Yazarları Derneği'nin Başkanı Samim Var önermiş ve gazetenin yazışmaları müdürü İlhan Turalı da girmesini sağlamıştı.

Gariptir «bu iri yarı adam» sözünü ettiğimiz Yeni Gazete'ye girdikten ve orada yerini yaptıktan sonra, ilk işi başlangıçta kendisine yardımcı olan, yani Yeni Gazete'ye alınmasını sağlayan İlhan Turalı'yı saf dışı etmek olmuştur...

İyisi mi gelin gene, bu büyük oyuncunun yalnız nankör yanlarını değil, daha bilmediğimiz nice ilginç (!) nice etkin yanlarını, onu yakından tanıyan, onunla çalışan İlhan Turalı'dan dinleyelim. Ve Nezih Demirkent deyince, ona dair ilk söylemek istedikleri şunlar oluyor Turalı'nın:

«Hani sahnede rol icabı ağlayan adam var ya oyunlarda, bana göre bu sahada Nezih'ten daha başka oyuncu yoktur...»

İLHAN TURALI «NEZİH»İ ANLATIYOR...

Babîâlî'de birçok büyük gazetede üst düzeyde görev yapmış kurt gazeteci Turalı, yukarıda yaptığı kısa tanımlamadan sonra, ilk günlere, Nezih Demirkent'le karşılaştığı ilk günlere dönerek, içi dolu dolu anlatıyor:

«Nezih Hürriyet'e Yeni Gazete'den girdi. O sırada ben yazışları müdürü idim. Ve Hürriyet'te tek adam Haldun Simavî'ydi. O zaman spor şefi Samim Var'dı. Bir gün bana geldi Samim, Nezihi de al, işsiz dedi. Ve bu konuda ısrar etti. Samim o dönemde Spor Yazarları Derneği'nin Yönetim Kurulunda. Almak için teşebbüse geçtiğimde, Hürriyet'tekilere sordum. Bir kısmı Nezih'in alınmasına şiddetle karşı çıktı. Yüksel Baştuñ, Ferhan Devekuşu gibi. Sonunda ben inisiyatifimi kullandım ve aldık. Hem spora bakıyordu Nezih, hem de yazışlarında sekreterlik yapıyordu.

O günlerde Hürriyet ofset baskıya geçiyor. Türk klavyesi IBM'ler alındı. Bizim Yeni Gazete'de de birkaç tane vardı. Bir gün Haldun Bey içeriye girdi. Ve IBM'lerin masalara konuluş biçimlerini beğenmedi, bunların yüzünü şöyle çevirin» dedi. Bu direktif üzerine Nezih hemen birini kucakladı IBM'nin, kaldırdı yerinden. O sırada Haldun Bey bağırdı, «bırak yavrım bırak, kaldırma» diye. Sonra sokuldu bana öfkeyle ve «nereden buldun bu şişkoyu» dedi, çekip gitti...

Ama bu arada Nezih kendine özgü taktiklerle örgütleniyordu. Örneğin Haldun Bey Hürriyet'te bulunan bazı adamları gönderiyor. Onların içinden kendi takımına uygun olanları alıyordu. Erkut Can da onlardan biri.

(Burada yeniden hatırlatmakta yarar görüyorum. İlhan Turalı'nın sözünü ettiği bu Erkut Can, bundan önceki sayfalarda anlattığım şu anarşistlerle buluşma ve onların karargâhlarına gitme işinde, Nezih Demirkent tarafından görevlendirilen ve bizi bir başka arabayla takip eden zat-ı muhteremdi... Böylece o gün, biri iri yarı öbürü çelimsiz olan iki beyin, ama şahane beyin (!) bizi takip ederek, o güzelim işin içine etmişlerdi. Neyse biz gene İlhan Turalı'yı dinleyelim:)

«Adam kendi çıkarı için, daha doğrusu kendini kabul ettirmek için o günlerde eline geçen her fırsatı kullanıyor ve her çeşit entrikayı çeviriyordu. 1965 seçimleri gecesi idi. Haldun Bey geldi bizim oraya. Yavrum, neticeleri ayrıntılı biçimde il il verelim' dedi. Ben eldeki malzemenin ve de gece çalışacak kadronun yetersiz olduğunu söyledim. Baktım bu iri yan adam balıklama atladı ve yaparız efendim dedi. Bu arada örgütlenmeyi de giderek büyütmişti bu Nezih denilen muhterem. Hatta idare müdürü olan Alev hanımı da yanına almıştı. Ve ben açtım telefonu ana avrat dümdüz gittim. Aa bir baktım, beş on dakika sonra Haldun Bey çağırdı gittim. O da orada ve ağlıyor Haldun Bey'in önünde. Haldun Bey sevmez böyle ağlayanları ya.. Hemen sert bir ifade ile çıkıştı ona.. 'Bırak böyle ağlamaları da gidin barışın' dedi.

'Ama efendim benim anneme küfretti efendim' dedi çocuklar gibi yeniden ağladı. Doğrusu artist adam artist..

Bir de Ecvet Güresin dönemi var. Yıl 1971. 12 Mart muhtırası arifesindeyiz. Demirel Başbakan. Bizim Muammer Kaylan Amerika'dan getirtilmiş. Başbaşa konuşuyoruz. Bir ara bana, bir şeyler yapalım, gazete olarak bu işe bir ağırlık koyalım, dedi. Benim önerim, 'Demirel istifa etmelidir' biçiminde bir manşet atalım oldu. Bunu uygun gördü Muammer. Ama manşet olarak değil de, Hürriyet'te başyazı olarak vermemizi uygun gördü. Ertesi günü birinci sayfadan böyle bir başyazı çıktı. Ve büyük yankıları oldu.

Öte yandan o günlerde makinelerimiz geliyor. Hürriyet ofsete dönüşüyor. Bununla ilgili olarak Maliye Bakanlığı ile işimiz var. Böyle olunca Nezih bize memleketi bırakın şimdi biz battık efendim biz, demez mi?..

Çünkü ona göre memleket bir yana, gazetemizin batması bir yana. Öyle görünüyor, Sezar'dan çok Sezar'cı çünkü..

Bana göre Nezih kardeşimiz Babıâli'ye ve dolayısıyla yaşadığı ulkeye herkesin başaramayacağı kadar çok büyük kötülük yapmış ve Türk basınının bugünkü hale düşmesine sebep olmuştur.

Ve o günlerde iktidarda kalmak için, kendisine alternatif olarak gördüğü

bütün kaliteli elemanları saf dışı etmiştir. O kadar ki, sırf kendi sözünden çıkmayacak olan ve Enosis'i armatör Onasis zanneden bir arkadaşımızı yazışleri müdürü yapmak üzere iken, bir ara konuştuğumuz Erol Simavi Bey de bana, -Ama çocukta etof(kumaş-altyapı] varmış, Nezih öyle söylüyor- dedi...

Bunun dışında Nezih'in ülkeye yaptığı en büyük kötülük, ülkenin en büyük, en yüksek tirajlı gazetesini, politikanın içine sürüklemiş olması ve kendi görüş ve kişisel çıkarı doğrultusunda AP yanlısı bir gazete yapmaya gayret etmesidir. Oysa geçmişte Hürriyet kendi kişiliği, yansız yayın politikasıyla yıllar boyu ayakta kalmış ve saygınlığını yitirmemiş bir gazetedir...

Şimdi istersen Celâlcığım, çok iyi tanıdığım bu insanla, yani Nezih'le ilgili kısa tanımlamalar yaparak bu işi bitirelim: Bir kere Nezih yalan söylerken çok rahattır. Hiç, ama hiç renk vermez...

Sonra bana göre Nezih en büyük poker oyuncusudur. Yüzünde hiçbir ifade, ama olumlu, ama olumsuz bulamazsınız. Kızıyor mu, seviniyor mu anlayamazsınız...

Ayrıca zamanlama açısından büyük bir uzmandır o. Bugün sana bozuldu, sana kızdı değil mi, ama hemen bir tavır koymaz ortaya. Bekler, gerekirse üç yıl bekler, istenilen zaman gelince vurur seni...»

MASA ALTINDAKİ KÖSTEBEK...

Belki hiçbir meslekte bizde olduğu kadar, birbirini yiyen, birbirini çekiştiren insan topluluğuna rastlanmaz. İki kişi bir araya gelmişse mutlak bir üçüncü kişiyi çekiştiriyordur.

«Bırak o herifi Allahaşkına.. Yaramaz adam o, yaramaz...»

«Bak adam gene avanta geziye gitti, hiç kaçırır mı?...» «Okudun mu 2000'e Doğru dergisini, adamın MİT'le de ilişkisi varmış.. Polis köpeğinin teki...»

«Dün toplantıda ne oldu biliyor musun? Şu yeni gelen entel müdür var ya? Herifin gazetecilikle hiç ilgisi yok, tuttu ne önerdi bize biliyor musun?...»

«Baksana ne hale getirdi gazeteyi....»

Böyle sürüp gider çekiştirmeler. Bir de önceki bölümlerde sözünü ettiğim, adam gammazlayanların, ispiyonculuk yapanların yanı sıra, bir başka faaliyetin içinde olanlar vardır. Bunlara da köstebek deniliyor günümüzde. Böyle bir köstebek olayını da bana Yüksel Baştuñç anlattı. Anımsayacaksınız bu adı. Hani bize telefonda kendisini Osman-3 olarak tanıtan, sonra belli bir parola ile buluşup, birlikte karargâhlarına gitmek üzere yola çıktığımız ve oldukça önemli olaylar yaşadığımız Baştuñç. Ve o dönemde (1971 yılı) Hürriyet'in yazıişleri müdürü Baştuñç. İşte ondan bir Köstebek olayı:

«Hürriyet'te çalıştığımız yıllarda, gazetesi kapanınca (Yeni Gazete) idareciliğe soyunan bir arkadaşımızın gözü -Horoz ölür gözü çöplükte kalır- misali yazı işlerinde, hatta genel yayın müdürlüğündeydi. Çerden çöpten kim varsa topladı etrafına. Bir süre sonra bakıyoruz yazı işlerinde uluorta konuştuklarımız anında gidiyor yukarıya.

Gazetenin kalbi fasulye şeklindeki masada ne birlik kalıyor, ne dayanışma.

Ve herkes birbirinden şüphelenmeye başlıyor. Eski ve yeni elemanlar eşitlenince -biat törenleri- başlıyor. Yemeğe diye çıkan yeniler, soluğu bu yeni gelmiş yöneticinin odasında alıp, hemen her gün -seninle beraberiz, sen en büyüğün- andını tekrarlıyorlar.

İçlerinde biraz tok sözlü olarak tanıdıklarımıza, neden böyle yapıyorsunuz diye sorulduğunda, -mecburuz, yoksa bir dakika yaşatmaz- karşılığını alıyoruz.

Sonunda, yazı işlerinde bir akşam sohbeti sırasında, fasulye masanın altından gelen bir tıkırtı sesi Köstebek'i ortaya çıkardı...

Beş, altı kişi ucundan tutup masayı kaldırıncı, iki büküm olmuş bir basın mensubu, yani Hürriyet'te çalışan -casus H.- ile karşılaşıyoruz.

Sonradan genel yayın müdürlüğünü de kapam bu yöneticimiz bize, -kendisi meraklıdır, benim için dinlemiyordu- diyerek işin içinden sıyrılmaya çalıştı, ama olan o arkadaşımıza oldu ve adı Casus'a çıktı...

Doğrudur.. Onun «takım»ından olan, ona bağlı olan daha ne casuslar, ne köstebekler vardı o dönemde Hürriyet'te. Büyük yönetici N.'nin sayesinde tam bir Bizans'tı o günlerde Hürriyet...

Oysa bu kitabın kaç yerinde, kaç kez söyledim.. Gene vurgulamakta yarar görüyorum. Bu meslek heyecan mesleğidir, tutku mesleğidir. Ve hepsinin üstünde doğruluk mesleğidir. Bu heyecan, bu tutku ve bu doğruluk ilkesiyle çıkılınca yola, çok zor da olsa, çok olanaksız da olsa, ulaşamayacağınız haber kaynağı ve çıkaramayacağınız haber yoktur.

Ve bunlarla yatıp, bunlarla kalkarsanız, elde edeceğiniz başarının, başarıların sarhoşluğu ve de mutluluğu içinde mutlak bir yerlere varırsınız bu meslekte. İşte o zaman dedikodu üretmeye, onu bunu çekıştirmeye pek vaktiniz olmaz. Vaktiniz olsa da isteğiniz yoktur...

BARNARD'IN DÜĞÜNÜNE GİDİYORUM...

İyisi mi gelin, az önce sözünü ettiğim o şaşmaz coşkular içinde yola çıkan, taa Güney Afrika'ya kadar uzanan ve oradaki gazetelere de manşet olan bendenizin bir iki olayına değinelim burada.

1970 şubatındayız. O günlerde yaptığı dünyanın ilk kalp ameliyatı ile üne kavuşan Dr. Barnard evlenecekti ve Johannesburg kentinde görkemli bir düğün olacaktı.

Gazetecilik yönünden oldukça renkli ve de ilginç bu olayı izlemek üzere, Türkiye'den gazeteci olarak yalmız ben gidiyorum. Çünkü o yıllarda öyle idi Hürriyet. Her olaya, herkesten önce damgasını vuran, herkesten önce haber kaynağına ulaşan gazeteydi. Bu özelliğini uzun süre korudu, yani son bir iki yıl öncesine kadar korudu. Ondan sonra yitirdi bu önceliğini, bu birinciliğini yitirdi Hürriyet. Elbet nedenleri var, sırası gelince değineceğim...

O dönemin, bundan tam yirmi yıl öncesinin parasıyla, yaklaşık otuz beş bin lira tutmuştu bu gezinin masrafları. Yani günümüzün otuz, otuz beş milyon lirası...

On sekiz saatlik bir uçak yolculuğundan sonra, önce bir güney kentine indim bu ülkenin. Bu kentte (Johannesburg) on dokuz yaşında bir genç kız, kırk yedi yaşında bir doktorla evlenecekti. Ve bu dillere destan düğün, Illova kasabasındaki milyoner Zoellner'in villasında olacaktı. Ve en ünlü iş adamları, ilim adamları, en ünlü yıldızlar, sanatçılar, genç ve güzel kadınlar geleceklerdi bu düğüne. Ve bu olayı dünyadan yüzden fazla gazeteci, Türkiye'mizden de yalnız ben izleyecektim. Aylardan şubatı, ama Johannesburg'un üstünde mavi, sıcak bir gökyüzü vardı.

Havaalanında bulduğum bir gazeteciye ilk soru:

«Barnard'ın düğünü nerede? Barnard'ın düğünü ne zaman?...»

Önce güldü alaylı. Sonra kalkıp taa Türkiye'den geldiğimi öğrenince, bu gülüşü bir acıma duygusuna dönüştü. «Boşuna yoruldunuz» dedi. «Dr. Barnard hiç konuşmuyor.. Bize, gazetecilere çok öfkeli. Kızdırmış biri çünkü onu» dedi.

Elimde valizler düşündüm, Türkiye neresi, Afrika nere? Sonra ülkemdeki olayları düşündüm.. Sonra Amerikan üsleri geldi aklıma.. Mini etekli, maksi etekli genç kızlar geldi.. Sonra Aksaray geçidi, Belediye Başkanı, sonra takunyalılar, takunyasızlar, kravatlılar, kravatsızlar geldi. Ama hepsinden önemlisi şimdi bu Dr. Barnard'tı. Onun düğününe girebilmektir. Anlatılanlara göre milyoner Zoellner'in köşkünü polisler, polis şefleri, polis köpekleri bekliyordu...

Aslında bizim, Türk insanının bir alışkanlığı vardı, rahat konuşma, içini rahat dökme alışkanlığı. Hele gazeteci olunca, bakana, başbakana, müdüre, genel müdüre rahat sokulma, onlarla rahat konuşma alışkanlığı.

Ama bakıyorum şimdi burada Barnard ne bakan, ne başbakan, ne de herhangi bir politikacı.. Peki düğünün yapılacağı bu milyoner Zoellner'in villası neden polis kordonu altında ve polis şefleri neden bekler burada?...

İşte o gün villanın çevresinde beklerken ilk soru, daha doğrusu ilk direnme böyle başladı bende. Ve köşkün çevresinde bekleyen gazeteciler Barnard'ı bırakıp benimle ilgilendiler. Bir ara villa bahçe duvarının hemen dibindeki ağaca çıktım, içeride görevbildiklerimi görüntüleyeyim diye, oradaki gazeteciler benim resmimi çektiler. Villaya gelen bir polis arabasının yolunu kestim, arkamdan geldiler. Ve ertesi günü gazetelerde benim fotoğrafım ve benim çırpınışlarımla ilgili haber yer aldı.

Aslında başlarda da söylediğim gibi, benim bu çırpınışlarımın ve ille de bu düğüne girme yolunda çareler arayışımın bir başka nedeni vardı. Türkiye gibi çok uzak bir ülkeden, kendini toparlamaya çalışan bir ülkeden kalkıp gelmişim, gazetem şu kadar masrafı göze alarak

tutup göndermişti beni. Üstelik geldiğim yer bir savaş alanı değildi. Ve izlenecek bir kaçakçılık olayı yoktu ortada.. Kısacası gazetecilik yönünden çıkarılması gereken bir haber, kendisine ulaşılması çok zor bir insan olayı da yoktu ortada.. Bu yüzden tutup, yaşamımda ilk kez yaptırdığım smokinimi de almıştım yanıma.. Ama şimdi, orada, o villanın çevresinde bekleyen yüze yakın gazeteci arasında en çok kahrolan bendim.

İlk günü düğünün yapılacağı villanın dışında bekleyen gazetecilerden de dinledim. Dr. Barnard bir gün öne Cape Tawn'dan gelmişti buraya. Geldiği gün havaalanında gazeteciler kızdırmışlardı onu. Bu yüzden artık ne gazeteci kabul edecek, ne de düğüne girmelerine izin verecekti.

Illova bütün sosyetenin, bütün zenginlerin oturdukları bir sayfiye yeri, küçük bir kasaba. Bütün köşkler, büyük villalar burada. Zoellner'de çelik kralı bir milyoner. Kızı Barbara, tutup gönlünü kırk yedilik Barnard'a kaptırmış. oysa Barnard'ın o yaşta, o boyda kızı var. Oysa Barnard'ın boşadığı bir karısı var. Belki birinden alıp öbürüne taktığı bir yürek var. Sonra kocaman ağzı, beyaz ve seyrek dişleri, düz parlak saçları ve yeşil gözleri var.

İlk gün bilinen kaygı, bilinen telaş içinde döndüm otele. Ama baktım öbürlerinin, hele hele bu ülke gazetecilerinin, benim gibi aman aman çırpınan, kahreden bir halleri yoktu. Zengin ülke ya, altlarında mercedesler, birbiri ardına açılan teneke kutu biralar ve müzik ve haha hi, birinci gün böyle geçti...

POLİSE RÜŞVET VERİYORUM...

Sabah kalktığımda Langham Otel'de müthiş bir gürültü koptu. Daha doğrusu yer altında müthiş bir sarsıntı duyuldu. Koca bina yerinden oynadı sanki. Bir solukta kendimi otelin holüne attım. «Eyvah» dedim kendi kendime, «bir de bu geldi başımıza, hem şu Barnard uğruna geldi» dedim.

Ama garip benden başka telaşlanan olmadı. Üstelik bu halimi gören zenci asansörcü, kocaman ağzı, iri beyaz dişleriyle bir güzel güldü, sonra ben: «Zelzele oluyor Rafael» dedim. Gene uzun uzun güldü. Ve az sonra bir başka zenci, bir başka beyaz sokuldu bana. Ama hepsi kaygısız ve telaşsız gülüyorlardı. İşin esasını çok geçmeden öğrendim. Meğer bu büyük sarsıntıyı yapan insan eliymiş, yani o büyük gümbürtüyü yaratan maden işçileriymiş. Hemen her gün yerin bin metre altında bir kaya oynatılır, bir büyük infilak olurmuş. Ve böylece günün birinde altınlar, elmaslar, bakırlar gün ışığına çıkarmış.

Ama o sabah unuttum bir anda bu büyük gümbürtüyü ve gene Zoellner villasının yolunu tuttum. Kafamda hep Barnard'ın, Barbara'nın aşkı ve Barnard'ın Barbara'nın düğünleri. Elbet düğün hazırlıkları, düğün sofraları ve çekilecek resimler, çekilecek telgraflar...

Güney Afrika'nın başkenti Johannesburg'da ikinci günüm. Sızan haberlere göre düğün yarın gece olacak. Yani 14 Şubat Cumartesi gecesi.. Duvar diplerinde gene gazeteciler. Ve duvarların gerisinde eli sopalı polisler, polis köpekleri gene.

Gazeteciler telsiz telefonları bırakıp, otomobillerinin içinde bulunan bira kasalarına uzanıyorlar. Ve bu arada, Barnard'a, Barbara'ya, Barbara'nın anasına, babasına ateş püskürüyorlar.

Bir ara 1964 yılını ve o yıl Kıbrıs'taki çatışmaları düşünüyorum. O günlerde orada bulunan biz gazetecilerin, ne zor ve ne kadar sınırlı şartlar altında çalıştığımızı düşünüyorum.

Ama burada düşman yok karşımızda, diyelim rum kesimindeki Ledra Palas üstüne kurulmuş makinalı tüfekler yok. Yok ama, Barnard'ın, Barbara'nın yüzünü görmek ne mümkün...

Oturup bir kenarda Barnard'a mektup yazdım. Daha çok Türkiye'den iyi dostu olan Dr. Siyami Ersek'ten sözaçtim ona. Ve Ersek'in sevgi ve selamını kapsayan uzun bir mesaj hazırladım. Sonra artık yüzgöz olduğumuz zenci polis Francua'nın yanına sokuldum:

«Şu mektubu Dr. Barnard'a ver. Ben onun Türkiye'deki meslektaşlarından birinin mesajını getiriyorum. Ver bu mektubu ona, buna karşılık sana tam on Rand (yirmi Dolar) vereceğim, ne dersin?»

Zenci polis çevresine şöyle bir göz attıktan sonra, mektubu aldı elimden. Paraya gelince, «şimdilik dursun, sonra alırım» dedi ve sessizce uzaklaştı.

Gazetecilerden gayrı, kadınlar, çocuklar ve genç kızlar vardı köşkün çevresinde. Öğleden sonra gelen otomobillerin sayısı giderek arttı. Üstelik bir ara içeriden lacivert renkte 600 mercedes çıktı. İçinde sadece zenci bir şoför vardı. O zenci şoförden öğrendiğimize göre, 450 bin lira değerindeki bu otomobili, Barbara'nın babası, Dr. Barnard'a düğün hediyesi olarak vermişti.

Sonra bir otomobil daha geldi, içi hediye paketleriyle dolu. Hele akşam saatlerinde bu tür trafik giderek artmıştı.

Ben bir ara gene duvara çıktım. Gene resimlediler beni oradaki gazeteciler. Gördüğüm kadarıyla malzeme olarak beni kullanıyor ve gazetelerinde Dr. Barnard'ın bu katı tutumunu eleştirirken, taa Türkiye'den kalkıp gelmiş bir gazetecinin çırpınışlarını da örnek gösteriyorlardı.

Bir ara gene zenci polis Francua'nın şirin yüzünü gördüm kapı aralığından. Bana başıyla kendisine sokulmamı işaret ediyordu.

Sessizce sokuldum ona:

«Düğün bu gece» dedi sustu, çevresine bakındı, sonra: «Az sonra Barnard Barbara ile birlikte şehre inecek ve kiliseye gidecekler. Ama arka kapıdan çıkacaklar» dedi. Ohh.. Yüreğime su serpilmişti. Kimseye belli etmeden sessizce ayrıldım Francua'nın yanından.

SÜT KAMYONETİNE ATLIYORUM...

Yalnız başından beri gözünü benden ayırmayan bir genç muhabir var. Johannesburg'un en büyük gazetesinin muhabiri Peter De Ras bu. Az önce zenci polisle konuşurken uzaktan izlemişti bizi. Bir ara yanıma sokuldu gülererek.. «Bira içer misin arabada var» dedi. Teşekkür ettim. Ama o bir takım gevezelikler yaptı. Bir şeyler öğrenmeye çalıştı benden, geçiştirdim. Aklım hep kapıda idi. Acaba içeriye başka nereden gidilirdi? Daha doğrusu kimseye çaktırmadan içeriye nasıl dalabilirdim ben, bunları düşünüyordum durmadan. İşte bu sırada bir süt kamyoneti geldi. İçinde güğümler vardı. Kamyonet, önünde iki polisin beklediği bahçe kapısına sokuldu iyice. Polislerden biri işaret etti kapının açılması için. Bunu görünce boynumdaki makinayı bir kez daha yoklayarak, birden harekete geçtim. Çift kanatlı bahçe kapısı açılmıştı ve kamyonet içeri girmek üzere hareket ediyordu ki, iki büküm bir durumda kamyonete koştum ve arka bölümünden içeri atladım birden. Ve atlar atlamaz yüzü koyun uzandım arka bölümüne kamyonetin. Ama beni izleyen o genç muhabir ile iki arkadaşı görmüşlerdi bu olayı, şaşkınlık içinde bir şeyler söylüyorlardı arkamdan. Ben görünmemek için iyice büzüliüyordum. Çok değil elli metre kadar yol almıştık ki bahçede düdüğü sesleri duyuldu. Döndüm, geriye baktım, polisler bize doğru koşuyorlar. Bu arada kamyonet durdu elbet. Kamyonetin durmasıyla birlik, ben hemen doğruldum ve atladım aşağı. Çünkü o arada gördüm ki, Barnard ve Barbara kiliseye gitmek üzere o sözü edilen 600 mercedes binmek üzereler. Çılgınlar gibi koşarak, yüz metre sonra yetiştim onlara. Kayınpederin hediye ettiği bu araba tam hareket edeceği sırada, birden kendimi önüne attım ve bacaklarımı tampona sıkı sıkıya yasladım.

Bu arada zenci şoför durmadan korna çalıyor ve arkamdan yetişen polisler yakama yapışıyorlardı. İşte bu sırada bütün sesimle bağırdım.

«Profösör Barnard, Profesör Barnaaaard.. Lütfen dışarı bakın.. Sizinle konuşmak istiyorum dışarı çıkın lütfen...»

Gene korna sesleri, gene polislerle itişip kakışma.. Derken Dr. Barnard güleç bir yüzle çıktı arabadan. Elbet bu arada olayı izleyen öbür

gazeteciler bir bir duvardan atlayarak dolmuşlardı bahçeye.

Bu şamatanın sonunda, üstünde beyaz dantel gömleği, düz parlak saçları ve seyrek dişleriyle Barnard yanıma geldi. Onun gelişiyile birlik ben sıkı sıkı sarıldım Mercedes'i bıraktım. İyice sokuldu bana ve elini omzuma koydu,; birşeyler söylemek istiyordu, ama ben ondan önce başladım:

«Düşünün bir kere doktor Barnard, İstanbul nere, Johannesburg neresi? Sizin için kalkıp geldim buralara.. 'Ama iki gündür şu bahçe duvarının dibinde.....»

Sözümü kesti hemen.. Uzun uzun güldü ve özür diledi. Bir kez de kendisi tekrarladı, bütün öfkesi oradaki mahalli gazetecilere idi.

Benim bu konuşmamdan sonra öbür gazeteciler de içlerini döktüler. Bu arada düğüne, düğünün ne zaman olacağına dair sorular soruldu. Ama gene de beklenen bilgiyi vermedi Barnard. Baktım olacak gibi değil yeniden girdim söze:

«Doktor Barnard, biliyor musunuz Türk halkı sizi çok seviyor. Bu yüzden kalkıp geldim buralara. Önce gelin onların adına sizi bir öpeyim, dedim. Hiç beklemediği bir şeydi bu. Şaşırdı, güldü, sonra yanağını uzattı bir güzel.. Hem âdet öyle imiş orada, iki kez değil, üç kez uzattı yanağını bana. Bu arada öbür gazetecilerin flaşları birbiri ardına parlıyordu. Barnard iyiden iyiye yumuşamıştı. Çevresine şöyle bir bakındıktan sonra:

«Evet» dedi, «bu Türk gazeteci benim öfkemi dağıttı. Düğün bu gece, sizleri, özellikle Türkiye'den gelen misafirimizi gece saat bir'de kabul edeceğim.»

Az sonra yüze yakın gazeteci bu görkemli villadan ayrılıyorduk. Artık yol boyunca beni paylaşamadılar aralarında. Her biri ayrı biçimde yakınlık gösteriyor ve beni kutluyordu. Ertesi gün gazeteler bu olaya geniş biçimde yer vermiş ve «Türk Lokumu Öpücüğü, Barnard'ı Yumuşattı» biçiminde manşetler atmışlardı. Ve elbet Barnard'la

öpüşürken çekilen fotoğrafımız baş köşede ydi.

Olay burada bitiyor. Ama son olarak yeniden söylemek istiyorum. Kuşkusuz böyle davranmaya beni mesleğe olan tutkum ve de hâlâ eksilmeyen meslek heyecanı itti. Ama bir de az gelişmiş bir ülkenin insanı olmak var ya, o da böyle davranmayı zorunlu kıldı...

Hiç unutmuyorum o gece, düğünden sonra otel odasında geçirdiğim gece, kederden değil artık, sevinçten uyku tutmadı beni. Sabah haberi geçtim hemen. Adnan Semih, toprağında rahat uyusun, o dönemde arı gibi çalışan ve dış haberleri tek başına götüren Adnan Semih en az benim kadar coşkuluydu telefonda:

«Aslanım benim, aslanım» diye bağıırıyordu telefonda sevinçten. Şimdi pek rastlayamazsınız böyle servis şeflerine, yazı müdürlerine.

O günlerde onlar, bir işi başarmış muhabirin sevincini, coşkusunu ve başarısını, varsa sıkıntısını paylaşırlardı. Şimdi bırakın paylaşmayı, iyi bir haber getirmiş bir muhabirin imzasını koyarken bile, çoğu sayfa sekreterleri ve de müdürler, sanki ceplerinden bir şey veriyorlarmış ya da bir lütufta bulunuyorlarmış gibi cimri davranıyorlar bu alanda. Kimbilir belki de böyle doyuma ulaşıyor onlar da...

Burada sırası gelmişken biraz daha sözetmek istiyorum Adnan Semih'ten. Mesleğin en az benim kadar heyecanını duyan ve «Nasılsın Adnan Semih» dediğin zaman, yumruğunu göğsüne vurarak, «Domuz gibiyim...» diyen rahmetli arkadaşım Adnan Semih, yaptığım bu işten ötürü nasıl sevindi o gün, nasıl coştı bilemezsiniz. Ve gene telefonda yabancı ajanslar, Barnard'la birlik fotoğrafını, bir de süt kamyonetinden atlarken fotoğrafını geçtiler aslanım. Kutlarım seni, kutlarım» diye bağırdı...

BİR ÇETİN EMEÇ VARDI...

Şimdi yeniden düşünüyordum da, o günleri ve o günlerde sevgiye varan, coşkuya varan, paylaşmaya varan beraberlikleri pek bulamıyorum artık Babıâli'de.

Hele paylaşma olayı geçmişte olduğu gibi, görülüyor yönetici kadrolarda. Koşan, koparan, getiren genç muhabirin duyduğu coşku, duyduğu sevinç pek paylaşılmıyor. Nedenine gelince, yazı işleri dediğimiz kadronun, yani o büyük ve de uzun masanın çevresinde oturanların çoğu muhabirlik yapmamış kişilerden oluşmaktadır artık. Önüne getirilen habere, kendi gazetecilik anlayışı, gene kendi espri yapısı içinde çok ilginç bulduğu bir başlığı atmak, sonra bu haberi sayfanın falanca yerine, şu ya da bu biçimde yerleştirmek, kuşkusuz en başta gelen işidir onun. Ama nasıl gitti o muhabir, nasıl çıkardı bu haberi ve nelerle karşılaştı, ne tür sıkıntılar çekti, bunları bilemez o muhterem, yaşamamış ki bilsin...

Otuz beş yıllık meslek yaşamı altı yedi yılı yöneticilik kadrosunda geçti. Ama muhabirlikten gelmişim oraya. Akşam'da istihbarat şefliği yaptığım süre içinde, yazışlarına verdiğim iyi bir haberi ya da fotoğrafı getirenlerin imzalarını görmemişsem sayfada, o gün gider ilgili kişiyle bunun kavgasını yapardım. Çünkü çok iyi bilirdim ki, o imza muhabirin en büyük gıdasıdır. Gene çok iyi bilirdim ki o imza, o muhabiri daha iyi bir haberi getirmeye, daha ilginç bir olayı çıkarmaya iten en etkin güçtür.

Öte yandan yalandır, riyakârlıktır, «aman efendim ben imza heveslisi değilim» demek, ya da «bizim artık imza peşinde koşmaya ihtiyacımız yok» biçiminde konuşmak.

Gene kendimden bir örnek vermek ve ukalalık sayılmazsa eğer, söylemek istiyorum. Otuz beş yıl içinde çok sayıda özel haberim, manşetlik haberim, röportajlarım ve dizi yazılarım yayınlandı. Bunların hemen hepsinde imzalarım vardı. Buna rağmen ben hâlâ imza «heveslisi»yim. Evet, kıvırmaya, hava yapmaya hiç gerek yok, hâlâ imza «heveslisi»yim...

Gazete sayfalarında iyi gösterilmiş, iyi değerlendirilmiş bir çalışma ürünüm ve onun baş köşesine konulmuş imzam, yani Celâlettin Çetin adı, şu kadar yıla rağmen hâlâ benim gidam sayılır.. Evet evet, gidam sayılır. Ve hâlâ beni bir başka olayı kovalamaya, hatta daha iyisini yapmaya iten, en etkin dürtü sayılır...

Elbet az önce sözünü ettiğim yazışları kadrolarında, benim kadar bu mesleğin coşkusu duyanlar ve bu alanda etini kemiğini, kaşını gözünü eskitenler, dahası attıkları başlıklar, yaptıkları sayfalarla ses getirenler görülmüştür, görülmektedir. Çünkü onların yaptıkları da büyük bir tutku ve bir deneyim ürünüdür...

Ama onların hepsi, yani o büyük masaların çevresinde oturanların hepsi aynı coşkulu yapının ve bu mesleğe sevdalı yapının insanları değildir. Değillerdir çünkü geçmişlerinde ne bir haber kovalamışlar, ne de oturup bir haber yazmışlardır. En büyük eksikleri de budur işte...

Bana göre bir gazetenin dinamiği, herşeyden önce iyi bir istihbarat kadrosundan geçer. Yani malzemeyi, ama iyi, ama kaliteli malzemeyi kapıp getirenlerden geçer. Öbürleri, az önce sözünü ettiğim mutfaktakiler de, onları yenilir, yutulur, beğenilir hale, lezzetli hale getirenlerdir.

Şimdi burada, hem mutfaktakileri, hem gerekli malzemeyi kapıp getirenleri, hop oturup, hop kaldıran bir yöneticiden, bir «basın maratoncusu»ndan söz etmek istiyorum. Onu, Hürriyet'te birlikte çalıştığım bu değerli insanı yitireli sanıyorum dokuz on ay oldu.

Ama hemen söyleyeyim, onu, o hırçın, o kavgacı konuşma üslubuna rağmen, her geçen gün arıyorum. Hele yerine gelenleri gördükçe, belki bin defa arıyorum...

Bir de onun hain kurşunlara hedef oluşunun ve göçüp gidişinin ardından şu kadar ay geçti, bir yıla yakın zaman geçti, ama ne acıdır külleniverdi Çetin Emeç olayı. Oysa o gün, o acılı gün, devletin başında bulunan adam, her zamanki gibi televizyon ekranlarına çıkıp,

hainlerin en kısa zamanda yakalanacağını ve mutlak yakalanacağını ilan etmişti. Ama dediğim gibi küllendi olay, hem bütün Türkiye'de küllendi. Bırakalım Türkiye'yi, öldürüldüğü gün ve sonraki bir ya da iki gün yapılan konuşmaların, yapılan gösterilerin ve parlamentoya yapılan yürüyüşlerin dışında, Babıâli'de de küllendi olay. Bırakın Babıâli'yi, merdivenlerini hep koşarak çıktığı ve hemen her gün onunla kalkıp, onunla yattığı gazetesinde, yani Hürriyet'te bile küllendi...

Bir sabah gazetenin toplantı salonunda, yani sabah on'da başlayan ve kıraat okunarak (sırayla herkesin okuduğu haber bültenleri) geçen toplantı salonunda dile getirdim bu konuyu. Ve «Niye araştırmıyoruz, niye üstüne gitmiyoruz bu olayın? Niye birtakım ip uçları bulmuyoruz? Hürriyet olarak niye sessiz kalıyoruz?» biçiminde sorular yönelttim.

Elbet bu kıraat okuma kursunu yönetenler dinlediler söylediklerimi. Ama sadece dinlediler...

Bir başka sabah gene değindim bu konuya ve gene aynı soruları yönelttim muhterem yöneticilere. Dinlediler, gene, ama sadece dinlediler...

Burada söylemeden edemeyeceğim. Bu kez toplantı bitiminde salondan birlikte çıktığımız bir genç arkadaşım bir ara bana iyice sokularak, içimi yakan bir kara mizah yaptı:

«Haklısın abi, bu konunun üstüne gitmekte haklısın. Ama boş.. Boşuna yoruyorsun kendini. Gitmezler bu işin üstüne, gitmezler.»

«Ama niye, niye gidilmesin» dedim. Pat diye oturttu lafi bu genç arkadaşım:

«Çünkü rahmetlinin ölüsünden bile korkuyorlar...»

Geçmişte, yani ilk gazetem Dünya'da, sonra Vatan'da, daha sonra

Akşam'da, iyi genel yayın müdürleri, iyi yazışleri müdürleri ile çalıştım. Ama rahmetli Emeç, bir tükenmez enerji, bir inat ve de titizlik içinde sürdürüyordu bu işi.

Biliyorum ona dair söylenecek, ona dair yazılacak çok şey var. şimdi ben, onu kaybettiğimiz açılı günün ardından yazdığım yazıyı, 9 Mart 1990 günü Hürriyet'te yayınlanan yazıyı buraya, bu kitabıma da almayı bir görev sayıyorum.

«PİS EL, PİS YÜREK...»

«Binde bir de olsa, kendi kendine, ya da birilerine, ben de insanım dediğin oldu mu? Benim de acıdığım, benim de ağladığım ve benim de arkasından koştuğum birileri vardı, dediğin oldu mu?»

Demişsen eğer, karanlıklarda olsun, yalnızlıklarda olsun, biraz kendine gelmişsen, insanlıktan bir gıdım olsun nasibini almışsan, şu soracaklarıma cevap ver:

- Önce kime inanarak, kime yaslanarak yaptın bu işi? Sonra yaparken, yapmayı düşünürken, yani Çetin Emeç'imizi yok etme yolunda o iğrenç adımları atarken, neyi düşledin?...

Hadi söyle pis el, pis yürek, hadi konuş. Düşlerini anlat istersen önce. Yeni değil, on yıl önceden, onbir yıl önceden kurduğun düşlerini anlat...

Hani ne coşku vericidir senin için değil mi, sabahın erken saatlerinde radyolarımızdan duyulan konuşmalar...

Gene o sabahları, o tanklarla kesilmiş yolları, caddeleri düşlüyorsun değil mi? Ama bu kez avucunu yala. Kursağında kalacak bu kez düşlediklerin. Artık halkıyla, artık parlamentosuyla, artık Atatürk'çü düşünceden, lâik devlet anlayışından ayrılmayan ordusuyla demokrasiye inanan, demokrasiye sahip çıkan bir elli milyon var karşında. (O günlerde böyle idi sanki ve ben böyle düşünüyordum...) Bunu iyi bilesin pis el, pis yürek...»

* * * * *

Hürriyet'te görev yaptığı süre içinde, günlük yaşamına gazeteden, gazetecilikten başka hiçbir olayı, hiçbir konuyu, hele hele dedikoduyu sokmamaya büyük özen gösteren bir kişiliğin adamıydı Çetin Emeç. Ben en çok bu yanını sevdim onun.

O Tanrı'nın hemen her günü gazeteyle yatar, gazeteyle kalkardı.

Çalışırken, diyelim manşete, diyelim fotoğrafa, diyelim çarpıcı bir habere sarılırken, asabi olduğu gözlenirdi. Ama bu hangi Babîlî insanında, bu mesleğin coşkusu içinde olan hangi yöneticide yok ki?...

Ne var ki, o herkesten çok çalıştığı, çok şeyleri üstlendiği için, dahası yarınki gazeteyi, dünyaya gelecek bilmem kaçınıcı çocuğu olarak gördüğü için, herkesten çok gergin olurdu. Coşkuyla karışık bu gerginlik, onun elinde ayağında ve yüzünde dolanırdı...

Onunla tartıştığım, ona sitem ettiğim, hatta ona kırıldığım günler oldu. Ama bu kırgınlık ıslak tülbent kuruyuncaya kadar geçirdi. Ve çok değil, iki gün, üç gün sonra karşılaştığımızda, sarılırdık birbirimize...

Bir şey daha var. Meslek yaşamımda işlediğim konuları hep kendim ürettim. Bu alanda kimseye avuç açmadım. Ama arada bir de olsa bana katkıda bulunan, ya da bulunmak isteyen tek kişi Çetin Emeç oldu. Örneğin, yıllardan beri, hiçbir gazeteciyle konuşmayan, yapılan tüm başvurulara rağmen TV ye bile çıkmayan ve «mahcubiyet ölçüsünde tevazuya sahip» olan iki can yoldaşını, yani STFA'nın yaratıcıları Sezai Türkeş ile Feyzi Akkaya'yı bana öneren, «bu adamları ancak sen konuşturursun Celâlcığım» diyen o oldu.

Ve gideceğim iş, ulaşacağım insan konusunda hep benim kadar coşkuluydu. Gene örneğin, Ağca olayında, bazıları (O dönemin genel yayın müdürü) bana «boşuna uğraşıyorsun abi, oraya, o hapishaneye giremezsin. Hem de Roma muhabirimiz Mehmet Demirel'le konuştum, bunun imkânsız olduğunu söyledi» biçiminde konuşurken, Çetin Emeç, «gireceksin, inanıyorum o hapishaneye ilk kez sen gireceksin ve Ağca ile konuşacaksın» diyerek bana durmadan moral veriyordu. Sonunda utandırmadım onu. Bu yüzden daha bir mutluyum...

Başlarken sözünü ettiğim oyun, yani gazetecilik oyunu kuşkusuz bu Ağca olayında da vardı. Ama amaca ulaşmak için oynanan meşru bir oyundu bu. Şöyle:

Kafamda oluşturduğum senaryoya göre, ben İtalya'da, Ascoli Piceno Cezaevinde yatan Mehmet Ali Ağca'nın uzaktan da olsa bir akrabası

olacaktım. Ama anne tarafından bir akrabası. Üstelik onlara göre biraz varlıklı olan bir akrabası. Tutup, yıllardan beri oğlunu göremeyen ve kalkıp oralara gitme olanağından yoksun olan anne Müzeyyen Ağca ile küçük oğlu Adnan Ağca'yı alarak oraya, Abdi İpekçi 'yi öldüren ve Papa'ya suikast girişiminde bulunan Mehmet Ali Ağca'nın yattığı cezaevine götürecektim. Ama bunun için de, akraba olduğumu belgeleyen birşeyler olmalıydı elimde.

Daha önceki bir girişimimde kardeşi Adnan Ağca'yı tanımıştım. Malatya'daki bir komşularının telefonunu vermişti bana. Aradım bir gün. Ve özetle, hazırlanın sizi, yani anneni ve seni Roma'ya götüreceğim dedim. Göklere uçtu oğlan sevinçten. Ben yapmak istediklerimi söyledim ona. Özellikle akrabalık olayını anlattım ve bunu sağlamak için Malatya'daki mahalle muhtarından bir belge almasını ve bu belgeye de, şu mahalle, şu sokakta ve şu numaralı hanede oturan Müzeyyen Ağca Mehmet Ali Ağca'nın annesi, Adnan Ağca kardeşi ve Celâlettin Arif Çetin (nüfus cüzdanında orta adım Arif çünkü) de akrabaları olur diye yazdırmasını söyledim. Muhtarla ilişkilerinin çok iyi olduğunu belirterek, «ne istersen yazdırırım ağabey» dedi...

Bu arada ben hemen ekledim: Bu belgeyi al muhtardan, sonra annenin vesikalık fotoğraflarıyla nüfus kimliğini seninkini de al, atla gel İstanbul'a. Gel ki pasaport ve vize işlerini halledelim.»

Çok değil iki gün sonra istediğim belgelerle geldi Adnan Ağca. Onu hemen İtalyan Konsolosluğu'na yolladım. Ve İtalyan Konsolosluğu çevresinde tercüme işi yapanlar bulunduğunu, muhtardan aldığı belgeyi götürüp İtalyanca'ya çevirtmesini ve sonra da konsolosluğa başvurmasını, konsoloslukta bu belgeyi tasdik ettirmesini söyledim.

Oldukça hareketli, atak ve coşkulu bir yapının insanıydı bu genç Ağca. Hemen atlayıp gitti ve yaptı bütün söylediklerimi, geldi.

Ben bu arada bıyık bıraktım. Ve bir taşralı kıyafetine büründüm.. O yeniden Malatya'ya döndü. Annesini alıp geldi. Çok değil bir hafta sonra, başımda kasketim, yanımda akrabalarım olan bir yaşlı kadın ve bir genç adamla yola çıktık.

Önce Yeşilköy Havaalanı'nda kaygılı ve korkulu bir kırk beş dakika geçirdik. Pasaport polisi Adnan'ın pasaportuna baktıktan sonra, onu aldı ve amirine götürdü. Az sonra çıktı geldi Adnan, yüzü bembeyaz. «Gidemiyoruz, ağabeyimden ötürü çıkışıma izin vermiyorlar» dedi.

Bu kez ben girdim amirin odasına. Ankara'ya bildirdiklerini ve oradan haber beklediklerini söyledi, bereket tanıyordu beni komiser. Durumu anlattım ona. Yaşlı annenin yıllardan beri oğlunu göremediğini, ilk kez böyle bir olanak bulduklarını, benim de onlara yardımcı olduğumu söyledim ve hemen arkasından, «izin verersen Ankara'yı arayayım, bir de ben konuşayım» dedim. Olumlu karşıladı bu önerimi ve aranması gereken yetkili kişiyi aradım. Beş dakikalık konuşmadan sonra, oradan da olumlu yanıtı aldım...

Roma Havaalanı'nda, bizim muhabir Mehmet Demirel ve İtalyan gazeteciler, İtalyan Televizyonu bizi karşıladı.

Ben yabancı dil bilmeyen bir taşralıyım ya, bu nedenle oradaki Türk gazeteci Mehmet (önceden yaptığımız telefon konuşmasına göre orada tanışmış oluyoruz) bize tercümanlık yapıyor. Ertesi gün gazetelerde haberler ve fotoğraflarımız. Yani adını dünyaya duyuran Mehmet Ali Ağca ailesinden üç gariban Roma'da...

Kentin dışında üçüncü sınıf bir otelde kalmayı yeğ tutuyorum, bir daha gazeteci topluluğu ile karşılaşmamak için. Sonra Papa'ya başvuru. Ve başvuruyu yaptığımız gün Papa'nın anne Müzeyyen Ağca ile küçük oğlu Adnan Ağca'yı kabul edişi.. Sonra Ascoli Piceno yolu.. Ve cezaevine girişte yaşadığımız olay. Yani öncelikle uyuşturucu yönünden denetimden geçirmek için, İtalyan kadın polisin anne Ağca'yı bir odaya alması ve soyunmasını isteyerek mahrem yerlerine kadar bakması.. Ve yaşlı kadının hıçkırıkları, «vay babo vay.. Bu da mi gelecekti başımıza» diye dövünmesi...

Sonra aynı işlemden geçen oğlanın, yarı deli oğlanın, bağırıp çağırması, kapıyı yumruklaması...

Sonra uzun taş koridorlar, demir parmaklıklar, büyük gürültülerle

açılan, kapanan demir kapılar.. Sonra yer yer ağarmış saçları, solgun yüzü, ama cin ve kül yutmayan bakışlarıyla Mehmet Ali Ağca karşımızda...

Dönmemize bir gün kala İtalyan Devlet Televizyonundan gelen teklif.. Ve yaşlı anne ile Adnan'ı alıp çekimin yapılacağı stüdyoya götürüşüm. Çekimden sonra onlara ödenen para. Daha bir dizi coşku dolu olay.

Ayrıntılarıyla tümünü burada anlatma gereği yok. Çünkü yurda dönüşte, günlerce Hürriyet'te manşetten yayınlandı hepsi.

Burada, özet biçimde bu olaya değinişimin tek nedeni, rahmetli Çetin Emeç oldu. Üstlendiği genel yayın koordinatörlüğü görevinden başka gözü hiçbir şeyi görmeyen gazeteci, hem sapına kadar gazeteci Çetin Emeç'in, böyle bir olaya bakışını ve böyle bir olaya gidecek kişiye karşı sıcak yaklaşımını bir kez daha vermek istedim.

Ne olurdu, şimdi gene telefonu açsaydım, dahilden 341 numarayı çevirseydim. Ve sekreteri Nebahat kardeşimiz beni bağlasaydı ona. Ve ben gene işlemek istediğim ilginç bir konudan sözetseydim. Kimbilir gene nasıl çabuk çabuk, nasıl coşkulu konuşacaktı telin öbür ucunda...

Onu çok konuşacak, çok arayacağız. Ben her geçen gün arıyorum.

Hele şimdi o göreve gelenleri, getirilenleri gördükten sonra daha bir arıyorum...

KÖŞK YAZARI...

Arıyorum çünkü yayın yaşamında ilk kez tek kupona araba vermeye başlayan ve aylardan beri lotarya yarışı ile tirajını korumaya çalışan son gazetem, yirmi iki yılını verdiğim gazetem Hürriyet'te şimdi böyle bir öneri getirene, kolay kolay «olur» diyen, «atla git» diyen çıkmıyor pek.

Kimbilir belki de gerek duyulmuyor... Hele son yedi sekiz aydan beri hiç gerek duyulmuyor. Duyulmuyor çünkü, gazetede ki, gazete sayfalarındaki bütün boşlukları, muhterem genel yayın müdürümüz, hani Babiâli tarihinde görülmemiş bir uygulamaya geçerek, haftanın üç gününü Ankara'da üç gününü İstanbul'da geçiren genel yayın müdürümüz, daha da önemlisi ikinci başyazarımız dolduruyor...

Hem nasıl hızlı biçimde, nasıl entel biçimde dolduruyor bilemezsiniz.. Örneğin kim kalkar, hangi gazete yöneticisi ya da yazarı kalkar telefonla Özal'ı arar da, Özal hemen çıkar telefona?...

Bunu nereden mi biliyorum, genel yayın müdürümüzün ve de ikinci başyazarımızın 7 Aralık 1990 tarihli nanelerinden. O gün «Artık İhtilal Olmaz» başlıklı yazısına başlarken aynen şöyle diyor: «Dün kendisini arıyorum, hemen telefona çıkıyor Özal.»

Tanrı nazardan korusun, hemen her sözcüğünde, her satırında ayrı bir etkinlik olan bu yazılarla, bir de Sabah'a özenerek sürdürülen lotarya ile tirajını koruyor gazetem Hürriyet...

Sonra bakmayın siz yapılan o kokuşmuş (!) değerlendirmelere.. Yok efendim özel habermiş, çok çarpıcı bir fotoğrafmış, ilginç bir röportajmış, bir yazı dizisiymiş.. Bunlar artık o kadar önemli değil bu «çok özel» genel yayın müdürü için...

Bir kere onun «Ankara»dan yazdıkları, hele Özal kalkıp bir yabancı ülkeye gitmişse, bu kez de oradan yazdıkları yeter de artar bir gazete için...

Ve akıllarda en çok kalan yazılarından biri de 22 Kasım 1990'da yayınlanan, bu kez «Paris'ten» başlığı ile yayınlanan, «Özal'la Gece Yarısı Sohbeti»...

Bu ve buna benzer yazılarıyla adı «Köşk Yazarı»na daha sonra Ertuğrul «Özköşk»e çıkan bu muhteremin yönetiminde bir de verilen ilginç haberler var. İşte birkaç örnek:

2 Kasım 1990: «Semra Hanım Paris'e uçarken çok şıktı»...

22 Kasım 1990: «Sem a Hanım Atatürk'ün mektubuna 9 milyon verdi»... Ve aynı tarihte bir başka haber: «Busch Özal'a Övgü Yağdırdı»...

O günlerde gazetem Hürriyet tek kupona BMW tek kupona Alfa Romeo veriyor. Buna rağmen tiraj 600-750 bin arasında. Buna karşılık Sabah, 1.170.000...

Evet ilginç ve de vurucu (!) haberler dizisine devam edelim:

27 Kasım 1990: «Petrovski Pasajı'nın açılışını Semra Özal yapacak»... Bu haberle birlikte, Semra hanımın yakası dantelli bir elbisesiyle, kocaman fotoğrafı var...

Ve 3 Aralık 1990: «Semra Hanım Amerika'da laikliği anlattı» Fotoğrafta neşeli bir an. Yanında Coşkun Sabah da var. Manşette: «Özal'ın anketinden Özal çıktı»...

Bu arada genel yayın müdürümüz, yok yok, ünlü politika yazarımız döktürüyor gene. Elbet baş konu, ana konu Özal. Yazının başlığı: «Özal ABD'de miting yapacak»...

Ve yazıya giriş: «Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve eşi Semra Özal, New

York'un ünlü Beşinci Caddesinde elele yürüyorlar. Arkalarında ABD'de yaşayan Türk'lerden oluşan büyük kalabalık. Yani Türkiye Cumhurbaşkanı Manhattan'da bir sokak yürüyüşüne katılıyor... Bir aksilik çıkmazsa, önümüzdeki Mayıs ayında böyle bir olaya şahit olacağız...» Tarih: 27 Kasım 1990.

Bunlar, bu satırları yazdığım günlerde, Hürriyet'in çoğu kez manşetinde, ya da birinci sayfasının iyice bir yerinde görünen başlıklar.

Sürdürüyoruz gene ülkemizin biricik, en büyük iki insanına dair Hürriyet'te yazılanları. Örneğin 1 Aralık 1990 tarihli Hürriyet'te, sağdan başköşede, gene bu biricik, en büyük iki insanın, en mutlu anlarını saptayan kocaman bir fotoğrafı görüyoruz. Başkanlığa soyunan sayın Cumhurbaşkanı oturmuşlar bir güzel ve güleç bir yüzle objektife bakıyorlar. Semra Hanım da, ayakta duruyorlar ve ellerini, biraz etli ama, mücevherlerle süslü ellerini eşinin omzuna koymuşlar. Ve fotoğrafın altındaki başlık: «Mutluluk Sembolü» Ve fotoğraf altı: «Malatya'lıların dergisine de kapak olan fotoğrafta Bayan Özal, eşi Turgut Özal'ın omzuna koyduğu elleri ile mutlu bir çiftin sıcaklığını da yansıtıyor...»

Çok değil bundan birkaç gün sonra, Türkiye'de, Körfez Krizini, daha da önemlisi sayın Cumhurbaşkanı'mızı ve sayın eşini manşetten indirecek önemli bir olay oluşuyor. Türk ordusunun genel kurmay başkanı Torumtay, basına açıkladığı çok kısa, ama çok anlamlı bir açıklamayla istifa ediyor. İşte bu istifadan, iki gün sonraki Hürriyet'te (5 Aralık 1990) Amerika'da bulunan Semra Hanım da yaptığı bir açıklamada, «Bu istifa çok önemli değil» diyor...

Peki Semra Hanım bu lafı eder de, sayın Cumhurbaşkanımız sessiz kalır mı? İşte bir gün sonra, yani 6 Aralık 1990 tarihli Hürriyet'in manşeti:

«ÖZAL: 'HİÇ KİMSEDEĞİ KORKUM YOK'»...

Eşi Turgut Özal böyle meydan okurken, Semra Hanım gene layık olduğu yere, yani manşete çıkıyor; «Milletvekilliğine talibim»...

Ve manşetin hemen altındaki fotoğrafta «kahkahalarla» gülen Semra Hanım ve papatyaları var. Bir de fotoğraf altına gözatalım:

«KAHKAHALARLA GÜLDÜ - Semra Özal dün çok neşeliydi. Yapılan esprilere kahkahalarla güldü. Başkanı olduğu Türk Kadını Güçlendirme Vakfı'nın Ankara Hilton'daki burs dağıtım törenine katıldı ve papatyaların neşesini paylaştı»...

Bize taa başlarda, yani bu yokuşu tırmanmaya başladığımız günlerde söylenmiş. Önce iyi bir gazete okuru olmamız söylenmiş. Hele muhabirsen ilanlara kadar okumanın gerekli olduğu söylenmiş. Çünkü o küçük ilanlarda bile haber ya da röportaj konuları bulacağımız önerilmiş. Bu alışkanlığı ben de yıllardır sürdürüyorum. Her sabah sekiz on gazeteyi deviriyorum bir güzel. Sabahda onlardan biri.

Hazır söz şimdi Özal'lardan açılmışken, yazılarını sıkça okuduğum Güngör Mengi'den bir bölüm almak istiyorum buraya. Bakın ne diyor Mengi bu Hanedanlar için:

«Mahdum Ahmet Özal ile gelin hanımdan sonra valide sultan Semra Hanım da ANAP Delegatesi oldu. Birinci hedef Büyük Kongre Delegatesi oldu. Birinci Hedef Büyük Kongre delegatesi olmak. Daha sonra?

Daha sonra da size dar gelmeyecek koltukları kimler yapsın?

Duymuşsunuzdur. Birader Korkut Özal da siyasete dönüyormuş. O halde RP'yi seçer.

Turgut Özal, Yusuf Özal, Korkut Özal, Semra Özal, Ahmet Özal, Elvan Özal...

Yetmezse yedekler var: Zeynep Özal, Efe Özal ve tabii küçük Turgut..

Yukarıdaki başlığı merak etmişsinizdir. «Nedir bu Kartelnatif?»

Kartelnatif, Türk siyasetine musallat olan Özal kartelinin sunduğu alternatiflerdir. Seç seç al! Liberali, muhafazakârı, muhafazakârlıkta ılımlısı, aşırısı, liberâllikte hızlısı, orta yolcusu.. Atatürk'çü laiki var, monetaristi var. Fenerlisi, Galatasaraylısı, Beşiktaşlısı...

Dışarıda arayacağınız hiçbir şey yok, ne ararsanız hepsi burada. Ele güne muhtaç olmaya lüzum yoktur. Hizmette sınır yoktur.

Devlet, Başkan Baba'ya emanet..

Çevre koruma işleri, Türk kadını ve laiklik valide sultana emanet...

Faiz yemek istemeyen tasarruf sahipleri Korkut Özal'a emanet...

TRT tekeline karşı millet, Magic Box'çı Ahmet Özal'a emanet.

Aklımız Allah'a emanet!»(13 Aralık 1990 Sabah)

Kısaca söylemek gerekirse, bu çiçeği burnunda genel yayın müdürünün sayesinde, 1990'nın son altı ayı içinde Hürriyet iki alanda çok büyük ataklar yaptı! Birincisi lotarya yarışına katılarak, tek kupona araba vermeye başladı. İkincisi de köşk içinde ve çevresinde Hürriyet'i sevilir bir gazete yaptı. Hakkını yememek lazım, Turgut Özal ve Semra Özal çiftine durmadan koltuk çıkarak, Köşk'ün güvenini, sempatisini kazanan bir numaralı gazete oldu bu sayede Hürriyet!..

Oysa yıllar boyu manşetten verdiği özel haberlerle kamu oyunda hep ses getiren, dahası hırsızın, uğursuzun ve vurguncunun ve kötü politikacının ve yanlışlar yapan bakanın, başbakanın karşısına bir yumruk gibi çıkan gazete idi Hürriyet. Bu nedenle ben hep Hürriyet'te çalışmanın, Hürriyet'te olmanın tutkusu içinde oldum o günlerde...

Sanıyorum Ekim (1990) ayının sonlarında bir gün Erol Bey'le yaptığım

son görüşmede, özellikle bu lotarya yarışına değindim ve:

«Hadi ister istemez biz de böyle bir yarışa girdik diyelim. Bari bu yarışla birlikte gazetecilik olayını etkin biçimde sürdürebilseydik» dedim. Baktım bizim patron tamamen karşı bu lotarya olayına. Bunu ilk kez o gün duydum onun ağzından. Düşündüklerini kısaca şöyle koydu ortaya:

«Bak canım, bir kere ben hiçbir zaman lotaryadan yana olmadım. Ama yaptık, yapmak zorunda kaldık. Hele son zamanlarda bu iş bir yarış haline geldi. Benim gönlümde yatan bu değildir. İyi gazetecilik yaparak satmak gazeteyi elbet işin idealidir. Ama bir zamanlar sıkça yaptığımız gibi, ev vermek, otomobil vermek yerine, faydalı kitaplar, ansiklopediler verilebilir.

Yok otomobil vermekmiş, dayalı döşeli daire vermekmiş, bunlardan yana değilim. Sonra bunlar benim cebimle gerçekleşen şeyler. Peki ben elimi cebimden çekersem n'olacak? Sonuç olarak ben de gazetecilik, ama iyi gazetecilik yaparak gazeteyi satmaktan yanayım.»

Bu söylediklerine katılıyordum Erol Simavi'nin. Hadi diyelim, böyle bir yol açıldı Babıâli'de, böyle bir yarış başladı. Hürriyet de çaresizlikten katıldı bu yarışa. En azından tirajını korumak için katıldı. Ama bu girişimle birlikte, etkin gazetecilik olaylarını başlatmak gerekiyordu. Belki buna çiçeği burnunda genel yayın müdürü vakit ayıramadı. Köşk yazılarını yazmaktan, üç gününü Ankara'da, üç gününü İstanbul'da geçirmekten vakit bulamadı...

ŞEKERPAREYE KARŞI...

Buna karşılık yayın yaşamına başladığı günden beri, Hürriyet'i rakip alan, Hürriyet'le yarışan ve bu yarışı kazanmak için hemen her türlü fırsatı, her türlü olayı kullanan Sabah, başlattığı hızlı lotarya ile birlikte, hızlı gazeteciliği de sürdürüyordu.

Peki biz niye böyle olduk? (Biz diyorum çünkü şu satırları yazdığım günlerde hâlâ Hürriyet'teyim) Bu sorunun yanıtını, Hürriyet'e yaklaşık 50 yılını veren ve bu yaşına rağmen Hürriyet'le kalkıp, Hürriyet'le yatan, Tahsin ağabeyimin kısa öz bir değerlendirmesiyle vereceğim.

Onunla gene benim küçük odada dertleşirken, yani «Niye bizde bu haber yok?», «Niye hiç muhalefet yok?» biçiminde yakınırken, ihtiyar delikanlı kısaca kestirip attı:

«Niye biliyor musun? Hürriyet bir zamanlar başkalarının yaptıkları yanlışları yapmayarak tiraj alırdı. Şimdi de biz yanlışlar yaparak tiraj kaybediyoruz...

Bu söz bana ait değildir. Rahmetli Sedat Bey, o tarihte, Hürriyet tirajının bir milyona vardığı günlerden birinde bana, «Buraya, bu tiraja varışımızın asıl sebebi ne biliyor musun Tahsin dedi, sonra şöyle ilave etti: Başkalarının yaptığı hatayı biz yapmıyoruz da ondan...»

Elbet «hata» yapmazdı o dönemde Hürriyet.. Ya da yapmamaya çalışırdı. Çünkü gazetenin başında Sedat Simavi gibi büyük bir usta ve onun yetiştirdiği çıraklar vardı. Ondan sonraki dönemlerde de aynı duyarlılığı çıraklar gösterdi.

Ama şimdi.. Şimdi her gün o güleç yüzlü fotoğrafıyla okurun karşısına çıkan ve hem yönetici, hem ikinci başyazar olan, bir başka usta var!..

Hürriyet istihbaratını «Biçki Dikiş Yurdu»na çeviren.

Bitmedi, üniversitesinden koparak bu mesleğin çok değil 4-5 yıllık sevdalısı (!) olan. Gene bitmedi, kitapta okuduğumuz «Dönekler» bölümünde sözünü ettiğim Çetin Özek gibi, Erol Bey'in çapkınlığına özenerek, Ankara bürosunda bu işi eline yüzüne bulaştıran. Daha bitmedi. Gazetede bir öğlen vakti, canları çekipte şekerpare yiyen kızlara karşı çıkan ve bu «korkunç», bu «banal» manzarayı görür görmez «ne rezalet bu yahu.. Şekerpare de nereden çıktı? diye bağırان bir başka usta var...

Sabah'tan sonra Milliyet de tarihinde ilk kez tiraj yönünden Hürriyet'in önüne geçmişti. Ama villa vererek, daire vererek, otomobil vererek değil, yararlı birtakım yayınlar vererek tiraj alıyordu Milliyet. Daha da önemlisi, özel, yani «atlatma» haberler, ilginç yazı dizileri ve ses getiren anılarla tiraj alıyordu.

Örneğin, Körfez Krizi nedeniyle ben de Saddam'a gitme, Saddam'la konuşma girişiminde bulunmak istedim. Ve defalarca bu çiçeği burnunda genel yayın müdürümüze, «Bir deneyelim.. Saddam'a ulaşma yolunu bir deneyelim» dedim. Aldığım yanıt hep aynı oldu: «İmkânsız Celâlettin Bey. Sokmazlar, hele Hürriyet'i hiç sokmazlar» oldu...

Aslında böyle düşünmekte haklıydı. Çünkü meslekteki kısa geçmişinde, bakanla, başbakanla ve elbet telefon edince «hemen çıkan» cumhurbaşkanıyla konuşmalarının ötesinde bir gazetecilik deneyimi, bir gazetecilik olayı yoktu ki onun...

O gün ondan bu yanıtı alınca, yani «olmaz efendim.. İmkânsız, sokmazlar bizi» sözlerini duyunca, odama döndüm ve başımı iki elimin arasına alarak, yüksek sesle düşündüm: «Ey Babîâli ey.. Giderek sen ne harikalar yaratıyorsun...»

Bu ikinci başyazara, bu «Köşk Yazarı»na, hep kara mizah yapan bir arkadaşımız tarafından o günlerde ilginç bir isim verildi. Daha doğrusu adına sadece tek bir harf eklenerek Ertuğrul «Özköşk» denildi...

İşte gene o günlerde bu Ertuğrul «Özköşk», arkasına düşmediğimiz ve gereken önemi vermediğimiz için, «Evren'in Anıları»nı da kaçırdığımızı söyledim. Ama baktım hiç umurunda değildi. Ve bu olaya «fazla sıcak» bakmadığını söylüyordu. Kulaklarıma inanmadım. Bu mesleğe biraz bulaşmış, kıyısından köşesinden bulaşmış biri dahi, böyle düşünemezdi. O gün de odama döndüğümde gene kendi kendime mırıldandım çaresiz. Ve «Ey Erol Bey ey.. Sen çok mu aradın bu dehşetengiz yönetmeni?» dedim...

Düşünebiliyor musunuz? Hürriyet gibi bir gazetenin genel yayın müdürü adam, böyle bir olaya nasıl kısır, nasıl dar bir açıdan bakıyor...

Tutun ki Evren, kendisine ve kendisi gibi düşünenlere çok ters gelen bir yapının insanı ve 12 Eylül'de, 12 Eylül'den sonra, şu ya da bu yanlışları yapmış biri.. Peki böyle bir kişinin, hele hele 12 Eylül öncesi, sonrası olayları yaşamış ve yönetmiş, yön vermiş, siyasi partileri kapamış, liderleri gözaltına almış, dahası, halk oylamasına gidilerek cumhurbaşkanı seçilmiş ve tam yedi yıl o makamda kalmış kişinin yazdıkları, yazacakları bir ses getirmeyecek, yankılar yapmayacak ve bir gazetecilik olayı olmayacak mı?..

Nitekim bu söylediklerimin hepsi oluştu. Milliyet'te birinci bölümü yayınlanırken anılar büyük yankılar yaptı, ilginç tartışmalara yol açtı. Şimdilerde yayınlanan ikinci bölüm, sanıyorum, daha çok insanı ayağa kaldıracak ve daha büyük tartışmalara yolaçacak...

Öte yandan, Hürriyet olarak bu anıları kaçırdığımızdan ötürü hayıflanmamın benim için bir başka nedeni vardı. Milliyet'ten önce Evren'le temas kuran (Ocak-Şubat 1989) biri olarak, anılarının önce bir gazetede yayınlanmasına onu ben razı etmiştim. Çünkü ilk konuşmamızda anıların sadece birkaç ciltlik kitaplar halinde yayınlanmasından yana idi. Gazetelerden birinde yayımlanmasını pek istemiyordu. Ama ben bunun yararından, yani gazetede yayınlandığı takdirde, daha çok sayıda kişi tarafından okunacağından ve kitap şansının da artacağından uzun uzun söz ederek razı ettim. Ve anılarını Hürriyet'e vereceğine dair kendisinden söz aldım. İşte bu yüzden daha çok hayıflanıyordum.

Bir de olayın hâlâ çözemediğim ve bir anlam veremediğim bir başka yanı var. Son olarak Marmaris'e gene Evren Paşa'yla yapılması gereken bir söyleşi için gittiğimde (6 Eylül 1990), öncelikle anılardan sözaçtıım. Ama hayret, hiç beklemediğim bir haberi veriyordu bana Evren Paşa:

«Verdim Celâlettin Bey, Milliyet'e verdim anıları, yakında yayınlanacak» diyordu.

«Ama nasıl olur paşam, nasıl olur bana söz vermiştiniz?» dediğimde, söyledikleri beni iyice şaşırttı: «Sizin gazete, o İngilizize satılmış, bunun için doğru bulmadım Hürriyet'e vermeyi.»

Bunun üzerine ben üzüntü, şaşkınlık ve hayıflanma karışımı bir telaş içinde ona şunları söyledim:

«Bir kere paşam, bir kere bizim gazete İngiliz'e falan satılmadı. Böyle bir şey yok, kim çıkardı bunu? Size kim söylemişse yalan söylemiş. Sadece şöyle bir girişim oldu, şöyle.. Bilmem biliyor musunuz, Hürriyet Babîâlî'de en çok yatırım, peşpeşe yatırım yapan gazete. Gerçeği söylemek gerekirse, bizim Erol Bey kazandığını hep yatırıma yöneltmiştir. Bakın Erzurum'da yeni tesisler, Adana, Ankara, İzmir'de yeni tesisler. Hele şimdilerde yapımı süren İstanbul'da, Güneşli'deki yeni tesisler çok büyük yatırım.. İşte bu nedenle para sıkıntısı çekti Hürriyet. İngiliz dediğiniz adamla görüşme sadece bir miktar hisse verme konusunda oldu.. Bundan amaç da sözünü ettiğim parasal sıkıntıyı ortadan kaldırmaktı. Ama, olmadı, anlaşma olmadı, hepsi bu paşam, hepsi bu...»

Bu konuşmamdan sonra, «Ne bileyim ben, öyle söylediler, öyle duydum» dedi, Kenan Paşa ve böylece konu kapanmış oldu...

Dedik ya, daha başka işlerle, gazetecilik yönünden daha başka olaylarla ilgileniyordu bu «Özköşk» Bey.. Örneğin Özal'ı sabah akşam aramaktan ve Ankara'da olduğu günlerde köşke çıkmaktan vakit bulamadığı için, Evren'in anıları ve benzeri gazetecilik olayları ikinci, üçüncü planda kalıyordu Hürriyet'te...

Gene örneğin «Özköşk» Bey, bu kez Ankara'dan değil de, «Paris'ten» yazdığı bir yazıda (22 Kasım 1990 Hürriyet), «Özal'la Gece Yarısı Sohbeti»ni anlatırken, öbür gazeteler, diyelim Milliyet, diyelim Güneş, Günaydın, Zonguldak'a «kulak veriyorlar» ve gazetelerinde 48 bin işçinin dramını dile getiriyorlardı.

Sonunda okuyucudan gelen telefonlar, özellikle «Köşkü bırakın da biraz Zonguldak'a bakın» biçimindeki uyarılar, bu muhterem yönetmeni pek sevmediği, ilgi duymadığı böyle bir konuya eğilme, hâtta ekip olarak kalkıp Zonguldak'a gitme zorunda bıraktı.. Yani grevin 20. gününde Hürriyet böyle bir atraksiyon yaptı....

Şimdi bir de Özal'ın Konya gezisinden (17 Aralık 1990) söz etmek ve içimi yaktığı için, Konya Selçuk Üniversitesi'nde Atatürk'e dair yaptığı bir değerlendirmeyi buraya, bu kitaba almak istiyorum.

Üniversite gençlerine Atatürk'ü anlatırken, «Atatürk bir ilah değildir. O da bizim gibi bir fanidir. Hata yapar. Hiç hata yapmamak sadece Allah'a mahsustur.» diyen Özal'ı gazeteler ağır biçimde eleştiriyorlardı. Ama Özal'dan sık sık sözeden ikinci başyazarımız Ertuğrul «Özköşk», nedense bu konuya hiç mi hiç değinmiyordu. Milliyet'te Altan Öymen, Cumhuriyet'te Uğur Mumcu, Sabah'ta Güngör Mengi tepedeki adamı, yaptığı böyle bir değerlendirmeden ötürü eleştirirlerken, bizim gazete o gün, Semra Hanım'ın 350 milyonluk bağış yaptığını anlatıyordu...

Ömrü 24 saat olan gazetelerin dışında, bu fakirin kitabına da geçsin istediğim için, kısa, öz ve etkin bulduğumdan Güngör Mengi'nin konuyla ilgili yazısını buraya alıyorum:

«Özal önceki gün yine Atatürk'ten bahsetti. Konya'da Üniversite gençlerine Atatürk bir ilah değildir dedi.

Daha önce de Fransız televizyonuna -Atatürk süpermen değil- demişti.

Dikkat ederseniz Atatürk'ten her söz açışında, onun ne olduğunu söyleyemiyor, daima ne olmadığını söylüyor.

Bir gün -Hiçbir şey değildir- der mi?

- Atatürk'ü bir ilâh gibi düşünmeyin. O da bizim gibi bir fânidir. Bizim gibi, sizin onun da hatası vardır, sevabı vardır. Hata yapar. Hiç hata yapmamak Allah'a mahsustur.

Hiç kimsenin Atatürk'ü ilâh yerine koyduğu yoktur. Atatürk de bir fanidir ama Allah var Özal gibi bir fâni değildir. Mesela o İslâm dinine bile sık sık -Allah'ın ipine sarılın- diyen Özal'dan fazla hizmet etmiştir.

Getirdiği laiklik devrimi yüzünden ona düşman olanlar var. Ama unutmayalım:

Müslüman halklar yüzyıllardır kavga ediyor. Mezhep kavgaları yüzünden çevremiz kandan, acıdan kurtulamıyor. Bu cehennemın ortasında Türk halkı 70 yıldır din ve mezhep kavgalarından uzak yaşıyor.

Bunu Atatürk'e ve laikliğe borçluyuz.

Tabuları yıkmak bahanesiyle Atatürk'le uğraşmak 12 yıl öncesinin MSP adayı Turgut Özal'ına belki yakışırđı ama Cumhurbaşkanı Özal'a yakışmıyor. Hiç yakışmıyor.»

RIFKI BABA...

Aynı gün temsil ettiği cumhurbaşkanlığı makamını unutarak, geçmişte olduğu gibi, yani tıpkı «12 yıl öncesinin MSP adayı Turgut Özal» gibi konuşan Özal'ı, Uğur Mumcu da ağır biçimde eleştiriyordu. Altan Öymen de kendine özgü o yumuşak üslubuyla bu eleştiri kervanına katılıyordu.

Ama o gün Anıt Kabir'e yürüyen işçi temsilcilerinin tuttıkları pankartlardan birinde yazılı olan tek cümle bana göre, en etkin, en vurucu eleştiriydi. 21 Aralık 1990 günü, genişletilmiş Türk İş Başkanlar Kurulu'nun toplantısına katılanlar, Maltepe'den Anıt Kabir'e yürümüşlerdi. Ve bu yürüyüşteki sloganlardan biri şöyle idi:

«ÇANKAYA'NIN ŞİŞMANI, ATATÜRK DÜŞMANI...» Muhterem «Özköşk»ü ve Hürriyet 'e getirdiği ilginç (!) gazetecilik olaylarını burada noktalarken, Sezar'ın hakkını Sezar'a vermeyi gerektiren, daha doğrusu bizim yılların emekcisi Rıfkı Kadam'a vermeyi gerektiren bir haber, «Özköşk» döneminde ilk kez bir özel haber çıktı Hürriyet'te. Ama kaynak Rıfkı Kadam'dı.

«Rıfkı Baba» deriz biz ona. Tam otuz yıldan beri Hürriyet'te. İsimsiz kahramandır. Gazetenin sayfalarında yer alan haberlerin, özellikle polise yansıyan olayların toplumsal olayların ilk habercisidir o. İstihbarat'ın bir köşesinde, bir küçük masada ve telefon kabini kadar küçük bir yerde, aramadığı karakol, konuşmadığı polis yoktur onun. Başucunda da telsiz var, gün boyu yılmadan dinlediği telsiz. Bu aletlerin hepsinin hakkını veren tek adam Rıfkı Kadam'dır. Hakkını veren diyorum, çünkü şimdilerde elinde telsiz, yok yok anteni çıkarılmış telsiz telefonla fiyaka olsun için dolaşan muhabirler, hatta istihbarat şefleri görülmektedir.

Oysa yangında, âfette, baskında, soygunda ve adam kaçırmada ve anarşik olayda hep Rıfkı Kadam vardır. Kulağını telsizden, telefon ahizesinden ayırmayan Rıfkı Kadam vardır...

İstanbul'da beş yüz karakol varsa, bunun dört yüzü mutlak Baba

Rıfkı'yı tanır. Telefonda inatçı olduğu kadar, sıcak, seri ve şirin bir dille konuşur görevli polislerle ve işi almadan bırakmaz yakalarını...

Özetle söylemek gerekirse otuz yıldan beri Hürriyet'te yayınlanan, ama sözünü ettiğim türden yayınlanan haberlerin büyük bölümünün kaynağı odur. Ve ondaki coşku, meslek coşkusu, benim diyen gazetecide yoktur.

Bugüne kadar, gelmiş geçmiş istihbarat şefleri, «içeriye», yani yazışlerine, kaynağı çoğu kez bu isimsiz kahraman olan, özel haberlerle hava basmışlardır. Ve muhabirler, foto muhabirleri de kaynağı gene «Baba Rıfkı» olan haberleri yazarak, sağ üst köşesine imzalarını koymuşlardır...

İşte muhterem genel yayın müdürümüz «Özköşk» döneminde, şöyle dişe gelir bir haberin, bir özel haberin, şöyle manşetten verilen ve yarım sayfayı kapsayan tek haberin de kaynağı gene Rıfkı Kadam oldu.

Tarihe «Tan Faciası» olarak geçen, tam otuz sekiz kişinin ölümüne sebep olan ve otuz sekiz kişiyle birlikte Tan Gazetesi'nin bulunduğu hanı havaya uçuran kişinin, Tahsin Bal adında biri olduğunu, telefonda aldığı bir ihbarla öğrenen gene Rıfkı Kadam oldu...

«O günlerde polisi atlattım, ama vicdanımı asla atlatamadım» diyen ve yıllar sonra artık dayanamayıp itirafta bulunmak isteyen altmış yedi yaşındaki Tahsin Bal'la konuşan, resimlerini çeken muhabirler ve de şefleri, o gün özel bir haber, müthiş bir haber çıkarmış olmanın havasını basarlarken, Rıfkı baba sessizdi. Her zamanki gibi görevini yapmanın sessizliği ve huzuru içindeydi. Hani sormasalardı, sormasaydım ben, «bu sinyali ilk alan, istihbarata duyuran bendim» demeyecekti...

Başlarda söylemiştim, altı büyük gazetede toplam otuz beş yılım geçti. Bunun iki yılı ilk gazetem Dünya'da. İki yılı buradan transfer olduğum Vatan'da. Bir yılı gene transfer yoluyla geçtiğim Tercüman'da, altı yılı Akşam'da, yaklaşık bir yılı Günaydın'da ve yirmi iki yılı da, Günaydın'dan transfer olduğum Hürriyet'de geçti.

Görüldüğü gibi en uzun süre Hürriyet'te kaldım. Son dönemde olduğu gibi, geçmişte de ara ara oluşan, ama yayın yönetimindeki yanlışlardan ötürü oluşan rahatsızlıkları saymazsam, severek kaldım, yaptığım işin tadına vararak kaldım Hürriyet'te...

Şimdi tutup Hürriyet'i de eleştiriyorsam, bu, başlarda verdiğim sözü tutmak isteğişimdendir. Öbür türlü tarafsız kalma çabalarıma gölge düşürürdü. Hele bundan önce çalıştığım gazetelere ve o gazetelerdeki kişilere yönelttiğim eleştirileri, sıra hâlâ çalışmakta olduğum gazeteye, yani Hürriyet'e gelince kesmek, benim kişilik yapıma ters düşen bir olay olurdu...

Dediğim gibi yola böyle çıktım bu kitapta, böyle de noktalayacağım. Bundan ötürü, son gazetem Hürriyet'te kapıların dışında kalmak da var.. Sanmıyorum, ama bu alanda bir hoşgörüyeye de sığınmak istemiyorum...

Sonlara geldik artık. Sonlarda gene dehşetengiz genel yayın müdür «Özköşk»ün, o kendine özgü gazetecilik anlayışından bir kez daha söz etmek istiyorum. Ve kendisine sunduğum bir öneriye, nasıl arkasını döndüğünü anlatmak istiyorum.

Anımsayacaksınız, 1990'ın Kasım ayında, dünyaca ünlü ozanımız Nâzım Hikmet'in eşi Vera, hani şu «Saçları saman sarısı, kirpikleri mavi» Vera, Türkiye'ye gelmişti.

Gelişinde, onunla kaldığı otelde ilk İstanbul sabahında, ilk söyleşişi ben yaptım. Ve bu yazım «Nâzım'ın Vasiyetini Yerine Getiriyorum» başlığı altında yayınlandı. Ama iş bununla bitmiyordu, bitemezdi. Güncelliği korumak için yazdığım bu yazının dışında, Vera ile konuşacağım, Vera'dan alacağım daha çok şeyler vardı. Örneğin Nâzım'ın son günlerini, Nâzım'ın bilinmeyen yanlarını anlatsın istiyordum. Bunun için de onunla, İstanbul'dan ayrılacağı günün sabahı yeniden bir araya geldik.

Bu söyleşimizde bana hiçbir yerde yayınlanmamış bir olayı, yani

Nâzım'ın son gecesini anlattı. O gece uyku tutmamıştı bu «sarışın dev»i. Ve «uyuyamıyorum Vera, uyuyamıyorum.. Kalk parka gidelim» demişti. Ve gün işıyınca kadar parkta kalmışlardı. İşte bu süre içinde neler konuştuklarını anlattı bana Vera.

Sonra bir pırlanta 'roşun son derece ilginç öyküsü, «Nazım'ı çektiği azaptan kurtaran» öyküsü vardı, onu da anlattı.

O gün bu notlarımla gazeteye geldiğimde, ilk işim, genel yayın müdürümüz «Özköşk»le konuşmak oldu. Elimdeki malzemeyi ayrıntılı biçimde anlattım ona ve «en az üç yazılık bir dizi olur» dedim. Durdu, düşündü, boş boş baktı bir ara.. Sonra «tek yazı yapalım Celâlettin Bey... Öbür türlü bazı okuyucuları kızdırır» demez mi!..

Görüyor musunuz, bu entel yavrusu, nasıl bakıyor böyle bir olaya? Hele hele bu dönemde, yani bu büyük Türk ozanına bir zamanlar «Vatan haini. Komünistin teki» yolunda savsata yapanların bile giderek sustukları bir dönemde nasıl bakıyor? Gorbaçov'a, Perestroiyka'ya ve değişen dünyaya rağmen, nasıl bakıyor?..

Oysa ona vatan haini diyenlerden, bir değil, bin defa daha yurtsever olan, ama ne acıdır ki yurt özlemiyle ölen bu dev ozanın, yakın bir gelecekte mezarı da ülkesine getirilecek, belki de anıtı bile dikilecekti.

Bazı okurları kızdırmışız!.. Aslında bazı okurları değil, çok sayıda Hürriyet okurunu, muhterem «Özköşk»ün o yazılarıyla, hep Özal'dan, Semra Hanım'dan sözeden yazılarıyla kızdırdık bana göre...

Sonra düşünebiliyor musunuz, Hürriyet'in tarihinde, yok yok, Babîâli tarihinde ilk kez bir genel yayın müdürü dizi yazıları kaldırıyor gazeteden! Neymiş efendim, çok kalitesiz şeyler çıkıyormuş! Peki be muhterem, kalitesiz üretiliyor diye, sofrandan ekmeği kaldırarak mısın? Ekmek yemeyecek misin artık? Yiyeceksin elbet, ama gidip kaliteli olanı bularak, ya da ekmeğin kaliteli biçimde üretilmesini sağlama yolunda girişimde bulunarak yiyeceksin. Sonra diyelim kalitesiz haberler geliyor gazeteye, böyle olunca haber koymayacak mısın artık? Gene kalitesiz fotoğraflar çekiliyor, fotoğrafı da kaldırarak mısın artık gazete sayfalarından?...

Hem bir genel yayın m¼d¼r¼n¼n ¼nde gelen g¼revi bu değil mi? Yayını y¼neten kişi olarak t¼m ¼retimin kaliteli hale gelmesini sağlama yolunda çaba g¼stermek değil mi?...

Koyma muhterem «¼zk¼řk», kalitesiz olan dizi yazıyı koyma, ama kaliteli olanına da arkanı d¼nme. ¼nk¼ okuyucu senin o k¼řk yazılarının dışında, başka şeyler de g¼rmek, okumak ister...

Neyse zamanla ¼ęreneceksin elbet bunları, K¼řk yazarlarından kurtulduğun an ¼ęreneceksin...

şimdi ben, o s¼z¼n¼ ettiğim yazıyı, Vera'nın N¼zım'la birlikte yaşadıkları o son geceyi anlatan yazıyı ve ¼zellikle o g¼zelim «Broş» ¼yk¼s¼n¼, «bazı okurları kızdırmak» için değil, t¼m¼n¼ sevindirmek için buraya alıyorum.

«İNCE BELLİ BARDAKLARI BANA BENZETİRDİ...»

«İlk görüşmemizde, yani ilk İstanbul sabahında Vera, Nâzım'ı nasıl tanıdığını anlatırken bana, yıllar önce bir akşam vakti, elinde ayağında, yüzünde gözündeki dolanan coşkuyu yeniden duyuyordu sanki ve gene titreyen bir sesle, «onu ilk gördüğümde, bir fırtına girmişti içime» diyor, sonra şöyle sürdürüyordu konuşmasını:

«Doğrusu, telefonda konuştuktan sonra aldığım ev adresine, yani evinin önüne geldiğimde, çökmüş bir ihtiyarla karşılaşacağımı sanıyordum. Çünkü önceden okuduklarımızdan biliyordum, çok çile çekmişti Nâzım.

Ama kapı açılınca, sanki bir ışık vurdu yüzüme. Baktım, kıvrıkcık saçlı uzun boylu sarışın bir devdi kapıda duran...»

İşte o günden sonra, hep o «sarışın dev»le birlikte oldu Vera. Onunla yaşadı tüm güzellikleri. Onunla sevdi bilmediği Avrupa'yı, bilmediği Afrika'yı onunla sevdi. Ve «Yaşamak ipekli bir halı dokur gibi yaşamak», onunla güzeldi...

Ama bilinen o ki, ölüm düşüncesi bırakmıyordu yakalarını onların:

«Evet, iki şey vardı bizimle birlikte yaşayan.. Biri Türkiye hasreti, öbürü ölüm.» diyordu Vera...

Sonra çok önemli bir şey vardı, Nâzım'ın sık sık istediği bir şey vardı Vera'dan.. Ölümünden sonra gidip mutlaka görmesini istiyordu memleketini. Sonunda çıkıp geldi İstanbul'a. Gene onun istediğine uyarak, kıyılarında dolaştı bu büyük kentin, evlerinde, meyhanelerinde oldu. Ve tam dokuz gün kaldı Nâzım'ın memleketinde. Sevdi, hem Nâzım'ın anlattığından ötede sevdi İstanbul'u...

İkinci buluşmamızda ise şunları anlatarak başladı söze Vera:

«Burada, Nâzım'ın memleketinde hep iyilikler, hep sıcak beraberlikler içinde yaşadım. Yüz kez duymaktan, bir kez görmek iyidir derler, doğrudur. Bu toprağı bunca seven insan, gün boyu, hatta geceler boyu anlatırdı bana memleketini.

Gördükten sonra hak verdim Nâzım'a, yıllar boyu memleket özlemiyle yanıp tutuşmasına hak verdim.

Onunla Avrupa'ya beraber giderdik. Avrupalı'lılardan hiç farkı yoktu onun. Buna karşılık, Afrika'ya, Arabistan'a gittiğimizde, hayrettir, sarışın olmasına rağmen gene de müslüman olduğunu anlarılardı. Memleket sevgisi sanki yüzüne vuruyordu, yüzünden okunuyordu onun...

Örneğin, sen müslümansın, ama kanun gâvur diye konuşurlardı. Demek ki, başkalarının gördüğü, benim göremediğim bir şey vardı yüzünde onun...

Sonra hapisane hayatını anlatmaktan çok hoşlanırdı Nâzım. Ama anlatırken hep neşeli yanlarından sözederdi.»

Gene aynı yerde, yani Taksim'deki Keban Oteli'nde konuşmamız böyle sürdü Vera'yla. Buraya tümünü ayrıntılarıyla almayacağım elbet. Ancak beni, beni olduğu kadar, sanıyorum okunduğunda başkalarını da etkileyeceğini sandığım bir «Broş» öyküsünü yazmadan edemeyeceğim. Bir de benim gene bir çoklarının bilmediği bir yanından da sözedeyeceğim. Bakın ne diyor bu «Saçları saman sarısı» kadın:

«Boğazına düşkün değildi Nâzım, ama değişik yemek çeşitleriyle süslü sofraları severdi. Şu kadarını söyleyeyim size. Tanni ona uzun ömür verseydi eğer, bir de yemek kitabı yazacaktı belki. Evet evet yemek kitabı...

Bir kere onun sevdiği yemeklerle, yediği yemekler arasında çok büyük farklar vardı. Çünkü sağlık olayına büyük özen gösteren bir disipline sahipti Nâzım.

Sabahları beyaz peynir bir de zeytin olurdu sofrasında. Çayı da büyük fincanda değil, ince belli bardaklarda içer ve o ince belli bardakları hep bana benzetirdi...

Ve dalıp gittiği, sessiz kaldığı anlarda, bilirdim ki, gözlerinde gene Boğaziçi tütüyor. Boğaziçi böyle anlarda hep ayaklarının altındaydı sanki...

Ondaki memleket hasreti belki hiçbir Türk'te olmamıştır diye bilirim.

İnsanlara yardım etmek, zor durumda kalan arkadaşlarının elinden tutmak, onda bir görev haline gelmişti.

Sonra kalabalık sofraları severdi. İnsanlar gelsin ona, bölük bölük insanlar.. Onlarla otursun, onlarla konuşsun, yesin, içsin, en büyük tutkusuydu.

Çoğu akşamlar on beş-yirmi kişi olurdu soframızda. Biliyorsunuz belki, sebze meyve çok azdır bizim Sovyetler'de. Onun için konserve kutularını açardık birlikte. Sebze ve özellikle salata olarak, daha çok Macaristan'dan gelirdi. Ama hepsi çok lezzetliydi. Siz mi yaptınız diye sorduklarında, söyleme, dışarıdan geldiğini söyleme, senin yaptığını söyle derdi bana. Bakardım, her zaman, her vesileyle, beni başkalarına övgü ile anlatmak isterdi...»

BİR BROŞUN ÖYKÜSÜ...

«Bir gün, bilmem kaçınıcı gelişimizdi, Paris'teydik gene. Bir akşam iyice bir restorantta, ünlü kompozitör Philip Jerar'la yemek yiyorduk. Jerar'ın nişanlısının üstünde değerli bir kürk vardı. Ama daha da önemlisi bu kürkün yakasında, müthiş parlayan ve insanın gözünü kamaştıran bir broş takılıydı. Nâzım uzun bir süre bu broşla ilgilendi. Çok sevmiştii. Ve bir ara sordu. Nereden aldınız bunu diye. Jerar'ın nişanlısı Christian Dior'dan dedi ve hemen ekledi: Ama hakiki pırlanta değil, taklittir dedi.

Bunun üzerine Nâzım, bana bakarak, aynısından Vera'ya almak istiyorum dedi. Bu biraz kendini beğenmiş genç kadın, olamaz, alamazsınız dedikten sonra şöyle konuştu:

'Çünkü, bundan, bu broştan Dior dört tane yaptırmış. Hepsi de satılmış.'

Genç kadının verdiği bu bilgiden sonra Nâzım müthiş üzüldü. Çünkü o bir şeyi istediği zaman mutlak elde etmeliydi. Böyle bir yapının insanıydı. Ayrıldık o gece onlardan. Ama Nâzım'ın aklı hep o göz kamaştıran broştaydı.

Üç ya da dört gün kaldık Paris'te. Baktım durmadan dükkânlara uğruyor Nâzım.. Eskiden hiç görmemiştım bu yanini. Nihayet son gün, gayet keyifli geldi otele. Ve başındaki şapkayı şöyle arkaya iterek bir kutu koydu önüme. Bulmuştu, o gece genç nişanlının yakasında gördüğü broşun eşini bulup getirmişti bana. Mutluluğum bırakın otel odasını, Paris'e, hatta dünyaya sığmazdı o gün...

Sonradan dinledim Nâzım'dan, o gün gidip Christian Dior Firmasına soruyor bu dört broşu kimlere sattınız diye. Hepsinin adreslerini alıyor ondan ve sırayla üçüne uğruyor. Bu üçünde de yok, satılmış. Sonuncusu Grand Hotel. Oradan aldığı yanıt sevindiriyor onu. Bu oteldeki satılmamış. Böylece kapıp getiriyor bana.

Paris gezimiz bitmişti. Moskova'ya dönmüştük. Birkaç gün sonra bir davetiye geldi Nâzım'a. Şu, Azap Yolları yazanı Aleksi Tolstoy'un jübilesi

yapılacaktı. Belki biliyorsunuz, bu Aleksî Tolstoy aynı zamanda bir prenstir. Bu yüzden jübileye yüksek düzeyde insanlar ve sanatçılar davetliymiş. Nâzım'ın anlattığına göre çok görkemli bir gece olacaktı. İşte o gün geçti karşıma, senden şimdi çok önemli bir şey isteyeceğim dedi ve açıkladı. Oraya giderken şu aldığımız broşu takacaksın yakana. Ama ne olur bir defa olsun şu doğruluk prensibinden vazgeç. Bilirim, sen dayanamazsın söylersin. Yediğimiz yemek çok beğenilmişse, yok yok ben yapmadım, bu konservedir dersin. Yahut giydiğin deriyi sorduklarında, deri değil bu sunnidir dersin. Ama senden ricam ilk defa yalan söyleyeceksin. Gideceğimiz bu davette sorarlarsa, yakandaki broşun taklit olduğunu söylemeyeceksin. Bir kez olsun söyleme.. Bir kez olsun beni milyoner yap olmaz mı?...

O gün, o kadar ısrar etti ki, peki dedim sonunda, söylemeyeceğim dedim.

Gittik o ziyafete. Saray yavrusu bir evdi. Elektrik lambaları yakılmamıştı. Onların yerine kocaman mumlar, renkli mumlar koymuşlardı. Ve bu mum ışıklarında, yakamdaki o broş nasıl parlıyordu bilemezsiniz. Kimse bana ve Nâzım'a bakmıyor, gözler hep o ısl ısl parlayan broştaydı. Nâzım bu ilgiyi gördükçe müthiş keyifleniyordu...

Ertesi akşam Ekber Babayef geldi bize. Ve söz o görkemli geceden açılınca, biliyor musunuz ne diyorlar, dün geceki davete katılanlar ne diyorlar?...

Nâzım, Vera'ya bir kilo pırlanta takmış diyorlar... Bunu duyunca çocuklar gibi sevindi Nâzım ve kahkalarla güldü...»

Burada bitmiyor bu broşun öyküsü. Dahası var. Dahasında, Vera'yı bekleyen, korku dolu, üzüntü dolu ve sürprizler dolu bir olay var. Onu da, gene coşku içinde şöyle anlatıyor Vera:

«Bir süre sonra Nâzım'ın -Memleketimden İnsan Manzaraları- kitabı çıktı. Yayınevinden gelen bir telefon üzerine kalkıp telif ücretini almaya gitti. Ama gelmesi çok gecikti. Doğrusu çok merak ettim. Nihayet akşam üzeri çıkıp geldi. Geldi, fakat müthiş sıkıntılı ve üzgün bir hali vardı. Neyin var, ne oldu, dediğimde yok bir şey diye geçiştiriyordu. Onu hiç böyle görmemişim. Gene üstüste aynı soruyu sordum. Sonunda konuştu. Söyleyeceğim Vera, söyleyeceğim, ama üzülmeyeceksin, dedi. Meraktan

ölecektim o an, peki üzölmeyeceğim, ama söyle lütfen, söyle, söyle, söyle diye bağırdım. Nihayet söyledi. Kitabın telif ücretini aldım. Üç bin ruble verdiler. Ama düşürmüşüm parayı Vera, düşürmüşüm. Bu kadar geç gelişimin sebebi bu. Hep aradım, araştırdım, nerede düşürdüm diye ama bulamadım, dedi.

Sorunun bu olduğunu anlayınca gerçekten üzölmedim, tersine rahatladım. Çünkü başına bir başka felaket geldi diye düşünüyordum.

Oysa o paraya o günlerde çok ihtiyacımız vardı. Ama onu seven, onun üstüne titreyen biri olarak hiç etkilenmedim bu olaydan. O gene aynı soruyu yöneltti bana. Hayır, Nâzım gerçekten üzölmedim. Sana bir şey olmasın, bir başka problem olmasın yeter bu bana dedim. Ve birden sarıldım, okşadım, öptüm onu.

Geçip oturduk karşılıklı. Gözleri bende idi gene. Muzip bir çocuk gibi bana bakıyordu. Demek üzölmedin dedi son kez ve ayağa kalktı. Ve koynundan bir paket çıkararak, önüme koydu:

- Al bakalım, al işte sana hakikisini getirdim, dedi...

Olamaz böyle şey.. Paketi çabuk çabuk açtım. Baktım bir kutu içinde bana aldığı taklit broşun hakikisi duruyor. Gözlerime inanamadım. Şaşkınlıktan, heyecandan bir süre konuşamadım. Benim için, anlatılmaz ölçüde duygusal yanı olan, beni ne kadar sevdiğini anlatan, dahası bu güzel adamın bir başka yanını ortaya koyan bir olaydı bu.

Hani bana o broşun taklidini aldı ya.. Ve bunun taklit olduğunu kimseye söylemememi istedi ya.. İşte bu ona müthiş azap vermişti. O gün yayınevinden aldığı üç bin rublenin tümünü buna yatırarak hakikisini almasıyla bu azaptan kurtulmuş oldu. Bir de beni böyle bir olaya hazırlaması yok mu.. Yani ihtiyacımız olan bu paranın tümünü bu şekilde harcamasından ötürü duyacağım üzüntüyü önlemek için hazırladığı oyun yok mu.. Kısacası dünyalar benim oldu o gece...

1961 yılıydı bu broşun hakikisini aldığında. Oysa o yıl üç bin rubleye Sovyetler'de en lüks araba alınırdı. Yani bu günün parasıyla tam yirmi dört

bin ruble yapıyor o para...»

Ölümünden sonra parasal sıkıntı içinde oldum. Bu yüzden zaman zaman, o broşun ortasındaki büyük taşın çevresinde bulunan küçük taşları tek tek satarak ihtiyaçlarımı karşıladım...»

NÂZIM'IN SON GECESİ...

O gün dinlerken çok etkilendiğim bu güzel öyküden sonra, yeniden İstanbul'a dönüyor Vera. «Nâzım'ın aklından hiç çıkmayan» İstanbul'da kaldığı günleri ve de gördüklerini anlatıyor:

«Nâzım için dünya bir yana, İstanbul bir yana idi. Bana ne zaman İstanbul'u anlatsa, anlattıkları hasretin şürden bir çerçevesi olurdu.

İşte yıllar sonra onun istediklerini yerine getirdim, bu yüzden çok mutluyum. Geldim, gördüm İstanbul'u. Onun eski dostlarıyla beraber oldum. Ve hayran kaldım İstanbul'a. Sözü uzatmadan şu kadarını söyleyiyem size, bana göre insanlar Boğaziçi'ne tapabilirler...

Aybar'la konuştum bu arada. Sonra «Sara Teyze'yi gördüm. Nâzım hep hayranlıkla anlatırdı onu. Sonra Balaban'ı buldum. Avni Arbaş'ı buldum, Yaşar Kemal'in evine gittim. Evi sanki nasıl döşeyeceğini Nâzım söylemiş ona. Çiçek Bar'a gittim. Nâzım'ın hayaliydi bu. Böyle bir yer açsın isterdi hep. Dostlar gelsin oraya isterdi. Bir de gençlerle kitaplar arasında dostluklar olsun isterdi. Bunu Kitap Fuarı'nda gördüm. Çok, ama çok kalabalıktı Kitap Fuar'ı. Ve çok sayıda genç vardı.

Sonra onun en çok korktuğu memleketinde unutulmaktı. Oysa baktım Nâzım'ın kitapları hep ellerde. İmzalatmak için, kucak kucak geliyorlardı bana.. Bunu, bu manzarayı görmesini ne çok isterdim...»

İlk görüşmemizde de söylediği gibi, gerçekten iki şey vardı onlarla birlikte yaşayan. «Biri ölüm, öbürü memleket hasreti.» Ama ölüm, Nâzım'ın yakasını bırakmayan ölüm düşüncesi, son günlerde yurt özlemini silip atmış ve onun yaşamında giderek ağırlık kazanmıştı. Hele son gece.....

«Evet son gece sanki ölümle elele, kucak kucağa idi Nazım. Hep onu düşündü ve hep ondan sözetti. Bir ara Yaşar Kemal'i düşündü ve yeni kitabıyla daha da yol almış, dedi. Yanından tezi yok bu kitabını götürüp yayınevine vereyim, hemen yayınlansın dedi. Sonra Yaşar'ın kitabını

aramaya koyuldu. Ama bulamıyordu bir türlü. Ben yorgundum o gece. Yatmaya giderken, bana Noviy Mir'in yeni sayısını getirdi. Sonra da son haberleri izlemek için televizyonun başına döndü. Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum, çıkıp geldi ve beni uyandırdı. Uyku tutmuyor beni bu gece, kalk parka gidelim, dedi. Kestane ağaçlarının altında otururuz. Ev boya kokuyor, boğucu bir hava dedi. Omuzlarıma büyük bir şal attım, çıktık birlikte. Parka geldik. Orada kestane ağaçlarının altındaki bir bankta oturduk. Orada, onunla yaptığımız söyleşiyi ancak ölüm unutturabilir bana. Hüznü fakat çok güzel, çok anlamlı söyleşiydi bu.

Gün ağarınca kadar kaldık orada. O gece iyice anladım ki, parktaki kanapede yanımda oturan ölümdü. Çok farklı şeyler söylüyordu bana Nâzım. O güne kadar duymadığım şeyler söylü.....»

Susuyor burada, gerisini getiremiyor ve «saçları saman sarısı, kirpikleri mavi» kadın son İstanbul sabahında sessizce ağlıyordu. Bir ara başını kaldırdı, nemli gözlerle baktı bana. Dünyanın en soylu, en güzel sevgisi vardı bu bakışlarda...

Daha sonra toparladım kendimi ve sordum:

«Neydi o gece söyledikleri, nelerden sözetti?»

«Anlatamam şimdi. Yalnız şunu söylemek isterim. Son sözleri onun Piraye oldu. Büyük bir saygıyla sözetti Piraye'den.»

«Peki başka?»

«Gerisini söyleyemem. Belki bir kaç yıl sonra bütün gücümü toparlayıp anlatacağım bu son konuşmayı. Çünkü bazı önemli insanlardan bahsetti o gece. O insanlar hâlâ yaşamakta. Kimseyi üzmem istemiyorum. Benim için çok zor, ama müthiş bir konuşma...»

Sabaha karşı dönmüşlerdi eve. İkisinin de uykusu yoktu. Ve Nâzım «Siba» marka bir kutudan çıkardığı uyku hapını vermişti ona. Ve bu hapin etkisiyle, kısa bir süre sonra uyumuştı Vera. Uyumuştı ama....

«Ama o sabah her zamankinden erken kalktım. Güneş uyandırmıştı beni. Ev sessizdi. Nâzım'ı kaldırmak istemedim. Bir süre sonra posta kutumuza sabah postasının konulduğunu işittim. Sanıyorum saat 7.30'du. Posta kutusunun tikirtisini o da duymuş olacak ki, sıçrayıp kalktı ve fırlayıp kapıya gitti. Ben biraz daha kestirmek istiyordum. Fakat o fırlayıp gittikten sonra üç beş dakika geçti, hâlâ dönmedi. Bir kuşku aldı beni. Dayanamadım, kalktım, onu aramaya başladım. Önce bir şey, ya da bir sigara içmek istemiş olabileceğini düşünerek mutfığa girdim, ama yoktu orada. Banyoya baktım, tuvalete baktım, oralarda da yoktu. Bir korku, anlatılmaz bir korku düştü içime. Sanki başımdan aşağıya kaynar sular dökülüyordu. Hemen koridora fırladım ve birden askılığın yanında, yerde gördüm onu. Kapıya yaslanmıştı. Elleriyle yere dayanmış, bir bacağına altına almış, öteki bacağına da ileriye uzatmış, oturuyordu. Alışılmamış biçimde bembeyaz ve sakindi yüzü. O haliyle görünce hemen ölmüş olduğunu anladım. Dünyam yıkıldı. Her şey ıssızlaştı birden. Konuşmayı denedim onunla, bir şeyler söyledim, ama hiç ses vermedi. Hemen telefona koştum, Tosiya'yı aradım ve Tosiya, Tosiya Nâzım öldü, dedim. Tosiya inanmadı söylediklerime. Tosiya haykırdı sonra. Telefonu kapadım. Eşyalara, kapılara çarparak yürüyordum odalarda...»

Ve parkta geçen gecenin, yani son gecenin sabahı bu dünyadan göçüp gitmişti Nâzım. Ondan sevdiği kadına, «saçları saman sarısı» kadına özenle döşenmiş bir ev kalmıştı. Bir ara kalan bu evden, evdeki ünlü tablolardan da söz ediyor Vera:

«Fotoğrafta gördünüz belki, evdeki çalışma odasına hiç dokunmadım. Belli zamanlarda temizliğini yapıyorum sadece. Nâzım yaşıyormuş gibi, az sonra gelip çalışacakmış gibi, hiçbir şeyi yerinden oynatmadım. Bu dairenin dışında, dünyanın ünlü ressamlarının yüz kadar tablosu var. Gözüm gibi koruyorum onlar, bir de albümlerini. Evi çok özenle döşedi Nâzım. Döşerken duyarlılık gösterdiği tek şey, bir burjuva evine benzememesiydi. Onunla 1960'da evlendik. Eve geldiğimde baktım ne masa ne sandalye, ne koltuklar var. Eskilerin hepsini atmış ve yenilerini ısmarlamış. Sordum ne yaptın eskileri diye, bodrumda kapıcılar var Vera, onlara verdim, dedi.

O dönemde Rusya'da yeni mobilya almak çok zordu. Ismarladığı mobilyacı bir yıl sonraya gün vermiş ona. Çünkü herkes sırada. Bir ara gazeteci bir hanım gelmiş, röportaj için. Bu mobilya sorunundan bahsetmiş Nâzım ona. Gazeteci hanım da bu konuda kendisine yardımcı olacağını söylemiş ve çok

para ödeyeceksiniz demiş Nazım'a. O zaman paralar çok büyüktü. 100'lükler kocamandı. Bir süre sonra geliyor mobilyalar. Baktım o gün, Nâzım bir şür gününde sanki. Mobilyaları getiren kimselerin bir bir elini sıkıyor ve her birine 100'lükler veriyor. Bunu duyan direktör çok kızıyor ve telefon ediyor, işçilere nasıl para dağıtırsınız, bu rüşvet sayılır diyor.

Mobilyanın parası önceden verilmişti. Getirip o verilen 100'lükleri iade ettiler. Nâzım çok üzüldü buna. Ve durun gitmeyin diye seslendi onlara, o zaman kitaplarımdan vereyim size dedi...»

Son gün söyleşimiz oldukça uzadı onunla. İstanbul'dan ayrılmasına bir kaç saat kalmış. Buradan Ankara'ya, oradan da Moskova'ya uçacaktı Vera. Bu nedenle son kez soruyorum:

«Bildiğim kadar, Nâzım'dan önce evliydiniz, bir de kız çocuğunuz vardı. Biraz da onlardan sözetseniz diyorum.»

«Eşim çok iyi bir insandı. Ondan ayrılmak zor oldu. Ama ben Nâzım'ı sevmiştim. Adam tam yedi yıl bekledi belki dönerim diye. Nâzım'ın da ona büyük saygısı vardı. Kızım Anyuta dokuz yaşındaydı. Nâzım onu çok seviyordu. Yabancı ülkelerden dönüşünde, bir bavul elbise ve oyuncak getirirdi ona. Babasının bu imkânları yoktu. Nâzım öldüğünde, Anyuta on bir yaşındaydı. Bir süre babasına gitmek istemedi. Güzel olduğu kadar, çok uslu bir kızdı. Ve Nâzım evlendiğimiz yıl Anyuta'ya çok güzel bir şiir yazdı. Sonu şöyle bitiyordu şiirin: Sen şimdi dokuz yaşındasın Anyuta

doksanına vardığında Kalbinin içindeki elmas

Sönmesin...

Bir de Nâzım'ın bana bir vasiyeti oldu. Ölümü düşündüğü günlerden birindeydi gene. Salonda bir aşağı, bir yukarı yürüyordu. Bir ara bana döndü ve şöyle dedi: Ölümümden sonra hiç evlenme, hep benim karım kal. Ama yalnızlık çok ağır basarsa ona dön...»

BABIÂLİ KENDİNİ KEMİRİYOR...

İşte buraya özet biçimde alınan ve «bazı okurları kızdırınız» gerekçesiyle yayınlanmayan böyle bir diziye, gazetecilikten biraz nasibini almış hemen her yayın yönetmeni kapar ve yayınlardı. Ama sayın Özköşk, sakıncalı buldular bunu...

Bu «Özköşk» takma adı Hürriyet'te konuşulur da, Babıâli'de duyulmaz mı? Duyuldu elbet. Nitekim 31 Aralık 1990 tarihli bir günlük gazetede bu konu ele alınıyor ve şöyle deniliyordu:

«Hürriyet'te son zamanlarda hep köşkle ilgili haberler yayınlandı. Köşkten haberleri yazan kalem, Hürriyet'in genel yayın yönetmeni ve köşe yazarı Ertuğrul Özkök...

Biliyorsunuz köşk dediğimiz, Çankaya'daki cumhurbaşkanlığı konutu. Köşkten haberler dediğimiz de, Özal'ı içeren yazılar.

İşte, Özal'la ilgili yazılar, Ertuğrul Özkök'ün köşesinde sıkça çıkınca, kendi gazetesinde çalışanlar ona isim takmışlar, Ertuğrul Özköşk demişler.

Bu isimle ilgili olarak anlatılan hikâye de şöyle:

Turgut Bey gazetelerde kendisi hakkında çıkmasını istediği yazı oldu mu, telefon açtırıp, Ertuğrul Bey'i buluyormuş... Semra Hanım nasıl ANAP'ın Petek Gazetesi'ni arayıp, şunları yazın diyorsa, Turgut Bey de benzeri şekilde Ertuğrul Bey'e: Şöyle bir konu var.. Şunu yazıver Ertuğrul diyormuş. Ertesi gün, ÖZKÖŞK'ün köşesinde o yazı yayınlanıyormuş.....»

Günümüzde giderek bir başka gazetecilik türünün geçerli olduğu, daha da kötüsü mesleğin yürütülmesinde, «lotaryacılığın en önemli zenaate dönüştüğü» bir dönemi yaşıyoruz. Yani artık, yıllardan beri haber haline getirdiğimiz, manşetlere çıktığımız olaylar bizim içimizde de var. Kişisel çıkar, politik çıkar peşinde koşanlar, falan bakana, falan başbakana yaranarak düşünüy kurdukları görevlere atananlar ve

pastadan oldukça iri dilimleri kapanlar, bizim aramızda da var. Bu yüzden kitabın kapağına «Çuvaldızı kendimize.» sözünü koydum. İşte yazılarını büyük bir tad alarak okuduğum İlhan Selçuk da 28 Aralık tarihli Cumhuriyet'teki köşesinde, bu alanda bir eleştiriye, daha doğrusu bir özeleştiriye yöneliyor. O yazının tümünü alıyorum buraya:

«Mabeyin başkâtibi, sarayın yazı işlerini yöneten memurların başıdır.

Gazeteci mâbeyin katibi değildir.

*Gazeteci gerektiğinde devletin başının, başbakanın, bakanın canına okur.
Adı üstünde: Dördüncü kuvvet!*

İnsanın, uyarmak için, kimi meslektaşını yakasından tutup silkeleyeceği geliyor:

- Kendine gel! Mesleğe gölge düşürme! Kendi kendini küçültme! Sen mâbeyin katibi değilsin! İktidarın başıyla aranızda üst-ast ilişkisi yok!

Gazeteci kim?

- Her an tetikte duran ve her an yarışa çıkacakmış gibi olduğu yerde eşinen garip bir kişi. Şinasi Nahit'in dediği gibi, İnsan gazeteci olmaz, gazeteci doğar.

- Cangılda yaşayan olağanüstü duyarlıkta bir yaratık gibi uzaklardan haber kokusunu alır gazeteci. Canavar gibi avının üstüne gider. Av, kimi zaman bir belgedir, bir dosyadır, bir yolsuzluktur, bir haksızlıktır, bir örtülü cinayettir, bir kanunsuzluktur, bir namussuzluktur.. Gazeteci kanılan toplar, araştırmasını yapar, olayı aydınlatır, haberleştirir. Gazetecilik para pul için yapılmaz. Damarlarında gazeteci kanı akan kişi, başka biçimde yaşayamaz.

Sözüm ona büyük sanılan, ya da yüksek koltukta oturan kişilerin yanına sokulup ellerini kavuşturan, kulaklarını diken, söylenenleri yineleyen kişi değildir gazeteci. Doğru haberin ve inandığı fikrin adamı olacağına iktidar

sahibinin cüdamı olursa, mesleğin ne değeri kalır!

Son yıllarda bizim ülkemizde acaip bir gazetecilik türü geçerli...

Özal buyuruyor:

- Gelin!

- Neden?

Cumhurbaşkanı kendisine dönük siyasal propaganda yapacak ya, gözüne kestirdiği gazetecileri ya bir otobüse doldurup temel atma törenine götürüyor, ya yabancı ülkelerdeki gezilerine uçakla taşıyor.

Cümbür cemaat bir gazetecilik olayı yaşanıyor. Devletla ne dedi? Nasıl aksırdı? Nasıl hapşırdı? Ne yedi? Ne içti? Neler söyledi? Ya da Hazret gözüne kestirdiği gazeteciye telefon ederek dolduruşa getiriyor. Laf üstüne laf, ertesi günü gazetelerde yayımlanınca ne oluyor?

Gazetecilik mi?

Babîâlî'de bundan da kötüsü, mesleğin yürütülmesinde lotaryacılığın en önemli zenaate dönüşmesidir. Gazeteci gün geçtikçe geriye doğru itiliyor. Lotaryayı, promasyon numaralarını, piyango asparagaslarını iyi bilen elemanlar, el üstündedir.

1950'lerde Babîâlî'de çok ünlü bir «Dolandırıcı Veli» vardı, her girişiminde rekor düzeyde dergi satardı. Ama nasıl? Veli dergisini çıkarırken reklamını yapardı:

- Beş dergi alana bir kol saati!

İlk sayılar kapışılır, o yıllara göre inanılmaz tiraj rekorları kırılır, sonra

Veli toz olurdu.

Gerçi şimdiki lotaryacılar dolandırıcılık yapmıyorlar, ama kimi malları pazarlama şirketleri gibi piyasada çalışıyorlar. Babiâli'de gerçekten gazetecilik yapmak isteyen ve bu yola kafasını, yüreğini, her şeyini koyan meslektaşların benlikleri geriye itiliyor. Bir lotarya yaptın mı, gazetenin tirajını yüzbinlerce arttırabiliyorsan; muhabirin, sekreterin, haber müdürünün, yönetmenin kıymet-i harbiyesi ne?

Çok kötü bir yolda adım adım yürüyor basın, gazeteciyi dışlayan bir meslek olma aşamasında...

Babiâli kendi içinde bir eleştiri mekanizması işletemezse, bu gidişin sonu yok. İğneyi başkasına, çuvaldızı kendimize batırmasını öğrenmek zamanıdır. Mabeyin kâtibiyle lotaryacının bir araya gelmesi, dışarıdan bakınca başarının formülü gibi görünüyor; ama Babiâli için için kendi kendisini, kemirip yiyor...»

Şurası bir gerçek ki, yirmi iki yılımı doldurduğum Hürriyet'in bünyesinde, zaman zaman birtakım sarsıntılar ve de rahatsızlıklar olmuşsa, bunun nedeni, üç yılda, beş yılda bir değişen genel yayın müdürleridir. Her yeni gelenin yayın politikası, hele hele gazetecilik anlayışı ortalığı karıştırmış ve Hürriyet okurunu da zaman zaman şaşkına çevirmiştir.

İşte okurun içine düştüğü bu şaşkınlıkları giderek çoğaltan da ünlü köşk yazarı ve son genel yayın müdürü Ertuğrul «Özköşk» olmuştur.

Onun ilginç (!) gazetecilik değerlendirmesine verilecek o kadar çok örnek var ki.. İyisi mi son bir adet daha sunarak kapatalım defterini.

Sanıyorum 1990 yazının başlarıydı. Onun isteğiyle hazırladığım «Kampustalarda Yaşam» dizisinin son yazısı birden kuşa çevrildi. Sayfanın baş köşesinde başlayan dizi, o son yazıda, sayfanın en altına indirilmiş ve baş köşeye sulu bir konu, bir magazin konusu alınmıştı. «Arjantin Devlet Başkanı Uslanmak Nedir Bilmiyor» başlığı altında verilen bu cıvık yazı, adamın «kadın koleksiyonu»nu anlatıyordu.

Elbet çıplak kadın fotoğraflarıyla...

Bugüne kadar yaptığım yüzlerce dizi yazı içinde ilk kez bu dizi böyle bir kazaya uğramıştı. «Niye bu hale geldi son yazı, niye böyle ufaltıldı» dedim. Verdiği yanıt aynen şöyle: «Baktık ki gazetenin temposu düşüyor. Biraz canlılık verelim istedik.»

Hey temponu, tempolarını sevsinler senin muhterem «Özköşk»...

Öte yandan, daha çok yayın yönetmeninden kaynaklanan yanlışlara ve bu yanlışların doğurduğu rahatsızlıklara karşılık, Hürriyet'in yıllardan beri hiç değişmeyen bir yapısı, müessese olarak sağlıklı bir yapısı var. Bildiğim ve gördüğüm kadarıyla, Babıâli'de benzeri kuruluşlardan hiçbirinin boy ölçüşemeyeceği düzeyde, çalışanlara güvence veren sosyal bir yapısı var. Hemen söyleyeyim, gazetecilik olayından nasibini almamış, alamamış olan bu E. «Özköşk»e karşılık, Allahtan üstlendiği genel müdürlük görevini çağdaş yöntemlerle, etkin biçimde sürdüren bir Özcan Ertuna var. Az önce sözünü ettiğim sağlıklı yapıyı ve çalışanlara güvence veren sosyal yapıyı korumaya çalışan bir Özcan Ertuna var...

Baba Simavi döneminde, ilk ofset makineyi getiren ve giderek tüm yenilikleri bünyesinde toplayan gazete, gene Hürriyet olmuştur. Ama bir de, başından beri sözünü ettiğim yanlışlar, yani yayın kadrosunda görülen yanlışlar olmasa ve «Bu meslek doğruluk mesleğidir» ilkesine uyan ve mesleğe yakışan, mesleğin hakkını veren kişiler gelse, getirilse belli yerlere, o zaman Hürriyet her yanıyla «Büyük Gazete» olma özelliğini sürdürecektir...

Bir de, sözünü ettiğim hataları yapanlar, yansızlık ilkesinden ayrılanlar ve kişisel çıkar peşinde koşanlar için, patron Erol Simavi'nin bir yedek tutma politikası vardır. Nedir bu yedek tutma diyeceksiniz, söyleyeyim. Sütten ağzı yanmış olacak ki, genel yayın müdürü, ya da genel müdür olarak getirdiği kişilere karşılık, yedekte hep bir başkasını bulundurmıştır Erol Simavi.

Örneğin, benim Hürriyet'te başladığım dönemde Ferhan Devekuşu vardı. Ama onun yedeği Yüksel Baştuğç'tu. Baştuğç döneminde de

yedek, kapağı Yeni Gazete'den Hürriyet'e atan Nezih Demirkent'ti.. Bu arada teslim etmek gerekir, kendine özgü yöntemlerle, yani «patronun parasını patrondan çok koruma» becerileriyle bu görevde en uzun kalan gene bay Demirkent oldu...

Hemen söyleyeyim, onun yedeğı de rahmetli Çetin Emeç'ti. Ne zaman ki, Arda Gedik diye, dürüst, namuslu, açık sözlü ve de kül yutmayan biri çıktı ortaya, işte o sırada Demirkent kanadında işler bozuldu. Gene patron tarafından bu imparatorluğa son verilirken, yedekte bulunan Çetin Emeç genel yayın müdürü oldu. Bilmiyorduk rahmetli Emeç'in yedeğini önceleri, daha doğrusu Ankara büromuzda görev yapan ve çok değil üç dört yıllık bir gazetecilik geçmişı olan Ertuğrul Özkök, nam-ı diğer «Özköşk» olduğunu, olacağını bilmiyorduk. Aklımıza bile getirmiyorduk...

Eğer o saygıdeğer insan, sapına kadar gazeteci olan insan rahmetli olmasaydı, bu çiçeğı burnunda gazeteci, çiçeğı burnunda doçent, dört beş yıl değil, daha kırk-elli yıl beklerdi yedekte...

HÜRRİYET'TE «BAŞKALDIRMA» OLAYI...

Babîlî'de altı büyük gazetede çalıştım ve altı patron tanıdım. Bu tanıdıklarımın arasında, ikisinin ayrı bir yeri vardır bende. Biri dördüncü patronum Malik Yolaç, öbürü, sonuncu patronum Erol Simavi.

Hemen söyleyeyim ikisi de patron özentisi değildirler. Tersine ikisi de güngörmüş insanlar, gönül adamı insanlar ve geldikleri yeri hazmetmiş insanlardır. Hele sözünü ettiğim gönül adamlığında, insanlara sokuluşunda, (hoş şimdi sokulmuyor, yüzünü bile göstermiyor artık. Belli nedenleri var elbet...) Erol Simavi ilginç bir örnektir.

Bugüne kadar yardım ettiği, elinden tuttuğu, insanların arasında «sütsüz» çıkanlar, bilinen olaylar dizisidir...

Elbet bir de çalışanlara, gazetesinde çalıştırdığı insanlara bakışı ve onların sosyal hakları konusundaki yaklaşımı her zaman övgüye değer olmuştur.

Diyeceksiniz hiç mi yanlışları yoktur, eleştirilecek yanları yoktur Erol Simavi'nin. Vardır elbet. Başlarda da söylediğim gibi zaman zaman başkaları tarafından konuşulan özel yaşamına ait olaylar, özellikle çapkınlık olayları vardır. Çünkü Türk insanının en çok diline doladığı ve bundan da müthiş keyif aldığı olay, uçkur olayıdır da ondan...

Ama bana göre yaptığı yanlışlar, başkalarına değil, hiç kimseye değil, yalnız kendisine zarar veren yanlışlar ve yanlışlar olmuştur.

Beni ağabeyi Haldun Simavi'nin gazetesi Günaydın'dan transfer ettiği günlerde, çevresinden hiç ayrılmayan kişilerin de bulunduğu bir akşam yemeğinde (Ankara'da), laf nereden geldi, nasıl geldi şimdi anımsamıyorum. Bir ara bana «seni daha önce alacaktım Hürriyet'e,

ama sen bizim bir haberimizi yalanladın Akşam'da» demişti.

Bunu, belki de hiç gereği yokken değindiğim bu konuyu, şimdi buraya, bu kitaba getirmek isteyişimin bana göre bir başka nedeni var.

Simavi soyadını taşıyan iki kardeş arasındaki önemli bir farklılığı ortaya koymak istiyorum da ondan. Aslında önceki bölümlerde okuduğumuz Hürriyet'in bir haberini yalanlama olayında, yani giderek Babıâli'de yalan habere «asparagas» deme olayında, Erol Simavi'nin hiç günahı yoktu. Çünkü o günlerde gazetenin yayını ile yalnız ağabey Haldun Simavi ilgileniyordu. Ve gazetenin yayın politikasında birinci derecede yetkili kişi oydu.

Günaydın gazetesinde çalıştığım dokuz aylık dönemde de gördüm, bu tür, haberlere, magazin ağırlıklı, sansasyon yüklü haberlere Haldun Simavi ilgi duyuyordu.

Gene kardeş Erol Simavi'nin tersine, çalışanlara sosyal haklarını tanıma, hele hele sendikayı tanıma konusunda, hep olumsuz tavırlar alırdı.

Daha sonra örnekler vererek anlatacağım gibi, aralarında yapısal özellikler yönünden büyük farklılıklar olan bu iki kardeş, babanın sağlığında, mesleğe coşku içinde sarılmışlar, Varyo'larda, Kamera'larda, Rotatifler'de koşturmuşlar, birbirlerine olan sevgiyi, saygıyı hiçbir zaman yitirmemişler ve baba yadigârı Hürriyet'i daha iyiye götürmenin heyecanını birlikte paylaşmışlardı.

Ama sonraki yıllarda, araya başkalarının girmesiyle, ortaya çıkan beklenmedik olaylar, beklenmedik kırgınlıklar, hatta görüş ve düşünce ayrılıkları, onları bir yol ayırımına götürmüştü...

Bu yol ayırımına neden olan olaylardan birini, bir gün Erol Simavi'den dinledim. Kendisine böyle bir kitap çalışması yaptığımı daha önceden söylemiştim. Geçtiğimiz yaz, telefonla aradım, görüşme isteğinde bulundum. Her zamanki Sıcak tavrı, gönül adamı tavrı ile bu isteğimi kabul etti. Ve bir sabah vakti, Etap Marmara'nın Marhaba Bar

bölümünde bir araya geldik.

Uzun konuşmadı o gün. Geçmiş dönemlere ait bazı olaylardan ve bu olaylar içindeki kişilerden sözetti. Birinde, yani Milli Birlikçi Orhan Erkanlı'nın Hürriyet'e gelişi olayında, ağabey Haldun Simavi'nin ortaya koyduğu bir tavır vardı. Onu kısaca şöyle anlattı Erol Bey:

«Necati döneminde [Necati Zincirkıran'ın Hürriyet'te olduğu dönem] gazetede baş kaldırma oldu. Ben Orhan Erkanlı'yı Atina'da, Cem Başar kanalıyla tanımıştım. Kısa zamanda birbirimizi sevdik. Hiç de ihtilalin korkunç Binbaşısı değildi. yumuşak, kalender bir insan. Orada bulduğum sırada arabaya atlar ona giderdim.

Bildiğin gibi bir süre sonra bu 14'ler Türkiye'ye döndüler. Ben hemen çağırdım onu ve Hür Dağıtım'ın genel müdürü yaptım. Ve daha sonra politikaya atılmak istedi, kendisini destekledim.

Daha sonra Cihad Abaoğlu ile Badenbaden'e gitmeye karar vermiştik. Bu geziye Erkanlı'yı da aldım. Gezi sırasında konuşmalarımızda baktım şikâyetçi. Nereden girdim bu politikaya, bana göre değilmiş bu iş, diyordu. İşte o zaman gel dedim, mebusluktan sonra benim özel danışmanım olursun dedim. Geldi. 14'lerden biri ve CHP'li olması nedeniyle yazı işlerinden alakası olmayacaktı. Ama birçok alanda beni temsil etme yetkisini verdim ona.»

Sigarasını yakıyor bu arada, ve ben ilk soruyu yöneltiyorum ona:

«Nasıl, ne gibi yetkiler yani?»

Kendine özgü anlatım biçimiyle, yani kısa ve sade anlatım biçimiyle sürdürüyor konuşmasını, Erol Bey:

«Alev Hanım'a talimat verdim. Bunu duyururken, Necati'ye yazarken, bilgilerinize diye yazarsın, dedim. Ama bu bildiriden sonra zannetmişler ki, herkesin başına Erkanlı geliyor. Ve gazetede ihtilal çıktı diye düşünüyorlar. Böylece olaylar başlıyor. Asileri az çok biliyorum. Onları Kanlıca'daki

evime çağırđım bir akşam. Durumun bildikleri gibi olmadığını, yazı işlerine Erkanlı'nın karışmayacağını söyledim. Ferhan Devekuşu, Necati Zincirkıran, Cüneyt Arcayürek vardı evde. Gece ikiye kadar sürdü bu görüşmeler.

Ve ben pazartesi günü gazeteye geldim. Ama hiçbir şey sezinlemiyordum. Bana haber verdi biri sonra. Meğer kıdem tazminatı hesabını yaptırıyorlarmış muhasebede. Bu arada olayları izleyen karım telefon etti, ağabeyin bizi akşam yemeğine çağırıyor, dedi.

O akşam, yemekte, ağabeyimle terasta bir araya geldik. Bana, yavrum bir herif var, 14'ler mi, 15'ler mi, onu nasıl Hür Dağıtıma aldirtırsın dedi..

Daha önce de Necati de atın bu herifi, demişti. Bunun üzerine ben ağabeyime sen olsan ne yapardın, diye sordum. O, ben atarım, ben Haldun Simavi'yim deyince, cevabım şöyle oldu:

- Sen Haldun Simavi isen, ben de Erol Simavi'yim, aynı babanın çocuğuyum dedim. Ve fırladım oradan. Tutamadılar beni, gazeteye geldim. Gazetede sedirde yattım. Sanki gazeteyi elimden alacaklar havası vardı. Sabah beşbuçuk'ta Memduh Yaşa geldi.

Bana durmadan, affet, onları affet diyordu. Gittim Üniver Oteldeki odamda uyudum. Akşam matbaaya geldim. Başmürettipi, başmakinisti çağırđım. Rahmetli Muammer usta geldi. Siz bu işin içinde misiniz dedim, hayır dedi. Baskı ve dizgi elimdeydi.

Bunun hemen arkasından Memduh Yaşa hepsini getirdi, özür dilediler. Feridun'un yüzüne tükürdüm. Sende mi diye bağırđım...

Bundan sonra Necati'yi aldım görevden, Cüneyt'i yazı müdürlüğüne getirdim. Doğrusu Cüneyt'i affedebiliyordum da, Necati'yi affedemiyordum. Domuz görmüş gibi oluyordum sanki.

Bu arada Cüneyt'le beraber Almanya'ya gidecektik. Patron Necati'yi de alalım dedi Cüneyt, aldık. Baktım yaptıklarıktan sonra bir arada

olamayacağım onunla, bir puntunu buldum, sen kal sevgilinle Almanya'da, ben dönüyorum dedim.

Uçakta Cüneyt, patron bitti bu işler artık değil mi, dedi. Ben yeni başlıyor Cüneyt, dedim.

Adam öyle nankör, öyle tiynetsiz ki, orada burada, benim için, Erol Bey'in eline bir viski ver, para ver.. Koluna bir kan tak, o kadar onun işi, gibi laflar ediyormuş.

Bu sözü duyanlardan birini çağırıyorum sonra.. Ve kim söyledi Erol Bey'e viski ver, kari ver, işlerle meşgul olmaz lafını kim söyledi diyorum. Cevap, Necati. Ridvan Menteş söylüyor bunları bana.

Artık bu işi bitirmem lazımdı. Çağırdım Necati'yi ve kendisiyle çalışamayacağımı, sebepler koyarak söyledim. Haklısınız, dedi. Ben zaten mesleği bırakacağım, dedi. Çek yazdım ve istediğinden fazla para verdim. Bu arada Feridun'a devam et, Memduh Yaşa'ya da bay bay dedim. Ve Erkan'lıyı genel müdürlüğe, Nezih Demirkent'i de idare müdürlüğüne getirdim. Sonra en tatlı kazığı Cüneyt Arcayürek'ten yedim. Adam gece teleks notlarına kadar saklıyor. Fazla para almak için her çeşit oyuna başvuruyor. Tazminat olarak 1969'da yaklaşık dört milyon para ödedim ona.

Bunalım geçirdim bütün bunlardan sonra. Abim geldi gazeteye, yardımcı olmak için geldi. Üç ay kaldı, sonra geri dön dedim ona. İşte bu sırada Erkanlı kendi isteğiyle ayrıldı.»

Konuşmasına burada ara verirken, daha doğrusu içkisinden bir yudum almak, için ara verirken, ben bir başka soru yöneltiyorum patronum Erol Simavi'ye:

«Erol Bey, gördüğüm ve bildiğim kadarıyla, bugüne değin kime kucak açmışsanız, kime güven duymuşsanız, ilk kazığı demeyelimde, ilk ihaneti ondan görmüşsünü. Örneğin başkalarının anlattığından, gene bu kitap için konuştuğum Arda Gedik'in anlattığından biliyorum, Nezih Demirkent de onlardan biri değil mi?»

«Evet, doğrudur. Nezih oğlumu itti bir kere. Onun patronluğa yetişmesini istemedi bir türlü. En çok bu yönden kızmışındır ona. Bir de Almanya'da, Almanya matbaasında yaptıkları var.

Başlarda bu yanlarını bilmiyordum, bilemezdim. Bana çok yakınlık gösteren, hatta bir zaman sana söylediğim gibi benim paramı, benden çok koruyan adamdı. Ben de bunlara karşılık ona dünyayı hediye etmişimdir.

Oğlum Sedat, ağabeyime çekmiştir. Sonra bakma sen ağabeyimin dışarıdan görünüşüne. O da çok merhametli, çok yardım seven insandır. Ama belli etmez.»

Anlattığı şu «baş kaldırma» olayında da gördüğümüz gibi, Erol Simavi, yaşadığı ya da karşılaştığı olaylardan çabuk etkilenen ve o gönül adamı tavrı ile, inanan, kucak açan, bağışlayan insan olmuş ama bunların karşılığında sürekli düş kırıklığına uğramıştır.

Hem bu olayı sadece Babiâli insanları arasında değil, Babiâli dışındaki kesimlerde de yaşamıştır. Diyelim yardım ettiği bir şarkıcıda, elinden tuttuğu bir iş adamında ve çevresinden ayrılmayan, önünde ikiye katlanan bir dalkavukta yaşamıştır...

Öte yandan hiç değişmeyen, hiç şaşmayan yanları, övgüye değer başka yanları da var onun. Türkiye'de son çeyrek asırda, birçok iş adamının yaptığı gibi devleti aldatmak, devleti soymak şöyle dursun, devlete, devletin varlığına yürekten inanan, Atatürk'e ve onun ilkelerine hep bağlı kalan, emeğe, emekçiye büyük saygı duyan, yurtseverliği lafla değil, içtenlikle ortaya koyan yanları var Erol Simavi'nin. Bu özellik ya da bu tutku ona ve tüm Simavi ailesine, baba Sedat Simavi'den kalan en büyük mirastır bence...

Etap Marmara'daki söyleşi sırasında, kendisine hiç beklemediği bir teklifte bulunan bir gazete sahibinden de sözetti bana:

«Bir gün bir gazete patronu (Kemal Ilıcak) bana geldi. Ferit Melen'e (o

dönemin maliye bakanı) gideceğiz beraber Erol Bey dedi. Ve şöyle devam etti: *Sen oturacaksın yanımızda sadece. Sana bir milyon, keş bir milyon dolar, dedi.*

Peki sen ne konuşacaksın diye sordum. Gemiyle uçak satacağım, dedi. Bunun üzerine kusura bakma.. Ben bu işte yokum, dedim.»

Bir de eski dostlarla, özellikle Tahsin ağabeyle sık sık konuştuğumuz bir sorun vardı. Erol Simavi artık binde bir geliyordu gazeteye. Bir zamanlar sabahları yedi buçuk'ta gazetede olan, bazen gece yarısı bile uğrayan patron, gene Tahsin ağabeyin üzümlere yaptığı bir değerlendirme ile, yılda iki ya da üç kez uğramıştı gazeteye.

İşte Etap'taki o söyleşide bunu sormak, bunun nedenini de öğrenmek istedim. Verdiği yanıt kısaca şu oldu: *«Orada, İsviçre'de kalmam gerekiyor. Üç ayda bir muayene olmam gerekiyor. Hem özellikle gelmiyorum. Oğlum biraz sorumluluk kazansın istiyorum,» dedi.*

AYRI YAPILARDA İKİ SİMAVİ...

Biri dokuz aylık patronum, öbürü yirmi iki yıllık. İkisinden sözederken, aralarındaki farklılıklara, yani yapısal özelliklere bir kaç örnek daha vermek istiyorum.

Ağabey Haldun Simavi, gazete binasında dolaşırken, diyelim istihbarat salonundan geçerken, bakarsınız, sokulur bir genç muhabire, bir gün önce aklından geçirdiği ilginç bir olayı izlemesini, ya da kent içinde karşılaştığı ilginç bir görüntüyü resimlemesini ister. Yani bir istihbarat şefi, bir haber müdürü gibi iş verir o çalışan adamına.

Bir başka özelliği de, çalışanlarla ilişkilerinde, kardeş Erol Simavi gibi sıcak, yumuşak ve şakacı bir yaklaşım içinde değildir. İş yerinde, iş saatlerinde herkesle mesafeli bir tavır içindedir. Hele ona sokulan, ona yaltaklanan kimselere, kesinlikle yer vermez çalışma yaşamında...

Bir de oturduğu odanın kapısı, ardına kadar açık dururdu. Çağırdığı, konuşmak istediği kişiler ya da onunla konuşmak isteyen kişiler, gelip o ardına kadar açık duran kapıda görünürler. O da, hiç dilinden düşürmediği «yavrum» sözcüğünü kullanarak, «gel yavrum» deyip karşısına oturturdu onları.

Bütün bunlara karşılık, sendika olayında olduğu gibi, benzeri sosyal olaylara ve bu olaylar içindeki kişilere pek sıcak bakmadığını görürüz Haldun Simavi'nin.

Ama kardeş Erol Simavi, yalnız sendikayı tanımakla, çalışanlara sosyal haklarını vermekle kalmaz. Değer verdiği bir gazeteciye, bir yazara, bir bilim adamına, adı solcuya, «komünist»e de çıkmış olsa, kucak açar. Örneğin, önceki bölümlerde okuduğunuz gibi, yıllar önce yaptığım öneri üzerine, cezaevinden yeni çıkmış ve işsiz kalmış Çetin Altan'ın (o dönemde hızlı solcuydu...) Viski adlı romanını, yardım olsun diye satın alarak, çok büyük bir para ödemiştir.

Sonra gene geçmişte, Çetin Özek'i (o da hızlı solcuydu o günlerde)

kadroya alarak, hukuk başdanışmanı yapmıştır.

Bitmedi.. Şimdi anlatacağım olay çok kişi tarafından bilinmez, burada açıklıyorum. Gene önerim üzerine, ünlü solcu yazar, ama hiçbir zaman dönecek olmayan yazar Uğur Mumcu'yu da Hürriyet'e almak istemiştir Erol Simavi. Ama Mumcu, yıllardan beri büyük bir bağlılık içinde kaldığı yuvadan, teneffüs ettiği yuvadan ayrılamayacağını bildirerek, teşekkür etmiştir Erol Simavi'ye...

Bana göre, babaya en çok benzeyen, en çok çeken yanı bu yanlarıdır Erol Simavi'nin.

Bilindiği gibi, geçmişte sahibi olduğu 7 Gün dergisinde, Nâzım Hikmet'lere, Kemal Tahir'lere, Nadir Nadi'lere, Orhan Kemal'lere, Hüseyin Cahit'lere, Yaşar Nabi'lere, Peyami Safa'lara kucak açan, büyük usta Sedat Simavi olmuştur.

* * * * *

İşin sonuna geldim. Buraya kadar bir dizi olaydan ve bu olaylar içinde, iyi yanlarıyla, kötü yanlarıyla ve de oyunlarıyla yer alan bir dizi insandan sözettim. Geriye tek kişi kaldı. Kendisinden severek söz etmek istediğim Tahsin ağabeyim kaldı.

Baba Sedat Simavi'nin ilk çırağı, daha sonra canyoldaşı olan Tahsin Öztin kaldı. Hürriyet'e tam elli yılını veren, etini kemiğini Hürriyet'te eskiten Tahsin ağabeyim kaldı...

Onu özellikle sona bıraktım. Bu kitabıma, o hünerli elleriyle noktayı o koysun, o kapatsın istedim...

Ne zaman söz açılrsa, «Meslekte benim ustam oldu... Baba görmedim babam oldu» dediği Sedat Simavi'yi, bakın bir yazısında, bu ihtiyar delikanlı nasıl anlatıyor:

SEDAT SİMAVİ DENİNCE...

«Hoca için yazı Kimden? Çömezden. Bir düşünce olimpiyatındayım. Sekiz saniyede yüz metre koşacağım. Tek adımla on beş metre atlayacağım. Halterde bin kilo kaldırmak zorundayım.

Uç deseler, bir dağın zirvesinden boşluğa bırakırım kendimi, belki uçarım. Ama hoca için yazmak, Atlas okyanusunu yüzerek geçmek olur bu...

Yazacağım. Ünlü hocamın aziz ruhu beni bağışlasın, yazacağım. Bir ilkokul öğrencisinin Einstein'ın izafiyet teorisini çözmesi olur bu...

1948 Nisan'ı. Prova sayıları hazırlanıyordu Hürriyet'in. Şimdi rahmetli başmürettip Muammer usta, Tahsin buraya senin çağırmanla geldim. Ben bu kadar titiz patronla çalışmam... Adeta mesleği yeni baştan öğreniyorum, diye bana rest çekmişti. Aradan bir ay geçti, 1948 Mayıs'ının 15'i falan, bu işten hepimizden fazla anlıyor diyerek, hocanın hakkını teslim ediyordu Muammer usta.

Resimden çok iyi anlardı hocam. Gazeteye girecek fotoğraflar önce kendi tesbit ederdi. Şu anda bir kutsal emanet gibi sakladığım makası bendedir. Bu makasla, burası fazla, şurayı atmak lazım diyerek resmi budar ve böylece Hürriyet'e giren fotoğraf, bakılır fotoğraf olarak girerdi.

1 Mayıs 1948'de ilk sayısını Türk Basın dünyasına veren Hürriyet bambaşka bir gazete idi. Bol resimli, haber resimli bu gazete, Türk okuyucusuna yabancı gelmedi. Türk basını bir gömlek değiştiriyordu. Öncü Hürriyet'ti. Hocamın 59. Basın imtiyazı...

Bana, sen Akademilisin Hürriyet için bir başlık yap demişti. Galiba 39 başlık örneği yapmıştım. Alt dudağı hep aynı bükülüyordu. Kaşları hep aynı tempo ile yukarı kalkıyordu.

- Olmadı, dene, dene.. Yap, yenilerini yap... Ve şimdi Hürriyet başlığının altındaki siyah çizgi bantı, hocam koydu. Tam on beş gün, geceli gündüzlü,

uykularımı da kaçırın başlığımız olmuştı. Gene o günler «öten horoz» amblemi de, hocamın kafasına takıldı. Sabah gazetesi, sabah öten horoz bir mana ifade eder deniliyordu. Sonunda Hürriyet başlığına koyduğumuz horoza baktı hocam ve çıkaralım horozu başlıktan, «vakitsiz öten horoz» diye sakız vermeyelim ağızlara dedi...

Çıkardık o gün horozu. Onun yerini sol köşemizdeki Türk bayrağı aldı. Bayrağı ressam Sururi (şimdi Amerika'da yaşıyor) çizmişti.

Sururi ay yıldızı normal yaptı, bayraktaki gibi. Hocam, büyüü ay yıldızı, biraz öteden görünmez, dedi. Hiç unutmam Sururi büyüüttü ama bir yandan da homurdandı.

Bugün nereye bakarsanız bakın... Otobüslere, taksilere, vitrinlere, Hürriyet'in patent dalgalı bayrağı gözlerinizi okşar... Şimdi her bayram önce hocama giderim.. Bir gazete bırakırım kabrine. Hayatta hiç kimseye inanmadım, ona inandığım kadar...»

* * * * *

Bitti.. Biterken en başta söylediğimi yinelemek istiyorum.

Yanlışlar, eksikler olduysa, hoşgörüle...